AD CASUS CONSCIENTIÆ DE MANDATO

OLIM

EMINENTISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI DOMINI

PROSPERI LAMBERTINI

S. R. E. CARD. AC BONONIÆ ARCHIEP.

DEINDE

SANCTISSIMI D. N. PAPÆ

BENEDICTI XIV.

APPENDIX TERTIA,

CONTINENS CASUS RESOLUTOS

Ab Anno MDCCLXII. usque ad Annum MDCCLXV. inclusive:

Opus Confessariis, atque animarum curam gerentibus perutile ac necessarium.

VENETIIS,

MDCCLXVI.

APUD ANTONIUM FOGLIERINI.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

CASUS CONSCIENTIÆ

BONONIENSIS DIOECESIS PRESBYTERIS

Ad discutiendum propositi, ac resoluti.

ANNO MDCCLXII.

MENSE JANUARII.

CAS. I. ANtequam celebretur Missa in Ecclesia Parochiali Rurali, ibi in die festo committitur homicidium. Cumque aliæ Ecclesiæ longe distent, anceps est Parochus, an non obstante homicidio secuto possit in tali Ecclesia celebrare, ut populus Missam audiat. Q. quid proprie agendum a Parocho in isto casu?

Ut detur propositæ quæstioni locus, supponimus Ecclesiam Parochialem Ruralem, quæ ob admissum in ea homicidium polluta fuit, simpliciter benedictam fuisse, non verò consecratam: alias extra omnem controversiam ab alio reconciliari non posset, quam a proprio Episcopo, nec huic etiam fas esset, facultatem hanc simplici Presbytero concedere, uti Gregorius Nonus in sua Decretali, quæ incipit *Aqua, de Consecratione Ecclesiæ*, expressissime præscribit: atque in hoc casu certum esset, non potuisse Parochum in ea Ecclesia etiam instante Ecclesiastico de audienda Missa præcepto celebrare, nisi præobtenta ab Episcopo facultate, quemadmodum extra locum ad id deputatum, ne quidem ut huic præcepto satisfiat, non nisi accedente Episcopi consensu celebrandum esset, ut optime docet Angelicus Doctor 3. p. quæst. 83. art. 3. ad secundum hisce verbis: *Propter necessitatem tamen potest hoc Sacrum peragi in Domibus non consecratis, vel violatis: sed tamen de consensu Episcopi.* Quid ergo dices in hypothesi, qua fuisset tantum benedicta. Si jus dumtaxat spectemus, dicendum foret, per simplicem Sacerdotem, adhibita aqua benedicta, quam sanctam, sive lustralem vocant, reconciliari posse; quod ipse Gregorius IX. in cap. *Si Ecclesia: de Consecrat. Eccles.* statuit his verbis: *Si Ecclesia non consecrata cujuscumque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur.* Nec ergo Episcopi licentia, aut auctoritas, cujus nulla fit mentio, nec aqua ab ipso Episcopo benedicta expectanda est, alioquin *protinus*, ut exigit Summus Pontifex, lavari haud posset, nec justus finis a Canone intentus: *Ne*, scilicet, sunt verba Canonis in cit. cap. *Si Ecclesia, Divinæ laudis organa suspendantur*, obtineretur, præsertim si ruralis Ecclesia, de qua agimus, plurimum a Cathedrali distaret. Spectato igitur solo jure potuisset Parochus suam Ecclesiam aqua lustrali reconciliare, & statim Sacrum facere, urgente potissimum de audienda Missa præcepto, ac alterius Ecclesiæ distantia: quod quidem nedum approbat Lugo disp. 20. de Euch. sect. 2. num. 61., sed addit insuper num. 63. in fine: *Potest Episcopus dispensare ex caussa necessitatis* (ad celebrandum scilicet in Ecclesia polluta) *& tanta esse potest necessitas, ut, si non sit recursus ad Ordinarium, possit absque ejus licentia celebrari,*

ut si populus in die festo non habet aliam Ecclesiam, in qua possit Missam audire. Vel ergo Ecclesiam suam reconciliando, vel Episcopi facultatem ad dispensationem interpretando, ut suus populus Sacro interesset, potuisset Parochus Missam celebrare. Haud inconsulto diximus spectato solo jure: Etenim, si praxim ac consuetudinem Ecclesiarum consulas, aliter omnino dicendum est. Hæc enim viget in omnibus ferme Diœcesibus consuetudo, uti Doctores omnes de hoc argumento disserentes advertunt, quod pollutæ Ecclesiæ reconciliatio non fiat, nisi præobtenta ab Episcopo facultate. Consuetudo autem legitime præscripta est optima legum interprés, ac strictam obligationem inducit ex cap. *Consuetudo* dist. 1. & ex le. *de quibus* 32. *de legibus*: præsertim quod hæc ipsa praxis iis innitatur, quæ a Rituali Romano de Ecclesiæ reconciliatione præscribuntur his verbis: *Ecclesiæ reconciliatio fiat a Sacerdote ab Episcopo Delegato*; & satis congrua ratione comprobatur. Quemadmodum enim benedicendæ Ecclesiæ necessaria est Episcopi facultas: ita par est, ut & pro ea reconcillanda, si polluatur, eandem exposcas, quumque caussa pollutionis Ecclesiæ, utpote Ecclesiastica ac spiritualis ad Episcopum pertineat, statimque ipsi sit denuncianda, ut ipse decernat, quid in ea opus sit; satis congruum est, ut Ecclesiæ ejusdem reconciliatio, quæ pollutionem quodammodo consequitur, non nisi consulto & approbante Episcopo fiat. Huic consuetudini adhærens Sacra Rituum Congregatio die 9. Febr. 1608. in Cameracen. decrevit *reconciliationem hanc posse Presbytero committi in Ecclesiastica dignitate constituto*. A quo sane nisi ab Episcopo? Parocho igitur abstinendum erat a Missæ celebratione, donec ab Episcopo facultatem, aut pro reconcilianda Ecclesia, aut saltem pro Sacro faciendo obtinuisset. Neque profecto Sacri audiendi necessitas, uti ex Angelico Præceptore didicimus, ea est, ut vel præsumendum sit in hoc rerum eventu Episcopum indulgere, ut in Ecclesia polluta celebraretur: vel Ecclesia ipsa inconsulto Episcopo propria auctoritate a Parocho reconcilietur; sicuti corruente Ecclesia hæc ipsa necessitas impar esset, interpretandæ Episcopi licentiæ, ut Missa celebraretur extra locum ad id deputatum. Parochi igitur munus erat in casu proposito Populum admonere sibi a Sacro faciendo ob Ecclesiæ pollutionem abstinendum, donec ab Episcopo ejusdem reconciliandæ facultatem obtinuisset, eumque ad Sacrum audiendum ea die non adstringi, nisi aliam Ecclesiam adire posset.

CAS. II. Recogitans Titius in amaritudine animæ suæ præteritos annos, venit in cognitionem, quod aliquando confessus est cum actu amoris Dei pro actu doloris; quandoque absque proposito formali, bene verò cum virtuali; quod denique aliquando acceptavit pœnitentias medicinales, cum animo tamen eas non implendi. Unde nunc dubitans de earum valore, consulit Parochum, an illas Confessiones teneatur repetere. Quid ei respondet?

Ad primam propositi casus partem respondeo, iterum subdenda esse clavibus ea peccata, quæ Titius solo actu amoris Dei elicito confessus est. Etenim simplex ille divini amoris actus, contritionis ad pœnitentiæ Sacramentum necessariæ defectum supplere non potest: nam de hoc Sacramento loquens Trid. Syn. sess. 14. cap. 3. asserit actus pœnitentis esse quasi illius materiam, ac inter hos actus subdit cap. 4. *primum locum Contritionem habere, quæ animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero*. Quibus sane verbis infertur, actualem Contritionem esse partem essentialem Sacramenti, cujus proinde vicem supplere haud potest simplex actus amoris Dei. Etsi enim verum sit, Deum vere diligi non posse ab eo, qui peccatum odio non habet, atque adeo simpliciter saltem elici contritionis actum, cum actus elicitur amoris Dei; tamen necesse est, ut contritio tamquam pars Sacramenti pœnitentiæ sit vera, actualis, explicita,

cita ac exterior, quum sit, ut ait Concilium, *quasi hujus Sacramenti materies*, quæ profecto non sufficit, ut aliorum Sacramentorum exemplo facile comprobari posset, si tantum virtualis sit, ac implicita; præsertim quum simplex ille amoris actus & actualis peccatorum detestatio duæ res sint omnino dissimiles, quod patet in Beatis, qui semper habent divinum amorem, & quoad habitum, quum docente Apostolo 1. Corinth. cap. 13. *Charitas numquam excidat*, nec tamen ullam vel habere possunt de peccato suo præterito contritionem, ut affirmat Angelicus Doctor in supplemento quæst. 4. art. 3. his verbis. *Animæ ... post hanc vitam, quæ in patria sunt, contritionem habere non possunt propter gaudii plenitudinem*. Invalide ergo Titius ea peccata confessus est, consequenter ea iterum confiteri debet, ut directe ac sacramentaliter ab iis absolvatur. Dixi directe, nam si post eam Confessionem aliam Confessionem Sacramentalem valide instituisset, indirecte jam fuissent ea peccata ei dimissa, quum certum sit, peccata invalide, non quidem sacrilege, in antecedenti Confessione exposita, per aliam Confessionem validam, quæ fiat postea, vere remitti. Est communis apud Giribaldum de Pœnit. Sac. cap. 4. dub. 1. num. 4.

Aliter tamen, ratione ab ipso Tridentino Conc. desumpta, respondendum censeo ad secundam casus partem. Siquidem loco jam adducto, *contritio*, inquit, *est animi dolor, ac detestatio cum proposito non peccandi*. Hoc autem propositum, inquit Sylvius in suppl. S. Thomæ part. 1. art. 1. quæst. 1. conclus. 10. *non est de essentia, ut sit formale & expressum, ac proinde potest esse vera contritio, quamvis illud non sit nisi implicitum*: quod hic Theologus exemplis probat e Scriptura depromptis subdens: *hic facit, quod David 2. Reg. 12. ubi dixit: Peccavi Domino, & in Ps. 50., ubi pœnitentiam egit, non legitur formasse expressum propositum de non peccando ulterius, uti nec Filius prodigus ad Patrem redire cupiens, Lucæ 15. nec Publicanus, Lucæ 18., nec Latro, Lucæ 23.* Sufficit ergo, ut propositum illud implicitum sit, ac virtuale, quale profecto est in eo, qui ex animo peccata sua detestatur. Quis enim aliquid ex animo detestari potest, quin simul sibi proponat, non amplius idipsum admittere? aut quis sincere sibi dolere potest de furto v. g. ut est Dei offensa, quin affectum ad id omne, quod est offensa Dei, deponat? Titius ergo, qui sua, ut poterat, peccata detestatus, hoc pacto ad Sacramentum accessit, ejusdem fructum reapse consecutus est, quamobrem non tenetur iterum eadem peccata Sacramentaliter accusare. Est pariter communissima.

Ad tertiam partem respondeo, nullas fuisse, ac sacrilegas eas Confessiones, ac propterea iterandas. Etsi enim non desint Doctores a Giribaldo loco jam citato cap. 12. n. 54. relati, qui tuentur, neminem teneri ad acceptandam pœnitentiam, ut ajunt, vindicativam, quod nempe sese paratum dicat ad luendam pœnam temporalem peccatis adhuc debitam, Deoque satisfaciendum, vel mediis Indulgentiis, quæ tam frequentes tunc temporis sunt, vel etiam Purgatorio igne; ac propterea, si eam quis acceptet, cum animo ejusdem non adimplendæ, ad istorum DD. mentem non peccet: Attamen, si de pœnitentia medicinali loquamur, quæ ut ait Trident. cap. 8. ejusdem sess. de satisf. necess. & fructu a peccato revocat, & quodam quasi fræno coercet, ac vitiosos habitus male vivendi tollit, quemadmodum a Confessario, ut suo munere, ne dum Judicis, sed & Medici rite fungatur, imponenda est; ita & Pœnitenti onus incumbit ejusdem, & acceptandæ, & adimplendæ; secus frustratoria esset, ac futilis hæc in Confessario potestas, & nulla lex a Trid. PP. ipsi imposita. Peccavit ergo Titius in ipsa actuali Confessione eas pœnitentias medicinales acceptando cum eo pravo animo ipsas non adimplendi, proindeque Confessiones illæ nullæ

fuere

fuere, ac sacrilegæ, suntque innovandæ, nisi forsan ob ignorantiam ipsum excusatum velis. Est communissima.

CAS. III. Sæpe contingit ordinari Missas pro aliquo Defuncto ad Altare privilegiatum. Q. an hisce oneribus ibi satisfiat cum Missis Vivorum, cum possunt celebrari *de Requiem.*; & an illæ sint æque utiles Defunctis, ac istæ?

Ad primam partem propositi dubii respondendum est negative. Quamquam enim in Apostolicis litteris, quibus olim Altaria privilegiata declarabantur, cautum non fuerit, utrum missa ad eadem Altaria celebranda pro Defunctis esse deberet *de requiem*: Hinc disputatum fuit, an pro comparandis Indulgentiis hæc Missa requiratur, an alia quælibet sufficiat, quod postremum defendit, ut alios omittam, ipse Fagnanus in cap. *quidem* n. 13. & seq. de celebrat. Missar.; nunc tamen omnis dubitandi caussa sublata est, quum iisdem litt. referente Bened. XIV. tum in sua Institut. 14. secundi Voluminis §. 27. tum in opere de Sacrificio Missæ lib. 3. cap. 13., quibus Altare Privilegiatum conceditur, expresse Missa quoque *pro Defunctis* decernatur. Certum ergo est, quum Missæ possunt celebrari *de requiem*, oneribus non satisfieri, quibus Missæ præscribuntur pro aliquo Defuncto ad Altare privilegiatum, nisi speciale aliud obtineatur Indultum, quod concessum fuisse, sed non nisi difficillime, ab Urbano VIII. jam ad Pontificatum evecto illi Altari, quod suis sumptibus, quum adhuc S. R. E. esset Cardinalis, ædificari curaverat in Ecclesia Cleric. Reg. de Urbe, refert Pasqualigus de Sac. Missæ quæst. 731. num. 5., ac novissime, teste Cavalieri de Missis Defunctorum quotidianis cap. 27. Tom. V. Commentariorum in authentica Sac. Rit. Cong. Decr. sa Sac. Congr. de Indulgentiis sacrisque Reliquiis, die 26. Julii 1751. id ipsum statutum fuit, Bened. XIV. approbante, quum Missa celebratur ad Altare Privilegiatum, in quo est expositum SS. Sacramentum sive in Ostensorio; sive in Ciborio, tametsi ea Missa de semiduplici vel voto, vel de feria celebretur. Solum igitur suboriri poterat dubium: an idem onus impleri saltem valeat iis diebus, quibus per Rubricas ex Missæ celebrari haud possunt. Sacra Rituum Congr. anno 1662. ipso Benedicto XIV. locis adductis referente, declaravit in hoc casu privilegium hoc non minus suffragari animabus in Purgatorio existentibus per Missas *de festo currenti*, ac si *de requiem* celebrarentur. Quod quidem Decretum confirmavit Alex. VII., ac servandum omnino voluit, licet per Testatores Missæ ad Altare Privilegiatum decernantur, & Clemens IX. extendit ad quæcumque Altaria Privilegiata sive perpetua, sive ad septennium tantum, sive certis solum per hebdomadam diebus: Quumque Innocentio XI. propositum fuerit, an quæ decreverant Alex. VII., & Clemens IX., quoties impedimentum festi duplicis contigerit, servanda eadem essent iis etiam diebus, quibus Missæ pro Defunctis prohibentur, etsi festum duplex non celebretur, id Summus Pontifex approbavit, ac Decretum super eadem re editum anno 1714. promulgari jussit, quod Clemens XI. confirmavit.

Ad secundam partem audiatur Angel. Doctor in 4. dist. 45. quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 1. ad 1. *Ex parte Sacrificii Missa æqualiter prodest Defuncto, de quocumque dicatur; ex parte tamen Orationum magis prodest illa, in qua sunt Orationes ad hoc determinatæ.* Si quis plura ad rem præsentem exoptat, Pasqualigum consulat de Sacrific. Missæ quæst. 287., in qua plura de hoc argumento disserit.

CAS. I. SEmpronius ex contractu usurario, bona tamen fide facto cum Titio, lucratus est centum, quorum quinquaginta eidem vergenti ad inopiam titulo eleemosynæ donavit. Nunc certior factus de usura, petit a Confessario, an in restitutione facienda tuto detrahere, ac computare possit ea quinquaginta dono data.

Quid respondet Confessarius?

Respondendum censeo a Confessario, non posse Sempronium certiorem factum de usurario contractu a se inito cum Titio, in restitutione ad quam tenetur, tuto ea quinquaginta, quæ Titio, ad inopiam vergenti elargitus fuerat in eleemosynam, detrahere ac computare, sed ipsi omnia centum, quæ usurarie lucratus est, restituenda esse. Quæ enim Titio elargitus fuit, ejus inopiæ sublevandæ ad Charitatem erga Proximum pertinent, ejusque sunt veluti actus: Quæ vero eidem debet ob usurarium contractum spectant ad justitiam commutativam, suntque illius virtutis actus. Quum ergo actus Charitatis, qui est omnino liber, ac purum donum, & beneficium, non sit certe justitiæ commutativæ actus, qui est omnino debitus & stricta obligatio: respiciunt siquidem diversum objectum, & ab alio formali motivo proficiscuntur, ut omnes norunt, quæcumque Sempronius ex commiseratione Titio ad inopiam vergenti dono dedit, nulla ratione inter ea, quæ ob eum contractum restituenda sunt, computari possunt, vel debent. Dices forsan in Debitore, quicumque is sit, animum semper esse, ac voluntatem saltem generalem suis debitis satisfaciendi, si ipsi innotescerent. Hic ergo animus & Sempronio fuerat, cum ea quinquaginta tradidit Titio, quare actum Charitatis exercens etiam justitiæ, si quæ in ipso aderat obligatio, satisfacere intendit. Et certe si hoc debitum ipse novisset, quis id inficias eat? Ast bona pace voluntas hæc generalis in præsentia non sufficit. Etenim elargitio pecuniæ non est medium determinatum ad satisfaciendum, quale esse deberet, ut generalis ac implicita hæc voluntas par esset satisfactioni, sed æque significare potest aut meram Eleemosynam, vel donum, aut restitutionem, solutionemque debiti: Quamobrem ut actus justitiæ sit, determinari debet, vel a cognitione debiti cum voluntate satisfaciendi, vel saltem ab expressa hac voluntate, si debitum innotesceret. Voluntas autem, quæ fuisset, & non est, nil omnino operatur. Quod si instes, hanc expressam voluntatem satisfaciendi non requiri, quemadmodum non requiritur in audiente Missam intentio satisfaciendi præcepto; dicam, Ecclesiam non præcipere nisi intentionem audiendi Missam, ut præceptum de Sacro audiendo adimpleatur; at actus justitiæ commutativæ essentialiter exigit eam intentionem satisfaciendi debitis, quum secus talis non esset. Neque juvat addere, hæc omnia vera esse, si mala fides in eo contractu interfuisset, at Sempronius bona fide eumdem iniuit, ut dicitur in casu: Bona siquidem fides ipsum excusat a peccato: sed non sufficit, ut actus Charitatis sit etiam justitiæ commutativæ, quemadmodum ad restitutionem desideratur. Ita Sanchez *lib. 1. Sum. cap.* 13. Layman *lib. 3. tract. 2. cap.* 12. *num.* 9. Gaspar Hurtado, & alii apud Giribaldum *de Restit. lib.* 5. *dub.* 3. *n.* 15.

CAS. II. Vendit Agricola juga Boum numerata sibi medietate pecuniæ, & pro altera medietate servat sibi dominium supra Boves usque ad acceptum completum pretium. Q. An iste contractus sit licitus?

Affirmandum censeo. Etenim uti observant Gratianus Discept. For. cap. 523. num. 2. & 3., & Sperel Decis. 119. num. 16. rei venditæ dominium nunquam in emptorem transit, nisi quum hic, quod constitutum est, pretium

tium vere folverit l. *quod vendidi* 19. *ff. de Contrah. Empt.* §. *Venditæ*, ita ut ne fufficiat quidem, fi pars ejufdem foluta fuerit, ut rei venditæ dominium acquiratur in ea faltem parte, quæ foluto pretio refpondeat, uti docent Bartolus in *l. fiftulas* 78. §. *qui fundum ff. de Contrah. Empt.*, Alex. de Nevo *conf.* 121. & alii ab eodem Gratiano citati loco jam adducto. Hinc communiter docent utriufque juris Doctores, ac Theologi, poffe Venditorem citra ullam falfi fufpicionem rem jam uni venditam alteri vendere, fi primus in mora fuerit & pretium non folverit ftatuto tempore, idque, etiamfi res ipfa ei tradita jam fuiffet, quod nempe ea traditio par non fuerit transferendo in ipfum dominio, quod adhuc perfecte in venditore perfeverat, donec integrum pretium folutum fuerit, vel de eo jam data fit fidejuffio, vel pignus, vel æquivalens, aut faltem pretium habitum fuerit pro foluto. Poterat igitur Agricola abfque ulla in emptorem injuria, vel juftitiæ læfione ea Boum juga alteri reapfe vendere accepta medietate pretii, ac fibi fervare pro alia parte in Boves eofdem dominium, donec completa fuerit pretii folutio. Neque porro neceffe fuerat, ut ea dominii refervatio in conventionem deduceretur, quum pactum hujufmodi nil contineat affirmantibus Abbate *conf.* 160. *n.* 1. *in fin. lib.* 1. & Surdo *decif.* 220. *n.* 13. nifi quod jus ipfum commune ftatuit, ac fit ex Baldo *in rubr. C. de contrahend. empt. num.* 13. veluti naturale ipfius rei pretium, adeo ut nil amplius adderet contractui, aut ejufdem naturam immutaret, etfi exprimeretur.

CAS. III. Delato Defuncti Cadavere ad Ecclefiam, canitur pro eo Officium & Miffa Defunctorum, ac poftea *Libera me Domine &c.*

Q. an ad illum Verficulum *A porta inferi*, qui canitur tam poft primum Nocturnum, quam poft iftud Refponforium, debeat refponderi: *Erue Domine animam ejus*; an vero *animas eorum*; & an in fine Cantores dicere debeant *Requiefcat*, an vero *Requiefcant in pace*.

Afsero ad eum Verficulum: *A porta inferi*: poft primum Nocturnum dicendum effe, *Erue Domine animas eorum*: poft Refponforium vero refpondendum, *Erue Domine animam ejus*: in fine autem a Cantoribus dicendum, *Requiefcat in pace*: Nec moror in hac afsertione probanda, quum expreffe ab ipfo Rituali Romano juffu Pauli V. edito, cui omnibus parendum eft, *tit. de Officio Defunctor.* præfcribatur, ut facile legenti conftabit.

M E N S E   M A R T I I.

CAS. I. UT Vitalis expeditior fit ad laborandum in die, facit cœnam in Quadragefima fummo mane. Q. an licite?

Quum non omnes, qui corporaliter laborant, ut ex Propof. 30. ab Alexand. VII. anno 1666. profcripta, evidenter infertur, excufandi fint a lege jejunii, procedit, quod quæritur, dubium in ea hypotefi, in qua opera a Vitali cum labore exercenda paria non fint eodem ab hac lege eximendo, quod quidem fupponitur & in ipfa cafus expofitione, quum dicatur, *cœnam facit*: quod fane indicat unicam refectionem facere, in qua potior jejunii pars confiftit. Hac facta fuppofitione, quum certum fit jejunium, five veteris, five novi fœderis, femper horam habuiffe, aut lege, aut confuetudine præfinitam, qua femel in die comedendum fit, dubitari haud poteft, quin, nulla urgente cauffa, potuerit Vitalis horam hanc ad fui libitum anticipare, fuam cœnam fummo mane faciendo. Tametfi enim non femper eadem hora jejunium folutum fuerit in Ecclefia, & ufque ad fæculum quartumdecimum non nifi vefpere Chrifti

Christi fideles jejunium solverent, nunc vero hora sexta, scilicet in meridie: neque hæc determinata hora computanda sit, ut inquit Angelicus Doct. *secundum subtilem examinationem*, idest modo mathematico, ac individuo: *sed secundum grossam*, sunt ejus verba, *æstimationem*, idest morali modo; *sufficit enim*, ut ipse explicat, *quod sit circa horam nonam:* possitque etiam nunc non solum absque ulla culpa, sed cum majori etiam merito differri hæc jejunii solutio usque ad nonam, vel vesperum; quod jejunium hujusmodi magis congrueret antiquæ disciplinæ nemini tamen fas est absque aliqua justa caussa notabiliter horam hanc prævenire, idque omnes Theologi una voce adfirmant. Acerrime tamen disputant inter se se, num qui id faceret, leviter solum, an etiam graviter peccaret; & quilibet pro sua sententia tuenda pluribus decertat. Sane ut colligitur *ex cap. solent distinct. 1. de Consecrat.* antiquitus jejunare non censebantur, qui comestionis horam anticipabant. En Canonis verba deprompta ex Con. Cabilonensi: *Solent plures, qui se jejunare putant in Quadragesima, mox ut signum audierint ad horam nonam comedere, qui nullatenus jejunare credendi sunt, si ante comederint, quam vespertinum celebretur officium.* Quemadmodum igitur tunc gravis culpa erat in die jejunii horam pro unica refectione sumenda definitam anticipare; sic nunc temporis culpa gravis erit horam hanc recenti consuetudine statutam notabiliter anteverte re: siquidem tametsi hæc Ecclesiæ disciplina variationem aliquam passa sit, & quandoque tempore vespertino, quandoque postmeridiano, nunc autem meridiano horam illam alligaverit, semper tamen obstricti fuere fideles ad eam observandam in solutione jejunii. Primis Ecclesiæ sæculis graviter peccare censebantur, qui ante Solis occasum cœnam sumebant. Usque ad sæculum quartumdecimum ejusdem gravis peccati rei habebantur, qui ante nonam horam notabiliter jejunium solvebant. Quid ni ergo graviter peccare judicandi sunt, qui etiam nunc notabiliter præfinitam horam antevertunt? Hoc ipsum universo populi Christiani consensu confirmat Cajetanus 2. 2. quæst. CXLVI. art. 7. *Communis*, inquit, *animi conceptio Christianorum est, quod comedens summo mane in die jejunii non jejunat: quæ patet ex hoc, quod quilibet Christianus videns aliquem summo mane comedentem dicit, ipse non jejunat. Ex hoc . . . . . evidenter patet, quod hora consueta comedendi pro jejunio, quæcumque hora sit, illa est de necessitate jejunii.* Jam vero si hora hæc de jejunii necessitate est, nec jejunat qui eam antevertit, gravis etiam peccati hic ipse incusari debet. Non me latet, quid respondeant adversantis sententiæ Patroni, hanc scilicet horam non ad substantiam pertinere jejunii, sed ejus esse quamdam veluti conditionem, nec jejunii fini officere quacumque hora solvatur jejunium, modo unica fiat refectio. Deinde quemadmodum fas est comestionem postponere per duas, aut tres horas, cur nefas erit eam anticipare? Verum admittimus utique horæ determinationem non esse jejunii essentiam, sed ejus veluti conditionem. Sed quid inde? Num propterea poterit pro uniuscujusque libito anteverti? Quis hoc dicet? Tria igitur in jejunii lege præcipiuntur, nempe unica comestio, abstinentia a certo ciborum genere, & hora comedendi. Non negamus quidem duo prima principaliter imperari. Sed nemo neget etiam tertium sub præcepto cadere. Quum ergo certum sit etiam illud reapse ab Ecclesia præcipi, sive per modum conditionis præcipiatur, sive per modum substantiæ, servandum est. Hinc habes responsum ad secundum, quod dicunt. Quamvis enim hæc horæ anticipatio non adversatur, (quod tamen non ita facile quis concederet) fini jejunii, nempe corporis afflictioni; pugnat tamen sive cum lege, sive cum consuetudine Ecclesiæ comestionis horam præfinientis, siquidem jejunium semper habuit horam præfinitam, sive vespertinam, sive pomeridianam, sive meri-

B dia-

dianam, quod quum unice ab arbitrio Ecclesiæ pendeat, cuique liberum esse non potest pro sui arbitrio invertere ac immutare, secus quæ esset in Ecclesia confusio? Neque sane eadem est ratio de prorogatione ejusdem horæ, ac de anticipatione. Nec enim umquam vetitum fuit solutionem jejunii producere, sed solum antevertere; in productione abstinentiæ ac temperantiæ virtus maxime elucet, in anticipatione persæpe intemperantiæ vitium fovetur. Quamobrem in primitiva Ecclesia, in qua jejunium solvebatur ad vesperas, fas erat ad secundum etiam, ac tertium diem illud protrahere; nefas vero vel unicam ante Solis occasum horam anticipare. Sed jam expensis hoc pacto utriusque sententiæ momentis, quum neutra mihi videatur manifesta & evidens, primam veluti probabiliorem amplector. Ad omnem autem æquivocationem, aut etiam errorem vitandum, clariusve percipiendum hujus sententiæ, quam probabiliorem existimo, sensum, adverte non quamcumque horæ anticipationem mortalem esse, sed eam solam, quæ notabilis sit, puta unius horæ, quum in communi æstimatione integræ horæ spatium vere tempus notabile constituat. Animadvertas etiam velim, anticipationem hanc non spectare punctum astronomicum meridiei, sed tempus illud, quo communiter juxta Regionis consuetudinem jejunium solvitur. Nec enim omnes Regiones in hoc conveniunt; ac in Helvetia, uti ferunt, ex recepta & immemorabili consuetudine integra hora ante meridiem communiter a Catholicis solvitur jejunium. Qui ergo absque ulla caussa per integram horam consuetum propriæ Regionis jejunii solvendi tempus anteverteret, probabilius graviter peccaret; quod quum fecisse supponatur Vitalis, summo enim mane cœnam fecit, nisi munia & officia exercenda, ad quæ ut expeditior fieret, tam notabiliter tempus hoc antevertit, id exegissent, quod quidem non proprio & arbitrio, sed prudentis ac bene cordati viri recto judicio ac consilio fuerat determinandum, gravis culpæ probabilius accusandus videtur.

CAS. II. Pluries audivi, posse dari casum, quo Confessarius non privilegiatus nequeat directe absolvere sanum a riservatis, bene vero indirecte. Q. quænam sit absolutio directa, & quænam indirecta? 2. quandonam Absolutio indirecta queat proprie impertiri?

R. Ut ut nonnulli ex antiquis, ut Cajetanus, Soto, aliique affirmaverint, posse indiscriminatim Confessarium carentem potestate in reservata directe pœnitentem absolvere a non reservatis, & indirecte a reservatis; vera tamen & communior sententia Recentiorum negat extra casum necessitatis fieri id posse. Quandoquidem Confessio Sacramentalis jure divino integra sit oportet: talis autem non est, quoties omnia peccata, quæ memoriæ occurrunt, clavibus Ecclesiæ non subjiciuntur, quemadmodum sane non subjicerentur in hoc casu, quum Confessarius dictis clavibus, seu potestate absolvendi a reservatis careat, nullaque jurisdictione potiatur in pœnitentem reservatione ligatum. Quamobrem nec reservata, nec non reservata dimittere potest. Solum ergo in necessitatis casu id præstare valet. Quum enim reservatio in ædificationem sit, non in destructionem, & evenire facile possit, ut quis absque vel infamia, vel gravi scandalo nequeat a sumenda Eucharistia se abstinere, vel differre Confessionem, aut Confessarium privilegiatum adire, merito præsumendum est, hunc necessitatis articulum superiorem ita excepisse, ut permittat pœnitentem, qui sit vere dispositus, a quoque Confessario absolvi posse, ei tamen imposito onere tempore opportuno adeundi Superiorem. Quæ quidem præsumptio ex eo etiam clarissime deducitur, quod cum omnes Ecclesiæ Præsules sciant, a Theologis celebrioribus satis communiter edoceri hanc absolutionem, urgente necessitate, etiam extra mortis articulum, impertiri posse, hancque senten-

tiam

tiam ad praxim etiam a simplicibus Confessariis frequentissime deduci, non reclamant tamen, nec hactenus reclamarunt; quin in hac nostra Diœcesi expresse quodammodo approbarunt; quum in ultima Synodo lib. 2. cap. 5. de Pœnitentia hæc verba habeantur: *Indirectam absolutionem nec tollimus, nec improbamus*. Ex his habes, quod sit hæc absolutio, & quando licite impertiri possit, quæ duo proponuntur. Licite enim impertiri haud potest nisi urgente necessitate, ut ea probant quæ jam diximus, & pro hac nostra Diœcesi evidenter ostenditur, quod allatis verbis subdit statim ultima Synodus: *Ubi non subsit physica, vel moralis impotentia, remittant pœnitentes ad idoneos Confessarios*. Et merito quidem. Quemadmodum enim non nisi urgente necessitate, ne scilicet reservatio vergat in damnum fidelium, possunt Episcopi per accidens absolvere a reservatis ipsi Papæ, *ex cap. Mulieres, & cap. Quamvis de sententia excom.* ita & congruum est, ut hæc facultas, quæ ex interpretativo consensu Præsulum absolvendi indirecte a reservatis exercetur, nonnisi articulum necessitatis respiciat, præsertim cum & eamdem caussam habeat, & ab eo exemplo forte procedat. Est autem hæc absolutio, licet indirecta, vera peccati remissio etiam reservati, quæ veluti necessario consequitur ex absolutione directa eorum, quæ reservata non sunt. Quum enim in præsenti providentia unum peccatum lethale nequeat sine alio remitti, quum unum vere remittitur, omnia remittantur oportet; onus tamen pœnitenti imponitur adeundi Superiorem, vel Privilegiatum pro obtinenda absolutione directa.

CAS. III. Celebrans solemniter in Sabbato Sancto omittit legere majorem partem Prophetiarum. Q. an peccet?

Respondeo affirmative. Id autem colligo ex Decreto Sacræ Rituum Congreg. die 21. Martii anno 1744. in una Bergomen. Quum enim ab ea quæsitum fuerit, utrum in Sabbato Sancto pro collatione Sacrorum Ordinum Episcopus in suo domestico Oratorio teneatur Missam cum Prophetiis, ut in Missali, celebrare? Responsum fuit, *Missam collationis &c. incipiendam esse a Prophetiis, quæ omitti non debent etiam attenta consuetudine immemorabili*: & anno 1755. die 12. Aprilis in una Lucana eadem Sacra Congregatio respondit, *antequam Missam*, scilicet Sabbati Sancti, *prophetiæ omitti non debent*. Et revera apud Gavantum part. 4. tit. 10. de Sabbato Sancto num. 17. *Prophetiæ* vocantur Missæ hujus diei Introitus ab Ugone Victorino de Miss. observ. lib. 3. cap. 24. Quemadmodum ergo, qui aliis diebus introitum omitteret, revera peccaret; ita peccati reus adjudicandus est, qui solemniter celebrans hac die non legit submissa voce Prophetias. Merito propterea Bened. XIV., cum hanc regeret Metropolitanam Ecclesiam, omnibus Parochis indixit, *ut in suis Ecclesiis*, sunt ejus verba in Institut. 49. lat. editionis, & n. 19. 2. Vol. Vernaculæ nostræ, *Majoris Hebdomadæ ritus celebrent, ac Sabbato ipsius Hebdomadæ Sacrum faciant, ignem & cereum illo die consecrent, & nihil eorum prætermittant, quæ in Missali Romano describuntur*.

MENSE APRILIS.

CAS. I. Confessarius pluries monuit puellam, ne Amasio permittat oscula & amplexus. Advenit nunc in die Paschatis, ac iterum confitetur de basiis & amplexibus pluribus ab ipsa denuo permissis. Renuit Confessarius pro tunc illam absolvere: At ipsa subdit, se advenisse cum Matre, jam suspicante de aliquo gravi ab ea commisso, quod certum judicabit, si non videat ipsam accedere ad Communionem. Quid aget Confessarius cum hac Pœnitente in ista circumstantia?

Quum certum omnino sit ex propositione 61. ab Innoc. XI. proscripta

 die

die 2. Martii anni 1679: neminem absolvendum esse, *qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere*, non potest sane Confessarius puellæ, de qua quæritur, absolutionis beneficium impendere. Etenim eam in occasione proxima peccandi, & quidem voluntaria versari nemo ambiget. Quis enim neget oscula & amplexus cum Amasio esse peccata lethalia? Aperte enim Alexander VII. die 18. Martii 1666. hanc propositionem num. 40. damnavit: *Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, ac pollutionis*. Et quidem peccata sunt, etiamsi Puella hæc, & ejus Amasius sponsi essent de futuro. Tametsi enim Sponsalia via sint ad Matrimonium, nullum tamen in alterius corpus jus conferunt, vel dominium: Qua ergo ratione vetita est Sponsis copula ob privationem dominii, eadem quoque vetita sunt illis oscula, & amplexus quæ ad ipsam copulam disponunt. Ex alia parte frequenter oscula hujusmodi & amplexus permisit, quum sæpius a Confessario reprehensa numquam resipuisse dicatur, & quidem voluntarie, ac libere; poterat enim ab iis, si voluisset, abstinere, aut Matrem admonendo, aut Amasii conversationem saltem secretam pro viribus fugiendo, aut etiam clamando. Ad hæc enim tenebatur. Debet igitur prudens Confessarius absolutionem ei denegare, eamque monere, ut omni studio & arte sese ab Eucharistiæ Sacramento abstineat, nulla etiam habita ratione scandali, vel infamiæ, quam sibi imminere censet, si ad sacram mensam non accedat; Sæpissime enim hæc scandala ac infamiæ finguntur, quum ne levis quidem subeat eorum suspicio: deinde multo pluris interesse debet, ut animam suam quis salvam faciat, quam aut honori, aut etiam vitæ suæ consulat. Quod si Puella hisce rationibus non moveatur, atque declinandæ infamiæ huic, ad Sacram Synaxim accedere omnino velit, eam instruere poterit, ut animæ suæ consulat, ac si nullus esset Confessarius, contendens nimirum omni animæ suæ conatu, ut actum veræ contritionis eliciat, quemadmodum adstringeretur ad eum eliciendum Parochus, qui lethalis peccati reus ad declinandam infamiam, vel scandalum evitandum deficiente Confessario celebrare deberet. Dixi, instruere poterit, si accedere omnino velit: Siquidem ego puto numquam esse etiam in hac circumstantia consulendam, ut ad eam accedat, ne se suis reddatur ad ea inquirenda media, quibus possit, & famam servare, & ab Eucharistia abstinere.

CAS. II. Exposito a Revenditrice, quod minutim vendendo confecit notabilem summam ex furtulis, factis variis ac ignotis personis; Confessarius eidem imponit, ut restituat faciendo pro damnificatis celebrare tot Missas, quarum celebrandarum onus sibi assumit eo pacto, ut infra tot dies ipsa ei deferat eleemosynam duodecim bononenorum pro qualibet Missa. Rectene id peragit Confessarius?

Respondeo Confessarium male se gessisse. Quamquam verum sit pœnitentem multorum furtulorum reum, quæ ignotis Personis fecit, ad restitutionem esse adigendum, & quidem sub gravi, posita notabili quantitate, ut colligitur ex Propositione 38. ab Innoc. XI. damnata, cumque fieri hæc restitutio non possit iis, quibus res sublatæ fuerant, restituendum esse, vel pauperibus in eleemosynam, vel in pios usus, ac proptorea etiam in Missarum celebrationem ad spiritualem eorum, qui vere domini sunt, profectum & salutem, idque ex præsumpta eorumdem voluntate, ut communiter docent Doctores: Attamen male se gessit imponendo mulieri, ut infra tot dies ei eleemosynam deferret duodecim Bononenorum pro qualibet Missa a se celebranda. Districte enim vetitum est in hac nostra Diœcesi Confessariis omnibus, & quidem sub pœna suspensionis ab audiendis Confessio-

fessionibus ipso facto incurrenda, *ne stipendia sibi*, sunt verba Lambertinianæ Institutionis 92. latinæ editionis, & num. 4. V. Voluminis Vernaculæ editionis Bononiensis, *vel Ecclesiis suis tribuenda capiant pro Missis, quibus ipsi, vel alii Sacerdotes in iisdem Ecclesiis satisfaciant*, quod quidem maximè cohæret iis, quæ in Instructione ad Confess. p. 4. act. Eccl. Mediolanen. præcepit S. Carolus Borromeus hisce verbis: *Cum pro pœnitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas non addicat: quod idem servabitur in restitutionibus incertis, in votorum commutatione, aliisque huiusmodi . . . ut nec minimam avaritiæ labis suspicionem contrahat.*

CAS. III. Traditione constat, quamdam Ecclesiam Parochialem fuisse consecratam; ast ignoratur tum dies, cum annus hujusce consecrationis. Q. an Parochus ejusdem possit facere Officium & Missam talis Dedicationis.

Resp. affirmativè, præfixa tamen prius, & assignata ab Ordinario ejusdem solemnitatis die. Sic enim expresse decrevit Sacra Congreg. Rituum die 27. Novemb. 1706. in Ferentina. Quum enim in ea Cathedrali Ecclesia, utpote in pluribus locis restaurata, & magna in parte penitus renovata, de illius Consecratione signa nullibi apparerent, aut aliæ probationes existerent, *adhuc quia in præteritum festum Dedicationis fuerat celebratum*, censuit *Sac. Rit. Congr. non indigere nova Consecratione, & statuit Dedicationis festum posse transferri ab Episcopo ad aliam diem fixam amplius non immutandam.* Aliud simile eadem Sacra Congreg. statuit anno 1619. die 18 Augusti in Alexand. hisce verbis: *Non potest celebrari festum Consecrationis illius Ecclesiæ, quam certum est non fuisse consecratam, vel dubium est. Si autem constet de Consecratione, & ignoretur dies, potest Ordinarius assignare diem pro festi illius celebratione*. Quum ergo in nostro casu licet dies & annus Consecrationis ignoretur, traditione tamen constet, fuisse consecratam, quod alias tale festum celebratum fuerit, secus hæc traditio firma non esset, poterit Parochus dedicationis festum peragere, assignata tamen ab Episcopo, ac præfixa die non amplius immutanda.

MENSE MAJI.

CAS. I. Defunctis Parentibus, non remansit Puellæ nisi frater uterinus, qui cuidam familiæ inservit, & Patruus, in cujus domo ipsa alitur. Si hæc alicui nubere velit, ad quem Parochum spectat illius Matrimonio assistere?

Respondeo, ad Patrui Parochum spectare. Quum enim Puella, de qua agimus, non habeat domicilium Paternum, aut Maternum; Defuncti enim jam sunt ejusdem Parentes; neque Fraternum, Frater enim uterinus, (quod sane in hoc casu dicendum esset, quamvis foret verus Frater, aut ambo essent utrinque conjuncti) quum alteri inserviat, proprio caret domicilio, in quo jure suo utens possit Sororem recipere, si hæc cum Patruo vivere, ac morari nollet. Neque enim ratione famulatus jus habet, ut etiam Soror secum ad habitandum recipiatur in domo suorum dominorum, sed ipsi solitale jus est, vel tempore præfixo ac convento, ut solent rustici, vel donec a dominis dimissus fuerit, extra omnem controversiam est, illius Matrimonium coram Parocho Patrui, cum quo moratur, celebrandum esse, eo ferme modo, quo, uti decrevit Bened. XIV. Gloriosiss. Recordat. in sua Institutione n. 13. secundi Vol. edit. Bonon. & trigesima latinæ versionis n. 16. ex Decreto Congreg. peculiaris per Clementem XI. delectæ die 11. Januarii 1702., & ab ipso Summo Pontifice oraculo vivæ vocis confirmato, Virgo, quæ in Monasterio educationis gratia degit, si domicilio careat Paterno, Materno, ac Fraterno, contrahere debet Matrimonium coram eo Parocho, in cujus ditione Monasterium constituitur, & etiam famulæ, ut

n. 17.

n. 17. ipse sapientissimus Pontifex addit juxta Romani Cleri Statutum cap. 3. §. 21. præfato domicilio destitutæ contrahere debent coram Parocho, sub cujus Paræcia sita est domus, quam inhabitant sui domini.

CAS. II. Deliberate dubitavit Sempronius, an Christus vere sit in Eucharistia, eisque dubius, an præfatum dubium etiam externaverit. Q. an quilibet Confessarius valeat illum absolvere?

R. Positiva ac deliberata voluntate dubitantem de aliquo nostræ fidei articulo, veluti hæreticum censendum esse certo constat ex cap. 1. de hæreticis, in quo expresse hæc habet Stephanus: *dubius in fide est infidelis*. Neque in dubium revocari potest quemcunque hæreticum, si hæresim suam aliquo exteriori signo manifestaverit, sciveritque hæresi adnexam esse excommunicationem, & reservationem Papalem in illa Apostolica Constitutione contentam, quæ singulis annis feria V. Cœnæ Domini promulgatur: Dixi autem, *si aliquo exteriori signo hæresim suam manifestaverit sciveritque &c.* Etenim Ecclesia sicuti non potest per se, directe, & immediate præcipere, aut prohibere actum mere internum, ut cum Angelico Magistro p. 2. quæst. 91. art. 4., & quæst. 100. art. 9. docent communiter Doctores; ita non potest hæresim, quæ in exteriorem actum non prodit, censura perstringere: quumque absolutio ab hæresi sit Summo Pontifici reservata tantum ratione censuræ eidem adnexæ, ut ipse Bened. XIV. in suo Opere de Synodo lib. 9. cap. 4. num. 6. advertit, ut ut aliquoties sibi etiam reservet peccatum aliquod absque ulla excommunicatione adnexa, ut reapse fecit ipse Benedictus XIV. in sua Constit. quæ incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ* §. 3. contra falso sollicitationis insimulantes innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos judices. Excommunicatio autem ab ignorante non incurritur: in præsentia disputatur, an Sempronius sciens hæresi adnexam esse censuram, deliberate dubitans, an Christus vere sit in Eucharistia, & pariter an hujusmodi dubium externaverit, inciderit in Papalem reservationem? De Episcopali enim nulla esse potest contentio: siquidem communissima est, ac vera Theologorum sententia, peccata dubia ab Episcopis non reservari, cumque ea sibi reservata volunt, id clare etiam exprimere. Ad quæsitum ergo respondeo, probabilius in reservationem incidisse, sicque non posse a simplici Confessario absolvi. Etenim Clemens VIII. anno 1601. die 9. Januarii prohibuit omnibus Confessariis etiam privilegiatis in Italia degentibus, *ne quis*, sunt Decreti verba, *eorum sub prætextu Privilegiorum ab ullo ex casibus clare, vel dubie in Bulla in Cœna Domini .... contentis, vel alias quomodocumque Sedi Apostolicæ reservatis, vel reservandis absolvat*. Nec potest ergo absolvi casus, qui proponitur, quum revera dubitetur, an ea Constitutione contineatur ratione dubii, quo Sempronius angitur, an hæresim suam patefecerit. Non me latet, plurimos Doctores contrarium sentire iis innixi principiis, quod, quum reservatio sit odiosa, non est extendenda ad casus dubios; sed ad solos claros, & certe reservatos arg. cap. *odia* 15 *de regulis juris in 6.* ac in re dubia benigniorum interpretationem sequi non minus justius, quam tutius est l. *ea*, *quæ* 192. ff. de regul. juris; præsertim quod Clemens VIII. anno sequenti, quum aliud ediderit Decretum quodammodo moderativum prioris, in eo non amplius casus dubios expressit: Quamobrem priorem prohibitionem videtur sustulisse. Verumtamen bona pace istorum Doctorum, admissis etiam iis principiis, ab eorum opinione recedendum censeo, quum, posito laudato Clementis Octavi decreto, clare reservetur casus, de quo agimus, neque in dubiis sumus, ut benigniora præferenda sint. Etenim tametsi in secundo suo Decreto non meminerit Summus Pontifex casuum dubiorum, quum tamen, quæ corrigere ac moderari voluerat, aperte expresserit, ut illud legenti facile constabit, nil autem adde-

dide-

ciderit de prohibitione absolvendi a casibus dubiis; quod sane fecisset, & quidem expresse, si hæc illi fuisset mens, quemadmodum alia expressit, quæ moderari intendebat; evidens est, eam prohibitionem, quam in priori Decreto constituerat, sartam tectamque voluisse.

CAS. III. Sergius in ultimo suo testamento elegit sibi sepulturam in Ecclesia A, simulque reliquit pingue legatum Ecclesiæ, in qua suum corpus humabitur. Post ejus mortem, non obstante dicta electione, orta est lis circa locum sepulturæ, unde ipsius corpus tumulatum fuit in Ecclesia tertia simul cum aliis corporibus, a quibus discerni nequit. Q. an Ecclesia A, in cujus favorem caussa definita est, possit prætendere restitutionem Cadaveris; & dato, quod non, cuinam Ecclesiæ debeatur pingue legatum?

Ad primam partem respondeo negative. Quamquam enim Cadaver in rigore juris extra Ecclesiam, in qua sepeliri debeat, positum, restituendum sit, si petatur, propriæ Ecclesiæ, cui etiam omnia emolumenta occasione ejus sepulturæ percepta reddenda sunt, ut ex pluribus Decretis relatis a Cavalieri, præsertim sub num. 216. infertur, potissimum si fuerit sepultum in loco, aut capsa separata, ac ejus intuitu relictum fuerit Ecclesiæ tumulanti annuum legatum: Attamen, quum alio decreto ab eodem relato sub numer. 218. habeatur: *Non tamen convenit restitui, si fuerit sepultum a multo tempore, & maxime si cum aliis corporibus, ut difficulter possint ejusdem ossa discerni*, sequitur in praxi saltem ob convenientiam non posse Ecclesiam A prætendere illius Cadaveris restitutionem.

Ad secundam partem censeo, legatum solvendum esse Ecclesiæ, in qua de jure sepeliendum erat Cadaver. Siquidem, si ex dictis reddenda ei sunt emolumenta ob sepulturam percepta, eodem jure solvi ei debet legatum; Ecclesiasticæ enim sanctiones decernentes restituenda emolumenta nil aliud intendunt, nisi Ecclesiam, cui de jure deberetur Cadaver, ab omni præjudicio indemnem reddere, ac vindicare. Neque sane id esset contra mentem Testatoris relinquentis legatum Ecclesiæ, in qua suum corpus humabitur, quum Ecclesiam designans pro sepultura, Ecclesiam quoque designaverit, cui intendebat suum beneficium elargiri: ac sicuti non electa sepultura legatum ad eam Ecclesiam spectaret, in qua de jure esset sepeliendus, ita hac electa ad hanc spectare debet. Ita cum Cavalieri tom. 2. fol. mihi 357.

MENSE JUNII.

CAS. I. Emptus fuit ager ab Ecclesia cum pacto de retrovendendo. Q. an possit retrovendi absque assensu Apostolico?

R. Quamvis Riccius in sua praxi p. 1. decis. 52., & Navarrus in 1. p. sum. de alienat. n. 4. negativam opinionem doceant, censemus nihilominus cum Bordono resol. 17. quæst. 4. num. 8., Donato quæst. 61., Bossio n. 150. in tomo 3. tit. 18. in exposita retrovenditione nullum requiri Apostolicum assensum. Etenim hujusmodi retrovenditio, quum in instrumento venditionis, ut certe supponendum est, & ipse etiam casus affirmare videtur, pactum retrovenditionis expressum fuerit, non est libera, vel indebita, sed omnino coacta, ac debita: Velit enim, aut nolit, etiam a Judice, quicumque acquisierat cum eo pacto, ad retrovendendum cogi potest. Neque sane æquum est ac honestum in re tam evidenti ac certa, actorem ad tribunalia compellere, quibus indignum videbitur, Ecclesiasticos ab initis contractibus tam facile recedere sub eo vano prætextu, quod ipsi recurrendum sit ad Romanam Curiam pro obtinendo assensu. Addit Bossius, retrovenditionem in hac hypothesi, non esse novum contractum, sed, prioris veluti præsentem

tem resolutionem & complementum. Cur ergo novæ requirentur juris solemnitates?

CAS. II. Juvenis quidam, valde devotus D. Antonii, vovit jejunare in die illius festum præcedente. Q. an si talis dies incidat in Dominicam, teneatur jejunare hac die?

Resp. negative, cum commun. Theol., teste ipso Concina lib. 4. in Decal. diss. 2. de Voti oblig., nisi expresse intenderit, Dominicam diem etiam includere. Tametsi enim, uti expresse docet Angelicus Doctor in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 3. quæst. 2. Si quis, ut carnem suam & concupiscentiam validius perdomaret, ac spiritui subigeret, continuum jejunium voveret, continenter etiam diebus Dominicis observandum, secluso scandalo, aut fidelium admiratione, vali um ac prudens esset votum. Quot enim ex una parte Viri Sancti continuum jejunium, Dominicis ipsis diebus inclusis, non servaverunt? Ex alia vero non amplius viget error Manichæorum, qui jejunium diebus Dominicis indixerant in contemptu Resurrectionis Christi Domini: Tamen, quum ex Ecclesiæ laudabili consuetudine occurrente, die Dominico, aliquo jejunio, præveniri illud soleat, ac die Sabbato observari, nisi Juvenis noster expresse in suo voto etiam hunc diem comprehenderit, non tenetur eo die ad jejunium, sed poterit illud prævenire, ac antecedenti Sabbato observare. Si enim vovens, dum vovit jejunare, illud jejunium exequi tenetur, quod præscribit Ecclesia, quum votum sit lex privata, cujus mensura est lex communis, nisi voventis intentio aliud determinet: Si, inquam, in jejunii qualitate ad Ecclesiæ morem sese conformare debet, quid ni, & quoad tempus, quo Ecclesia expediens & congruum ducit esse jejunium? Quamobrem communissima Theologorum sententia est, eum, qui per mensem integrum vovisset jejunare, non teneri ad jejunandum diebus Dominicis, quod nempe quisquis jejunium vovet, illud jejunium promittit, quod observat Ecclesia, nisi oppositum expresse declaret; Ecclesia autem die Dominico ne in Quadragesima quidem jejunare solet.

CAS. III. Plures Sacerdotes, quum sacris paramentis induti e Sacristia celebraturi procedunt, solent se signo Crucis munire. Q. an id rite fiat?

R. Si Rubricam Missalis consulamus, dicendum videtur, id non rite fieri. Etenim hæc sunt Rubricæ verba: *Sacerdos paramentis indutus accipit manu sinistra Calicem . . . . tenens dexteram super Bursam, facta reverentia Cruci, quæ est in Sacristia, capite cooperto accedit ad Altare:* nec ulla hic fit mentio Crucis efformandæ, aut in egressu a Sacrario, aut in ingredienda Ecclesia, cujus profecto meminisset, si efformanda esset, quum alia omnia, quæ peragenda sunt, adamussim describat. Addit Cavalleri tom. 2. cap. 12. de Missæ Sacrificio n. 3., ne convenire quidem, quod ritus iste observetur: Facile enim esset, si Sacerdos, sumpta aqua lustrali, e Sacristia discedens celebraturus se signo Crucis muniret, ut bursa in superiori parte coinquinaretur, quod sane incongruum foret, ac indecorum. Hinc neque Gavantus, nec Quarti, aut Gattaldus de aqua benedicta tunc suscipienda mentionem faciunt, quos etiam secutus est Angelus Serafinus de Florentia in suo Rituali recenter edito, nempe anno 1753., ac gloriosissimæ semper record. Benedicto XIV. P. M. nuncupato. Verum si communem praxim ac consuetudinem attendas, non ita facile ritum hunc improbabis, quem a castigatioribus etiam Rubricistis, atque a morigeratioribus Sacerdotibus religiose observatum agnosces. Hinc ad fores cujuscumque Sacrarii, atque in limine ipsius Ecclesiæ vasculum ad hunc finem aqua lustrali, vulgo santa, instructum ubique reperies. Neque obstat, nullam de hoc ritu fieri a Rubricis Missalis, aut Ritualibus mentionem. Quot enim consuetudines, tametsi nullibi præscriptæ sint, absque ulla noxa servantur, retinenturque? Quin ex

rente

mente ipsius Tridentini Concilii si sint legitimæ, ac laudabiles, retinendæ omnino sunt, ac custodiendæ: *Si quæ*, inquit in decreto de Reform. sess. 24. cap. 1. ad finem, *Provinciæ aliis ultra prædictas laudabilibus Consuetudinibus & Cæremoniis hac in re utuntur, eas omnino retineri S. Synodus vehementer optat*: & tamen omnia minutim hic explicaverat, quæ ad Matrimonii celebritatem pertinebant. Et merito quidem. Ut enim ait Augustinus in Epist. 54. ad Januarium, *nec disciplina ulla est in his*, quæ nempe liberam habent observationem, qualis profecto est ritus, de quo agimus, *melior gravi prudentique Christiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Ecclesiam, ad quam forte devenerit. Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores esse convincitur, indifferenter est habendum, & propter eorum, inter quos vivitur, societatem servandum*. Ubi ergo hæc consuetudo servatur, ut Sacerdotes e Sacrario egredientes Missam celebraturi se se muniant signo Crucis, religiose id præstet quilibet alius, & laudabiliter id faciet; ubi vero non servatur, ab ea se se abstineat, nec alios reprehendat. Ad illud vero inconveniens, quod objicit Cavalieri, facile respondetur, id evenire ex incuria Sacerdotum, quorum aliqui ad Altare accedunt non sine maxima ipsius etiam inservientis admiratione, ne dicam scandalo, manibus omni ex parte sordidis & inquinatis; alii verò ex inadvertentia & oscitantia totam ferme manum, & omnes certe digitos in lustralem acquam immergunt, quum vix supremam indicis partem in eam leviter intingere deberent. Utrumque ergo hoc absurdum attente ac religiose devita, & objectum inconveniens, quod sane non leve esse, ac etiam frequentissime evenire non diffitemur, facillime defugies.

MENSE JULII.

CAS. I. Uxor habet Virum, qui numquam laborat, & fere quotidie furatur: Q. an possit ex bonis, quæ suus Vir furatus est, comedere, vestire &c.?

Respondeo per se loquendo negative. Siquidem apertissime ac mala fide particeps fieret furti, reique injuste a Marito surreptæ, quum optime noscat se de bonis a Viro suo furto sublatis comedere, ac vivere. Quamobrem, sicuti qui mala fide res furto surreptas a latrone titulo donationis acciperet, peccaret utique, eique onus incumberet restitutionis; ita manducans res furto sublatas, eisque utens, ut vestiatur alaturque, revera peccat, & suo etiam modo ad eas restituendas adstringitur. Dices forsan, Uxori jus esse ad alimenta per Virum ipsi præstanda; quare iis rebus, quæ furto a Marito quotidie surripiuntur, non utitur, nisi alimentorum loco. Extensis manibus assumptum amplector. Ast perfracte inficior illatum. Num ergo fas erit Marito ad alendam Uxorem res alienas surripere? Quis id affirmabit? Jus igitur habet Uxor ad sua alimenta, sed in bonis Mariti, non aliorum: Quare per se loquendo rebus, quas hic furto surripit, nec vesci, nec vestire, nec alia ratione sustentari potest. Dixi per se loquendo: Necessitate enim compellente, vel alio justo titulo poterit a peccato per accidens excusari. Ita comm. DD.

CAS. II. Confitetur Fabius peccatum certo commissum, de quo tamen dubitat, quod jam alias illud confessus sit: Q. an sit necesse hoc dubium simul exponere?

Respondeo negative. Siquidem Fabium jam alias peccatum illud confessum fuisse, non immutat peccati malitiam, nec quoad speciem, ut per se patet, nec quoad circumstantiam necessario in Confessione aperiendam. Etenim peccatum illud jam in Sacramentali Confessione fuisse expositum, clavibusve

Ecclesiæ subjectum, notabiliter non mutat Confessarii judicium, ita ut Pœnitenti onus incumbat hoc dubium quod habet, an de eo jam se accusaverit, exponendi: neque ergo, quoad circumstantiam aliquam in Confessione necessario aperiendam immutatur. Et revera ipse Suaresius, qui docet etiam circumstantias non mutantes speciem exponendas esse in Pœnitentiæ Sacramento, non agnovit tamen obligationem hujusce dubii declarandi, quum Tomo 4. in 3. p. disp. 22. sect. 9. n. 2. in fine aperte affirmet, neminem teneri explicare hoc dubium, quia factum est certum, & an fuerit jam confessum, nec ne, nihil refert ad præsentem Confessionem, ita etiam tenent Sanchez in Sum. lib. 1. cap. 10. num. 71., & alii passim.

CAS. III. Sacerdos celebraturus est Missam Defunctorum, Q. an sicut omissurus est *Gloria Patri &c.* in fine Psalmi *Lavabo*, ita omittere debeat *Gloria Patri* ad illos Psalmos, qui pro opportunitate Sacerdotis in præparationem commendantur?

Respondeo negative. Etenim nullibi Rubrica præscribit omittendum esse illum Versiculum ante Missam Defunctorum, quin oppositum potius ex ea infertur; nam tit. 1. de ritu servando in Missæ celebratione num. 1. hæc habet: *Orationes inferius positas pro temporis opportunitate dicat:* nulla prorsus exceptione facta, quam sane fecisset, si ex ejus mente omittendus esset ille versiculus, præsertim quum alio titulo exactissime & ad amussim præscribat, quæ dicenda, quæque omittenda sint in Missa Defunctorum, neque dictum Versiculum excipit in fine psalmorum, qui in præparationem Sacerdotis dici solent, sed dumtaxat in fine psalmi *Lavabo*. Et quemadmodum non omittitur versiculus *Gloria Patri* in fine Psalmorum matutini, quod ex Rubrica præmittendum est etiam Missis *de Requiem*; ita nec omittendus in fine illorum psalmorum, qui non sunt nec pars ipsius Missæ, nec suffragia pro Defunctis, ut est Psalmus *Lavabo*, sed ad alium finem diriguntur, nempe, ut Sacerdos ea qua par est animi devotione ac fervore disponatur ad tantum Sacrificium Deo Patri offerendum. Ita Quartus in Rubr. Miss. p. 2. tit. 13. dub. 1., & Cavalieri Tom. 2. cap. 12. de Missis Defunct. num. 2.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. QUamvis Sempronius advertat, quod aderant Pater, Mater, & Frater Titii, contra hunc protulit multas graves contumelias, absque rationabili causa: Q. quot, & quæ peccata commiserit?

R. Duas partes amplectitur proposita difficultas, nempe & quot peccata commiserit eas contumelias proferendo Sempronius, & quæ. Primæ ut respondeam, peto, an Sempronius Patrem, Matrem, & Fratrem Titii, ipsumque Titium respexerit collective, uti v. g. integra familia respicitur Religiosorum, ex pluribus Religiosis hominibus constituta: vel distributive singulos considerando, prout ex majori, minorive animadversione poterat evenire. Si primum dicas, censeo, non nisi unum numero peccatum commisisse. Equidem, tametsi Personæ, ad quas contumeliæ ab ipso prolatæ dirigebantur, plures revera sint, quum tamen collective sumptæ se habeant ac essent unica Persona, attenta potissimum sanguinis conjunctione, reapse unicum dumtaxat numero peccatum constituunt. Si secundum, dico tot esse peccata, quot sunt Personæ quæ aderant. Etenim statim ac distributive considerantur, una ab alia reapse distinguitur ac separatur, prout in rerum natura distinctæ ab invicem revera sunt, ac separatæ. Quamobrem, sicuti in rerum natura quatuor sunt, ita & quatuor erunt numero peccata a Sempronio commissa, & quidem gravia, quum graves adversus Titium contumelias

pro-

protulisse Sempronium, propositus casus affirmet. Ita docet Giribaldus de Poenit. cap. 7. n. 26. Dixi, *quatuor numero peccata*; nam si de peccatorum specie loquamur, & jam ad secundam partem propositæ difficultatis solvendam devenimus, unicum dumtaxat specie peccatum commissum fuisse affirmandum. Siquidem omnes illæ contumeliæ, quæcumque fuerint, etsi differant attenta diversa qualitate Personarum Patris, Matris, ac Fratris secundum magis & minus, ut ajunt, tamen sub unica eademque formali ratione conveniunt auferendi lædendique honorem proximi. Quamobrem, sicuti qui furaretur unico actu eodemque tempore aurum, argentum, & æs, unicum specie peccatum committeret, quod nempe res ablatæ materialiter tantum quoad furtum differrent, non vero formaliter; ita & in re nostra, ac propterea Sempronius in Confessione satis peccati, vel peccatorum, si plura numerice fuissent, speciem exprimeret, si se hoc pacto Sacramentaliter accusaret: *Proximum gravibus contumeliis affeci*. Ita cum eodem Giribaldo in 8. Decal. præcepto cap. 2. n. 5.

CAS. II. Titius mala fide emit equum a fure, potente verum dominum reficere; eumque postea revendidit personæ ignotæ. Nunc fur factus est impotens restituere, novitque Titius quinam esset dominus equi a se empti: Q. an ipsemet Titius teneatur huic reficere damnum?

Respondeo affirmative. Siquidem certo certius est, rem alienam, ad quemcumque hæc transferit, & ubicumque fuerit, semper vero domino esse restituendam, semperque ad ipsum clamare Dominum, qui eandem potest sibi semper, & a quocumque vindicare. Quamobrem equus mala fide a Titio emptus hac lege & onere ad ipsum veluti ad emptorem transire. Nec enim latro poterat in Titium equi a se venditi dominium transferre, quum dominium hujusmodi non haberet, ac nemo possit alteri, quod ipse non habet, elargiri, ut commune fert proloquium. Quum ergo latro impar omnino sit factus vero domino compensando, omni dubio procul ad id emptor ipse tenetur, aut eundem equum, si adhuc apud ipsum est, restituendo, aut ejusdem pretium, si illum vendidit, quum per malam fidem; qua emit, omnem in se transtulerit latronis obligationem. Ita cum Angelico Doctore 1. 2. art. 6. in corp. Jo: Medina C. de rebus restit. quæst. 10. concl. 2. Sotus lib. 4. de Just. & jure quæst. 62. art. 6. & in summa ver. *restitutio* cap. 1., & alii communissime. Neque dicas hanc obligationem inesse secundo emptori, cui Titius ipse equum vendiderat. Ad summum enim ad id teneretur secundus emptor, si nosceret equum illum fuisse furto sublatum, & jus haberet ad pretium exigendum, recuperandumque a Titio, qui illud titulo naturalis evictionis, eidem erogare statim deberet. At quum secundus emptor supponatur omnino ignotus, pretium, quod a Titio ob evictionem ei erogandum esset, vero domino solvendum est, hæcque ei inest stricta obligatio ob malam fidem qua emit, cujusque vi omnem in se transtulit ipsius latronis obligationem. Dixi, *ad summum*: non desunt enim Auctores magni nominis tum Theologi, tum Jurisconsulti, qui sustinent, secundum emptorem, si bona fide emisset, tuta conscientia reddere posse illum equum primo emptori, ut pretium ab eo recuperaret, nec teneri eum vero domino restituere, præsertim si alia via se indemnem servare haud possit.

CAS. III. Cum Missa Defunctorum quandoque celebretur sub ritu duplici, nempe cum unica Oratione, Q. an tunc Antiphona, quæ præmittitur Psalmis ac precibus in præparatione Sacerdotis, dici pariter debeat sub ritu duplici, hoc est, tota & integra, quamvis festum sit semiduplex?

Respondeo negative, tametsi Gavantus p. 2. tit. 1. litt. C. contrarium

sentiat cum Tonello. Ratio autem est, quod illi psalmi non Missæ, sed Officii ritum atque rationem videntur sequi. Quamobrem etiam si Missa celebretur *de Requiem*, aut *de Passione*, in eorum fine versiculus adhuc dicitur *Gloria Patri*, qui sane dicendus non esset, si Missæ ratio in iis recitandis habenda foret. Et revera Rubrica ipsa dumtaxat præcipit repetendam esse, ac duplicandam more Officii duplicis illam Antiphonam, cum Officium celebratur de festo duplici. Ita Cavalieri de Missis Defunct. cap. 12. n. 1. Bonacinus, Bauldri, Cæremoniale Papæ, Labner, Arnaudus apud a Portu nu. 3. folio 2. in fine.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. MOrtuo Marito, nulla hujus supersunt bona, sed debita: Q. an Uxor teneatur ista solvere cum sua Dote, si fuerunt contracta ob ipsam, & familiam alendam?

Resp. Duplex est sententia, prima affirmat facta hypothesi, quod Maritus tempore, quo debita contraxit ad Uxorem alendam, pauper esset: Siquidem paupertatis tempore non tenebatur Vir Uxorem alere, sed Uxor potius Virum, si hæc bonis abundaret sive dotalibus, sive paraphernalibus. Quid namque magis dissonum naturæ, quam quod duo tam arcto naturæ Societatis vinculo juncti in sustentandæ vitæ necessitate se se invicem juvare recusent? Debita ergo hoc tempore contracta in utilitatem cedunt ipsius Uxoris, ac propterea ex hujusmodi debitis quodammodo hæc facta est ditior. In hypothesi vero quod Maritus, cum ea debita contraxit, dives fuisset, secus dicendum esset ob contrariam rationem. Secunda sententia negat, hancque defendunt Salmanticenses, tract. 24. cap. 4. p. 9. nu. 64. Etenim, inquiunt, Creditores, quibus Maritus ex pecuniis verb. grat. mutuo acceptis satisfecit, non tenentur illam pecuniam reddere mutuantibus: nec ergo Uxor ad eam reddendam ex bonis propriis adstringitur, quamvis inops Maritus eamdem in ea alenda insumpserit, præsertim cum in Marito paupere tametsi onus suspendatur Uxoris alendæ ob impotentiam, non tamen penitus extinguitur. Deinde nonne Maritus, qui mutuas accepit eas pecunias, ut Uxorem aleret, verum in eas jus acquisivit, earumdemque Dominium? Ejus ergo debitum est personale, ac debitoris morte extinguitur, nec ad alios transit. Ita argumentantur hujus sententiæ Patroni, Sanchez, Molina, Trullenchus, Bonacina, & alii. Mihi tamen longe probabilior videtur prima sententia, ac lumini naturali etiam conformior, in ea tamen hypothesi, quod vere Maritus esset inops, cum ea debita contraxit ad Uxorem alendam, & Mulier bona haberet sive dotalia, sive Paraphernalia. Etenim in hac suppositione ipsa Uxor ad alendum virum teneretur, ut allata ratio invicte suadere videtur, atque etiam ex adversariorum doctrina satis clare deducitur. Siquidem si paupertas, fatentibus Salmanticensibus, suspendit in Marito hoc debitum, liber ergo Maritus evadit paupertatis tempore ab alenda Uxore, quin hæc paupertate premente, ob conjugale vinculum de suis bonis, si haberet, Maritum ipsum sustentare tenetur. At revivi scit, inquies, in Marito hoc debitum, statim ac pecunias habet mutuo acceptas vel ipso paupertatis tempore. Quæro, si Maritus furto surriperet pecunias in Uxore alenda expendendas, teneretur ne Uxor dives ditior facta ad eas restituendas? Non puto id negari ab aliquo. Jam vero, cum Maritus inops pecunias mutuo accipit, suæ conscius impotentiæ ad eas reddendas, an non, mutuantem decipit, ac reapse furatur? Uxor ergo, quæ bonis abundare supponitur, pecuniis alitur injustitia acceptis. Qua igitur ratione exempta erit & immunis, ne id restituat, in quo facta est ditior?

tior? Et sane, si jure Societatis Matrimonialis adstringitur Uxor ad alimenta Marito præstanda in casu necessitatis, quod nemo inficias eat, peccat profecto, dum hujus immemor obligationis Maritum ipsum cogit ad pecunias mutuo accipiendas, quibus ipsa cum eo sustentetur. Porro ea de biti suspensi, & non extincti, sed reviviscentis distinctio, bona pace suorum auctorum ad rem præsentem subtilis quædam speculario mihi videtur. Nec enim in Marito reviviscit, aut reviviscere unquam potest debitum decipiendi mutuantem mediis pecuniis furto sublatis; pecuniæ autem mutuo acceptæ ab eo, qui se certo cognoscit imparem ad eas reddendas, quasi furti rationem induunt. In ea ergo suppositione probabilius arbitrot Uxorem ad solvendum teneri, in ea saltem parte, in qua facta est ditior, in ea scilicet, in qua sua bona, quæ sibi ac Marito alendo insumenda erant, reservavit.

CAS. II. Constante Matrimonio, plura bona communia fuerunt per Conjuges acquisita; sed Vir postea male vivendo fere hæc omnia consumpsit: Q. an Uxor, ob hoc, jus habeat contra Maritum?

Resp. Affirmandum censeo, in ea tamen hypothesi, quod Uxor quæ sibi competere poterat, lucri partem, aut dono, aut alio titulo juri suo cedens Marito elargita non fuerit. Quis enim in dubium vertat ea bona communia, quæ durante matrimonio communibus bonis accedunt, dicunturque superlucrata, non esse omnia quoad dominium ac proprietatem Mariti, sed etiam ad Uxorem eadem pertinere quoad eorum medietatem, si ea bona, quibus hæc addita sunt, ad utrosque æquali portione spectabant? Non ignoramus quidem nullum Uxori competere bonorum dotalium usum aut administrationem, quæ solius Mariti est, quum sustentandi Matrimonii oneribus, quæ ad ipsum, veluti ad totius familiæ caput, spectant, suppeditentur: quod si vis, concedam etiam de bonis, sive industrialibus, sive paraphernalibus, quorum tamen administrationem usumque, nisi aliter a legibus municipalibus disponatur, ex jure communi ad Uxorem pertinere Juristæ omnes affirmant. Dominium certe & proprietas tum dotalium, tum paraphernalium, tum etiam industrialium, eorum nempe, quæ, præstito Marito, ac familiæ rebusque domesticis debito ac necessario obsequio, suo labore, aut industria, vel acu acquisivit, ipsius esse quis inficias eat? Quemadmodum ergo si Maritus male vivendo hæc dilapidasset bona, jus proculdubio Uxori esset contra Maritum ipsum ad exigenda de suis bonis justam compensationem, restaurationemque; qua ratione hoc ipsum exigere non poterit relate ad ea bona communia, quæ aliis communibus bonis per ipsos addita sunt, in ea parte, qua ipsorum dominium ac proprietas ad eam attinet? Nec enim minus alienum contra jus usurpavit Vir hæc bona communia male insumendo, quam si paraphernalia, aut industrialia dilapidasset. Ob hanc caussam Honorius III. in cap. ex parte 10. de Consuetud. tit. 4. ad Politicum Præfectum, Civesque Rupellæ scribens de ea consuetudine, qua Viro post dilapidatam rem propriam, aut amissam, mobilia quoque & immobilia ad Mulierem pertinentia alienare licebat, uti abusivam eam damnat, jurique contrariam, ac proinde ob injustitiam suam abrogandam esse, ac omnino rejiciendam. Ad firmiorem hujusce rei confirmationem addo, quod expresse docet Angelicus Doctor 2. 2. quæst. 32. artic. 8. ad secundum, nempe *Uxorem posse, si res alias habeat præter dotem . . . . . vel ex proprio lucro, vel quocumque alio licito modo, dare eleemosynas etiam irrequisito assensu Viri*. Dominium ergo, quin & usus aliquorum bonorum & Uxori competere potest: Secus quum, docente eodem Angelico ibidem verbo *sed contra*, eleemosynæ faciendæ non sint de alieno, sed de iis tantum, ut explicat in conclusione, quorum quis dominus est, inscio Marito & inconsulto, nec aliquid in eleemosynam elargiri posset, si-

cu-

cuti non potest ad Angelici mentem de sua Dote, quæ sustentandis Matrimonii oneribus datur. Si igitur de hisce bonis quidpiam Maritus immoderato luxu, maleque vivendo insumpserit, actionem adversus ipsum habebit Uxor, justamque poterit damni reparationem exigere. Ita communiter Doctores Theologi, ac Juristæ.

CAS. III. Cum ad elevationem Sacramenti in Missa solemni, sive Vivorum, sive Defunctorum fieri debeat incensatio, Q. ad quem spectet ponere pro tali incensatione incensum in thuribulum, ac facere hujusmodi incensationem; an nempe ad Subdiaconum, an vero ad Acolythum, aut Thuriferarium?

Respondeo, in Missa Vivorum incensationem fieri debere, vel a secundo Cæremoniario, si adsit, vel a Thuriferario, quorum alterius est incensum ponere in Thuribulum. Ita Gavantus de Canone Missæ litt. F. En ejus verba: *Paullo ante Consecrationem secundus Cæremoniarius, vel Thuriferarius ponit incensum in Thuribulum absque benedictione*, ut præscribit Cærem. Episcop. lib. 1. cap. 23. *ad majorem SS. Sacramenti reverentiam, a quo omnis benedictio, & ad elevationem genuflexus ad cornu Epistolæ ante infimum gradum in plano SS. Sacramentum incensat triplici ductu pro unaquaque elevatione*, idque etiam confirmat Merati in suis additionibus, & observationibus p. 2. tit. 8. de Canone Missæ num. 32. folio mihi 231. *In Missis vero solemnibus Defunctorum non Thuriferarius*, inquit idem Merati ibidem, *sed Subdiaconus incensat Hostiam & Calicem, quia non est impeditus, detinendo patenam:* quod clare præscribit Cærem. Episcop. lib. 2. cap. 11. §. 8. ubi hæc habentur: *Subdiaconus ad elevationem imposito per aliquem Acolythum Thure in Thuribulum thurificat SS. Sacramentum*: & quidem merito, quum tantum Sacramentum a digniori Ministro non impedito incensandum sit, ut cum Gavanto optime observat Merati p. 2. tit. 13. de his quæ omittuntur in Missa pro Defunctis, ubi etiam addit ex adducto Cærem. Episc. audiendum non esse Bauldry dicentem: *Subdiaconus, Ministrante Thuriferario cochlear, imponit incensum sine benedictione*, quod sane admitti haud potest, nisi deficiente ad summum, aut Naviculario, aut altero Acolytho, ut etiam docet Hippolytus a Porta p. 3. cap. 5. ad tit. 13. Rub. 1. n. 11.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. Sergius consultationis causa manifestavit Cajo amico suo delictum a se commissum, & postea lata fuit Excommunicatio contra scientes delinquentem, eumque quamprimum Judici non deferentes: Q. an Cajus teneatur Sergium Judici manifestare?

R. Tuto solvi haud potest proposita difficultas, quin cognoscatur, quale delictum vere Cajus commiserit, an scilicet delictum hoc in damnum vergat commune, utpote quod respiciat fidem, vel Christianam Religionem, ac Civitatem, vel dumtaxat in damnum sit tertii, nempe peculiaris Personæ, vel etiam familiæ. Hac præsupposita distinctione, dicimus in prima suppositione teneri Sergium Judici denunciare delictum a Cajo commissum, etsi secreto illud sciat. Siquidem cum de rebellione v. g. in Ecclesiam, aut fidem, ac statum, vel de direptione Urbis, aut aliis hujusmodi excessibus agitur, quilibet privatus ad eorum, quæ sibi essent quacumque ratione cognita, revelationem tenetur, ut tantum malum avertatur, justaque pœna plectatur. Etenim bonum commune, aut Religionis, aut Provinciæ, vel Civitatis, bono privato præferendum est, quemadmodum communi damno par-

particularis Personæ incommodum, qualecunque sit, est merito posthabendum. Id autem verum est, tametsi delictum hujusmodi occultum sit, & sub secreto etiam naturali illud scias, uti expresse docet Angelicus Doctor 2. 2. quæst. 33. art. 7. in corpore, quod nempe *qui sic occulte peccat*, inquit ipse, *non solum in te peccat, sed etiam in alios: oportet statim procedere ad denunciationem, ut hujusmodi nocumentum impediatur*. Quamobrem Alexander VII. peculiari sua Constitutione data anno 1660., cujus initium est, *Licet alias per Constitutionem*, expressissimis verbis præcepit hæresis crimen, tametsi occultum, statim S. Inquisitionis tribunali deferri; quod tametsi non præcipiat de aliis hujus generis excessibus, idem tamen & in ipsis servandum eadem jam adducta ratio satis clare evincit. Neque ab hac obligatione eximet, aut juramentum, aut etiam impotentia delictum ipsum probandi. Non primum, quod juramentum hocce, utpote de re illicita reapse irritum esset, ac nullum! Non secundum; hoc enim interest discriminis accusationem inter & denunciationem, quod accusanti, quum criminis punitionem a Judice petat, onus incumbit delicti, cujus quempiam accusat, probandi; denuncianti vero, quum crimen Judici tantum revelet, ut id agat quod expediens judicaverit, hujusmodi onus non incumbit, & quidem si de hæresi sermo sit, idipsum expresse colligitur ex propositione n. 5. ab eodem Alexandro VII. Anno 1665. die 24. Septembris proscripta, quæ sic habebat: *Quamvis tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis*. Sed jam ad secundam suppositionem transeamus, quum nempe delictum non nisi in damnum tertii vergit, & asserimus non teneri Cajum, cui Sergius consilii gratia suum manifestavit delictum, eundem Judici deferre, modo tamen delictum illud fuerit vere occultum, ac nulla præcesserit infamia. Idem expressissime docet Angelicus 2. 2. quæst. 68. in corpore, maxime si sufficientem, ut inquit ipse, probationem adhibere non possit. Nemo enim tenetur ad id, quod debito modo perficere haud potest. Porro in facta hypothesi nequit Cajus Sergii delictum denunciare, nisi fidelitatem lædat, quam suo debet amico; ut enim dicitur Prov. 2. *Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est, celat amici commissum*. Non tenetur ergo Cajus in hac suppositione Sergii delictum Judici deferre. Neque sane Ecclesiæ, aut Ecclesiastico Superiori animus est, dum monitorium aliquod promulgant, quempiam obligare ad infringendam fidem, aut Charitatis præceptum, quo tam stricte jubemur proximi famæ consulere, ac mederi ad transgrediendum, dissolvendumque. Dixi modo delictum sit vere occultum, nullaque præcesserit infamia. Si enim hæc quodammodo jam præcessisset, delictum non foret amplius ita occultum, ut Cajus amicus, quem delinquens secreto consuluit, secretum naturale violare dicendus esset, aut fidem infringere, si delinquentem ad Judicem deferret. Quamobrem etiam in hac hypothesi, ne in latam excommunicationem incurreret, eundem denunciare teneretur.

CAS. II. Mutuo dedit Sempronius Titio centum aureos ad sex menses, hoc superaddito pacto, quod si elapso tali tempore hic non restituat, teneatur solvere ultra sortem certam quantitatem pecuniæ: Q. an subsecuta dilatione in solvendo, Titius teneatur reficere lucrum cessans, vel damnum emergens Sempronio? Secundo, an casu, quo huic nec cesset lucrum, nec damnum emergat, teneatur Titius solvere pœnam?

R. Duo in præsentia quæruntur, quibus partite est respondendum. Et quod attinet ad primum, indubie respondemus, nulla ratione Titium adstringi ad ullum damnum emergens, aut lucrum cessans Sempronio, tametsi hic reapse morosior fuerit in reddendis centum aureis ab ipso mutuo acceptis. Etenim inter conditiones ad verum damni emergentis, aut lucri

ces-

cessantis titulum, quarta hæc est, quod damnum hoc, vel lucrum cessans mutuatario proponatur, & de eo stipulatio fiat. Equidem, ut mutuatarius hoc onus damni compensandi subeat, necessarius est ejusdem consensus, quem præstare profecto ille haud potest, nisi admoneatur; mutuum enim est in illius commodum: & forte cum eo onere illud recusabit Mutuatarius; quoniam evenire potest, damni compensationem plus afferre detrimenti, quam sit commodum ex mutuo percipiendum. Necessaria igitur est conventio de hac ipsa compensatione inter utrosque contrahentes, quæ cum in casu nostro defuerit, nulla ratione tenetur Titius ad hujusmodi damnum reficiendum, quod potius jam ab ipso Sempronio remissum fuisse ac condonatum censeri debet. Hanc conditionem negat utique Leonardus Lessius cap. 20. dub. 10. num. 74. Sed ejus opinio ab aliis satis communiter refellitur, utpote quæ viam latissimam aperit ad fraudes, injustitias, deceptionesque committendas. An non enim evidens injustitia est, mutuatarium onus aliquod subire, illudque etiam illi esse solvendum absque suo consensu? An non in quolibet contractu, ut justus sit & validus, utriusque contrahentis consensus necessario requiritur? At quis consentit, aut consentire potest in eo quod ignorat? Nisi ergo de hac compensatione admonitus fuerit Titius, atque libere huic ipse consenserit, ad eam adstringi haud potest absque manifesto fœnore. Quod vero spectat ad secundum, quod quæritur, certum est pœnam conventionalem, ita dictam, quod ex mutua conventione, seu consensu contrahentium imponitur, quum intervenit id, quod interest Creditori, ut ajunt, nempe, quum imponitur pro quantitate lucri cessantis, aut damni emergentis, omnino licitam esse ac justam. Etenim fas est, ut mutuator sibi caveat, seque servet indemnem. Cum ergo occurrit id, quod ejusdem interest, nempe damnum emergens & lucrum cessans, licitum est pactum adjicere, ac pœnam hanc ad æqualitatem damni vere emergentis, aut lucri cessantis constituere. Si ergo Sempronio vere damnum aliquod ex Titii morositate culpabili emerserit, aut aliquod lucrum reapse cessaverit, procul dubio tenebitur Titius ad eam pœnam solvendam, non quidem ratione pœnæ, sed ratione ejus, quod mutuo danti interest. Dixi, *ex morositate culpabili*: Si enim non ex malitia, sed ex impotentia restitutionem distulerit Titius, præsertim si impotentiam hanc præviderit Sempronius, ad nihil omnino absque evidentis usuræ vitio adstringi potest. *Ad æqualitatem* addidi: Si enim minus fuerim passus, quam sit pœna adjecta, minus etiam accipere potero, & ad minus tenebitur Titius; si vero plus, plus quoque Titius mihi debebit, ut nempe æqualitas constituatur inter damnum & pœnam, seu ipsius damni compensationem. Ast, inquies, quæsitum procedit etiam in hypothesi, quod nil ex ea morositate damni emerserit, aut lucri cessaverit mutuo danti? In hac hypothesi, quidquid sentiant aliqui, probabilius existimo cum Honorato Leotardo celeberrimo Jurisconsulto quæst. 38. non teneri Titium ad ullam pœnam, utpote quæ usuræ labe infecta foret. Quam opinionem asserit laudatus Auctor a doctioribus Jurisperitis defendi, & quod *magni ponderis est*, inquit, *ita tenere Rotam testatur Cardinalis Mantica: multo magis ergo*, concludit, *in Ecclesia, & ab Ecclesiasticis viris retinenda est*. Et sane tot conditionibus pœnam hanc conventionalem, veluti circumseptam volunt castigatiores ejusdem Patroni, ut & ipsi cognoscere videantur, quam facillime usuras sensim sine sensu in hac ipsa conventionali pœna serpere posse, summaque propterea cautione ac vigilantia opus esse, ne sub fictis titulis grassentur. Opponunt quidem Auctoritatem Innoc. III., qui in capitulo *suam* approbare videtur hanc pœnam conventionalem. Sed falluntur: Eo enim loco Summus Pontifex

tifex non tam de conventionali pœna, quam de legali sermonem habet: quam etiam inhonestum quæstum Innocentius appellat, redarguens Episcopum, quod aliena jactura ditescere vellet. Conquesti enim fuerant adversus Episcopum Spoletani Cleri Rectores, *quod quum*, sunt Canonis, ut jacet, verba ad ipsum Episcopum, *tibi essent in quadraginta libris per quoddam arbitrium condemnati, essetque pœna triginta librarum apposita, nisi ea solverent in termino constituto: tandem triginta tribus libris in termino persolutis, occasione septem residuarum, per quasdam nostras litteras, veritate tacita impetratas, obtinuisti, eos in præfatis triginta libris per delegatum Judicem condemnari*. Hoc propositum fuerat Pontifici. Audiamus nunc quid ipse respondeat Spoletano Episcopo: *Quia igitur te non docet in tantum Pontificalis modestiæ oblivisci, ut, inhonestis quæstibus anhelando, desideres cum aliena jactura ditari; mandamus, quatenus septem librarum solutione contentus, super pœna triginta librarum memoratos Rectores de cætero non molestes*. Ut vides de legali apertissime loquitur: ab ipso enim Judice imposita fuerat. Deinde quid quæso in hac responsione, quod eam approbet? Nonne potius totus est Summus Pontifex, ut eam reprehendat, & improbet? Cavendum tamen, & in hac mea sententia ab injustitia debitorum. Plurimi mutuum petunt, credito emunt, spondentes promptam restitutionem, & frequentissime fidem etiam oppignoratam frangunt cum damno creditorum. Quare & isti cogendi sunt ad damni compensationem, quum creditorum præcesserit admonitio, & reapse damnum creditoribus emerserit. Extrema itaque, tam ex parte creditorum, quam ex parte debitorum evitanda sunt quam diligentissime.

CAS. III. Puella adhuc impubes moritur quasi ex improviso, Q. an ejus Pater, vel Mater possit ipsi eligere sepulturam in quacumque Ecclesia?

Respondeo negative. Quamquam enim Sacra Rituum Congregatio die 20. Junii anni 1740. referente Cavalieri num. 181. sequens Decretum ediderit: *Sepulturam eligere licet Parentibus in quacumque Ecclesia pro eorum filiis minoribus, qui ad annos pubertatis nondum pervenerint, nec a Parochis impediri possunt, aut debent*; tamen, cum anno 1641. die 6. Decembris hoc aliud ediderit ab eodem Cavalieri relatum nu. 182. *Potest Pater eligere Sepulturam pro Filiis impuberibus in vita, non post mortem*; quod quidem eodem die & anno teste ipso Cavalieri num. 138. ad Matrem extendit: interrogata enim eadem Sacra Congregatio, *an etiam Mater, cum Pater non adest, possit Filio impuberi Sepulturam eligere*: respondit *affirmative*; sequitur limitandum esse primum Decretum, atque intelligendum, hanc dumtaxat esse Patri, & etiam Matri, si Pater, abest potestatem scilicet eligendi pro Filiis impuberibus Sepulturam, *cum adhuc in vita sunt, non vero post mortem*. Quum ergo in casu Puella jam mortua supponatur, non possunt eorum Parentes sepulturam eligere, sed erit sepellienda, vel in Sepulcro Majorum, si quod est, vel in propria Parœcia.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. Creditor, nulla facta denunciatione debitori, vendit pignus ante diem termini conventi, Q. an violet justitiam, & teneatur ad ullam restitutionem.

1. Respondeo affirmative. Constat equidem pignus a debitore apud creditorem, non ad ipsius usum, ac multo minus dominium; sed in assecurationem debiti dumtaxat deponi. Unde, quemadmodum qui præter voluntatem debitoris re quadam oppignorata uteretur, nisi in gratiam utatur debitoris,

toris, ne scilicet alioqui deterior fieret, injustitiæ protsus esset arguendus, quæ quamdam furti speciem constituere juxta leges censetur: *Si pignore*, inquit *lex 56. digest. de furtis*, *creditor utatur*, *furti tenetur*; ita, & quidem a fortiori, quum sit alterius, debitoris nempe, nequit citra injustitiam pignus ipsum vendere, nisi debitore tempore debito non solvente, eoque prius monito. Quin ne potest quidem creditor cum debitore pacisci, ut si non solvat præfinito tempore, pignus ipsius sit; sed hic semper tenetur pignus totum restituere, statim ac ei debitum solutum fuerit. Talis enim conventio utroque jure prohibetur: cum Civili scilicet in lege *Quoniam* fin. Cod. *de pactis pignorum*, qua Imperator Constantinus absolute prohibuit, ne impostèrum hæ conventiones, quas jus appellat *legis Commissoriæ*, fierent, factasque penitus infirmavit, abrogavitque; tum etiam Canonico, ut videre est in quadam Decretali Innoc. III. in cap. *significante*, *Extra de pignoribus & aliis cautionibus libr. 3. titul.* 21. Aperte siquidem Summus Pontifex hujusmodi pactum legis Commissoriæ improbat, atque creditorem sua sorte contentum *pensionibus pignoris computatis in eam*, sunt capitis verba, *ad domum*, quæ loco pignoris data fuerat, *omni dilatione posthabita*, *resignandam Debitori*, *pacto tali*, *vel juramento nequaquam obstante*, *censura etiam Ecclesiastica cogendum*, decernit, *ac* præcipit. Non negamus quidem, ut inquit Lex *Si fundus 16.* §. ult. *Dig. de pignoribus*, & *hypoth. lib.* 20. *tit.* 1. posse hanc fieri conventionem, *ut si intra certum tempus non sit soluta pecunia*, *jure emptionis* creditor *possideat rem justo pretio tunc æstimandam*. *Hoc enim casu videtur quodammodo conditionalis esse venditio*, & *ita Divi Severus & Antonius rescripserunt*: sunt legis ipsius verba. In hoc autem etiam casu libera permittenda est debitori optio rei oppignoratæ, vel creditori dimittendæ juxta constitutum pretium, restituendo debitori excessum si pluris valeat, & supplendi defectum si non sufficiat, vel ejusdem repignorandæ summam integram persolvendo. Ex his apertissime constat, creditorem nostrum revera justitiam læsisse, quum pignus illud ante præfixum tempus, neque debitore admonito, vendiderit: nec enim ullum in id jus ei hactenus competebat, ac merito posse debitorem in ipsum actionem dicere, suumque pignus, soluto integro debito, ab eo repetere. Quod si aliquid damni inde sit passus, ad illud etiam resarciendum tenebitur creditor, ac poterit debitor etiam urgere, ut compenset.

CAS. II. Debitor, vere non habens animum adeo cito solvendi, fingit creditori se soluturum intra mensem, si ille ipsi remittat sextam partem sui debiti. Hanc ille ipsi condonat; sed hoc non obstante non solvit, nisi post sex menses. Q. an tuto retinere possit partem condonatam?

Respondeo negative. Etsi enim remissio creditoris a restitutione excuset, quum per illam jus condonetur exigendi, & accipiendi solutionem, proindeque tollatur in debitore obligatio solvendi, quæ postea non redit; nam obligatio semel extincta minime reviviscit *l. 9. Cod. de remiss. pign.*: Attamen ut hæc remissio legitima sit, ac vere debitorem ab onere liberet solvendi, debet esse perfecte voluntaria, nec mixtum habere aliquod involuntarii. Ea si quidem est sui juris liberalis donatio, ideoque actus liberalitatis, qui necessario ex spontanea, ac liberali voluntate procedere debet. Nulla igitur est remissio facta ex errore, vel ignorantia, utpote voluntarium tollente, aut vi, metu, vel fraude extorta ob involuntarium mixtum & injuriam: Nemo quippe ex sua injuria ac fraude jus & commodum reportare potest. Jam vero in nostro casu, quum debitor animum se habere finxerit, cito solvendi debitum, quem tamen non habebat, quis non videat, fraudem manifestissime admisisse, consequenter invalidam esse eam,

quam

quam creditor ipsi concesserat, sui debiti condonationem; utpote quæ, etsi non absolute involuntaria, aliquid tamen involuntarii saltem admixtum habet? Nec enim eam debiti partem reapse remisisset, si debitoris fictionem agnovisset. Integrum ergo debitum persolvendum est creditori, tametsi postea debitor ex vera impotentia, absque ulla mora culpabili, debito suo non satisfecerit, nisi post sex menses. Impotentia siquidem eum excusaret, si ea remissio fraudolenta non fuisset, ac vere tunc animus ei fuisset, intra mensem solvendi, nullatenus prævisa impotentia standi promissis. In hac enim hypotesi, ut præmisimus, valida fuisset condonatio ac legitima, semelque habita, etiamsi debitor statuto tempore ob impotentiam, quæ ipsius culpæ ac malitiæ imputari haud possit, alteram partem, quæ solvenda remanserat, reddere nequiverit. At in nostro casu invalida fuit ea donatio, consequenter numquam viguit, ac debitori semper onus incubuit, integrum solvendi debitum. Quare ne quidem ob subsequentem impotentiam, etsi non culpabilem, ob eam condonationem ab hoc onere eximitur. Non poterit ergo partem sibi hoc pacto remissam citra injustitiam retinere.

CAS. III. Quum multoties in Missa tertia Oratio sit *ad libitum*: Q. Cur loco eiusdem substitui nequeat a Superioribus extraordinarie præscripta. 2. an tunc tertio loco dici possit Oratio: *Deus qui nos Patrem & Matrem &c.*, quæ est pro Parentibus defunctis?

R. Ad primam propositi quæsiti partem dico, rationem, ob quam loco Orationis, quæ in Missali præscribitur *ad libitum* Sacerdotis, substitui haud potest ea, quæ a Superioribus extraordinarie jubetur, deduci ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis die 2. Decembris Anno 1684. in una Can. Reg. Lat. a Cavalieri relato Tomo V. Commentariorum cap. 27. de Missis Defunct. quotidianis. In eo siquidem decreverunt Em. PP.; *non esse omittendam unam ex assignatis Orationibus in Missa, ut ejus loco dicatur imperata, veluti Deus refugium, sed post tertiam orationem præscriptam imperata dicenda est, quum in Missa de semiduplici, vel simplici, vel votiva non sint necessario dicendæ collectæ impares, puta tres, quinque, vel septem.* Et sane non minus de præcepto est Oratio a Superiore præscripta, quam quæ juxta Rubrica est *ab libitum*. Nec enim ad libitum dicitur, quod possit a Sacerdote, prout ipsi libuerit, omitti; sed solum, quod Sacerdos unam potius, quam alteram ad ejus arbitrium dicere valet. Utràque ergo dicenda est, quod etiam infertur ex alio Decreto ejusdem Sacræ Congr. die 17. Augu. 1709. Ad secundam partem respondeo negative. Sic enim laudata jam toties Sac. Rituum Congregatio definivit die 2. Decemb. Anni 1684. in una pariter Can. Reg. Lat. En ejusdem Decretum ab eodem Cavalieri loco adducto relatum: *In Missa privata de Festo semiduplici, simplici, seu votiva, vel de infra octava, sive de Feria non privilegiata, potest in penultimo loco dici Collecta pro particulari Defuncto, puta: Inclina, vel Deus, qui nos Patrem &c. & similia, sed ob id non est omittenda ulla ex Collectis pro tempore assignatis, puta, A cunctis, vel Ecclesiæ.*

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. Sejus occidit Sempronium, nullos habentem filios, vel filias: Q. an teneatur ex justitia tribuere aliquid Uxori, ac fratribus occisi?

R. Quisquis damnum intulit proximo, illud pro viribus resarcire tenetur, ac satisfacere, vel compensare, ut justitiæ ratio postulat. Quamvis ergo homini occiso vita, mutilato membrorum integritas, vulnerato sanitas restitui haud possint: *Debet tamen*, inquit Angelicus Doct. 2. 2. quæst. 62. art. 2.

 in

in resp. ad primam objectionem, *fieri compensatio, qualis possibilis est, vel in pecunia, vel in aliquo honore, considerata conditione utriusque Personæ secundum arbitrium boni viri*. Una insuper omnium sententia est, quæcumque damna, quæ interfector, vel mutilator, aut percussor sua injusta actione parit, ab eodem esse resarcienda. Siquidem quilibet illorum præter injuriam personalem, videlicet vitæ privationem, aut membri abscissionem aut læsionem, multa bona impedit, ac plura damna inducit, quorum compensatio necessaria est. Primo igitur restituendæ sunt expensæ in morbo curando factæ: deinde lucra, quæ consequi sua arte, & industria ac negociatione occisus, vel mutilatus poterat, sunt reparanda. Hæc omnia facile erues ex eadem Decretali, C. *si rixati tit.* 1. *de injuriis & damno dato*, desumpta ex Exodo cap. 2. En ejus verba: *Si rixati fuerint homines, & percusserit alter proximum suum, lapide, vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed jacuerit in lecto; qui percusserit, operas ejus & impensas in Medicos restituat*: idem etiam decrevit Gregor. IX. in Cap. *Si culpa* 9. *de injuriis, & damno dato*. *Si culpa tua*, inquit Summus Pontifex, *datum est damnum, vel injuria irrogata, seu aliis irrogantibus opem forte tulisti, ... jure super his satisfacere te oportet, nec ignorantia te excusat*. Sejus ergo hæc omnia præstare debet. Non tamen æque erga Uxorem Sempronii, & ejus Fratres, quod, ut perspicue appareat, duo damnorum genera distinguenda sunt; alia nempe, quæ occisus passus est ante ejus mortem, ut sunt expensæ factæ in vulnerum curatione, vel etiam in remissione injuriæ, ac similibus; alia, quæ ejus mortem consequuntur. Prioris generis compensanda sunt, sive Uxori, sive Fratribus occisi: quum enim ad hæc jus habeat ipse occisus, ejusdem juri succedunt non solum Uxor, sed etiam Fratres, qui una cum Uxore sunt ejus hæredes, etiam ab intestato, ut ajunt: supponitur enim occisum liberis omnino caruisse: reliqua vero secundi generis, nempe alimenta, non sunt restituenda nisi Uxori, quæ sola est veluti una persona moralis cum homine occiso. Quamobrem, sicuti Vir ob hanc moralem conjunctionem eamdem alere tenebatur, ita & eam alere tenetur Occisor, quum per injustam sui Viri occisionem hoc suum jus ipse læserit, quod propterea ipsi ex justitia est compensandum. Non me latet quosdam Doctores contendere, etiam Fratribus hæc alimenta præstanda esse, si occisus ex sua liberalitate ea subministrare ipsis solebat, dummodo probabile sit, Occisum, si viveret, eadem adhuc præstiturum fore. Verum, ut advertunt Salmanticenses *tract.* 13. *cap.* 11. *punct.* 8. *n.* 107. probabilior sententia est, homicidam ad hæc non teneri iis reddenda, tametsi occisus ex liberalitate eadem conferre iisdem consuevisset. Siquidem Fratres nullum jus habent ad hæc alimenta, nec sunt hæredes omnino necessarii, licet ab intestato succedant. Quare si ab occiso alebantur, id non ex justitia, sed ex mera liberalitate eis adveniebat: quare nec ullum jus habent ad compensationem exigendam, quemadmodum nullum jus eis inerat adversus ipsum Occisum. Nec vero cogendus est Occisor ad id, ad quod nec occisus ipse tenebatur, nisi forte data opera & pravo animo intendisset eumdem occidere, ut hæc damna illis inferret: Tunc enim caussa, quæ per accidens erat, ob pravum animum fieret caussa moralis in hæc damna influens. Tametsi enim nullum jus ipsis inesset ad alimenta petenda ab Occiso, ut diximus; jus tamen strictum, ac rigorosum habebant, ne per actionem injustam ab iis recipiendis a quoquam impedirentur. Sicuti ergo, qui per vim in alium illatam eumdem hac mente impedit, ne tibi donet aliquid, tenetur tibi restituere; ita videtur ad restitutionem adstringendus, qui hoc pravo animo alium occidit, ne ab eo quispiam necessaria alimenta recipiat. Merito propterea D. Bernardinus Senensis tom. 1. Serm. 36. art. 2. c. v. agens *De satisfactione illorum, qui mutilant*

tilant proximo suo aliquod membrum, inquit: „ Quinto obligatur ad satisfa-
„ ciendum etiam consanguineis illius mutilati; puta si ille, scilicet cui ma-
„ nus est ablata, se & suos alebat, & uxorem, filios, patrem, & ma-
„ trem, vel *alios*, quod nunc implere non potest; talis damnum inferens
„ ad æqualia obligatur. „ Et cap. 3. *De his, quæ restituere obligatur homici-
da impius, ait: „ Tertio quoque secundum Scotum in 4. dist. 15. §. 2. Si
„ interfectus aliquos sustentabat, scilicet patrem, vel matrem, vel alios sibi
„ propinquos, *seu pauperes*, obligatur talis interfector omnibus illis ad tan-
„ tam restitutionem, quantam illis abstulit per interfectionem illius. Ra-
„ tio enim horum est, quia damnum passo est restitutio facienda. “ In
hac tamen restitutione facienda, judicio prudentis mensuranda esset, omni-
bus circumstantiis attente perpensis, spes ipsa quæ inerat, quod occisus,
si diutius vixisset, alimenta hujusmodi præstiturus iis fuisset: Quum enim
agatur de gravi onere imponendo, quæcumque vel levis spes, aut proba-
bilitas par esse non potest, sed gravis requiritur gravibus fundamentis in-
nixa.

CAS. II. Recordatur Confessarius, quod Pœnitens, etiam in Confessio-
ne apud ipsum facta mense precedenti, exposuit eadem peccata in specie
& numero, quæ nunc exponit: Q. an possit eum absolute corripere pro
relapsu?

Resp. Quamvis nulla ratione possit, aut debeat Confessarius extra Con-
fessionem absque violatione sigilli Sacramentalis loqui vel cum ipso Pœni-
tente de iis, quæ in antecedenti Confessione audivit, non petita ab eo
ac obtenta, & quidem expresse facultate, quam nec petere debet prudens
Confessarius, si merito suspicetur, Pœnitentem ægro animo, ac non nisi
ex quodam humano respectu eamdem concessurum fore; quum hujusmodi
colloquium fieri vix possit, quin Pœnitens pudore suffundatur, adeoque gra-
ve fiat ac odiosum Confessionis jugum, quod ex Christi institutione aver-
tendum summopere est, ne ab eo, quod adeo salubre peccatorum remedium
est ac necessarium, homines retrahantur: ut inquit S. Carolus in instruct.
Confess.: Attamen nil vetat, quin possit etiam non petita a Pœnitente
facultate in actuali ejusdem Confessione de iis loqui, de quibus in aliis
Confessionibus ab eo factis Sacramentaliter se jam accusavit, quum id ad
ipsius pœnitentis bonum, atque ad rite munus suum obeundum necessarium
duxerit. Etenim in hoc casu, quum in eodem foro Sacramentali versetur,
idemque officium agat, ac bonum ejusdem pœnitentis respiciat, nulli inju-
ria fit: Non Sacramento, cui potius tale colloquium, rite majorique cum
fructu administrando, plurimum confert, quum dignoscendæ plenius pecca-
torum malitiæ ac consuetudini, aperiendæque ipsius Pœnitentis dispositio-
ni ac statui inserviat, quod profecto necessarium est, ut Confessarius cum
judicis, tum Medici officio, quod tunc exercet, rite perfungatur. Non ipsi
pœnitenti: cui id molestum esse non debet, vel grave: secus se ipsum con-
demnaret, ac ostenderet satis aperte, sincerum animum ipsi deesse ad melio-
rem se frugem reducendi, quum ab iis abhorreat, quæ ad id maxime con-
ducere possunt. Si autem quandoque fas est Confessario, quin & expedit,
de iis loqui, quæ in aliis Confessionibus audivit, quid ni etiam poterit re-
lapsum dignoscens, ac consuetudinem, aut aliquam passionem, aut aliud si-
mile, eumdem de his corripere, in spiritu tamen lenitatis & Charitatis,
uti Confessarium decet? Ex Christi siquidem institutione Confessarius, &
Judicis, & Medici, & Magistri partes adimplere debet. Quare nil ipsi
omittendum, quod spirituali Pœnitentis profectui conferre possit, suoque
muneri plurimum deficeret, si dilapsum agnoscens, aut consuetudinem, ne
forte Pœnitens ægre id ferat, aut doleat, moderate ipsum non corripere;
fortio-

fortiora etiam remedia non imponeret, & absolutionem, quum opus esset, non differret, quemadmodum suas sane partes non impleret Medicus, si ferro etiam parceret, ne infirmus conqueratur. Ne autem id scandalo Pœnitenti sit, quod ex ignorantia forte evenire posset, eum admoneat, sibi etiam de cæteris Confessionibus jus esse, quum id Pœnitenti salubre judicat ac proficuum, sermonem in alia actuali Confessione instituere, quin inviolabile ac sacrum Confessionis arcanum vel minime lædat, quod nempe, quum tunc agat ut Dei Vicarius, uti etiam potest notitia, quam alias ut talis jam habuit. Ita de Lugo de Pœnit. disp. 23. num. 127.

CAS. III. Quandoque contingit deferri in Sacristiam eleemosynam, ut applicetur Missa pro Infirmo, vel pro alia Vivorum necessitate; quumque occurrat Officium semiduplex, aut de feria, dicta onera implentur cum Missis Defunctorum. Q. an rite hoc fiat.

R. Negative. Si quidem ex una parte Officium semiduplex, aut feriale non prohibet quin dicatur Missa votiva *pro infirmo* ab ipsa Ecclesia instituta; ex alia satis aperte dignoscitur, mentem suppeditantis eleemosynam pro Missa esse, ut, si ritus id permittat, Missa legatur votiva *pro infirmo*. Petit enim, ut Casus supponit, celebrationem Missæ *pro infirmo*. Quum ergo non impleatur ejusdem mens, nisi Missa celebretur juxta petita, nec sane hoc præstet Sacerdos, qui Missam dicit *de Requiem*, ut affirmatur in casu, rite ipse non agit, & quodammodo fidelitatem lædit. Non tenetur tamen ad ullam restitutionem, modo Sacrificium Deo obtulerit juxta mentem donantis eleemosyam, quæ in casu nostro est, ut infirmo salus obtineatur. Etenim principalis fructus, ac satisfactorius, cui respondet stipendium acceptum, æqualis omnino est in omnibus Missis. Qua ratione, si eleemosyna detur, ut sacrosanctum Missæ Sacrificium celebretur pro alia quacumque etiam Vivorum necessitate, pro qua peculiaris ab Ecclesia Missa votiva instituta non sit, censerem, huic oneri adimplendo, sat esse, si Missa celebretur etiam *de Requiem*, ut ajunt, modo Sacrificium pro ea necessitate ad menten dantis eleemosynam specialiter offeratur. Ita Jo. Michael Cavalieri p. 2. c. 10. de qualitate Missæ Defunctor. n. 19. fol. 126.

ANNO MDCCLXIII.

MENSE JANUARIO.

CAS. I. Simplex Sacerdos, ut cum Muliere liberius de obscœnis loqueretur, se in Confessionali posuit, ac in eo sedens cum illa ante ipsum stante turpem sermonem ac inhonestum instituit. Est ne denunciandus?

Quamvis plures Doctores affirment denunciandum esse in exposito casu Sacerdotem, qui relate ad sollicitationis effectum ita se habet, ac si esset Confessarius approbatus, ut apertissime colligitur ex Constitutione Benedicti XIV. Gloriosissimæ Recordationis, quæ incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ*, die prima Junii anni 1741., innixi potissimum Decreto jussu Paulli V. edito die 10. Julii 1614., quod ita se habet: *In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico coram SS. D. N. D. Paullo Divina Providentia Papa V. &c. Facta relatione, quod multi Confessarii tractant cum mulieribus in Confessionali extra occasionem Confessionis de rebus inhonestis, S.S. decernit, ut contra hujusmodi Confessarios procedatur in Sancto Officio*. Revera enim Sacerdos, ut casus exponit, inhonestos habuit

buit sermones cum muliere; attamen resolvo probabilius, non esse denunciandum. Etenim ex Gregorii XV. Constitutione, quæ incipit, *Universi Dominici* die 30. Aug. 1622. ab ipso Benedicto XIV. in allata Bulla confirmata & extensa, non quælibet sollicitatio obligationem inducit denunciationis, sed ea dumtaxat, si clausulam attendas loci ad sacri Pœnitentiæ Ministerii exercitium destinati, quæ conjungitur cum simulatione Confessionis, ut apertissime constat ex Gregorianæ Constitutionis verbis: *Simulantes ibidem audire Confessiones*. Quum enim hæ particulæ ponantur in ea Constitutione, ne dum post illa verba, *aut in loco, in quo Confessiones audiuntur, seu ad Confessiones audiendas electo*, sed etiam post alia, *sive extra occasionem Confessionis in Confessionario*, afficiant oportet non solum verba præcedentia, sed etiam consequentia juxta regulam: *Clausula ultimò loco posita ad antecedentia connexa refertur*. Jam vero in casu proposito etsi sollicitatio facta fuerit in Confessionario, non fuit tamen cum simulatione Confessionis conjuncta, quum mulieres ante Confessionale stantes, ut omnes facile concedent, non censeantur peccata sua confiteri: Non erit igitur denunciandus. Id autem firmius roboratur Decreto edito in Sacro Tribunali Universalis Inquisitionis die 11. Februarii 1661. relato a Cardinali Cozza dubio 17., & confirmato a Benedicto XIV. in laudata sua Constitutione, in qua omnia generaliter confirmavit Decreta, quæ sub die 11. Februarii 1661. a Sacra Congregatione prodiere. En autem Decretum: *Sententia asserens Confessarium, neque occasione Confessionis, neque prætextu Confessionis, neque Confessionem simulando non esse denunciandum, sua probabilitate non caret*; & quidem, inquio ego, ea probabilitate, quæ par sit, ut ad praxim reduci valeat, quum tenuem probabilitatem nihili fecisset Sacra Congregatio. Quum igitur Sacerdos in nostro casu neque occasione, neque prætextu, neque simulando Sacramentalem Confessionem, mulierem ad inhonesta sollicitaverit, non erit denunciandus. Neque contrarium evinces ex Paulli Papæ V. Decreto, quod sane intelligendum est juxta Bullam Gregorii XV., quæ posterior est eo Decreto, & juxta aliud Sacræ Congregationis Decretum, quod confirmatum legimus a Benedicto XIV., sicque ad terminos simulationis restringendum, defectu cujus in casu proposito non est Sacerdos noster denunciandus. Ita Freitas de Confess. Sollicit. quæst. 15. num. 52. Sousa de Confess. Sollicit. tract. 1. cap. in annot. num. 13. & alii, quos citat, & sequitur Card. Cozza dicto cap. num. 115.

CAS. II. Titius cuidam Matri consuluit ad inducendum Cajum, ut ejus Filiam adamaret, eamdemque postea in uxorem sibi duceret, quodam uti secreto, quod alias ad hunc ipsum finem summæ efficaciæ ac virtutis esse fuerat expertus. Id egit Mater, & Cajus nedum ejusdem Filiam vehementer amavit, sed & eam in uxorem petiit, ac obtinuit. Inciderunt ne in casum reservatum Titius & Mater?

Pro clariori resolutione tria sunt breviter adnotanda. Primum, nempe, duplex esse maleficium: aliud veneficum, quo homini, aliisque animantibus damnum aliquod affertur, aliud amatorium, quo malefici utuntur ad carnalem amorem excitandum, Dæmone phantasiam hominis commovente. Secundum, utrumque gravissimum peccatum esse, quippe quod continet tacitam, vel expressam Dæmonis invocationem, vel etiam scelestam cum ipso conventionem. Tertium, utrumque esse in hac nostra Diœcesi reservatum, quum in ejus expositione nulla adsit clausula, vel particula, quæ ad unam potius, quam ad alteram maleficii speciem reservationem coarctet, aut restringat. Hisce notatis: respondeo Matrem incidisse quidem in casum reservatum, non autem Titium. Etenim ex Superioris reservantis mente est quidem reservationi obnoxius, qui maleficium committit, non vero qui

confu-

consulit, ut Casuum reservatorum tabellam, vel libellum legenti facile constabit. Idque eo vel maxime, quod, quum Superior etiam consulentem in reservationem incidere intendit, id ipsum expressit, ut patet in reservatione homicidii, cui quum obnoxium voluerit consulentem, hisce terminis reservationem exposuit n. 3. *Homicidium nedum quoad committentes, sed etiam quoad consulentes*. Nullam autem de consulente mentionem fecit in reservatione maleficii. Quum ergo Titius consuluerit quidem Matri Caii amatorium maleficium, quod est reservatum, ut præmisimus, non vero maleficium fecerit, quod tamen reapse fecit Mater, hæc utique velut malefica habenda est, & consequenter in reservationem incidisse affirmandum, non autem illum. Ita Giribaldus cap. 15. de Reserv. dub. 4. num. 51.

CAS. III. Sacerdos ex speciali devotione erga Sanctum Franciscum Salesium, cum in Missæ celebratione ejusdem legit Orationem, dicit, *Deus qui ad animarum salutem Beatum Franciscum Salesium Confessorem tuum &c.* Rite ne se gerit?

R. Negative. Id autem clare deduces ex Decreto Sacræ Rituum Congr. die 23. Decembris anni 1624. pro Patrum Minimorum Ordine edito *in una Urbis pro minimis*, quod est hujusmodi: *Regulares Ordinis Minimorum, dum in Oratione Sanctum Franciscum præfati Ordinis Fundatorem nominant, non debent adjungere de Paula*. Nec ergo ob eamdem rationem, dum in Missa legitur Oratio Sancti Francisci Salesii addenda est vox ista, *Salesium*. Neque opponas exemplum Orationum Sanctorum *Canuti Regis Danorum*, *Petri Nolasco*, *Joannis de Matha*, aliorumque. Etenim ipsa eadem Sacra Congregatio in una Einsidlen. die 5. Maii 1736. approbante Clemente XII. generatim sancivit, expungenda esse ab Orationibus omnia cognomina, patriasve Sanctorum: Quin schedulam imprimi mandavit sigillo Sacræ ejusdem Congregationis, & manu D. Secretarii firmatam, in qua specifice, & signanter illa ipsa cognomina & Patriæ Sanctorum ab Orationibus tolluntur ad normam aliorum Decretorum in ipsa Schedula expressorum, innovans Decretum, quod anno 1691. die 11. Augusti, approbante Innoc. XII. jam ediderat, prohibens, ne quispiam etiam extra Urbem audeat imprimere, aut Orationes, aut Lectiones, aut alia ad Sanctorum Officia vel Missas pertinentia, *nisi juxta Originale*, sunt verba Decreti S. Congregationis, *vel exemplar Typographi Cameralis authenticum manu Secretarii ipsius Sacræ Congreg. & Sigillo obsignatum, quod exemplar in nihilo prorsus immutatum, nihilque in eo additum, sive ab eo detractum imprimi debeat*. Ab iis orationibus ergo expungenda sunt ea cognomina, & male se gessit Sacerdos noster. Vide Merati in indice Decretorum in fine secundæ partis Tom. I. num. 196., & 682., nec non Spiridionem Talù Romanæ Editionis in calce Bibliothecæ Ferrarianæ.

MENSE FEBRUARIO.

CAS. I. SEmpronius, obtenta a Summo Pontifice facultate, ut sibi a proprio Parocho votum, quod de petenda Urbe, ut Apostolorum limina visitaret, egerat, commutaretur; hic pro commutatione rite facienda expensas omnes, quas eundo ac redeundo ille subiisset, attente consideravit, earumque medietatem unam dandam a Sempronio statuit Templo in honorem Beatissimæ Virginis Mariæ in Monte, vulgo, Guardiæ, Deo dicato & sacro; alteram vero ab eodem erogandam pro reparatione propriæ Parochialis jam jam cadentis Ecclesiæ. Primo quæritur, an merito omnes eas expensas consideraverit?

Quum in cujuscumque voti commutatione (quæ est translatio obligationis

nis voti prius facti in aliam materiam priori subrogandam) servanda sit, ut communiter docent Theologi ac Canonistæ, æqualitas, vel saltem moralis, si omnimoda haberi non possit, ut facile evenire potest, quum itineris, labores sunt considerandi; vel etiam rigorosa, si ea haberi possit, ut reapse habetur, quum expensæ computandæ sunt, merito dubitatur, an rite Parochus eas omnes expensas consideraverit. Hoc posito respondeo affirmative. Et quidem quoad expensas, quas erat Sempronius facturus eundo ac commorando certa est una omnium Doctorum sententia: quoad eas vero, quas redeundo fuisset subiturus, docetur a Suaresio lib. 6. cap. 19. num. 10., Sanchez de Voto cap. 56. num. 11. & aliis quamplurimis, & quidem merito. Siquidem habetur textus expressus in Cap. *Magnæ devotionis 7. de Voto*, & *Voti redemptione*. Etenim Innocentius Tertius in similis voti commutatione vult, habendam esse rationem laboris & expensarum, non solum pro accessu & mora, sed etiam pro regressu. En Summi Pontificis verba: *Tibi pro te, & famulis tuis licentiam concedimus votum Peregrinationis taliter commutare, ut expensas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo facturus, alicui Religioso committas in necessarios usus Terræ illius* (nempe Sanctæ, ad quam Trecensis Episcopus, ad quem scribit Summus Pontifex, peregrinationem voverat) *sine diminutione qualibet transferendas*. Merito ergo Parochus in commutatione voti, quod de petenda Urbe ad Apostolorum limina visitanda egerat Sempronius, etiam expensas, quas redeundo subiisset, attente consideravit. Etenim illud Innocentii Tertii responsum, ut docent Hostiensis, Ancharanus, & S. Antoninus, aliique celebriores Sacrorum Canonum Interpretes, veluti regula ac norma in iis votis rite commutandis, quæ itineris sumptus habent adjunctos, habenda est; nisi vovens pedestris, & mendicando ire, aut redire voluisset; quo sane in casu, quum nullæ essent expensæ, ita nec ulla expensarum ratio in ejus voti commutatione habenda fuisset, sed tantum laboris, quem subiisset. Non me latet, quid respondeant Henriquez lib. 7. cap. 3. Graffius lib. 2. cap. 30. n. 9. Felix Potestas tom. 1. par. 2. & alii, qui contrariam opinionem tuentur, nempe, ita Summum Pontificem in eo particulari casu respondisse, quia agebatur de summa Eleemosynarum indigentia pro Terræ Sanctæ liberatione ab Infidelium manibus, ita ut & Cruciatam ad hunc ipsum finem indixerit. Sicuti ergo casus ac circumstantiæ illius textus non habent locum in aliis Peregrinationum casibus, ita nec ipsa particularis dispositio generaliter ad alios casus extendi potest: A diversis non fit illatio, nec in ipsis facienda est extensio de casu in casum *l. sed si ante 17. ff. de exception.*, & *cap. ad audientiam 12. de decimis*. Contra enim Summus Pontifex in ea expensarum commutatione nullam habuit rationem ad circumstantiam ferendi succursus, ac procurandæ liberationis Terræ Sanctæ ab infidelibus, cujus ne meminit quidem; secus nimium, & ultra debitum gravasset Trecensem Episcopum, præsertim quum de illius voti validitate adhuc dubitaretur. Ad ipsum ergo votum dumtaxat respexit, ac veluti regulam generalem statuere, quam in similium votorum commutatione sequi teneremur, intendit, ut contingere solet in aliis Summorum Pontificum, aut Sacrarum Congregationum Decretis, quæ licet occasione alicujus particularis eventus lata sint, veluti tamen regula ac norma similium eventuum, vel a Pontificibus, vel a Sacris Congregationibus præscribuntur.

CAS. II. Quæritur secundo, an eidem Parocho fas fuerit alteram earum expensarum partem in favorem propriæ Ecclesiæ assignare?

R. Negative. Ea siquidem assignatio pecuniæ in propriæ Ecclesiæ etsi jam jam ruentis commodum, quandam ingerit labis avaritiæ suspicionem in Sacerdote commutante, qui tamen, ut inquit Sanctus Carolus in Instruct.

ad Confess. p. 4. Act. Eccl. Mediol. debet summopere abhorrere ab his omnibus, ob quæ vel minimam contrahere posset hujus vitii tam vilis, ac proprio statui adeo deformis suspicionem. Quamobrem merito idipsum in hac nostra Diœcesi exprese prohibetur Notificat. IV. Tom. V. hisce verbis: *Nequeat Parochus, aut Confessarius sive in restitutionibus incertis, sive in votorum commutatione, sive pro se, sive pro Ecclesia sua aliquid accipere*, non quidem sub pœna suspensionis a Confessionibus audiendis ipso facto incurrenda; hæc enim imponitur quidem Confessariis, qui Pænitentibus Eleemosynas pro Missis celebrandis sive a se ipsis, sive in eorum Ecclesiis, imponunt, non vero pro votorum commutatione, de qua, quum nec verbum quidem habeatur, dum ea pœna præscribitur, utpote odiosa; juxta eam regulam juris n. 15. *odia restringi, & favores convenit ampliari*, aliamve num. 49., *in pœnis benignior est interpretatio facienda*, ad votorum commutationem extendi non debet.

CAS. III. Quum in Rubrica Missalis de defectibus in Ministerio occurrentibus habeatur, *incidente in sincopem Sacerdote post Consecrationem, Missa per alium expleatur ab eo loco, ubi ille desiit;* dubitatum fuit, an occurrente eo eventu post inchoatam dumtaxat formam consecrationis Calicis, alter debeat consecrationem complere, ea tantum consecrationis verba ex necessitate proferendo, quæ fuere omissa; quemadmodum præstare deberet, si Sacerdos celebrans in Syncopem incidisset, peracta omnino vini consecratione. Quæritur dubii solutio?

Resp. non esse repetenda consecrationis verba, si Sacerdos in sincopem incidisset, jam absoluta prorsus Calicis consecratione: si vero id ipsum evenisset, vel etiam obiisset nondum hac forma completa, tunc alter Sacerdos Missam prosequetur, repetens supra eundem Calicem integram formam ab iis verbis incipiendo *simili modo*, ut aperte colligitur, inquit Merati Tomo primo par. 2., ex ipso Missali de defectibus in Missa contingentibus Rubrica X. Si autem quæras, cur repetenda ea sit, si nondum fuit integre ab alio Sacerdote prolata, non sic vero si absoluta jam fuerit. Dicam id esse, quod ex verbis a primo Sacerdote prolatis, & ex iis, quæ proferret secundus, integra non consurgeret consecrationis forma deficiente morali ea unitate, quæ, sicuti requiritur inter materiam & formam, ita, & quidem a fortiori, in ipsa forma. Deficeret autem hæc moralis unitas ob notabilem interruptionem, quæ inter initium a primo Sacerdote prolatum, & finem, ac complementum, ab altero absolutum haberetur ex quadam temporis necessaria distantia. Quum vero hæc ipsa moralis unitas reapse fit, si integra Calicis forma absoluta, Sacerdos sincope corripiatur, ideo nil formæ a secundo Sacerdote est repetendum, sed Missa per ipsum perficienda est ab eo loco, ut ait Rubrica, ubi ille desiit.

MENSE MARTIO.

CAS. I. CÆsarius contractis Sponsalibus juratis cum Berta vidua, quum intellexerit, eandem ante Sponsalia fornicationem patrasse, vellet a Sponsalibus resilire: At dubitat, an obstet, ne id perficiat, tum status viduitatis, tum *Cap. Quemadmodum de jure jurando*, ubi Summus Pontifex ait: *Si quis juraverit, se ducturum aliquam in Uxorem, non potest ei opponere fornicationem precedentem, sed subsequentem, ut illam non ducat in Uxorem*, suumque hoc dubium Parocho exponit: Quid erit a Parocho respondendum?

Sive viduitatis statum consideras, sive ipsum caput *Quemadmodum* 25. *de jure-*

jurejurando propositum a Cæsario, dubium hoc modo Parochus dissolvet, ipsum nempe posse merito a Sponsalibus resilire. Sive, inquam, viduitatis statum consideres. Etenim in jure paria sunt aliquid supervenire, & præcedere ignoranter: res enim dicitur fieri, quando innotescit Cap. *Pastorali* 4. *de exceptionibus*. Similiter paria sunt in jure non esse, & non apparere *l. duo Juni 30. ff. de Testamentaria tutela*, *& l. in lege 77. ff. de contrahemptione*, sicque a sensu contrario paria sunt esse, & apparere. Illa ergo caussa talem inducens mutationem, quæ, si Sponsalibus contractis supervenisset, par fuisset ad ea dissolvenda, iisdem sufficiet dissolvendis, etiamsi jam fuerint contracta, si postea cognoscatur. Quum igitur nemine dissentiente ex parte innocentis Sponsalia valide dissolvantur per fornicationem post Sponsalia commissam, quum notabilem in ipso nocente mutationem inducat, inficiari haud potest, eandem etiam ante Sponsalia commissam, sed ab altero contrahente ignoratam, si postea ab eo cognoscatur, iisdem dissolvendis parem esse. Cognita ergo a Cæsario Bertæ viduæ fornicatione ante Sponsalia commissa, poterit a Sponsalibus merito resilire, si eamdem, antequam Sponsalia contraheret, ignorabat. Neque obest viduitatis status, quum adhuc ob eam fornicationem habeatur notabilis mutatio in ipsa vidua, atque probrosum sit viro, ducere mulierem, etiam viduam, inhonestam, quam honestam putabat. Quod attinet autem ad illud Caput *Quemadmodum*, nec illud obstare potest: etenim intelligendum est de fornicatione præcedente ab ipso Sponso jam ante Sponsalia cognita, quia, ex quo probavit scienter & voluntarie mores illius, juri suo cessisse censetur: quamobrem nequit amplius eos reprobare, nisi nova superveniente caussa *arg. cap. Horrendus 17. caus. 32. quæst. 5.* Glossa in cit. caput *Quemadmodum* Verbo *Præcedentem*, Pirhing. lib. 4. Decret. tit. 1. num. 62., Reinffenstuel eodem libro ac titulo num. 246. & alii plures ab ipsis citati. Fornicatio autem, quæ prius ignorabatur, censenda est ex dictis, ac si non fuisset, & tunc solum habetur, quum primum cognoscitur. Quare apponitur, veluti subsequens, non præcedens. Non me retinet autem, quod ea Sponsalia fuerint juramento firmata; nam juramentum sortitur conditionem actus, cui apponitur: unde deficiente matrimonii promissione, deficit etiam obligatio juramenti, quod nempe, sicut in Matrimonii promissione, ita & in juramento subintelligitur hæc tacita conditio, nisi superveniat, aut detegatur notabilis mutatio. Id totum colligitur ex adducto cap. *Quemadmodum*, in quo affirmatur, non esse perjurium, qui post Sponsalia jurata recedit ob sponsæ fornicationem.

CAS. II. Simplex Sacerdos, qui ad Confessiones audiendas numquam fuit approbatus, absente Parocho se Confessarium finxit, ac sedens in Confessionario mulierem peccata sua accusantem ad turpia sollicitavit: Est ne denunciandus?

Quamquam non desint Doctores, & non pauci a Cardinali Cozza in suis selectis de Confessario sollicitante dubio 37. relati, qui affirmant Sacerdotem simplicem, nec umquam ad audiendas Confessiones approbatum, qui mulierem in actu Confessionis, qualis est, quum sua peccata accusat, ad turpia & inhonesta sollicitantem, denunciandum non esse, quod, ut ait Fagundez de præcep. Eccl. præcep. 2. lib. 2. cap. 3. non datur in eo casu verum Sacramentum: quare sicuti sollicitatio, quæ tunc fit, nullam infert injuriam Sacramento, ita nec plectenda est ea pœna, qua puniendi sunt abutentes Pœnitentiæ Sacramento: nec enim pœna imposita alicui actui ab eo incurritur, qui facit actum nullum. Id autem eo vel maxime, subdit Bordonus in Tribun. cap. 23. quæst. 13. num. 64., quod sive Pii IV., sive Pauli V. Constitutiones de Sacerdotibus expresse loquuntur, qui ad fide-

lium Confessiones audiendas sunt deputati, nec Gregorius XV., qui priores Summorum Pontificum Constitutiones, quæ pro Regnis Hispaniæ, Portugalliæ, & Algarbiorum dumtaxat editæ fuerant, sua, quæ incipit *Universi Dominici gregis*, Constitutione ad fideles omnes extendit & ampliavit, strictius loquitur, sed solos, & ipse, approbatos Confessarios videtur innuere voluisse hisce verbis: *Ut aliquis Sacerdos ad sacras audiendas Confessiones deputatus*, qualis profecto non est simplex Sacerdos, qui numquam pro Confessionibus audiendis fuit approbatus. Nihilominus quum Benedictus XIV. in sua Constitutione, quæ incipit *Sacramentum Pœnitentiæ*, in qua certas tutasque regulas statuere intendit, quibus indicatur, qui denunciandi sint, quasve ob Caussas, & qua ratione denunciare oporteat, hanc primam regulam definiat n. 2. Constitutionis: *Meminerint præterea omnes & singuli Sacerdotes ad Confessiones audiendas constituti, teneri se, & obligari suos Pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos, sedulo monere, juxta occurrentium casuum circumstantias de obligatione denunciandi Inquisitoribus, sive Locorum Ordinariis prædictis, Personam, quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem valide impertiendam careat*: amplius jam dubitari non potest, quin reapse Sacerdos noster, prout in casu exponitur, sit denunciandus, quum, etsi jurisdictione careret, tamen in ipso actu Confessionis, ejusque occasione vere mulierem ad turpia sollicitaverit.

CAS. III. Quum Gavantus doceat in Rubrica de ingressu Sacerdotis ad Altare, necessitatem excusare posse, ut Sacerdos sine Ministro celebret, contentio inter Parochum & Capellanum enata est, an urgente de audiendo Sacro in diebus festis Ecclesiæ præcepto, ne Populus Missa careat, possit ex caussa necessitatis etiam sine Ministro Sacrum fieri, affirmante id Parocho, id Cappellano negante,

Cuinam adhærendum?

R. Probabilius adhærendum esse Parocho: siquidem ex una parte obligatio Ministri adhibendi in Sacri celebratione quamquam ab Ecclesia præcipiatur juxta Alexandri III. Decretalem in Cap. *Proposuit*, de filiis Presbyterorum, ubi legitur: *Non enim solus Presbyter Missarum solemnia, vel alia Divina Officia potest sine Ministri suffragio celebrare*, tamen ad substantiam non pertinet Sacrificii, vel ritus ejusdem offerendi, quum Sacerdos ea omnia per se se præstare possit, quæ a Ministro fieri deberent, sibique etiam respondere (sed qualitatem dumtaxat respicit, majorem nempe quandam solemnitatem ac honorem in eo celebrando). Quare urgenti gravi necessitate, qualis est, ne Populus in die festo Missa careat, videtur dispensari posse ab Ecclesia: ex altera parte præceptum audiendi Sacri diebus festis majus est præcepto Ministri adhibendi in Sacro faciendo: illud enim quodammodo determinat præceptum juris divini & naturalis de colendo Deo per Sacrificium, quamobrem connexum aliquo modo videtur cum ipso jure divino & naturali. Debet ergo alteri præcepto de Ministro adhibendo præferri, præsertim quum plus honoris Deo afferatur ex oblatione unius Sacrificii, ut hoc præceptum de audiendo Sacro adimpleatur: quum tota Ecclesia, cujus nomine Sacerdos Sacrificium offert, ut adimpleatur præceptum, concurrat ad deferendum Deo illum cultum, tamquam præceptum, quam accedat ex circumstantia Ministri in Sacri oblatione. Hinc ipse Sylvius 3. p. quæst. 83. art. 5. tametsi censeat Sacerdotem, cui die festo non sit copia Missæ audiendæ, meliore consilio Missam prætermittere, quam sine Ministro celebrare; negat tamen illum peccare, si sine Ministro celebret. Probabilius ergo Parocho adhærendum est in nostro casu. Probabilius, inquam, quum non desint Auctores, & quidem magni nominis, qui vel num-

numquam sine Ministro celebrari posse sustinent, uti D. Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 6. §. 57. & Abbas in Cap. *ut quisque* n. 1. not. 4. *de Vita & honestate Cleric.* vel, tametsi id concedant, urgente gravissima necessitate, ut si Viaticum opus sit Infirmo ministrare, negant tamen id posse in necessitate dumtaxat gravi, qualis esset audiendi Sacri in die festo, uti docent Suaresius disput. 87. de Euchar. sect. 1. in fine, Sylvius jam laudatus, & alii apud Pasqualigum quæst. 340. Vide Quartum de Rubricis Missalis, & Gavantum cum Merato p. 2. tit. 2. de ingressu Sacerdotis ad Altare.

MENSE APRILI.

CAS. I. UXori, a qua ob publicum adulterium divortium a Thoro fecerat Titius, post adulterium clam ab eodem patratum, reconciliationem exhibuit Titius ipse, desiderio abreptus cum eadem imposterum cohabitandi, uti virum & uxorem decet. At hæc ejus votis aquiescere renuit, ac in separatione perseverare vult. Merito ne, ac juste?

Conjugi innocenti etiam post divortium adulterii caussa propria auctoritate factum, quod quidem, quum adulterium est notorium, in utroque foro fieri posse aperrissime deducitur ex cap. *Significasti* 4. de divortiis, ubi affirmatur, quod *si notorium est*, *mulierem ipsam commisisse adulterium*, *ad eam recipiendam vir*, qui propria auctoritate sine judicio Ecclesiæ eam prius repulerat, *cogi non debet*, liberum esse adulterum iterum recipere, sibique reconciliare, si utriusque status adhuc integer sit, ac adulterum & nocentem teneri reconciliationem admittere, ac redire, præsertim si nulla a Judice de divortio sententia lata fuerit, communiter docent Auctores tum Theologi, tum Canonistæ, ac deducitur ex cap. *Quod autem* 7. *caus.* 32. *quæst.* 1. Quod disputatur, est, an qui divortio caussam dederit, teneatur alterius petitioni aquiescere, & reconciliari, quamvis sententia divortii præcesserit, & qui divortium voluit, post divortium adulterium commiserit. Negant Hugo relatus a Glossa cap. *ex litteris* Verbo *redire* de divort. Navarrus lib. 3. Conf. in prima edit. tit. de regul. conf. 38. n. 1., quamvis in 2. edit., tit. de divort. lib. 4. conf. 4. in fine id restringat in hypothesi, qua conjux adulter ad religionem transire velit, & alii apud Sanchez libro 10. de Divort. disput. 10. num. 2. Ducuntur autem ex eo, quod divortii sententia ob publicum adulterium lata Matrimonium separat, solo vinculo remanente, ac utrumque conjugem æque absolvit ab obligatione cohabitandi, debitumque reddendi, alias æqualitas non servaretur justitiæ. Deinde, qui divortium a Judice petiit obtinuitque, juri suo, quod in adulteri corpus habebat, visus est cedere, & adulter pœnas dedit, quas alter postulavit. Jam vero remittentibus per sententiam Judicis jura sua, ac cedentibus, non datur regressus, nisi sententia a Judice lata, ab eodem, vel ab altero ejusdem saltem auctoritatis ac jurisdictionis retractetur: quod a fortiori dices in nostra suppositione, in qua Titius ob adulterium ab ipso pariter commissum tenebatur reapse suæ uxori reconciliari, iterumque recipere, quod nempe uxoris delictum proprio delicto compensaverit. Poterat ergo uxor ejusdem postulationi renuere, atque in separatione perseverare, donec a Judice ad reconciliationem & cohabitationem compelleretur. Verum contrariam opinionem amplector, quam docent ex Theol. D. Tho. in 4. dist. 35. quæst. unica art. 6. ad 3. D. Bonaventura ibidem art. unico quæst. 5. D. Antoninus 3. p. tit. 1. cap. 21. §. 6. aliique, & ex Canonist. Laurentius, quem refert, & sequitur Glossa cap.

cap. *ex litteris* Verbo *redire* de Divortio, Hostiensis in summa tit. *de Convers. Conjug.* & cap. *Gaudemus* eodem titulo, & alii passim. Siquidem, vel mulieri innotescit adulterium viri, vel non. Si primum, delictum uxoris, ut ipsi etiam affirmant adversarii, fuit compensatum per viri adulterium: Quamobrem, sicuti in foro externo restaurandum est matrimonium, ac sententia divortii a judice lata rescindenda, ut aperte habetur *in cap. litteris de divortiis*, in quo vir, qui obtinuerat divortium ab uxore adultera, si cum altera femina se immiscuit, ad uxorem redire compellitur; quia, ut habetur in Cap. *Tua Fraternitas* 7. eodem tit. *quum paria crimina compensatione mutua deleantur, vir hujusmodi fornicationis obtentu suae uxoris nequit consortium declinare*: ita & restaurandum est in foro interno ob eamdem rationem. Immerito ergo & injuste in hac hypothesi renuit mulier viri petitioni acquiescere. Si secundum dicas, vir veluti innocens ab uxore censetur: tenetur ergo, si ipse petat, illa redire etiam post latam a Judice divortii sententiam. Quum enim divortium sit in favorem innocentis institutum, non debet in ejus odium detorqueri, atq. *cap. quod ob gratiam* 61. *de regul. juris in* 6., ubi dicitur, *quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum*. Retorqueretur autem, si etiam innocens privaretur jure in corpus conjugis nocentis. Quin reus ex proprio delicto commodum reportaret, quod opponitur l. *Itaque ff. de Furtis*, ac aditus veluti aperiretur conjugibus delinquendi, sibique invicem fidem frangendi, ut posset hoc pacto separari, ut optime advertit Glossa in dictum cap. *ex litteris de divortiis*, & arg. *cap. Ex parte* 10. *de Consuet.* Titio igitur reconciliationem uxori exhibenti, & cohabitationem petenti tenetur uxor indulgere, & annuere. Rationes autem, quae ab adversis doctoribus adducuntur, probant quidem, virum aut reapse innocentem, aut talem ab uxore putatum, non posse ab ea cogi ad habitandum, quod ultra concedimus; non vero ipsam non teneri, si vir id postulat, ac velit ad redeundum cum viro suo, eique se reconciliandum.

CAS. II. Sergius firmiter tenens, Sempronium non esse furti, cujus accusatur, reum, tametsi reapse furtum hoc ille commiserit, jurejurando affirmavit, eumdem vere furtum illud perpetrasse:

Est ne perjurus?

Quum, ut ait Augustinus lib. de mendacio cap. 3. *ille mentiatur, qui aliud habet in animo, & aliud verbis, vel quibusl bet significationibus enuntiat: unde etiam*, ut ipse addit Epist. 125. *duplex est illi cogitatio, una rei ejus, quam veram esse, vel scit, vel putat, sed non profert: altera ejus rei, quam pro ista profert*, dubitari haud potest, quin Sergius perjurii in exposito casu sit damnandus, siquidem aliud juramento suo affirmavit, aliud in mente retinuit; quod sicuti mendacii reum illum constituit, ait & perjurii, quod naturam sequitur mendacii. Neque vero obest quidpiam, quod reapse Sempronius furtum commiserit, de quo jurejurando testatus est Sergius. Etenim ad juramenti assertorii, quale est juramentum Sergii, veritatem, non sufficit ut res in se ipsa, seu, ut scholae loquuntur, materialiter sit vera, sed talis potissimum esse debet relate ad mentem jurantis, seu, ut ajunt, formaliter. Potissimum, inquam, *quia*, ut ait Augustinus relatus ab Angelico in 3. sent. dist. 39. art. 4. ad 2. & 3. *Interest, quemadmodum verbum procedat ex animo, quia ream linguam non facit, nisi rea mens*. Hinc ipse concludit *in unoquoque potius est id, quod est formale, quam id quod est materiale*. Quum ergo Sergius firmiter tenens Sempronium non esse furti reum, juramento affirmaverit reum esse, tametsi furtum reapse ille patraverit, perjurii damnandus est, & quidem gravis, licet furtum esset leve, quum ab Innocentio Undecimo die 2. Martii anni 1679. haec propositio n. 24.

n. 14. damnata fuerit: *Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.*

CAS. III. In die depositionis cujusdam mulieris defunctæ Parochus dicit, *Non intres in judicium cum serva tua*; rite ne se gerit hoc pacto, ut, quum dicit: *Requiescat in pace?*

R. Negative. Siquidem dicere *requiescat in pace*, quum delato cadavere ad Ecclesiam pro eo officium canitur, & Missa defunctorum, expresse præscribitur a Rituali Romano, jussu Paulli V. edito, cui omnibus parendum est, ut legitur in titulo *de Officio Defunctorum*: At dicere *non intres in judicium cum serva tua* in die depositionis cujusdam defunctæ mulieris expresse prohibitum fuit a Sacra Rituum Congregatione Decreto edito die 31. Augusti 1697. in una Faven. relato a Merato in indice Decretorum To. 1. p. 2. n. 518. hisce verbis: *In Depositione Defunctorum in verbis illis: Non intres in judicium cum servo tuo Domine: quando est mulier, aut plures sunt Defuncti, non possunt verba cum servo tuo immutari cum serva tua, vel servis tuis, absque Sacræ Rubricæ læsione, & servandum est Rituale.*

MENSE MAJO.

CAS. I. Olimpius sese in longinqua conferre volens, interrogatus ab Apulejo, qua ratione tam longum iter omnibus fortunæ bonis expoliatus acturus esset, commendata ei fide de secreto servando, respondit, nocte suum discessum præcedente, se velle surripere Platoni aurea mille, quæ ipse novit, eumdem in quodam servare secretiori cubiculo, in quod facillimus ipsi est ingressus:

Debet ne Apulejus secretum hocce religiose servare, an vero furtum ipsum illi est denunciandum?

R. Non servata concrediti secreti fide denunciandum esse ab Apulejo Platoni furtum, quod ipse pati facile potest. Quamquam enim vi juris naturalis ea obligatio inducatur, ut secretum servetur, nec quisquam ullatenus sit, sive judex, sive quilibet alius quocumque gradu, qualibetque potestate insignitus, qui alteri possit necessitatem inferre ejusdem revelandi: attamen istud generale principium locum non habet in iis, ex quibus grave aliquid damni, aut toti communitati, aut etiam ipsius communitatis individuis infertur. In hoc siquidem casu, quum nempe quis animo destinavit quidpiam aggredi in alterutrius perniciem, nec hactenus propositum perfectum est, potes, quinimmo & debes secretum aperire, etiamsi foret juramento firmatum, nisi esset secretum Confessionis Sacramentalis, aut forte per vim & fraudem acceptum, puta per aperitionem clandestinam litterarum, quæ clausæ essent, ac sigillo obsignatæ. Cujusque enim secreti acceptatio suapte natura hanc conditionem inditam habet, nisi in damnum vergat, aut communitatis, aut etiam unius individui innocentis: quippe Charitatis præceptum de jure, tum naturali, tum divino strictiorem proculdubio obligationem inducit ipsa fidei servandæ circa secretum necessitate. Quum ergo, si Apulejus concrediti sibi secreti fidem servaret, in grave damnum vergeret Platonis innocentis, nedum ad eam servandam non tenetur, quin potius obligatur ad illud idem secretum Platoni revelandum, ut sibi, suoque bono consulat, adeo ut, nisi eumdem de hoc ipso moneat, graviter peccet, non quidem contra justitiam, nisi esset Apulejus illius cubiculi custos, sed contra Charitatem, ex qua quisquis tenetur damnum, quod certo prævidet alteri inferendum, quum potest, avertere ac impedire. Ita Layman lib. 3. Tomo 2. p. 2. cap. 5. n. 2.

CAS.

CAS. II. Poterit ne idem Apulejus, nedum furtum hocce Platoni retegere ac indicare; verum & ipsius Olimpii nomen manifestare?

R. Negative. Etenim revelari non potest aliquod secretum ad alterius detrimentum pertinens, nisi eo dumtaxat animo, ut quod imminet damnum, devitetur & avertatur. Porro Apulejus facillime potest damnum impedire, quod ex furto experiretur Plato, quin vel pravum Apuleji propositum, vel multo minus ipsum Apuleji nomen manifestet, puta si ipsum admoneat, ut de illo secretiori cubiculo, in quo ea aurea mille servat, in tutiorem alium locum transferat, vel alio modo sibi suisque bonis prospiciat. Debet ergo Platoni Apuleji nomen omnino reticere, ut ipsius famæ consulat, quam secus frustra, nullaque exigente legitima caussa deturparet atque destrueret, gravisque peccati reus fieret, ne dum contra charitatem, sed etiam contra justitiam, quum jus habeat Apulejus, ne prava ejus voluntas absque necessitate manifestetur. Hanc opinionem docet Navarrus *in Can. Sacerdos de Pœnit. dist. 6. n. 24.* eo potissimum Angelici Doctoris innixus principio, *quod illa lex inviolabilis esse omnibus debet, ut quoties corpus & res familiaris proximi servari possunt, alterius fama salva, id omnino fiat*: quod idem docet Reginaldus lib. 24. cap. 6. n. 113. hisce verbis: *meminisse oportet, quod etiamsi revelandum sit secretum ad obviandum damnis ingruentibus . . . revelationem tamen ita faciendam esse, ut illud solum præcise manifestetur, quod satis fuerit ad obviandum iisdem damnis*: concludens, *quare, si ad id sufficiat revelatio delicti committendi sine revelatione personæ, hæc reticenda erit*.

CAS. III. Parochus recenter promotus, quum in ejus Ecclesia asservetur insignis Reliquia cujusdam Sancti, cui, approbante Ordinario, debita a fidelibus exhibetur veneratio, ejusdem Sancti occurrente festo, Officium recitat, licet in Martyrologio Romano nulla illius Sancti fiat mentio, nec Officium illud a Sancta Sede fuerit specialiter approbatum, aut concessum. Satisfacit ne præcepto recitationis Divini Officii juxta S. Pii V. Constitutionem?

Resp. Negative. Quod quidem certissime constat ex Generali Decreto a Sacra Congregatione Rituum edito die 11. Augusti 1691., quod ita se habet: *Officia Sanctorum ratione corporis seu insignis Reliquiæ recitanda, intelligi debent de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano descriptis, & dummodo constet de identitate corporis seu reliquiæ insignis ejusdem Sancti, qui reperitur in Martyrologio Romano descriptus: de cæteris autem Sanctis in prædicto Martyrologio non descriptis, aut quibus a Sancta Sede non fuerit specialiter concessum, Officia recitari & Missa celebrari non debent, non obstante, quod ipsorum corpora vel insignes Reliquiæ in Ecclesia asserventur, quibus tamen ab Ordinariis locorum approbatis, debita fidelium veneratio, (pro ut hactenus servatum est) exhibeatur, sed absque Officio & Missa sub pœnis de non satisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliisque in Constitutione S. Pii V.* Hoc autem Decretum approbatum fuit ab Innoc. XI. die 19. Octobris ejusdem anni in suo motu proprio, quod incipit: *Quum Sacra Rituum Congregatio*, & a Clem. XI. die 29. Septembris anni 1714. Constitut., cujus est initium: *Quum occasione Missalis*. Male ergo se gessit recens Parochus, nec præcepto de Divini Officii recitatione ad Sancti Pii V. Constitutionem satisfecit. V. Notas Patris Merati ad Gavantum Romanæ editionis folio 1404. num. 498. & Spiridionem Talù secundæ Venetæ editionis fol. 107. num. 629.

MEN-

MENSE JUNIO.

CAS. I. CAto, ne a latronibus occideretur, eis intra triduum se daturum promisit decem aureos, ea mente & animo restitutionis hujus apud judicem repetendæ, ac urgendæ:

Fuit ne mentitus, fidem suam latronibus obligando?

Resp. Catonem non esse mentitum, licet latronibus decem aureos spoponderit animo restitutionis eorumdem apud judicem repetendæ. Non enim promisit, se nolle urgere apud judicem, ut hæc pecunia ab ipsis restituatur; qua sane in hypothesi revera mentitus esset, quia promisisset sine animo promittendi; quod est verum mendacium, sicuti verum perjurium est, uti affirmant Doctores, jurare sine animo jurandi. Modo ergo, quum promisit, se eos aureos daturum, vere hic ei fuisset animus, qui quidem optime consistere potest etiam cum deliberata intentione ac voluntate eosdem postea judicis ope recuperandi: hic enim non excluditur nisi per expressam contrariam promissionem; non est reapse mentitus. Id expresse docetur ab Angelico Præceptore in 4. dist. 29. quæst. unica art. 2. ad 4. hisce verbis: *Constans non cogitur ad mentiendum, quia tunc vult dare, sed tamen postea vult petere restitutionem, vel saltem judici pronunciare, si se promisit non petiturum restitutionem.* Quod si petas, an teneatur ad ea aurea latronibus reapse solvenda, sicque standum promissis; quum hæc promissio non accesserit, nisi ex metu gravi cadente in virum constantem, ob mortem scilicet, quam Catoni minabantur latrones, dicam non teneri, uti docet Angelicus 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 3. *Talis enim obligatio*, sunt S. Doctoris verba, *tollitur per coactionem, quia ille, qui vim intulit, hoc meretur, ut ei promissum non servetur*: idque est, quod Alexander III. Episcopo Braunoviensi *in cap. Abbas: de his, quæ vi metusque caussa fiunt*, rescripserat: *Quæ metu & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari*. Est communis.

CAS. II. Contendentes duo Parochi inter sese, an puer sub hac forma ab obstetrice baptizatus, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, si moriatur, sepeliendus sit in Ecclesia, nec ne; rem ad Archipresbyterum deferunt solvendam: Qualis erit Archipresb. solutio?

Resp. Archipresbyterum debere respondere, non esse infantem illum in Ecclesia sepeliendum. Etenim in Rituali Romano tit. de Exequiis v. *quibus non licet dare Ecclesiasticam sepulturam*, expresse præcipitur, ne detur infantibus mortuis absque baptismo. Porro infans, de quo in casu, vere decessit sine baptismate, quum baptisma collatum iis dumtaxat verbis, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, non fuerit validum ac verum ob formæ defectum, ad cujus essentiam pertinet, ut baptizantis actio, & baptizati persona exprimatur iis saltem verbis, *Te baptizo*, uti expressissime docet Alexander III. in cap. *Si quis: de Baptismo, & ejus effectu* lib. 3. Decret. tit. 43. Cap. 1. hisce verbis: *Si quis puerum in aqua ter merserit, dicendo: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & non dixerit, Ego te baptizo*, non est puer baptizatus. Etenim uti ex hac ipsa Decretali argumentatur Angelicus in 4. dist. 3. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 3. in corpore, oportet, quod per formam „ Virtus Trinitatis invocatæ ad materiam „ propositam determinetur, quod fit expressione actus, scilicet dicendo, „ *baptizo*; similiter etiam expressio personæ baptizatæ, quæ fit per dictio„ nem illam *Te*, est de substantia formæ, quia per eam determinatur actus „ ad hunc baptismum, & ideo si subtrahatur, non erit baptismus. „ Hactenus Angelicus. Quum ergo in exposito baptismo utrumque defuerit, non fuit valide puer baptizatus; quamobrem si moriatur absque alio baptismo,

F non

on poterit in Ecclesia sepeliri. Neque dicas, quod si in utero matris decedat, est una cum Matre Ecclesiastica Sepultura donandus. Siquidem in hac hypothesi unum facit cum ipsa matre, cujus veluti pars adhuc censetur, quum in ipsius visceribus hactenus retineatur. Quare nil mirum, si eadem cum matre sepultura eidem sit concedenda. Ita cum Clericato de Baptismo decis. 9. communissime Theologi.

CAS. III. Quum cantatur Missa sine Ministris, quidam Parochus, canente Clero Symbolum, scilicet *Credo*, suam Missam submissa voce prosequitur usque ad Præfationem: Rite ne id præstat?

Resp. Negative. Expresse siquidem idipsum prohibitum fuit a Sacra Rituum Congregatione in una Januensi die 17. Decembris 1695. hisce verbis: *Sacerdos, qui celebrat Missam conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum, non potest eam prosequi eo tempore, quo a Clero cantatur Symbolum*. Hoc ipsum jam decreverat in Beneventana die 13. Septembris anni 1650. Vide Patrem Merati in Notis ad Gavantum tomo primo par.2. n.510. & Spiridionem Talù pag. 114. sec. edit. Venetæ n. 664.

MENSE JULIO.

CAS. I. Berta contractis sponsalibus cum Cajo, quem putabat satis timoratum, bonisve moribus instructum, subinde noscit eumdem assuetum esse blasphemiis, ac pro qualibet vel minima re iram concipere, & indignationem: Tenetur ne stare sponsalibus?

Resp. Quum, ut jam in resolutione primi casus Mensis Martii probavimus, illa eadem caussa, quæ sponsalibus jam contractis superveniens par est iisdem dissolvendis, valeat etiam ac sufficiat eorumdem dissolutioni, si, quamvis ipsa præcesserit sponsalia, non fuit tamen ab alterutro ex contrahentibus cognita, nisi iisdem jam contractis, quod nempe *in jure aliquid supervenire, & aliquid de novo apparere*, censeatur idem, *ut non esse, & non apparere*; proculdubio Berta poterit tuta conscientia a sponsalibus resilire, quæ cum Cajo contraxit, quem subinde non timoratum, uti putabat, sed noscit blasphemiis assuetum, ac facillime pro qualibet vili re irascentem. Quis enim neget hocce animi vitium, quod dignoscitur, contractis sponsalibus, si vere post sponsalia enasceretur, sufficiens esse ipsis reapse dirimendis? Siquidem non ne sufficeret ad petendam ipsius matrimonii jam contracti separationem quoad cohabitationem & thorum, si ad sævitiam tenderet iracundia Caii, quod non raro accidit? multo magis ergo par erit dissolvendis sponsalibus, ne contracto matrimonio miserrime vitam ducere cogatur Berta, ut firme semper evenit, inter jurgia ac dissensiones. Et quidem si notabilis deformitas corporis, quæ superveniat, est justa caussa solutionis sponsalium, cur tam immane animi vitium, si emergat, non sufficiet ad refragandum eorumdem consensui jam contracto? Par ergo etiam erit, tametsi antequam sponsalia inirentur jam fuisset, dummodo solum iis contractis cognitum sit. Quamobrem apposite Sylvius in supp. 3. p. sum. S. Tho. quæst. 43. variis legitimis caussis dirimendorum sponsalium hanc decimam accenset hisce verbis: *Decimus*, (casus) *quando magnum vitium alterutrius innotescit, prius ignotum*. Hæc autem omnia satis aperte constare videntur ex Decretali Innocentii III. in cap. *Veniens*, relata lib. 4. Decret. tit. 6. *Qui Clerici vel voventes*. In ea enim Summus Pontifex absolvit quidem a voto castitatis simplicis mulierem, quæ illud ficte ac simulate emiserat, ne cogeretur nubere viro, cui absenti fide data se nupturam promiserat, sed postmodum plura de ipsius severitate audiens, noluit ei nubere; & qui-

& quidem de fide mentita & voto violato congruam satisfactionem ab ea præstandam decernit; at de sponsalibus ab ea initis, quibus stare noluit ob viri severitatem, quæ ipsi postmodum innotuit, ne verbum quidem habet. Merito igitur ob eam caussam poterat ipso approbante Summo Pontifice ab iis resilire. Nec ergo in nostro casu iisdem stare tenetur Berta; uti satis communiter docent Theologi cum Cardinali Toleto in Instruct. Sacerd. lib. 7. cap. 21., Navarro in Manu. cap. 22. num. 27. & apud eum Panormitano in Cap. *Veniens*, pluribusque aliis.

CAS. II. Almachius graviter a Patre correptus, atque, ut ipse censet, absque ulla rationabili caussa, vehementi ira contra Patrem ipsum abreptus, in hoc ipso iræ impetu votum Religionis emisit, ut se tandem ab hujusmodi objurgationibus eximeret.

Est ne validum hoc Votum?

Quamquam auctor Glossæ in cap. *Dudum* Greg. IV. lib. 3. Decret. tit. 32. cap. 20. de conversione conjugatorum, versu *calore iracundiæ*, quem sequuntur Ludovicus Romanus, Felinus, Jason, & alii quidam, censeat votum hujusmodi nullum esse, nisi qui iracundiæ suæ impotenti motu abreptus vovit, compressa tandem iracundia illud idem ratum habeat; quod quidem confirmari luculenter putat ex quadam Decretali Inno. III. relata lib. 3. decr. tit. 3. de Regularibus in cap. *sicut tenor* 15., in qua apertissime Summus Pontifex declarat, positum extra mentem consentire non posse, *nisi*, sunt ejusdem verba, *postquam mentis suæ factus est compos*, *spontanea voluntate professionem fecerit Monachalem*. Attamen, nisi, ut Joannes Andreas in dictum caput *Dudum*, Panormitanus & alii plurimi, non infimæ notæ Canonistæ contendunt & explicant, *talis* ob iracundiam fiat *turbatio*, *& tanta*, *quod sapiat quandam mentis alienationem ex multo furore*; seu, ut addit Navarrus in Can. *Divortium de Pœnit.* dist. 1. n. 12. in fine, iracundiæ motus eo usque sit impotens, ut voventis mentem ab omni tum rationis usu, tum judicio alienet, ab ea Glossæ opinione recedendum omnino est. Etenim iracundia, quæ talis non sit, quæ nempe mentem ab usu rationis non revocat, non tollit, aut impedit, experientia ipsa magistra, quin ira hujusmodi correptus advertat, ac reapse velit quod promittit & vovet; quod quidem sufficit, ut votum emissum validum sit ac firmum ex communi omnium Doctorum sententia. Et revera Urbanus III. in Cap. *Sicut* 13. lib. 2. Decret. tit. 24. de jurejurando apertissime declarat quemdam Monachum, qui *iracundiæ calore succensus* jurejurando affirmaverat nolle amplius in Monasterio, quo se vinculo Professionis adstrinxerat, morari, ne vivere cogeretur cum quodam Religioso, a quo aversus erat, obligandum quidem esse ad perpetuam moram in eo Monasterio habendam: sed ob juramentum temerarium, quo se se obstrinxerat, gravem ei pœnitentiam, quæ alium quemlibet ab hujusmodi ausu deterreat, injungendam esse. Ratum ergo habuit Summus Pontifex hoc juramentum, tametsi temerarium & injustum ex iracundia factum. Quid ni igitur votum ex simili iracundiæ motu emissum coram Deo non valebit? Addo ad majorem hujusce quæstionis solutionem, quod affirmat de Sacra Pœnitentiaria loco jam adducto Navarrus, qui, quum Canonistæ munere in eo Summo Tribunali fungeretur, ejusdem etiam mentem ac praxim optime noverat. Ait itaque: *Prætorium Sacra Pœnitentiariæ omnia vota per iracundiam*, *vel aliam passionem & perturbationem facta*, *judicat esse valida*, *nisi tanta fuerit iracundia*, *tantaque passio & turbatio*, *quæ voventem extra mentem ad insaniam trahat*. Atque in hoc sensu intellige Decretales cum Gregorii IX., tum Innocentii ab auctore Glossæ pro sua opinione productas. De illo siquidem iræ impetu, ut eas legenti facile constabit, procedunt, qui omnem

 pror-

prorsus rationis usum ac judicium adimat, ita ut homo, ut inquit Inno: *positus extra mentem* fit; qua sane in hypothesi, quum non habeatur ea sufficiens cognitio ac deliberatio, quæ ad voti obligationem inducendam exigitur, & nos fatemur irritum esse ac nullum, quidquid vovetur aut promittitur, nisi compressa ira illud ipsum ratum habeatur. Nisi ergo hujus generis fuerit Almachii ira, qua abreptus votum Religionis emiserat, ad Religionem ingrediendam dubio procul ex hoc voto tenetur.

CAS. III. Porochus quum sermonem habet ad Populum intra Missarum solemnia, eumdem dicit post Calicis oblationem, de quo ab alio Parocho reprehenditur, quod nempe sermo iste habendus necessario sit statim post Evangelium: Verum ne censet Parochus iste?

Resp. Verum sentire Parochum affirmantem, sermonem habendum inter Missarum solemnia, statim post Evangelium dicendum esse. Tametsi enim, ut ait Gavantus ad Missalis rubricas de Epistola, Graduali, & aliis usque ad offertorium, antiquiores concionem hanc haberent post Symbolum, uti deducitur ex lib. 8. Constit. Apostolic. c. 4., hodie tamen servanda est Missalis rubrica, quæ hoc ipsum præscribit n. 6. *Si autem sit prædicandum, concionator finito Evangelio prædicet, & sermone seu concione expleta dicatur Credo, vel si non sit dicendum, cantetur Offertorium*: & merito quidem *eo loco ac tempore* subdit Gavantus, teste Merati in ejusdem notis tom. 1. p. 2. tit. 6. de Epistola &c. *concionandum est ex Ordine Romano, ut concionator sit, quasi Sancti Evangelii interpres.*

MENSE AUGUSTO.

CAS. I. Syncope correpto Parocho die Festo, nullove ibi existente Sacerdote præter Petronium, hic enixe rogatur a Parocho viciniore, ut Sacrum facere dignetur, ne Populus Ecclesiasticum de audienda Missa præceptum omittere cogatur: obstinate tamen celebrare recusat: Tenebatur ne Petronius in ea facti circumstantia Sacrum facere?

Resp. Affirmative. Tametsi enim, ut in institutione 6. Tomi quinti advertit n. 18. Gloriosissimæ Recordationis Prosper olim Cardinalis Lambertinus, mox vero Benedictus XIV., disputent Theologi, an Sacerdos, qui neque animarum cura, neque ullo beneficii titulo insignitus sit, neque ullum accepit stipendium, Sacrum tamen facere debeat singulis diebus festis, an solum, quum solemniores dies celebrantur, aliis id affirmantibus, aliis vero negantibus; unanimes tamen asserunt, hujus generis Sacerdotem rem divinam operari debere, quum necessitas id postulaverit, veluti si die festo aliqua Parochia Sacrificio careret. Et merito quidem. Etenim Sacerdos etiam simplex, quicumque sit, ratione ipsius ordinis sacerdotalis est constitutus publicus populi Minister ad offerendum Sacrificium, uti habetur Hebræorum 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, ut dona offerat & sacrificia.* Ratione ergo suscepti muneris ad Sacrum Deo offerendum tenetur, quoties ad id tenetur Populus, & alii deficiunt Sacerdotes, qui id præstent. In hac enim hypothesi obligatio hæc communis ad ipsum devolvitur. Jam vero Populus tenetur suo modo Sacrificium Deo offerre, quum eidem ex Ecclesiæ præscripto interesse debet: omnes enim, qui adstant Sacrificio Missæ, sunt totidem veluti offerentes. Tunc ergo deficientibus aliis, qui id præstent, Sacrum ipsi operandum est; quod ni faciat, graviter deficit munere suo. Tenebatur ergo in exposita facti circumstantia Petronius ad Missam celebrandam. Vide Pasferi-

ferinum in 3. p. D. Th. quæst. 82. art. 10., & Pasqualigum Tom. 2. de obligatione offerendi Sacrificium quæst. 842.

CAS. II. Lucia ardentissimo desiderio flagrans Sacrarum Reliquiarum, ac nullum non movens lapidem in iis sibi comparandis, noscens Paullum apud se retinere quoddam frustulum ex ossibus Sanctæ Luciæ, cujus ipsa nomen habet, enixe eumdem deprecatur, ut illud ipsum ei dono elargiatur. Votis ipsius non annuit Paullus, nisi sub impia conditione copulæ, quam a Lucia consequitur. Hæc circumstantia in Sacramentali Confessione est ne necessario aperienda?

Respond. Omni dubio procul appositam circumstantiam, ob quam Lucia sui corporis Sacerdoti copiam fecit, nempe, sacræ illius Reliquiæ traditionem, esse necessario in Confessione aperiendam, siquidem uti docet Tridentina Synodus sess. 14. cap. 5. *illæ etiam circumstantiæ sunt in Confessione necessario aperiendæ, quæ speciem peccati mutant, alienumque a ratione est docere, circumstantias has ab hominibus otiosis inventas fuisse, aut unam tantum circumstantiam confitendam esse, nempe peccasse in Fratrem*. Jam vero quis non videat expositam circumstantiam, novam sacrilegii malitiam ac speciem addere Luciæ peccato? Etenim an non venereus ille actus, quem impius Sacerdos exegit, veluti pretium censeri debet illius, quam ardenter exoptabat Lucia, sacræ Reliquiæ? Renuit enim ejusdem votis annuere, nisi sub hac impia copulæ conditione. Porro nemo inficias eat, id simoniaca labe infectum esse. Si enim simoniacum est Sacras Reliquias (pecuniæ pretio æstimari, aut vendi, quum aliquid in omnium sententia rei sacræ sint) quod quidem strictissime prohibuit quarta generalis Lateranensis Synodus, cui præsidebat Innocentius III. eo Decreto, quod in corpore Decretalium habetur, scilicet lib. 3. tit. 45. *de Reliquiis & Venerat.* §. cap. *Quum ex eo*; quodque plurimis etiam sæculis ante illius Concilii celebrationem districte inhibuerunt Imperatores Honorius ac Theodosius lege, *Nemo*, 2. Codice de Sacrosanctis Ecclesiis, quæ sic se habet: *Nemo Martyres distrahat, nemo mercetur*, idest, ut ibidem Glossa notat: *Nemo Sanctorum Reliquias mercetur*; cui tum Canonicæ, tum civili decisioni omnes consentiunt tum Theologi, tum Canonistæ: quinam simoniacum non erit Sacram Reliquiam non tradere, nisi ob turpem conditionem ac pactum venerei sacrilegique actus, quod longius absonum est ac indecorum? Simonia siquidem, ut communiter docent Auctores, est quæcumque studiosa voluntas tradendi spirituale, vel spirituali adnexum pro re temporali, ut pretio. Quicumque ergo contractus, quo res aliqua spiritualis, ut talis pro temporali commutatur, simoniaca labe inficitur, sive temporale illud sit res aliqua, vel pecunia, sive aliud simile, quod rei, aut pecuniæ comparetur, consequenter etiam contractus, ut ajunt, innominati, *do, ut des; do, ut facias*, simoniaci esse possunt: docente S. Antonino 2. part. t. 1. cap. 5. §. 1. *emptionis, aut venditionis nomine quicumque contractus comprehenditur, qui non sit gratuitus*. Copula igitur a Lucia cum eo Sacerdote habita sacrilego simoniæ crimine infecta est, ac tres veluti malitias ac species peccatorum induit, sacrilegii nempe ob fornicationem habitam cum Sacerdote, Persona scilicet voto castitatis Deo obstricta; luxuriæ, quæ in eo ipso actu consistit; ac tandem simoniæ ob illud, quod intercessit, pactum de illa sacra Reliquia tradenda: quæ quidem simonia, etsi Sacrilegium sit non minus, quam ipsa copula cum Sacerdote habita, ab ea tamen specie differt, quum diversa ratione Religionem ac sanctitatem, cui utrumque opponitur, respiciat. Copula enim personam ipsam, quæ est formaliter ac simpliciter sancta & religiosa, ac ipsius sanctitatis subjectum: simonia vero rem spiritualem, quæ ad sanctitatem per quandam habitudinem ordinatur. Quemadmodum igitur aperienda Luciæ est circumstantia Sacerdotis, vel per-

ſonæ Deo per caſtitatis votum obſtrictæ ac ſacræ, cum qua rem habuit; ita & neceſſario altera de tradenda ob eam ipſam copulam Sacra Reliquia, erit ipſi manifeſtanda. Ita communiter Doctores.

CAS. III. Æſtivo tempore accedens quidam Sacerdos ad Altare celebraturus, ſuper Calicem ponit ſudariolum, quo libere uti poſſit in ipſa Miſſæ celebratione ad ſudorem, quem facile emittit, tergendum, ne ejuſdem guttæ decidant ſuper Corporale:

Rite ne id præſtat?

Reſp. Negative. Siquidem, uti docet Pater Merati in ſuis obſervationibus ac notis ad commentarium Patris Gavanti in Rubricam ſecundam de ingreſſu Sacerdotis ad Altare Tom. 1. p. 1. ſuper ea verba rubricæ, *Accipit manu ſiniſtra Calicem*, nil ſuper Calicem ponendum eſt, præter ea, quæ a Rubrica præſcribuntur, Hinc ſubdit, *non ſudariolum*, *ſeu manutergium ad emundandas nares*. Quod idem ſane dices, & de ſudariolo ad tergendum ſudorem, quum nulla ſit, vel eſſe poſſit de iſto potior ratio. Si enim eo quis opus habet in Miſſæ celebratione, poterit illud deferre ſub planeta pendens a dextera parte cinguli, uti tradunt Gavantus ipſe, Biſſus, a Portu, aliive caſtigatiores Rubriciſtæ. Merito propterea Sacra Rituum Congregatio die 1. Septembris anni 1703. in una Piſaurenſi hoc ipſum decrevit hiſce verbis: *Sacerdotes non debent deferre manutergium ſuper Calicem*, *tam eundo*, *quam redeundo ab Altari*. Ex his facile deduces improbandum eſſe quorundam Sacerdotum abuſum deferentium ſuper Calicem, aut perſpicilla ipſis ad legendum neceſſaria, aut Sacrarii, ſeu Capſulæ, in qua ſervantur Sacræ Particulæ pro communicantibus, clavem, aut quid aliud ſimile. Nil enim horum a Rubrica præſcribitur. Erunt ergo & iſta Miniſtro tradenda, ut cum Merati loco adducto docent alii Sacrorum Rituum ac Rubricarum periti.

MENSE SEPTEMBRI.

CAS. I. PArochus ſeſe conferens ad miniſtrandam Infirmo jam jam morituro Extremam Unctionem, in itinere, apud ſe tenens Olei ſacri vaſculum, tentatione victus rem habuit cum muliere: facti pœnitens ſuum peccatum in Sacramentali Confeſſione ſincere exponit, ſed eam circumſtantiam reticet:

Integra ne eſt, ut oportet, hæc Confeſſio?

Reſp. Negative. Ea ſiquidem circumſtantia erat neceſſario in Confeſſione aperienda, utpote quæ non ſolum præciſe aggravans eſt, verum & aliam malitiæ ſpeciem inducens, irreverentiam nempe in ipſam Religionem. Tametſi enim aliqui non deſint qui cum Sanchеſio in l. 2. Mor. cap. 40. n. 28. poſt Azorium doceant irreverentiam, quæ infertur in hac facti circumſtantia Religioni, talem non eſſe, ut par ſit culpæ gravi ac lethali per ſe conſtituendæ, adeo ut ſit neceſſario explicanda, quod forte inquit Dicaſtillus de Sacram. Tom. 2. tract. 8. diſp. 9. dub. 8. n. 718. non inficiaretur, ſi ſermo eſſet de exercente actum turpem & inhoneſtum ſive cum muliere, ſive cum ſeipſo, & ſecum eo tempore geſtaret, haberetque aliquam Sacram Reliquiam: quod ne quidem negat Cardinalis de Lugo de Pœnit. diſput. 16. ſect. 12., & ſi fruſtulum excipias Sanctæ Crucis, aliarumve rerum, quæ phyſico Chriſti Domini contactu ſacræ ſunt, nec ego diſſentirem: attamen, quum hic ſermo ſit de Sacramento: Oleum enim ſacrum deferebat pro miniſtranda infirmo Extrema Unctione, & Sacramentum quodlibet majori decentia ac honore proſequendum nobis ſit qualibet cujuſque Sancti ſacra Reliquia, negari non poteſt, irreverentiam hanc adeo creſcere, ut fiat reapſe

gravis

gravis ac læthalis, quamobrem novam veluti speciem malitiæ contra Religionem induit diversam a luxuriæ specie, quæ per illum actum committitur, consequenter pro integritate Sacramentalis Confessionis necessario explicandam. Et sane, si quum aliquis Deum vocaliter orat, ipsum mortaliter offenderet alicui rei pravæ voluntate consentiendo, hanc circumstantiam, novum peccatum a suo pravo consilio diversum, quod nempe opponitur Religioni, qua Deo sincere ac pie debitum honorem reddere tenemur, includeret, ac propterea esset in Confessione necessario aperienda, uti ex Ss. Ambrosio & Chrysostomo probat & docet Angelicus in 4. sen. dist. 16. quæst. 3. art. 2., & 1. 2. quæst. 18. art. 10. cur exposita in nostro casu circumstantia sacri Olei, quod Parochus secum gestabat, quum copulam habuit, novum non includet peccatum, & quidem grave ab eo pravo actu diversum, contra scilicet religionem, qua tenemur sancta sancte peragere, summaque venerarione ac reverentia prosequi, quæ tot ritibus ac cæremoniis ab Ecclesia Deo sacrantur ac pro materia Sacramentorum instituuntur, ut est sanctum Infirmorum Oleum? Quum ergo Parochus, qui Oleum sacrum ad ministrandam Infirmo Extremam Unctionem deferens, rem cum ea muliere habuit, hanc circumstantiam reticuerit, ejusdem Confessio integra non fuit. Ita Dicastillus loco adducto, & Cardinalis de Lugo cum Philiarco de Officio Sacerdotis tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 9. ad finem.

CAS. II. Tiburtius initis cum Cæcilia sponsalibus validis post sex menses ad summum per Matrimonium complendis, per integrum annum, nec Cæciliam invisit, nec de ea, aut voce, aut scripto umquam sciscitatus est: quamobrem indignata Cæcilia nova sponsalia contraxit cum Valeriano: Licite ne?

Resp. Cæciliam licite nova sponsalia cum Valeriano contraxisse, idque satis aperte deducitur ex Innocentii III. Decreto in cap. *sicut* 22. *de Sponsf. & Matrim.* lib. 4. Decretalium tit. 1. In eo siquidem Summus Pontifex declarat, quod quum certus terminus ad contrahendum præfigitur, nec per alterum stetit, quin statuto tempore matrimonium contraheretur, etiamsi sponsalia juramento firmata fuerint, qui frustra expectavit, liber omnino sit a primis resilire sponsalibus, & alteri dare suam fidem; secus, ut addit Glossa in citatum Caput *Sicut* V. *terminum*: *appositio termini nihil operaretur*. Enim vero in sponsalibus a Cæcilia cum Tiburtio initis sex illi menses appositi, fuere veluti certus ac determinatus terminus ad contrahendum, & Cæcilia per integrum annum patienter tulit expectavitque, nec quicquam Tiburtius toto eo tempore egit, quo ostenderet se in data fide perseverare velle; quin, quum nec litteris, nec voce, nec alia ratione, ut in casu exponitur, de ipsa sit sciscitatus, vehemens ac efficax conjectura est, alium illi esse animum, eamque veluti spernere, ac proinde facto sponsionem suam ipsi remittere. Liberum itaque fuit Cæciliæ, vel alia sponsalia inire, vel primis stare sponsalibus. Licite ergo Valeriano desponsavit. Ita Sylvius in Suppl. S. Thom. quæst. 43. art. 3. Dominicus Sotus in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 5. casu 5. & alii communiter, nec obscure deducitur ex S. Antonino 3. p. Summæ Theol. tract. 1. cap. 18. §. 1.

CAS. III. Contendentibus inter sese duobus Parochis, an ipsa celebratione matrimonii possit legi Missa propria *de Sponso & Sponsa*, tametsi ob Officium duplicis ritus omnes prohibeantur Missæ votivæ, aut *de requiem*, ut ajunt, Archipresbyter litem dirimit affirmans, id nedum licere; sed & rectius fieri:

Verum ne censet?

Resp. Archipresbyterum litem expositam injuste diremisse: quod ut ostendatur, præmittendum est, quod uti certum affirmant ac docent Gavantus,

Me-

Meratus, & Cavalerius, Missam de Sponso & Sponsa inter Missas votivas enumerandam esse. Nec sane aliter ac votiva esse potest, ut per se patet, & reapse inter Missas votivas in ipso Missali describitur. Jam vero, uti optime docetur in instructione, quæ ad Calendarii calcem hujus anni 1763. habetur impressa de Missis votivis, aliqui dies excipiendi sunt, quibus hæ Missæ celebrari non possunt: nam singulis diebus Dominicis, diebus infra Octavas Nativitatis Domini, & Corporis Christi, & quandocumque occurrit Officium duplex, aut dies duplicia excludens, nempe dies infra Octavas Epiphaniæ, Paschatis, & Pentecostes, feria quarta Cinerum, dies Hebdomadæ Majoris, & Vigiliæ Epiphaniæ, Pentecostes, ac Natalis Domini, vetantur Missæ votivæ. Hisce ergo diebus nec poterit dici Missa de Sponso & Sponsa, sed si benedictio nuptiarum aliquo ex iis diebus facienda sit, Missa dicenda erit de die cum commemoratione Missæ de Sponso & Sponsa, ac reliquis, quæ pro Communione & complemento benedictionis in ea habentur. Hæc præscribuntur ab ipsa Rubrica Missalis, quæ præmittitur dictæ Missæ de Sponso & Sponsa. Unum addo, quod advertit Cavalerius in Rit. cap. 15. Commemorationem hanc de Sponso & Sponsa ne faciendam quidem esse, quum occurrit officium primæ, vel secundæ Classis, & quum fit, semper postponendam Orationibus præscriptis, & numquam sub unica conclusione cum prima Oratione, quod, teste Cavalerio, soli Missæ solemni convenit. Quæ quum ita sint, Archipresbyter verum in ea lite dirimenda non censuit.

M E N S E   O C T O B R I.

CAS. I. PArochus recenter promotus, quum propriæ Ecclesiæ bona omni ferme ex parte inculta ac sylvestria repererit, sacrasque Supellectiles, vel laceras omnino, vel parum certe sacris functionibus ea, qua par est, decentia ac honestate peragendis idoneas, censet, se non teneri ad ea bona restauranda, reficiendasque supellectiles, quod nempe ejusmodi detrimenta ex alterius Parochi, qui per plures annos nullam habuit suæ Ecclesiæ curam, oscitantia ac negligentia, promanaverint:

Est ne rectum hujus Parochi judicium?

Respondeo, falsum esse & erroneum recentis Parochi judicium; quod ut ostendam, suppono Ecclesiam Parochialem, de qua sermo est in præsentia, nullos peculiares proventus habere, qui levandis ipsius incommodis ac detrimentis impendi debeant, uti fas esset, juxta Canonem 30. Caussæ 12. quæst. 2. qua sane in hypothesi iidem proventus forent primario conferendi, tum reparandæ sacræ supellectili, tum etiam ejusdem Ecclesiæ bonis instaurandis; neque ullum esse statutum vel consuetudinem, qua privatæ aliquæ familiæ propriis sumptibus, quum oportuerit, ad id obbligentur. In hac autem suppositione quis neget, Parochum ipsum iis faciendis expensis omnino subjici, non quidem fructus ex patrimonio suo desumendo, sed illos, quos ex proprio Parochiali beneficio percipit, sibique plerumque supersunt? Sic enim apertissime decernitur in cap. *de his* 4., quod habetur lib. 3. Decret. *De Ecclesiis Ædifican. tit.* 48. in quo Innocentius III. Lexoviensi Episcopo ita respondet: *De his qui Parochiales Ecclesias habent, duximus respondendum, quod ad reparationem, & institutionem Ecclesiarum cogi debent, quum opus fuerit, de bonis, quæ sunt ipsius Ecclesiæ, si eis supersint; conferre*. Supersint, inquam, quod maxime notandum est, non quidem alendis consanguineis, aut proprii generis conditioni servandæ, sed ipsius Parochi sustentationi & alimento. Ut enim advertit Barbosa in cap. 7. Trid. Syno. sess. 21. de Reform. n. 9. & 10. *Beneficiorum fructus non ad crescen-*

crescendos, aut erigendos, seu fovendos mundanos titulos, sed ad pauperes alendos, ac Divinum cultum restituendum sunt concessi; quod quidem a fortiori dicendum est, quum non de instauranda ipsa Ecclesia, aut de novo ædificanda, sed tantum conservandis ejusdem bonis, instaurandisque, ac sacris supellectilibus reficiendis agitur. Manutentio enim ac reparatio harum rerum in facta hypothesi est quoddam veluti debitum ejusdem Parochi reale, hypothecam habens supra ipsos Ecclesiæ redditus, qui non tantum ad Parochi sustentationem, sed etiam ad cætera Ecclesiæ onera ferenda conceduntur. Nemini enim ignotum esse potest in tres partes omnes Ecclesiasticos proventus a jure Pontificio distribui, quarum prima beneficio conservando, secunda juvandis egenis, tertia restaurandæ Ecclesiæ tribuitur: *& quamvis hodie*, inquit Peckius in suo de reparandis Ecclesiis tractatu cap. 14. *distributio hæc in omnibus non servetur, illud tamen, & jure, & consuetudine receptum est, ut hoc onus in prædictis redditibus, proventibus, & decimis annexum, eum sequatur, qui eorum usum, fruitionem, perceptionem, & commoditatem habet*. Hoc itaque onere & hypotheca gravati redditus ipsi ad Parochum recenter promotum transiere translato in ipsum prædecessoris Parochi debito, eosque Parochus recens, quum libere acceptaverit, iisque fruatur, tenetur eorumdem veluti pensum solvere, & eas expensas, quæ restaurandis Ecclesiæ bonis, reficiendisque sacris supellectilibus, ut ea, qua par est, decentia & honestate sacræ functiones celebrentur, necessariæ sunt, facere, uti Ventriglia de Rebus Ecclesiast. annot. 18. n. 73. cum pluribus aliis sapienter exponit. Poterit tamen expensas omnes, quas pro hac necessaria refectione fecerit, ab anterioris Parochi hæredibus jure repetere. Nec enim illis jus aliquod esse potest ex oscitantia negligentiaque defuncti Parochi in rebus Ecclesiæ curandis, fructum & utilitatem referre. Ita statutum legimus pro hac nostra Diœcesi in Institutione duodecima Tom. V. a Gloriosissimæ Recordationis Benedicto XIV. tunc Prospero Cardinali Lambertino die 12. Novembris 1739.

CAS. II. Quum Sempronius Sponsalia contraxerit cum Apuleja, ambo postea rem habuere, primus cum Caja, secunda cum Sergio, ac utrique alterius delictum innotescit: Potest ne Sempronius a Sponsalibus resilire?

Resp. Quamquam, ut apertissime deducitur ex Cap. *Quemadmodum* Innoc. III. ad Genuensem Archiepiscopum, quod habet libro 2. Decr. tit. 24. de Jurejurando c. 25., possit vir sponsam suam dimittere post fornicationem, quam ipsa, peractis Sponsalibus, perpetrasset, quamquam ei jurasset, quando contraxit, quod eam semper pro legitima uxore teneret, attamen disputant Theologi & Canonistæ, an idipsum possit vir, tametsi & ipse ejusdem sit post Sponsalia delicti reus, idque & mulieri innotuerit: & quidem magis forte communiter, teste Giribaldo tract. 10. cap. 2. dubio 8. id affirmant Theologi, ea ducti ratione, quod longe ignominiosius est sponso talem ducere, quam sponsæ tali nubere, atque ex sponsæ fornicatione longe gravius imminet damnum sponso propter incertitudinem prolis, quæ nascetur. Quare delicta non videntur paria, nec invicem, ut ajunt, compensari tam facile possunt. Liberum ergo adhuc erit Sempronio a Sponsalibus cum Apuleja contractis resilire, tametsi ejusdem cum ipsa delicti sit reus. Ego tamen probabilius censeo oppositum cum Paludano in 4. dist. 27. quæst. 5. art. 3. n. 17., Rosignolio de Sponsalibus lib. 2. prænot. 9. num. 14. & aliis. Etenim Sempronius ex æquo ejusdem reus infidelitatis cum Apuleja, quid ei objicere potest, quod & illa nequeat contra ipsum opponere? Vel ergo liberum erit utrique resilire, quod quidem dicerem probabilius, quum Sponsalia in omnium sententia dissolvantur per notabilem mutationem, quæ vel ex parte alterius, vel ex parte utriusque superveniat,

& si uterque frangat fidem, uterque videtur se se invicem a data fide so[l]vere, praesertim quum ambo caussam dederint dissolvendorum Sponsalium vel neuter potest autem repellere. Et sane, an non eadem est sponsi & sponsae, ac viri & uxoris ratio quoad fidem sibi invicem servandam? Jam vero quis nesciat, non posse virum de adulterio conjugem impetere, aut conjugale debitum eidem negare, vel ea discedere, si & ipse adulterium com misisse convincatur? Id siquidem decernit expressissime Innocentius Tertius, Tullensi Episcopo rescribens in cap. *Intelleximus 6.* lib. v. Decret tit. 16. *De Adulteriis*, cujus quidem Decreti Summus Pontifex hanc addu cit rationem, quod nempe *Matrimonii jus in utroque laesum consistat, & paria delicta mutua compensatione tollantur*. Nec ergo sponso ob eamdem omnino rationem liberum erit a contractis Sponsalibus resilire ob fornicationem a sponsa patratam, si & ipse crimen istud commisisse convincatur. Neque reponas, quod est potissimum adversae opinionis fundamentum, in ho minum aestimatione gravius esse sponsae crimen crimine sponsi, & ob dubietatem ac incertitudinem prolis, majoris illud detrimenti, quam istud. Nam hoc ipsum etiam dicendum est de adulterio mulieris. Nec propterea dices, posse virum adulterum adulteram dimittere. Quidquid enim homines opinentur, & major etiam infamia adhaereat sponsae delicto, quam sponsi, reapse & coram Deo aeque reus est sponsus, ac sponsa, & uterque a fide data aequaliter defecit; consequenter nullum sponso jus esse potest revocandae datae jam fidei, quod totum confirmo hac juris regula 75. de Regulis juris in 6. *Frustra sibi fidem quis postulat ab eo servari, quum fidem a se praestitam servare recusat*. Stare igitur tenetur Sempronius contractis Sponsalibus, si Apuleja id velit.

CAS. III. Parochus aquam publice in propria Ecclesia, in qua non adest fons baptismalis die Sabbati Sancti solemni ritu benedicit, putans id sibi licere, quod nempe haec benedictio fiat absque infusione Olei Sancti: Verum ne censet?

Resp. Negative. Id enim expresse prohibitum fuit a S. R. Congregatione die 13. Julii anni 1697. in una Januen. hisce verbis: *Benedictio aquae in Sabbato Sancto etiam sine effusione Olei Sancti fieri non potest in Ecclesiis non habentibus fontem baptismalem, quamvis usus sit in hujusmodi Ecclesiis talem benedictionem fieri*. Neque opponatur, Benedictum Decimumtertium jussisse in omnibus Parochialibus celebrandas omnes solemnes functiones, etiamsi numerus haberi non possit, vel Ministrorum, vel Cantorum, qui ob id solemniter praestandum requireretur, ac parvum Caeremoniale evulgari mandasse pro minoribus Ecclesiis anno 1725. quod etiam servandum praecepit diebus Purificationis B. M. V., feria iv. Cinerum, Dominica Palmarum, feria v. in Coena Domini, feria vi. in Parasceve, & Sabbato Sancto. Siquidem, si de iis Ecclesiis loquamur, in quibus non extat fons baptismalis, Summi ipsius Pontificis mens ea est, ut Sabbato Sancto benedictio fiat ignis, & legantur Prophetiae, & reliqua quae ad Missam pertinent, celebrentur; non vero quod publice aqua benedicatur, quum nullibi praedicto Decreto abrogaverit, quod legitur apud Merati in Notis ad Gavantum Tom. 1. p. 2. n. 516. & apud Spiridionem Talù n. 672., & 1307. Quin etiam, si sermo sit de ea benedictione, quae a Ritnali eo die lectis Prophetiis praescribitur, expresse eadem Sacra Rituum Congregatio etiam post allatum Benedicti XIII. statutum, die scilicet 12. Aprilis 1755. in una Lucana prohibuit, ne fieret nisi ab iis, qui ejusdem facultatem haberent. En ejus verba: *Qui vero facultatem non habent, ab ejus benedictione se abstinere debent*. V. Talù n. 1305., & 1307.

MEN

CAS. I. Pompejus aliquo quidem morbo laborans, sed nullo mortis periculo imminente, supremas tabulas exarare, seu testamentum suum condere desiderans coram suo Parocho ac duobus testibus, consulit Archipresbyterum, an testamentum hoc pacto confectum vim sit habiturum, ex quo pluries audierit, hoc privilegium ab Alexandro III. in ea Decretali, *quum esses*, iis tantum esse concessum, qui in extrema fuerint voluntate:

Quodnam erit Archipresbyteri consilium?

Respondeo, Archipresbyteri consilium esse debere testamentum coram Parocho duobusque testibus factum juxta Alexandrii III. Decret. in cap. *quum esses* 10. *de Testamentis* lib. 3. Decret. tit. 26. validum esse & ratum, licet Pompejus Testator gravi morbo non laboret, quod quidem pro hac nostra Diœcesi certo certius affirmandum est, quum id ipsum definierit in sua Institutione 17. Tom. V., quam de hoc ipso argumento edidit, ut regulas legesque constitueret, quæ inviolabiliter servarentur in hisce testamentis conscribendis Prosper Cardinalis Lambertinus, mox vero Benedictus XIV. felissimæ Record., quam quidem institutionem, sicut & alias ab ipso sapientissime editas confirmavit, & exacte observari jussit Eminentissimus noster & Reverendissimus Vincentius Cardinalis Malvetius, quem diu Deus incolumem nobis servet, Institutione ab ipso edita die 10. Julii anni 1753. Expresse siquidem in laudata Institutione sapientissimus Pontifex, Prosperi Fagnani auctoritate ductus, rite valideque testamentum coram Parocho, vel consueto Confessario ac duobus testibus condi decrevit, licet testator gravi morbo non teneatur: *Nam Alexander Tertius*; sunt ipsius Pontificis verba de vernaculo in latinum idioma translata, *in Decretali, quum esses, morbi quidem implicite meminit, quum dixerit in extrema fecerint voluntate: sed rem tum solum exponebat, pro qua consilium ab ipso petebatur; sententiam vero Pontificis morbo nequaquam inniti Cardinalis de Luca sapienter ostendit*, in suo disc. 25. de testam. num. 20. Consulatur etiam Prosper Fagnanus in lib. 3. Decret. de Testam. cap. *quum esses* num. 32., & seq.

CAS. II. Bertæ Cajo desponsatæ vim intulit Sejus, ipsa tamen totis viribus reluctante: id resciens Cajus nollet Sponsalibus stare, suumque propterea Parochum consulit: Quid Parocho respondendum est?

Resp. esse a Parocho respondendum, jus esse Cajo a contractis cum Berta Sponsalibus resilire. Et quidem si vis, quam ipsa a Sejo passa est, publica sit: communis est omnium Doctorum sententia, quæ expresse definitur in Canone *Raptor* 33. caus. 27. quæst. 2., a Capitularibus Caroli Magni deprompto. In eo siquidem sponso permittitur, sponsam etiam sine culpa rapiam vel ducere, vel dimittere, prout ipsi libuerit. En Canonis verba: *Raptor pœnitentia publica multetur .... Rapta vero, si eam sponsus recipere noluerit, & ipsa eidem crimini consentiens non fuerit, licentia nubendi alteri non negetur*; quod rursus decernitur in Canone *Statutum* 34. eadem caussa & quæstione. Liberum ergo erit Cajo Bertæ vel nubere, vel nuptias negare, si vis eidem a Sejo illata innotescat, & publica sit, de qua potissimum agunt adducti canones, quum pœnitentia publica Raptori imponatur, quæ sane, quemadmodum hisce temporibus ita, & antiquitus non nisi ob publicum crimen imponi poterat. Quod disputant Theologi & Canonistæ, est, an idipsum eidem liceat, quamvis violentia hujusmodi sit prorsus occulta, solique sponso innotescat. Id negat Hostiensis apud D. Antoninum 3. p. Sum. Theol. tit. 1. cap. 18. §. 1., qui quum docuerit, posse sponsum sponsam

 repel-

repellere, & e contrario, si eorum alter fuerit fornicatus post Sponsalia, ut habetur, *Extra de jurejurando* Cap. *Quemadmodum*; hanc statim addit ex Cardinalis Hostiensi exceptionem: *Pro fornicatione vero non voluntarie commissa, puta si sponsa violenter ab alio cognita fuit, secundum Hostiensem non debet repelli sponsa*. Navarrus vero in Man. cap. 22. n. 27., & apud eum Panormitanus in cap. *Veniens* 5. *Qui Clerici vel voventes*, Sylvester V. *Sponsalia* quæst. 7., & alii longe communius affirmant, & quidem meo judicio probabilius. Etenim, ut omnes concedunt, dum sponsæ violatio cognita est, potest sponsus suum ejurare consensum, & negare celebrandas nuptias, quia, ut ait Glossa ibidem, & Cap. *Quemadmodum* 25. de jurejurando, id in maximum verteret ipsius dedecus, quum in hominum existimatione probro sit viro mulierem ducere vi ab alio corruptam. Nec ergo ob eamdem rationem cogendus est ad eam ducendam, tametsi violentia hæc sit penitus occulta, præsertim quum merito semper pertimescere possit, ne hæc ipsa sponsæ violatio tandem detegatur. Quamobrem Sanctus Antoninus Hostiensis opinionem veluti corrigens post allata verba subdit: *Vir etiam cogi non debet ducere talem*. Et sane, si quælibet notabilis mutatio, quæ adveniat sponsæ, puta pulchritudinis defectus, qua prædita erat tempore contractus, dissolvendis Sponsalibus par est; quid ni sufficiet, ut liberum sit sponso negare nuptias, violentia, quæ ab altero sponsæ illata sit, quod longe indecorum est ac vilius, majoremque ingerit infamiæ notam? Neque vero quis opponat eam Bonifacii VIII. Regulam n. 23. de Regulis juris in 6., qua dicitur, *sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus*; puniretur autem Berta, si Cajus a data nuptiarum fide recederet ob eam violentiam, quam passa est sine culpa. Primo enim dico, quod si ob id deseratur, id non culpæ, sed suo infortunio vertere debet, non secus ac si vel deformis evasisset, vel gravem aliquam infirmitatem contraxisset. *Nec enim*, inquit Angelicus in Supp. quæst. 43. art. 3. ad 3. in hoc casu, *pro pœna punitur, sed ex pœna damnum reportat, quod non est inconveniens*. Deinde, si ea regula vim haberet in hac nostra hypothesi, teneretur sponsus sponsam ducere, etsi publice violata fuerit; quod non dices, utpote contra præcitatum Canonem *Raptor*. Quod si reponas, viro nefas esse a propria uxore discedere, quod hæc per vim ab alio cognita fuerit, id ultra concedam. At quis nesciat, longe minus requiri ad rescindenda Sponsalia, quam ad separationem quoad Torum? an non enim ex dictis rescindendis Sponsalibus quælibet sensibilis in sponsa mutatio, aut pulchritudinis, aut dotis, vel etiam honoris, ac famæ par est? Quis tamen eamdem affirmabit parem, inducendæ cohabitationis, vel Tori separationi? Responsum ergo Parochi sit, posse Cajum a contractis Sponsalibus resilire.

CAS. III. Capellanus cujusdam Confraternitatis in oppido erectæ, ad excitandam fovendamque in dies devotionem erga Beatissimam Virginem Mariam, post Missæ celebrationem instituere solet intra suam Ecclesiam supplicationem, vulgo, *processione*, canente alternatim populo litanias B. V. aliasque Preces: Licite ne id præstat?

R. Negative. Quum in hac nostra Diœcesi absolute prohibitum id sit. Qua de re audiatur olim Prosper Cardin. Lambertinus, mox vero Benedictus XIV. Gloriof. semper recordationis in sua Institutione 17. Tom. V. En ejus verba: *De Processionibus .... Cardinalis Columna cap. 12. sua Diœcesana Synodi ita statuit: Processiones nullas faciant, sive intra, sive extra Oratorium, seu Ecclesiam, nisi juxta cujuscumque Confraternitatis statuta, quibus semper intersit Sacerdos sine Stola de ipsius Parochi consensu .... His congruit Synodus Card. Boncompagni p. 2. cap. 11. Processiones nullas instituant, nisi illas, quæ per approbata statuta conceduntur, comitante semper Sacerdote*

cerdote de licentia Parochi. *Quare præcipimus, ut hæc penitus in nostra Civitate, ac Diœcesi serventur.* Non licuit ergo Capellano eam instituere supplicationem, nisi ea fuerit juxta suæ Confraternitatis rite approbatæ institutum, & consenserit Parochus. Excitantis ergo, fovendæque in dies erga Beatissimam Virginem Mariam fidelium pietati ac devotioni, ad Ordinarium pro obtinenda legittima facultate in hac nostra Diœcesi recurrendum illi erat, quod quidem ulterius confirmat Decretum a S. R. C. latum in una Melitensi die 4. Martii anni 1606. apud Talù num. 50., apud Merati in indice Decret. in fine Tom. 2. p. 2., quod ita se habet: *Capellanus Confraternitatis non potest suo arbitrio sine expressa licentia Episcopi processiones facere.*

MENSE DECEMBRI.

CAS. I. PAmphilus extra Urbis ambitum, quem Cerchiam appellant, habitans, in viginti dies Baptismum protraxit puellæ sibi recenter natæ, ut eamdem ad Metropolitanam Ecclesiam salutaribus undis abluendam deferret, optime noscens, non nisi iis, qui in Urbe baptizantur, quædam privilegia ac beneficia conferri: Nec enim prius eam poterat ad Urbem ob impervias vias, & aeris intemperiem deferre: Fas ne id ei fuit?

Resp. Negative. Siquidem Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Diœcesana Synodo lib. 2. cap. 2. ita sanxit: *Nefas sit ultra nonum diem Baptismum infantibus differi, memores excommunicationis pœna infantium parentes affici, si terminum nonæ diei præterierint.* Hanc vero Synodalem legem innovavit, confirmavitque die 18. Decembris anni 1739. Prosper olim Cardinalis Lambertinus, mox Benedictus XIV. Sapientissimus Pontifex & Optimus Maximus in sua Institutione 10. Tomi v., Parochis insuper præcipiens, ut populum de hoc gravissimo negotio diligenter imbuant semel saltem per anni cursum, quum sacras ad Altare conciones de more suscipiunt. Quod tam salubre Synodale Decretum, ac Institutionis præscriptum approbavit, & observari præcepit Eminentissimus ac Reverendissimus noster Archiepiscopus, Vincentius Card. Malvetius in Institutione alibi jam laudata. Et merito quidem. Nemo enim non videt, quam improbandi sint illi, qui post multos dies infantes ad Ecclesiam deferunt, ut baptismum accipiant. Siquidem Eugenius IV. in Constit. Constit. 23. §. 13. Tom. 1. Bullarii Rom. decrevit, ut tam salubre ac necessarium Sacramentum conferatur, *quam primum commode* fieri potest; quod iisdem ferme verbis sancit Rituale Romanus Tit. 9. Neque obesse potest temporale illud lucrum, quod ex baptismo Infantibus in hac Ecclesia Metropolitana collato speratur. Etenim ob spem lucri temporalis violandæ non sunt Ecclesiæ leges, præsertim quum agitur de Baptismo Infantibus conferendo, quibus, ut ait Catechismus Romanus jubente Sacra Synodo Tridentina editus de Sacram. Baptism. p. 2. num. 34. *propter ætatis imbecillitatem infinita pœne pericula impendent, nec alia ipsis salutis comparandæ ratio, nisi eis baptismus præbeatur, relicta sit.* Pamphilo igitur fas non fuit puellæ illius baptismum in viginti dies protrahere.

CAS. II. Expositis a Tullio pluribus peccatis lethalibus in sua sacramentali Confessione cuidam Confessario, hic eidem pro sacramentali satisfactione non imposuit, nisi recitationem tertiæ partis Rosarii Beatissimæ Virginis: quamobrem dubitat Tullius, an Confessarius ea peccata reapse audierit: Stante hoc dubio tenetur ne denuo eadem peccata confiteri?

Resp.

Resp. Stante eo dubio Tullium adstringi ad repetendam Sacramentalem illorum peccatorum Confessionem. Siquidem ex una parte, quum praeceptum est certum, dubia autem & incerta ejusdem executio, docent communiter Doctores, possessionem esse, ut ajunt, pro praecepto, non ejusdem executione, consequenter praeceptum denuo adimplendum: ex alia parte quis non videat in exposito casu certum esse praeceptum de Confessione instituenda: Oportet *a Poenitentibus*, inquit Trid. Synodus sess. 14. cap. 5. *omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in Confessione recenseri*: ne scilicet, ut ipsa Sacra Synodus addit, Sacerdotes, quos Christus sui ipsius vicarios reliquit ac judices, judicium hoc incognita caussa exercere cogantur, aequitatemque in poenis injungendis servare haud possint? An vero dubium non est, & quidem prudens ac rationabile de hujusce praecepti satisfactione? Etenim, quum teneantur Confessarii, eadem Sacra Synodo docente cap. 8. jam laudatae sessionis, *Quantum spiritus ac prudentia suggesserit*, sunt Trid. verba, *pro qualitate criminum, ac poenitentium facultate, salutares & convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur*: an non merito suspicatur Tullius, Confessarium suum tam levem ipsi poenitentiam, qualis est recitatio unius ex tribus Rosarii, ut inquiunt, partibus, pro tot lethalibus culpis, quarum ipse sese accusaverat, praescribens, hasce culpas haudquaquam audivisse? Num dices, aut judicabis, Confessarium etiam iisdem culpis ea, qua par est, attentione intellectis tanta indulgentia uti voluisse, & sacrilega conniventia ac temeritate eorumdem peccatorum voluisse participem se ipsum constituere? Non equidem. Nemo enim praesumendus est malus, nisi probetur, & cuilibet Confessario illud alta mente repositum esse credendum est, nisi aliter constet, quod legitur 2. Paralip. cap. 19. ver. 6. *Videte ..... quid faciatis; non enim hominis exercetis judicium, sed Domini: & quodcumque judicaveritis, in vos redundabit*. Si ergo tam levem pro iis gravibus culpis poenitentiam imposuit, merito Tullius dubitat, eumdem alio distractum easdem non audivisse: alterutrum enim ex his necessario consequitur. Quamobrem, quum hoc secundum dici haud possit, vel suspicari, primum dicamus oportet. Repetenda igitur Tullio est Sacramentalis eorumdem peccatorum Confessio, cujus adhuc viget praeceptum jure divino omnibus post Baptismum lapsis ad salutem necessarium, cui satisfieri haud potest per dubiam Confessionem, qualis profecto ea est, in qua prudenter ipse poenitens dubitat, ne sua crimina Confessarius audierit. Ita cum Salmanticensibus Tom. 12. p. 2. Tract. 24. dub. 6. §. 1. n. 170. communiter Theologi.

CAS. III. Parochus ruralis, quum hyemali tempore soleat Populus statim post Missam ab Ecclesia discedere, ut hic eas preces recitet, quae fuere ab Ordinario praescriptae ad impetrandam serenitatem, easdem statim post Evangelium dicit. Est ne laudandus?

Resp. non esse laudandum. Siquidem ea precum, etsi ab Ordinario praescriptarum recitatio, statim post Evangelium, expresse prohibetur a S. R. C. Siquidem die undecima Junii anni 1605. in una Oscen. ita statuit: *Preces ordinatae ad impetrandam pluviam*: quod dici etiam debet ob eamdem rationem, ut quisquis facile intelliget, de iis, quae vel serenitati obtinendae, vel ob aliam caussam praescribuntur, *non sunt recitandae inter Missarum solemnia, ne Missae Sacrificium interrumpatur*. Neque opponas concionem plerumque fieri post Evangelium, nec tamen dices per eam Sacrificium interrumpi. Siquidem Concio, quum sit ipsius Evangelii explicatio quid unum cum ipso videtur constituere, & quamdam ad ipsum Sacrificium relationem habere.

Quam-

Quamobrem non nisi materialiter illud ipsum interrumpit, quod profecto affirmari non potest de iis precibus, quæ nullum cum Sacrificio ordinem servant. Ut ergo sit laude dignus Parochus noster, Populum admoneat de istarum precum recitatione, completo Sacrificio Missæ perficienda, eumque hortetur ne discedat, nisi ea peracta, vel saltem easdem ante Missam recitet. Adductum decretum excerpsimus ex Merato in Indice Decret. Tom. 1. 2. p. sub n. 40., & ex Spiridione Talù inter ejus decreta authentica n. 42. secundæ edit. Ven.

ANNO MDCCLXIV.

MENSE JANUARIO.

CAS. I. POterat Titius satis commode adimplere legatum pium sibi a Patre impositum statim ab ipsius Patris morte, & adita ejusdem hæreditate; attamen illud solvere distulit ad semestre: Peccavit ne?

Quæcumque legata, quorum nomine nil aliud intelligimus in præsentiarum præter donationem alteri a Defuncto relictam, & ab hærede faciendam, ut colligitur ex §. 1. *Institut. de Legatis*, quam primum esse in foro conscientiæ, sive ab hæredibus, sive ab executoribus, executioni mandanda, adeo ut graviter peccent, si diu ex negligentia differant ultimam exequi defuncti voluntatem, communis est sive Theologorum, sive Canonistarum opinio, innixa capitulo *si Hæredes 6. de Testamentis*, & leg. *Cum res 47. ff. de leg. 2.* ubi expresse præcipitur, ut legata sine mora præstentur. Tametsi enim hæredibus, atque executoribus concedatur semestre ad legata pia solvenda, *Novella* 131. Versu, *Si autem legatum*, & annus ad implenda prophana ex cap. *Nos quidem 3.* de Testam. & l. *Nulla cod. de Episcop. & Clericis*, omnes tamen, teste Card. de Lugo *de Justitia, & Jure* Tomo 2. disp. 24. n. 296., conveniunt, eum terminum non assignari, ut auferatur obligatio legati implendi, quum primum poterit, sed ut innuatur incurrendas esse pœnas ab hæredibus & executoribus, si eo tempore elapso ultimam defuncti voluntatem implere neglexerint, ut optime advertit Reiffenstuel lib. 3. Decretal. tit. 26. n. 786. Peccavit igitur Titius differens ad semestre legati pii sibi a Patre impositi solutionem, quum illud ipsum statim ab ejusdem morte, & adita hæreditate satis commode, ut in casu affirmatur, adimplere potuisset. Suppono siquidem, nullum certum tempus a Testatore designatum fuisse pro eo legato adimplendo, qua quidem in hypothesi tametsi posset tempus illud præveniri, quod non esset contra Testatoris voluntatem, nulla tamen necessitas, vel lex ad id hæredem cogeret, sed sufficeret, si legatum tempore designato impleretur: voluntas enim Testatoris, ut habetur *Novella 22. cap. 2*, pro lege tenenda est. Porro assertum hoc probant, quæ jam adduximus ex jure sive canonico, sive civili testimonia, quibus addo tum legem *Nulli Cod. de Episcop. & Cler.* qua præcipitur, ut absque ulla cunctatione legata impleantur; tum etiam legem *si Dominus*, quæ ita se habet: *si pecunia legata sit, solvi debet intra breve tempus, & executores, quam primum potuerint, tenentur mandare executioni voluntatem defuncti*; tum etiam Can. *qui oblationes* 1. & 2. 13. quæst. 2., in quo interfectores animarum appellantur, qui legata pia detinent, ac propterea ab Ecclesia abjiciendi, idest excommunicandi dicuntur. Et profecto non ne legatarius rei sibi legatæ dominium verum acquirit, statim ac hæres propriam adiit hæreditatem; ut habetur *lege si tibi homo 86. §. 2. dig. de legat. 1., & le. si nemo 181. dig. de regul. juris*,

ris, & communiter docent Auctores? Immo an non ab ipsa die mortis Testatoris dominium, ut ajunt, fictum in legatum ipsum legatario competit, ita ut quando post aditam ab hærede hæreditatem legatarius acceptat legatum, fictione juris ejusdem dominium ad diem mortis retrotrahitur: quamobrem, si res legata fructus aliquos, aut incrementum habuerit a die mortis Testatoris, ipsi legatario debentur ex *l. Titia ff. de furtis*, & *l. quum Servus* 86. §. 2. *ff. de legatis*, & expressius l. *si post diem* 5. §. 1. ff. *Quando dies legati cedit* his verbis: *Itaque si pure legatum est ex die mortis, dies ejus cedit*, idest, debetur: *Cedere* enim *diem*, inquit lex *Cedere* 213. *ff. de Verbor. significat. significat incipere debere pecuniam*. Differens ergo Titius ad longum tempus, quale semestre, illius legati solutionem, quum eandem statim ab adita hæreditate commode præstare possit, retinet alienum injuste, privatque legatarium usu rei sibi legatæ. Peccat ergo, & quidem graviter contra justitiam, respectu illius, cui legatum debetur; quumque sermo sit de legato pio, peccat etiam contra Charitatem respectu Defuncti, in cujus animæ commodum, sicuti vergit prompta ipsius legati solutio, ita & eidem nocet negligens ac irrationabilis dilatio: non quod, uti falso opinantur vulgares homines, ac mulierculæ, Animæ detineantur in Purgatorio igne, donec debita ac legata solvantur; sed quod iis diligenter non exhibentur ea suffragia, & expiationes, quæ ipsis debentur, quibusve exhibitis citius ab illis pœnis liberari possent. Vide Reiffestuel lib. 3. decret. tit. 26., Gomez Variar. resolut. tom. 1. cap. 12. Card. de Lugo de justit. & jure tom. 2. disp. 24., aliosve communiter.

CAS. II. Paullus ex testamento obstrictus ad solvendam dotem cuidam determinatæ Puellæ pauperi, non nisi elapsis duobus annis eamdem impertitus est, tametsi intra annum eam commode impertiri potuisset: Incidit ne in casum reservatum?

Ut tuto propositæ difficultati respondeamus, præmittimus, ad incurrendam in hac nostra Diœcesi reservationem hisce terminis expressam *Dilatio culpabilis post annum in legatis piis solvendis*, quattuor necessario requiri; Primo, scilicet, legatum vere pium, nempe factum ex amore Dei, & ad animæ salutem ex parte legantis, sive legata res immediate respiciat cultum Dei, sive etiam ad sublevandam dumtaxat paupertatem & indigentiam proximi, quæ pietas legatarium ipsum respicit. 2. Protractionem solutionis post annum. 3. Protractionem hanc reapse culpabilem. 4. Personam ipsi reservationi obnoxiam. His præmissis, distinguendum censemus. Vel enim puella ab ipso Testatore determinata, a die mortis ejusdem jam nubilis erat, eique statim nubendi occasio oblata fuerat, vel nubilis dumtaxat post biennium facta est, aut quamvis talis jam esset, attamen, non nisi transacto biennio, oblata eidem fuit occasio nubendi. Si primum dicatur, omni dubio procul Paullum in casum reservatum incidisse ob eam dilationem affirmamus: Si secundum, id ipsum æque negamus. Probatur autem primum. Si puella jam nubilis erat a die mortis Testatoris, eique statim, ut nuberet, occasio oblata fuerat, ea omnia habentur, quæ ad eam reservationem incurrendam necessaria esse præmisimus. Primo scilicet, legatum vere pium, quale sane est dos puellæ pauperi relicta, quum fuerit pietas tum ex parte legantis, nempe amor Dei propriæque animæ salus, tum ex parte legatariæ, paupertatis scilicet levamen, & honestatis ejusdem puellæ subsidium, quod quidem omnium Doctorum sententia ad legatum pium constituendum dumtaxat desideratur: Secundo dilatio ultra annum, nempe ad biennium usque, quod, ut supponimus, non fuerat a Testatore designatum: Tertio dilatio lethaliter culpabilis. Ut enim in antecedenti resolutione probavimus, quodcumque legatum pium statim ab adita hæreditate solvendum est, si commode solvi possit, ut reapse poterat

Paul-

Paullus, sicuti affirmatur in casu, intra annum: deinde agitur de materia gravi, qualis est dos puellæ pauperi danda, & de notabili tempore, quale est biennium. Quarto tandem Paullus reservationi, de qua agimus, vere subjacet: comprehendit enim eos omnes, ad quos legatorum piorum solutio attinet, utpote verbis indefinitis concepta. Porro concurrentibus prædictis quattuor requisitis, ac urgente nubili ætate puellæ, oblataque eidem statim occasione ut nuberet, quis inficiabitur Paullum ad eam dotem illi puellæ statim tradendam omnino teneri: quum ergo ad libitum hanc eidem elargiri distulerit, elapsis jam duobus annis, certo certius affirmandum est, ipsum in reservationem incidisse. Probatur secundum. Si puella illa ante biennium nubilis non erat, aut si nubilis, elapsis dumtaxat duobus illis annis, oblata eidem fuit ut nuberet occasio, dilatio solutionis illius dotis, quæ legata ei fuerat, nullo modo culpæ esset redarguenda, quum inutile omnino fuisset ac vanum, eamdem ante illud tempus puellæ illi impertiri. Nisi enim aliud Testator expresse disposuisset, quod non supponitur in casu, quisquis adstringitur ad dotem solvendam, ad id non adstringitur, nisi Matrimonii tempore, præsertim quum ob illam dilationem nullum omnino Incommodum sentiat puella, quæcumque sit, cui dos ex legato tradenda est. Siquidem in hac hypothesi legatum hujusmodi inter ea numerandum est, quæ, attentis circumstantiis, etiam ultra tempus a lege præscriptum dilationem patiuntur. Quum ergo non peccaverit Paullus in hac suppositione ad biennium usque differens illius dotis solutionem, nec in reservationem certo incidit. Sola enim peccata, & quidem attrociora reservantur, ut omnes norunt.

CAS. III. Parochus ruralis tali morbo in indice laborat, ut ipso uti non possit pro Sacro celebrando: Posset ne saltem diebus festis altero digito adhibito Missam celebrare, ut Populus Ecclesiasticum de audiendo Sacro præceptum adimpleat?

Quamvis Leander, Toletus, & alii doceant, posse Parochum eo morbo in indice laborantem, altero etiam digito adhibito Missam celebrare festis saltem diebus, ut Populus Ecclesiasticum de audiendo Sacro præceptum adimpleat, quod nempe non solum index & pollex sunt consecrati, sed tota manus sacro Chrismate in Ordinatione inungitur & consecratur: Quamobrem urgente rationabili caussa, qualis profecto est auditio Sacri die festo, indice per morbum impedito, nil vetat, quin & aliis digitis uti possit Sacerdos, ut Sacrum faciat. Necessitas enim, ut communiter dicitur, reddit per accidens licitum, quod secus illicitum foret. Attamen longe magis placet id negare cum Bonacina de Sacramentis disp. 4. quæst. 5. puncto 2. num. 10., Diana p. 10. tract. 16. Miscell. v. 80. Possevino de Officio Sacerd. cap. 5. num. 49., aliisque communius. Etenim tametsi tota manus sacro Chrismate inuncta sit & consecrata, attamen ex ritu Ecclesiæ solus index & pollex ad hoc Ministerium deputantur, quod & consuetudine firmatur, quæ ferr, ut in celebratione aliis digitis non utatur Sacerdos, sicuti & in aliis Sacramentis non absolute necessariis administrandis, a qua quidem consuetudine nefas sit recedere, nisi ad summum ex urgentissima causa, qualis esset ad Sacrum Viaticum infirmo administrandum, ut inquit Diana, non autem ut populus Sacrum audiat etiam die festo. Legitimus enim Ecclesiæ ordo sub peccato obligat. Præterea, ex cap. 1. & ult. de Corpore vitiatis a Saderdotio repelluntur, & irregulares declarantur pollice vel indice carentes, aut habentes digitos hujusmodi adeo infirmos, ut sacram Hostiam frangere nequeant. Repellendi igitur sunt post Ordinationem ab Ordinis exercitio, qui tali morbo laborant. Siquidem, ut ait Ligorius lib. 6. tract. 3. cap. 2. art. 2. num. 244. regula generalis est, ut quidquid impedit,

ne Ordo fuscipiatur, prohibeat etiam, ne susceptus ordo ministretur & exerceatur. Neque dicas, urgere tunc præceptum de Sacro audiendo. Hoc enim non urget, quando Sacrum fieri haud potest juxta ritum Ecclesiæ, ac laudabilem consuetudinem, Sacris Canonibus præsertim innixam.

MENSE FEBRUARIO.

CAS. I. FEmina prope Confessionale existens peccata, quorum Sacramentali Confessione se accusabat alter pœnitens, fortuito audivit: Tenetur ne ad Sacramentale sigillum?

Feminam, prout exponitur in casu, ad servandum inviolabili lege secretum ipso naturali jure teneri, extra omnem controversiam est. Siquidem quisquis naturali jure adstringitur ad reticenda ea omnia, quæ ex sese occulta ut sint ac secreta, expostulant, sive casu ac fortuito ei innotescant, sive etiam per injuriam propriave malitia eadem cognoscat, quod nempe ex tali relatione manifestationeque magna irrogaretur proximo injuria, & ejusdem bona sive famæ, sive fortunæ, vel etiam vitæ, ad quæ servanda suapte natura quilibet jus habet, graviter læderentur. Porro peccata, quæ fortuito etiam audiuntur, quum quis eadem Sacramentali Confessione exponit, potissimum si gravia sint, de iis esse, quæ naturaliter, ut occulta maneant ac ignota, exigunt, quum graviter, si manifesta fierent, ipsius pœnitentis fama violeretur, nemo ignorat. Quod in præsentia discutiendum proponitur est, an ad id teneatur jure Sacramentalis sigilli proprie dicti. Negant Sotus in 4. sent. dist. 18. quæst. 14. art. 5. Vasquesius quæst. 93. art. 4. dub. 2. Tannerus, & alii, quod nempe Sacramentalis sigilli lex solum afficit Confessarium, utpote qui solus proprie est Sacramenti Pœnitentiæ Minister, non vero alios quoscumque, qui forte ex qualibet caussa ipsa peccata etiam in hac circumstantia audierint, quum non propterea ipsum Sacramentum administrent. Verum contrarium probabilius censeo cum Angel. Doctore in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1., Scoto ibidem quæst. 2. Rosignolio de Pœnit. p. 1. quæst. 7. art. 22. sect. 2. Reiuffenstuel Theolog. Mor. tract. 14. dist. 9. quæst. 3. num. 36. aliis satis communiter. Etenim cognitio peccatorum, quam illa femina in ea circumstantia acquisivit, ab ipsa Sacramentali Confessione provenit, atque ad Sacramentalem Confessionem ordinem servat, ac relationem, quum tunc peccata a pœnitente non accusentur, nisi in ordine ad ipsam. Illud ipsum ergo onus secum defert, quod ex Christi institutione, ac præcepto, ex usu & traditione Ecclesiæ Sacramentali Confessioni annexum est. Res enim quæcumque sit, ad omnes æque transit cum eo onere, quod ipsi de jure idest, ut patet in pignore, cujus obligatio transit in possessorem, quisquis ille sit. Quum igitur peccatorum notitia in ea circumstantia annexum habeat ex Christi institutione usuque Ecclesiæ Sacramentale sigillum: etenim Pœnitens cum solo Confessario alloqui intendit, eique soli sub Sacramentali sigillo sua peccata revelare, etiam cum hoc onore ad illam feminam transit. Tenetur ergo, quæcumque peccata audivit, alto silentio servare in corde suo, & quidem sub Sacramentali sigillo stricte ac rigorose sumpto; hæcque communis est fidelium persuasio, & maxime id conducit ad Sacramenti ipsius reverentiam servandam, levandumque ejusdem onus. Quum enim Sacramentalis Confessio homini instituenda, facile possit ab aliis audiri, qui adsunt, grave nimis & odiosum esset, ipsique etiam Sacramento injuriosum, si qui aut fortuito, aut ex propria malitia alterius peccata in Confessione audierint, eadem lege ad ea reticenda non adstringerentur, qua tenetur Confes-

Confessarius ipse; quum eadem præsertim urgeat ratio, idemque titulus, Sacramenti nimirum reverentia, & cognitio ex Sacramentali Confessione proveniens, quamvis Sacramentum a solo Confessario administretur, ex quo solutum habes tum Sori, tum Vasquesii argumentum.

CAS. II. Solet quidam Sacerdos Missam, quam celebrat, absolvere vix, ac ne vix quidem intra horæ quadrantem: Est ne immunis a peccato?

Quamquam inter se se non conveniant auctores in assignando temporis spatio, quod in Sacro rite peragendo insumere debeat Sacerdos, tum nempe, quod una liturgia est alia longior, tum quod unus Sacerdos, sive verborum pronunciatione, sive corporis agilitate est altero expeditior; illud tamen certum est, tantum temporis impendendum esse, quantum & cæremoniis, quæ in Missæ celebratione præscribuntur, rite ac decenter perficiendis, & verbis, quæ vel submissa, vel elata voce proferenda sunt, distincte & apposite pronunciandis par sit, ea etiam servata corporis gravitate & compositione, quæ tantum deceat Mysterium, quo nihil sanctius, nihil divinius in Ecclesia excogitari potest, quæque fideles ad devotionem & fidem erga hoc ipsum Sacrificium excitet. Ad hoc enim *pia Mater Ecclesia*, inquit Trid. Syn. sess. 22. de reform. cap. 5. *eas Cæremonias ex Apostolica disciplina & traditione* in celebratione Missæ *adhibuit, ut & Majestas tanti Sacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc visibilia religionis & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur*. Hac posita ineluctabili Doctrina quis non videat, difficulter admodum a culpa excusari posse Sacerdotem, qui solet Missam, in qua quælibet *irreverentia*, ut inquit Trid. Synodus *ab impietate vix sejuncta esse potest*, ita celeriter absolvere, ut vix, ac ne vix quidem horæ quadrantem in ea absolvenda insumat? Quis enim sibi suadeat, intra breve adeo temporis spatium satis attente ac decenter percurrere posse Sacerdotem, & agere universa, quæ in Rubricis continentur ac præcipiuntur. Hæc enim absolvere haud poterit, quin plurima vel prorsus omittat, vel ad minus mutilet, quin verba cum cæremoniis complicet atque confundat, aut ipsa contra Rubricarum præscriptum anticipet, vel postponat, quin tandem, ut alia innumera omittam, indecenter ac indecore se moveat ac convertat; adeo ut ei aptissime convenire posset, ut inquit Glor. Record. Bened. XIV. lib. 3. de Sacros. Missæ Sacrif. cap. 24., & in sua Ecclesiast. & Pastorali Instit. 14. Tom. 2. quod olim Tertullianus, quum diversam rem pertractaret, postulavit: *Sacrificat, an insultat?* Quod si fingas, quempiam ita lingua & motu celerem esse & expeditum, ut eo brevissimo tempore omnibus rite satisfacere possit Missalis verbis ac Cæremoniis, numquam tamen mihi suadere poteris, hunc ipsum tanta celeritate celebrare posse, quin ex una parte plurimum detrahat reverentiæ erga Sacramentum adeo sanctum ab ipso præstandæ, & ex alia ipse sit caussa, cur adstantes in ea veneratione, quam eidem Sacrificio debent, maxime deficiant, eosque, ut apposite docet Concilium Turonense anno 1583. *a devotione potius revocet, quam ad Sacrorum & tremendorum mysteriorum meditationem*, quam etiam Tridentina Synodus præcipit, invitet; quamobrem eorum plurimi graviter animo commoventur, & grave scandalum inde percipiunt. Nequit ergo a culpa excusari, nec minus reprehendendus est, ac referente Christiano Lupo tom. 9. pag. 313. ultimæ editionis Venetæ repræhensus fuit a Constantiensibus Patribus Joannes XII., cui inter alia, quæ contra ipsum prolata fuerant, hoc quoque objiciebatur, quod *Missam raro, currenter ac sine devotione celebraret*. Ne vero quidpiam præterire videamur, neque illos Sacerdotes laudandos esse ducimus, qui quum Sacrum faciunt, adeo immoderata tarditate utuntur, tum in verborum pronunciatione, tum

in Cæremoniis perficiendis ut vel integram horam, vel tres ad minus horæ partes, ut nonnulli contendunt, insumant, quod nempe in aliud extremum & ipsi dilabuntur: siquidem, quum ea pietas ac devotionis fervor, qui primis Ecclesiæ temporibus viguerat, in plerisque fidelibus jam admodum tepuerit, facile ob eam nimiam prolixitatem tædio afficiuntur, & ab audiendo Sacro ferialibus saltem diebus ac profestis experientia ipsa magistra retrahuntur. Merito propterea in Missalis Rubrica p. 1. t. 16. n. 2. hæc præscribuntur: *Sacerdos autem maxime curare debet, ut ea, quæ clara voce dicenda sunt, distincte & apposite proferat, non admodum festinanter, ut advertere possit quæ legit; nec nimis morose, ne audientes tædio afficiat.* Deinde quis nesciat, tantum temporis in recta integraque verborum pronunciatione, & in precibus, cæterisque rebus, quæ a Sacris Ritibus in hac tam sancta ac sublimi actione præscribuntur, attente decenterque absolvendis non requiri, nisi aut quidpiam interim mente revolvas, quod tametsi bonum ac sanctum videatur, a propria tamen ac litterali verborum significatione alienum sit aut, quod gravius esset, contra Rubricæ præscriptum aliquid addere velis; aut demum affectatione quadam in cæremoniis perficiendis utaris, quod sane ab ea exteriori corporis gravitate, & compositione, quæ tanto Mysterio convenit, longissime abhorret. Quæ quum ita sint, affirmare non dubitamus ex communi Scriptorum opinione, tempus, quo Sacrum rite perficiatur, ad tertiam saltem horæ partem pertingere debere, nec ullatenus horæ dimidium excedere: Siquidem ex una parte spatium hujusmodi iis omnibus, quæ hactenus explicavimus, decenter absolvendis par esse videtur, & ex alia nullum populo fastidium afferre debet, nisi omni prorsus pietate sit destitutus. Hanc opinionem docet locis jam adductis felicissimæ Record. Bened. XIV., eamque tuentur Quartus in Comm. ad rubricas Miss. Roman. p. 1. tit. 16. dub. 6. Bissinus, Cotonus, Clericatus, Roncaglia aliique apud ipsos penes innumeri.

CAS. III. Parochus, quum celebratur cujusdam Defuncti Officium, deficientibus, ob multiplicitatem Sacerdotum, qui ad celebrandum accedunt, Planetis nigri coloris, eisdem pro celebrandis privatis Missis *de Requiem* Planetas tradit coloris Violacei: Rite ne?

Quum Rubrica Missalis de coloribus Paramentorum præscribat, ut in omnibus Officiis ac Missis Defunctorum nigro colore, utpote qui, ut Innocent. III. libr. 1. de Myst. Missæ cap. 65. inquit, *apud omnes est mortis propriissimus*, utamur, qui quidem ritus ex libr. 1. Collectan. Theodori Lectoris Acatii tempore, erat in usu; quumque in Instructione pro Oratoriis hujus nostræ Diœcesis vetitum omnino sit uti in Missis Defunctorum Planeta violacei coloris, nisi necessitate urgente, hujusce coloris planetas Sacerdotibus celebrantibus Missam *de requiem* tradidisset Parochus, improbandus sane esset, ac reprehendendus. Verum, quum, ut in ipso casu affirmatur, ad id quodammodo fuerit adstrictus, ob multiplicitatem Sacerdotum, & defectum Planetarum nigri coloris, nec reprehendendus est, nec improbandus. Quamvis enim Ecclesia, quæ olim indistincte usa est tam pro defunctis, quam in diebus afflictionis & luctus nigro colore, postmodum, tamquam Superni regis Sponsa, miris colorum circumamicta varietatibus, distinguendum utrumque, veluti utrique proprium, esse putaverit, rite defunctis nigrum assignans, violaceum vero diebus afflictionis; tamen & violaceum quandoque & pro defunctis, & pro diebus afflictionis rationabili caussa urgente adhiberi posse decrevit anno scilicet 1670. die 21. Junii in Oritana, uti videre est in sequenti Decreto S. R. C., quod referunt Cavallerius de Missis defunctorum quotidianis cap. 27. Decreto 1., & Meratus in

suis

suis notis & additionibus in Rubricas Missalis Patris Gavanti in indice Decretorum num. 444. aliique pacim Rubricistæ: *Missæ defunctorum non possunt celebrari, nisi cum colore nigro, vel saltem violaceo*. Veluti ergo subsidiarius color, & aliquali necessitate urgente, ut hæc dictio *saltem* exprimit apertissime, permittitur usus violacei coloris pro mortuorum Missis absolvendis. Recte ergo in ea circumstantia, in qua rationabilis caussa aderat, illius coloris planetis usus est Parochus.

MENSE MARTIO.

CAS. I. PArochus ruralis, urgente Paschali præcepto, quo tempore eidem ab Eminentissimo ac Reverendissimo nostro Cardinali Archiepiscopo data est facultas absolvendi a quibusdam casibus sibi reservatis, inabsolutum dimisit quemdam suum Parochianum pœnitentem, quippe qui erat indispositus: hic elapso mense ad eumdem emendatus rediit. Quæritur, si reservatum exponat, ad quod Parochi facultas tunc extendebatur, potest ne illum ab eo reservato directe absolvere?

Affirmandum omnino censeo, uti communiter docent Theologi a Card. de Lugo relati de Sacra. Pœnit. disput. 19. sect. 11. num. 24. Etenim jurisdictio tum ad Confessiones excipiendas, tum ad absolvendum a reservatis viget ac durat, quousque res, pro qua collata eadem fuerat, non est amplius integra, sed jam cœpta est, & nondum perfecta, ut expresse habetur in cap. *Relatum*, & cap. *Gratum de Officio delegati*. Jam vero Parochus noster, quum inabsolutum dimisit suum Parochianum pœnitentem, jam illius cœperat Confessionem audire. Quinam enim eumdem indispositum potuisset judicare, nisi jam hic suam inchoasset Confessionem, aliquorumque peccatorum se se jam accusasset? Res ergo jam cœpta erat, nec amplius integra. Quumque inabsolutum dimiserit pœnitentem, nondum Judicis officio ac munere perfunctus est, quod, non nisi absoluto judicio, ac lata sententia perficitur; quamobrem nec hactenus absoluta fuerat, ac perfecta. Eadem igitur ipsi inest jurisdictio ac facultas, quæ, urgente Paschali præcepto, pro eo tempore ab Eminentissimo ac Reverendissimo nostro Cardinali Archiepiscopo data eidem fuerat, & concessa. Rediens ergo pœnitens præscripto tempore jam emendatus ac dispositus, poterit etiam a reservato illo casu, ad quod tunc Parochi facultas extendebatur, directe absolvi. Et sane ob hanc ipsam rationem, si Jubilei tempore absolutio pœnitenti indisposito differatur, an non hic etiam elapso hoc tempore, ut communiter docent Theologi apud Bossium de triplici Jubileo sect. 1. cap. 39. num. 1. ab iis reservatis absolvi potest, a quibus virtute Bullæ Jubilei tunc absolvi poterat, si iisdem fuisset innodatus? Cur igitur non poterit in casu nostro? Dices forte, Jubilei tempore quum absolutio differtur, differri etiam ipsius Jubilei lucrum: quamobrem nil mirum, si etiam facultas in reservata ipsi Jubileo lucrando concessa extendatur. Sed numquid, quum Paschali tempore inabsolutus quispiam dimittitur, eidem adimplementum non differtur illius præcepti, quod habetur in cap. *Omnis utriusque sexus*; cui facilius observando ruralibus Parochis facultas conceditur absolvendi a quibusdam casibus reservatis? Nec enim alium finem excogitare potes, ob quem illo tempore facultas hæc concedatur. Quemadmodum ergo dilato Jubileo, & ultra tempus a Bulla præfixum extenso, extenditur etiam facultas in reservata; ita dilatione concessa ad Paschale præceptum adimplendum, extensa etiam intelligitur facultas Parochis concessa, ac propterea poterat Parochus directe suum Parochianum jam emendatum, eo tempore transacto, pro communione Paschali ad ipsum accedentem ab illo reservato absolvere.

CAS.

CAS. II. Si idem pœnitens ad Parochum pro obtinenda absolutione rediens novum peccatum læthale commisisset: Poterit ne adhuc illum absolvere?

Ut propositæ quæstioni sit locus, supponendum est novum læthale, quod pœnitens ad Parochum rediens pro absolutione obtinenda commisit, unum esse ex reservatis, & quidem iis, ad quæ absolvenda data est Parochis, urgente Paschali præcepto, facultas. Siquidem, si reservatum non foret, certo esset affirmandum, quemadmodum eadem certitudine negare id deberes, si concessam excederet facultatem, ut ex se patet. In facta autem hypothesi, quamquam non desint qui negent, posse Parochum pœnitentem illum directe absolvere, mihi tamen magis arridet eorum opinio, qui id affirmant, quod nempe jam expositæ doctrinæ, quam & negantes Auctores communiter tradunt & amplectuntur, magis congruere & consentanea esse videatur. Si enim, ut & contrarii Doctores docent ac tuentur, poterat directe absolvi Parochianus pœnitens ab omnibus reservatis, quorum reus erat, quum inabsolutus dimissus est, transacto Paschali tempore emendatus rediens, vi facultatis ab Eminentissimo ac Reverendissimo nostro Cardinali Archiepiscopo Parochis Paschali præcepto urgente concessa, quod nempe quum pœnitens inabsolutus dimittitur, dilatio ipsi conceditur ad implendum Paschale præceptum, quemadmodum dilata absolutione tempore Jubilei, differtur etiam ipsius Jubilei lucrum: Progato vero præcepto Paschali etiam facultas intelligitur prorogata ad absolvendum ab iis reservatis Pœnitentem, sicut intelligitur prorogata facultas in reservata prorogato Jubilei lucro, quod nempe sicuti hæc conceditur, ut quis Jubileum facilius consequatur, ita & illam impertitur; Archiepiscopus, ut commodius præceptum Paschale adimpleatur; præsertim quum utraque sit favor ac beneficium Principis, & animæ favorabilis, consequenter juxta vulgatissimam 15. Regulam Juris in 6. cap. *Odia*, amplianda sit, nisi Princeps, ipse secus expresserit: *favores convenit ampliari*, & cap. *Olim* 16. de verborum significar. *Beneficia Principum sunt interpretanda largissime*; cur ergo non poterit vi ejusdem facultatis etiam directe absolvi pœnitens a reservato, quod recenter commisit, quum jam emendatus ad Parochum redit pro obtinenda absolutione ad Paschale præceptum adimplendum, quæ eidem ab ipso dilata fuerat ob indispositionem, ac prorogata? An non enim adhuc urget relate ad eumdem Paschale præceptum, cui commodius adimplendo facultatem in reservata impertitus est Eminentissimus Princeps Parochis ruralibus? An non hoc ipsum recens peccatum in hac hypothesi ita se haber, ac ea, quæ ante tempus Paschale fuerant ab ipso commissa? An non tandem in hac ipsa circumstantia favor adhuc est ac beneficium Eminentissimi Principis concessa in illa reservata potestas ac jurisdictio? Nil ergo prohibet quin Parochus directe possit eundem absolvere. Vide Bossium loco adducto.

CAS. III. Sepulturæ tradito ad Vesperas cujusdam defuncti cadavere, quod servari insepultum non poterat ob graveolentiam in sequentem usque diem, celebrato summo mane pro ejusdem anima solemni Officio, & facto facro, adtumulum, super quem apposita erat capsula, quæ continere poterat ipsum cadaver, a cantoribus recitatum fuit Responsorium illud, *Subvenite Sancti Dei*: Rite ne?

Responsorium illud, *Subvenite Sancti Dei*, quod antiquitatis laude non carere testatur Gavantus Tom. 2. sect. 9. cap. 4. num. 6., quum in Antiphonario S. Gregorii legatur, olim dicebatur, quum Infirmus in ultimo agone constitutus jam jam expiraturus erat: unde S. Guillelmum Aquitaniæ Ducem, & S. Dominicum FF. Prædicatorum inclyti Ordinis Institutorem, quum responsorium hocce recitarentur, Spiritum Deo reddidisse legimus; & apposite quidem, ac juxta illius temporis circumstantias: siquidem laudato

Respon-

Responsorio Angeli invocantur, ut egredienti e corpore animæ occurrant & adsistant, eamque offerant, ac Deo præsentent. Hisce tamen temporibus, Rituali Romano sic præscribente, recitandum est sive statim ac anima e corpore egressa est, ut nempe in ejusdem exitu, a quo pendet æternitas, utilioribus precibus ab ipso Rituali præscriptis Deo commendetur; sive quum cadaver Ecclesiam ingreditur, ad quam pro sepultura defertur: in quo quidem ritu advertas vellem, eamdem quidem ab Ecclesia repeti precem, non eamdem tamen esse invocationem: Primo siquidem Angeli Custodes & tutelares loci in quo quis moritur, in illius animæ subsidium ac juvamen vocantur: Secundo vero Angeli Custodes ac Titulares Ecclesiæ in qua cadaver est sepulturæ mandandum. Jam vero, quum nullo alio tempore dictum Responsorium recitandum præscribatur, quinimmo Rituale Romanum titulo de exequiis expresse jubeat, cantandum esse a Clero vix Ecclesiam ingresso: ait enim, *deinde Ecclesiam ingressi cantant*, *subvenite Sancti Dei*, & aperte doceat post solemne Officium & Sacrum factum pro Anima Defuncti super tumulum, vel etiam cadaver, si adsit, decantandum statim esse Responsorium, *Libera me Domine*, nulla mentione facta de alio, *Subvenite Sancti Dei*, quod quidem, ut ait Cavallerius cap. 15. de Exequiis adultorum Decreto 59. Cap. in ord. 171., canendum est, dum apportatur Feretrum ad Ecclesiæ medium, & ibi deponitur, non autem super tumulum, vel cadaver jam in medio depositum, manifestissime sequitur rite non se se gessisse cantores, præcinendo eo tempore hoc ipsum Responsorium, etiam si cadaver præsens esset, sed absente cadavere ab iis illico recitandum fuisset, *Libera me Domine*; præsente vero, absoluta a Sacerdote super illud ea Oratione, *Non intres in judicium*.

MENSE APRILI.

CAS. I. TEmpore Paschali, quo annuæ Paschalisve Communionis præceptum urgebat, exposuit Cajus proprio Parocho quoddam reservatum, a quo non quidem ex defectu potestatis in Parocho, qui eam habebat, sed ex defectu dispositionis in Pœnitente non fuit absolutus. Elapsis aliquot diebus vere dispositus & emendatus aliam Cajus instituit Confessionem coram Capellano, cui affirmavit, se reservatum illud dicto tempore proprio Parocho sincere exposuisse: hoc audito Capellanus directe illum absolvit: Valide ne?

Certum est invalidam prorsus esse ac irritam absolutionem ab eo Sacerdote collatam, qui jurisdictione in pœnitentem prorsus destituitur, ut aperte declaratur in Tridentina Synodo sess. xiv. cap. 7. hisce verbis: *Quoniam igitur natura & ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia fuit, & verissimum esse Synodus hac confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem*. Eadem certitudine constat, jurisdictionem hanc posse ab Episcopis limitari ad hos, & non ad illos casus, omni partium studio seposito, prout in Domino expedire judicaverint, immo, ut ait loco jam adducto ipsa Tridentina Synodus, id Sanctis PP. nostris visum est ad disciplinam summopere necessarium, *ut atrociora quædam & graviora crimina non e quibusvis, sed a summis dumtaxat Sacerdotibus absolverentur* extra mortis articulum, seu periculum; quo *ne hac ipsa occasione aliquis pereat*, sunt ejusdem Concilii verba, *in Ecclesia Dei custodictum semper fuit, ut nulla sit reservatio*. Porro reservatio hæc ac restrictio in omnium sententia non solum illicitam, sed & invalidam reddit absolutionem, utpote quæ ab eo confertur, qui in ea peccata extra periculum

lum mortis pœnitus jurisdictione destituitur. *Extra quem articulum*, scilicet mortis, sunt Trid. verba loco laudato, *Sacerdotes, quum nihil possint, in casibus reservatis: id unum pœnitentibus persuadere nitantur, ut ad Superiores ac legitimos Judices pro beneficio absolutionis accedant*. Nulla igitur ac prorsus irrita fuit absolutio, quam Capellanus Cajo impertitus est, prout casus exponit. Supponimus enim Capellanum in illud reservatum, quod Cajus exposuit in sua Sacramentali Confessione, nullam potestatem habuisse ac jurisdictionem, secus nulla esset, ut patet, vel levis dubitandi ratio. Neque vero, vel minimum juvat, jam illud peccatum fuisse a Cajo Sacramentaliter expositum Parocho Paschali tempore, quo poterat hic illud ipsum absolvere. Etenim per hanc Confessionem, in qua ob ejusdem indispositionem inabsolutus fuit a Parocho dimissus, ablata non est reservatio, quæ fane non tollitur, nisi reservatum habenti in ipsum jurisdictionem ac potestatem, saltem subdelegatam Sacramentaliter exponatur, & quodammodo absolvatur. Eo siquidem spectat & ordinatur reservatio, ut nempe crimina reservata illi aperiantur, qui in illa jurisdictionem aliquam habet, quique judicet & cognoscat de illis, ac salutari imposita pœnitentia eadem absolvat. Hæc mens est Superioris reservantis, hic finis reservationis, idque potissimum in casu nostro, in quo non est sermo de ordinariam potestatem habente, qui utique etiam non audita Sacramentali Confessione, delinquentem exposito crimine reservato remittere potest ad inferiorem Confessarium, ut ab illo absolvatur in Sacramentali Confessione, quum hæc Superioris ad Inferiorem missio sit quædam veluti tacita facultatis concessio, aut ipsius reservationis ablatio; sed de Confessario, cui delegata tantum competit in reservata potestas, qui, quum subdelegare suapte natura non possit, reservationem auferre nequit, nisi præmissa Sacramentali Confessione absolutionem adminus invalidam impertiatur. Nec enim aliter satisfieri potest menti Superioris reservantis, qui vult reservata crimina subjicienda Ecclesiæ clavibus, & per Sacramentalem absolutionem delenda. Dixi ad minus *invalidam*: Nolo enim in præsentia gravem illam, quæ inter Theologos agitur, controversiam ingredi: qua disceptatur, an per Confessionem nullam & irritam factam habenti jurisdictionem in reservata auferatur reservatio, nec ne, de qua quidem re non est præsentis nostri instituti sententiam nostram proferre. Quum igitur, ut redeamus ad difficultatem propositam, Cajus nec valide, nec invalide a suo Parocho Paschali tempore, quo Jurisdictio, ac potestas ipsi inerat in reservata, absolutus fuerit, sed dimissus ut emendatus rediret, non poterat directe absolvi, quum jam dispositus rediit a Capellano, sed aut ad ipsum Parochum pro absolutione obtinenda ut in prima resolutione mensis Martii jam probavimus, redeundum illi erat, aut ad Superiorem, vel Confessarium privilegiatum. Ita communissime Doctores de reservatione.

CAS. II. Æditnus Parochialis Ecclesiæ, in qua plerumque unicum Sacrum celebratur, Consecrationis tempore ad pulsandas campanas, quæ ex consuetudine tunc temporis pulsari solent, divertit.

Satisfacit ne Ecclesiastico de Missa audienda diebus festis præcepto?

Affirmandum censeo cum Card. de Lugo de Euch. disp. 22. sect. 1. n. 4. Layman lib. 4. tract. 7. cap. 3. n. 3. Concina lib. 1. de Eccl. præ. Differt. 3. de audienda Missa, aliisque communissime. Etenim, ut quis præcepto de audiendo Sacro diebus festis satisfaciat, sufficit ut eam mentis attentionem habeat, qua Missa durante ad ea advertere possit, & applicare quæ in Altari peraguntur a Sacerdote, eamque corporalem ac religiosam præsentiam servet, ut saltem moraliter sacrificanti Sacerdoti præsens censeri debeat ac possit cultu sacro ac religioso. Jam vero Æditnus noster, tametsi Consecrationis tempore ad pulsandas campanas vel in Sacrarium, vel ad Fores Ecclesiæ

clesiæ divertat, adhuc tamen attendit & attendere potest, nisi volontarie se distrahat ad ipsum Sacrificium, eaque omnia quæ a Sacerdote perficiuntur, nec eam corporalem præsentiam quæ huic adimplendo præcepto par sit amittit, præsertim quum hic ipse recessus, quicumque sit, ad ipsam Missam ordinetur ejusque majorem solemnioremque celebritatem & cultum. Recedit enim, ut elevationis Corporis & Sanguinis Christi Domini det signum, admoneatque adstantes & alios, ut eam quæ ipsi debetur venerationem ac reverentiam, ea qua par est animi humilitate præstent atque exhibeant; quod quidem, ut exacte perficiat, attente ad ipsum Sacrum advertat oportet. Quum igitur hæc actio non modo non opponatur attentioni necessariæ, sed illam maxime adjuvet, neque corporalem, & quidem religiosam præsentiam ipsi Sacro tollat, in dubium revocari non potest, quin Æditus in exposito casu Ecclesiastico, de audienda diebus festis Missa, præcepto satisfaciat. Hac ipsa ratione ipse Pater Concina docet, Musicos, tympanistas, tibicines, chelystas, ac hujus generis alios huic satisfacere præcepto, etiam cum sua hæc munera prædant, modo ad id quod in ara geritur attendant. Istorum enim actiones in Dei cultum referuntur, & quidem in ordine ad ipsum Sacrificium, quod celebratur, ejusque servitium & solemnitatem.

CAS. III. In Ecclesia Parochiali Deo in honorem Sancti Pancratii Martyris dicata in Litaniis omnium Sanctorum, quæ, celebrata Missa, cantari solent, additur a Cantoribus nomen Titularis Ecclesiæ: Est ne toleranda hujusmodi consuetudo?

Quamquam olim fas esset in gravioribus saltem quibusdam Populorum necessitatibus in Litaniis Sanctorum, quas a D. Hieronymi temporibus jam apud Romanos in usu fuisse sentit Walafridus de rebus Eccles. cap. 28., præsertim quum non dicuntur ex præscripto Breviarii Romani, sed alias ob caussas, quasdam fieri additiones, sive precum & petitionum, sive etiam Sanctorum, quemadmodum in ipso Rituali Romano adduntur varia, puta, *a peste, fame, & bello*, & ejusmodi ob varios casus: neque videbatur additio hæc, modo ex rationabili caussa fieret, a Paulo V. in Rituali Romano prohibita. Nunc tamen id omnino vetitum est a Sacra Rituum Congregatione, quæ die 22. Martii anno 1631. Canonicis Cathedralis Regiensis, qui facultatem ab ea petierant, addendi litaniis hisce Sanctos Titulares, & Patronos Civitatis, respondit sequenti decreto, relato a Patre Bartholomæo Gavanti sect. 9. cap. 4. de Psalmis Pœnit. num. 10., & a Patre Cajetano Merati in suo indice decret. n. 256. *Non possunt in litaniis inseri alii Sancti præter ibi descriptos, neque tempore pestis addendi sunt Titulares, & Patroni Civitatis sine speciali concessione*. Jam vero, si neque in adeo gravi urgentique necessitate, qualis est quum grassatur pestis, nulli Sancti addendi sunt, uti decrevere PP., qui sacræ huic Congregationi præsunt, multo minus extra tale tempus id cuiquam fas erit: fit enim illatio a majori ad minus. Nequit ergo permitti proposita illius Parochialis Ecclesiæ consuetudo.

M E N S E   M A J O.

CAS. I. Uxor quædam optime sciens, per copulam habitam cum consanguineo viri sui in primo vel secundo gradu jus amitti debiti petendi, quadam die a viri sui fratre per vim cognita, dubitat, an absque dispensatione possit licite debitum conjugale petere: Quam ob rem suum consulit Parochum.

Quale erit Parochi consilium?

Ut rite Parochus & apposite respondeat, diligenter ipsi inquirendum est, an uxor, quæ vim passa est a fratre viri sui, extortæ ab illo copulæ in

ipso actu consenserit, an vero ita restiterit, ut nullum in tali concubitu peccatum commiserit, quod tamen vix, ac ne vix quidem videtur accidere posse. Si hoc secundum dicatur, planum omnino est, illam ex hujusmodi affinitate jure non excidisse petendi debiti a viro suo, nullaque propterea dispensatione indigere: etenim ex Regula 23. juris in 6. *Sine culpa, nisi subsit caussa, non est aliquis puniendus*. Jam vero si in eum actum nullatenus, ut modo supponimus, uxor consensit, nullamve culpam commisit, incestus ille materialis dumtaxat fuit, nec ullatenus potest, aut debet in peccatum eidem imputari, uti expresse docet S. Augustinus lib. *de Sancta Virginitate* cap. 8. relatus *in can. de Pudicitia 6.* caus. 32. quæst. 5. hisce verbis: *Nemo impudico utitur corpore, nisi spiritu prius concepta nequitia*; quibus consentiunt hæc alia Origenis lib. 2. ad cap. 2. Epist. ad Rom. *Neque enim fieri potest, ut, si ante quis non mœchetur in corde, mœchari possit in corpore*. Nulla igitur pœna ob illum incestum punienda est: quamobrem nec jure sibi jam ob legitimum Matrimonium acquisito privanda. Hanc ipsam difficultatem in proposita suppositione expresse jam definivit Innocentius Tertius in sua Decretali ad Præpositum Magdeburgensem scripta de viro, qui nuptam a se conjugem parenti suo ad mœchandum tradiderat; & habetur cap. *Discretionem 6. de eo, qui cognovit Consanguineam uxoris suæ* lib. 4. tit. 13. eamdemque, quam attulimus, rationem affert. En ejus verba: *Sed nec affinitas, quæ post contractum legitime Matrimonium inter virum & uxorem inique contrahitur, ei debet officere, quæ hujusmodi iniquitatis particeps non existit, cum suo jure non debeat sine sua culpa privari*. Sed quid, si femina illi crimini, licet metu & quidem gravi correpta consenserit? Amittit ne jus petendi debitum? Negant Bonacina, Rebellus, & alii, quos citant, & sequuntur Salmanticenses n. 28. Quis enim, inquiunt, sibi suadeat, Ecclesiam velle tam gravi pœna eos multare, qui gravi metu coacti suam legem non servant? An non ob hoc ipsum ab incurrendis censuris ii excusantur, qui ob gravem metum aliquam Ecclesiasticam legem, & quidem libere & voluntarie, quod simpliciter non tollit metus gravis, sed dumtaxat secundum quid, ut ajunt, transgrediuntur? Probabilius tamen, ut ego sentio, affirmant Pontius lib. 10. cap. 17. Sanchez lib. 9. disp. 3. & alii. Etenim quantocumque timore correpta fuerit femina hæc, illi crimini absque reatu peccati mortalis assentiri non potuit, quia, ut ait S. Augustinus lib. *de Sancta Virginitate* relatus *in Can. Ita ne 3. caussa 35. quæst. 5. quum pudicitia virtus sit animi, comitemque habeat fortitudinem, potius quælibet mala tolerare, quam malo consentire*, quisquis vere pudicus est, *decernat* oportet. Verum igitur incestum tum materialem tum formalem commisit, veramque ex lege Ecclesiæ affinitatem contraxit. Jure ergo petendi a suo viro debitum excidit. Neque Bonacinæ, aliorumque argumentatio satis firma videtur & efficax. Ecclesia siquidem non punit hac pœna eos, qui propriam legem violant ac transgrediuntur, sed qui legi divinæ refragatur, verum scilicet incestum & adulterium cum affine in primo vel secundo gradu committit. Neque dicas, in nostra hac hypothesi incestui huic adnexam non esse privationem conjugalis debiti petendi: hæc enim privatio est Ecclesiastici dumtaxat juris, quod, nemine contradicente, gravi aliquo malo imminente non obligat. Id enim ultra concedimus, quando Ecclesiastica lex quidpiam sub aliqua pœna prohibet, quod alias lege naturali, vel divina vetitum non sit. At fornicatio ipso naturali jure prohibetur, eique, statim ac cum affine in primo vel secundo gradu scienter a viro vel conjuge vere committitur, adjecta est illa Ecclesiastica privationis dicti juris pœna. Quum ergo scienter, tametsi ex gravi metu, hoc grande scelus perpetraverit femina, proculdubio tali jure excidisse dicenda est.

Et

Et sane non ne consentiens, quamquam gravi metu correpta, incestuoso illi actui, hujusmodi iniquitatis particeps ipsa fuit? An non reapse gravem culpam commisit? Suo igitur jure privari debet. Et quidem ex ea ipsa Innocentii Tertii Decretali, quam jam produximus. Etenim ei tantum, inquit Summus Pontifex, affinitatem post matrimonium inique contractam inter virum & uxorem non officere, qui *hujusmodi iniquitatis particeps non existit, quum suo jure sine culpa privari non debeat*. Quisquis ergo huic crimini quoquomodo vere consensit, ita ut illi in peccatum imputari debeat, hocce jure, ipso Innocentio Tertio definiente, privandus est. Quum igitur, ut modo supponimus, femina, ex gravi quidem metu, consensum vere incestui illi præstiterit, exigendi a suo viro debiti jure excidit. Quamobrem eamdem in hac hypothesi absque dispensatione illud ipsum petere non posse a suo Parocho erit respondendum.

CAS. II. Titius cognovit affinem in primo gradu, putans eamdem esse in tertio gradu consanguineam: Incidit ne in casum reservatum?

Inter eas Luxuriæ species, quæ quarto casu in tabella reservatorum pro hac nostra Diœcesi exponuntur, enumeratur etiam incestus in primo gradu affinitatis. Quum autem dubitari possit, an hic incestus tum formalis, tum materialis esse debeat, ut legi reservationis subjaceat, an vero sufficiat si talis sit aut formaliter, aut materialiter tantum; merito quæritur, an Titius affinem cognoscens in primo gradu, quam tamen esse in tertio gradu consanguineam falso putaverat, consequenter materialem quidem incestum in primo affinitatis gradu commiserat, non autem formalem, in hunc casum reapse inciderit. Ego quidem pro certo tenendum censeo, in reservationem non incidisse. Etenim omnis reservatio utpote quæ est jurisdictionis ac potestatis in Confessario restrictio & coarctatio, odiosa est: debet igitur restringi, nec ultra proprium ac naturalem verborum, quibus exprimitur, sensum extendi, juxta illam adeo notam Bonifacii VII. Regulam 1. 15. *de Regulis juris in 6. odia restringi, & favores convenit ampliari*. De vero ergo incestu, & absoluto, & consummato, qui talis sit, nedum materialiter, sed etiam formaliter, nempe, cum cognitione saltem accedendi ad affinem, intelligenda est. Dixi *cum cognitione saltem accedendi ad affinem*: altro enim fateor ipsius gradus notitiam non requiri, secus raro admodum laici in hanc reservationem incurrerent, quum etsi affinitatem facile cognoscant, graduum tamen supputationes ut plurimum ignorent. Jam vero cognoscens Titius affinem in primo gradu, reapse materialem incestum in primo gradu affinitatis commisit; at eamdem putans esse in tertio dumtaxat gradu consanguineam, formaliter incestuosus in primo affinitatis gradu non fuit: legi igitur reservationis non subjacet. Incestus enim consanguinitatis in tertio gradu, quem ipse putative & ex errore committere intenderat, in nostra hac Diœcesi non reservatur. Dices forsan accedens Titius ad Consanguineam etiam dumtaxat putative talem gravius peccavit: in reservationem ergo incidit. Ast in primis non ita facile definirem, copulam cum consanguinea in tertio gradu, attrociorem esse gravioremque ea, quæ habetur cum affine in primo gradu. Sed hoc etiam, si placet, concesso, non propterea posset inferri: ergo reservationi est obnoxia. Quamquam enim reservatio ad coercenda *atrociora quædam & graviora crimina*, ut ait Trid. Synodus, ab Ecclesia instituta fuerit, & ad Christianam disciplinam retinendam; continendosque fideles, tamen quum *hæc potestas in ædificationem, non in destructionem*, sicuti dicit Apostolus, *data sit Pastoribus Ecclesiæ, & in favorem populi Christiani, pro salute, non pro quæstu, aut simili commodo consequendo*, sunt verba Gersonis Parisiensis Cancellarii in Epist. ad quemdam Episcopum de moderatione casuum reservandorum; *constet autem certissime,*

quod reservatio stricta quorumdam casuum, præsertim in gravioribus & occultis speciebus peccati carnalis, retrahit innumeros a confessione, sicuti sunt pueri & puellæ, & mulieres verecundissimæ, & rurales idiotæ, a quibus vix potest extrahi talium peccatorum confessio, quantocumque Confessor sit sollicitus, humilis, morosus, ac discretus.... Expertum sit autem ex alia parte, prosequitur laudatus Auctor, *quod hic terror reservationis nullos, aut paucissimos cohibet sic peccare*, non a majori gravioríque criminum atrocitate desumenda est a Pastoribus ratio, cur quædam peccata sibi remittenda reservent; sed, uti præscripsit S. Congr. Cardinalium Conc. Trid. Interpretum anno 1601., quod id populo sibi commisso utilius ac salubrius esse, communive bono magis expedire in Domino judicaverint. Quamobrem non raro leviora crimina summa prudentia & æquitate reservantur, nec nisi a Superiore, aut Confessario privilegiato absolvi possunt, quum atrociora quilibet simplex Confessarius Sacramentaliter remittere ac solvere possit. Quamquam igitur Titius gravius peccasset, ex errore existimans se rem habere cum consanguinea in tertio consanguinitatis gradu, quam hoc ipsum scelus perpetrans cum affine in primo gradu, non tamen in reservationem propterea incidit. Est communissima.

CAS. III. Sepulto cadavere jam jam putrescente ad vesperas, die sequenti, tametsi officium occurreret duplicis majoris, celebravit Parochus Missam solemnem Defunctorum, ut in die obitus.

Rite ne?

Quum Sacra Rituum Congregatio anno 1654. die 19. Septembris in una Papiensi aperte decreverit, Missas *exequiales Defunctorum in die depositionis Defunctorum*, sunt ipsius Decreti verba, prout refertur, tum a Merati in suis novis observationibus & additionibus in P. Gavanti Commentaria in Rubricas Missalis par. 1. tit. 5. n. 2. tum a Cavalieri cap. 3. decreto 5. in ord. 25., *posse solemniter celebrari diebus, in quibus cadit festum duplex alicujus Sancti, dummodo non sit de præcepto juxta Rubricas Breviarii Romani*, nulla ratione improbandum est, quod Parochus peregit in casu proposito. Quum enim etiam in festis de præcepto, dummodo non sint primæ Classis, quemadmodum advertit Congregationis sanctionem explicans Meratus loco adducto, Missa solemnis defunctorum, cadavere præsente, possit celebrari, ut pluries ipsa Sacra Rituum Congregatio, & præsertim die 23. Maji 1613., & die 2. Septembr. 1741. expresse decrevit; evidens est, supradictum decretum de Missa solemni Defunctorum, corpore jam sepulto, & non præsente, canenda, intelligendum esse. Si ergo non fuerit festum de præcepto, quum eam solemnem Missam Defunctorum Parochus celebravit, tametsi occurreret Officium duplicis majoris, & jam sepulturæ traditum fuerit corpus, rite se gessit: quod adhuc fortius confirmatur ex eo, quod die 2. Septembris anno 1741. Patres S. R. C. Præfecti decreverunt. En Decretum: *Quum juxta Rubricas Missalis Romani absque Missa, quantum fieri potest, Defunctorum corpora non sint sepelienda, poterit, præsente in Ecclesia cadavere, unica Missa solemnis de Requiem celebrari feria secunda Paschæ, aut Pentecostes: hæc tamen Missa non decantabitur in duplici primæ classis, etiam non festivo de præcepto, si corpus præsens in Ecclesia non fuerit, aut si fuerit pridie sepultum*. Quotiescumque ergo non sit duplex primæ Classis etiam non festivum, non præsente, & jam sepulto corpore, solemne Sacrum *de Requiem* celebrari poterit. Exceptio enim, quam in hoc decreto addunt PP., firmat regulam, ut communiter dicitur, in contrarium. Neque vero facessit, quod Missam celebraverit, *ut in die obitus*, quæ vel solo die, quo quis decedit, vel eo, quo sepulturæ mandatur, videtur celebranda. Hæc enim, non alia, ipsi tunc celebranda erat, tum

um quod ea solemnitas ad ipsum obitus, vel depositionis diem, quem pro :odem accipere consuevit Ecclesia, refertur, & hie ipse dies tunc veluti :ommemoratur, & eapropter hæc eadem Missa præcipitur dicenda in die , 7. & 30., sola variata Oratione, ab ipsa Rubrica Missalis, tum quod loc idem videtur declaratum ab ipsa S. R. C. die 4. Maji anno 1686. in ma Canonicorum Regul. Lateran. hisce verbis: *quum primum accipitur nun-ium de obitu in loco dissito alicujus, potest cantari Missa de Requiem, ut n die obitus, pro ejus anima in festo duplici majori vel minori, non ta-men de præcepto, ut citius suffragetur anima Defuncti*. Decretum hoc re-ertur a Cavalieri laudato cap. dec. 6. in ord. 24., & a Merati in Ind. Decr. Miss. n. 484. Rite ergo se gessit Parochus, sive Sacrum solemne *de Requiem*, etiam sepulto corpore, ea die, tametsi officium occurreret dupli-is majoris, non tamen festivum de præcepto, faciendo, sive Missam, *ut n die obitus*, celebrando.

MENSE JUNIO.

:AS. I. SEmpronius, obtenta facultate pro dispensatione a voto simplici castitatis animo ducendi in uxorem Petronillam, antequam :onfessarius eamdem facultatem exequeretur, mutato animo, vult Bertæ ubere: Si hunc animum factamque mutationem Confessario manifestet, oterit ne ille obtentam exequi facultatem?

Quælibet dispensatio, quum sit juris communis quædam veluti relaxatio, t justa sit & valida, atque ab eo cui committitur executioni mandari ollit, fieri debet cum caussæ cognitione ab eo, qui jus habet dispensandi, ti communiter docent Doctores cum Glossa in cap. *Requiritis* 5. caus. 1. uæst. 7. V. *Ut plerisque*, & in cap. *Ut constitueretur* 5. dist. 50. V. *Detra-ntium*. Quamobrem, nisi ea caussa subsistat, ob quam dispensatio potissi-ium a Superiore conceditur, quæque principaliter ab ipso concedente con-deratur, & in eam veluti in scopum ejusdem mens dirigitur, ut ait Bar-osa in Vot. Canonic. lib. 2. vot. 69. num. 6., estque dispensationis ipsius ontificis inductiva, quum ejusdem defectus omnino tollat voluntarium, ut t Barbosa loco add. voto 17. n. 78., gratia & dispensatio irrita prorsus : nulla redditur, præsertim si nulla alia in supplicatione Pontifici porrecta, o dispensatione obtinenda, allegetur; quum enim præsumi haud possit ontificis absque ulla caussa dispensationem concessisse, quæ exprimitur, i est, ob quam dispensare intendit, & qua propterea cessante, cesset ipsa spensatio oportet, ut habetur e. *Cap. Si pauper 30. de Præb. & Dignit. in 6.* l discrimen alterius caussæ, quæ quandoque adducitur, ob quam Pontifex cilius quidem petita concedit, ita tamen, ut etiam sine ipsa, secundum caussæ ierita, & secundum rectam rationem, esset nihilominus concessurus; quamob-m aptius & magis proprie motivum quoddam ad magis adjuvandum ani-ium concedentis diceretur, quam caussa, qua deficiente, quidquid sentiat yrrhus Corradus in praxi Disp. Apostol. lib. 1. Cap. 1. n. 10., non pro-terea statim irrita ac nulla redderetur dispensatio, uti cum aliis satis com-iuniter Pater Leo docet in praxi Sacræ Pœnitentiar. parte 1. Ubi de trans-essione Votorum Versic. *Collige igitur*, & Vincentius de Justis lib. 3. ap. 1. n. 46. & seq., quod nempe forma non inducitur ex omnibus ver-s legis, seu rescripti, sed tantum ex iis, quæ respiciunt substantiam, ut t Cencius tract. de Censuris quæst. 66. n. 10. Sola autem caussa finalis bstantiam legis, seu gratiæ videtur attingere, impulsiva vero sola ejusdem cidentia.

Hac præmissa doctrina facilis est ad propositum quæsitum responsio. Vel enim

enim ad obtinendam a ſimplici caſtitatis voto diſpenſationem Sempronius cauſſam adduxit, quæ bonum utilitatemque reſpiciat Perſonæ, cum qua Matrimonium contrahere intendebat, puta, quod virginem defloraverit, quæ propterea innupta remaneret, niſi ipſe eamdem duceret, & ſcandala inde aut rixæ inter familias orirentur: Vel prolata ab eo cauſſa ſe tenet dumtaxat ex parte ipſius Sempronii, qui diſpenſationem petierat, quod, nempe, ſtimulis carnis exagitatus ſe diutius continere vehementer dubitet, niſi ex Apoſtolica benignitate & indulgentia matrimonium contrahat. Si primum, niſi Sempronius eam Virginem, quam defloraverat, ſibi in uxorem ducat, non poterit proculdubio Confeſſarius obtentam exequi diſpenſationem: etenim in hac hypotheſi diſpenſatio eſſet reſtricta ac limitata ad matrimonium ineundum cum illa dumtaxat determinata puella, quam defloravit: hæc ipſa ſuiſſet vera finalis cauſſa, ob quam Summus Pontifex, ut Sempronius, non obſtante ſimplici caſtitatis voto a ſe emiſſo, Matrimonium contrahere poſſet, indulſiſſet. Hæc ipſam diſpenſationis ſubſtantiam vere attingeret, & ab ea veluti penderet; potiſſimum enim, ut illius puellæ honori, ſalutique, ac bono conſuleret, iiſque ſcandalis ac rixis evitandis eam Sempronio gratiam contuliſſet. Quare hac cauſſa ceſſante, mutata nempe Sempronii voluntate, irrita prorſus & nulla redderetur ipſa diſpenſatio, nec eamdem Confeſſarius executioni mandare poſſet. Executor enim ac delegatus nequit diſpenſationem exequi, niſi ad mentem Summi Pontificis, & verificatis iis, quæ in diſpenſationis litteris, tamquam ſubſtantialibus, exprimuntur, ſuæque commiſſionis formam ſervare tenetur, ſecus nulla in quocumque foro eſſet ejuſdem executio cap. *cum dilecta, de reſcriptis*. Id autem verum eſt, ſive puellæ nomen cognomenque in ſupplici libello ac diſpenſatoriis litteris expreſſum ſit, ſive etiam ſola mente retentum, modo ad matrimonium cum puella a ſe deflorata contrahendum a ſuo voto diſpenſationem petiiſſet Sempronius, eamque ob hanc potiſſimum cauſſam obtinuiſſet: ſiquidem & in hoc circumſtantia reſtricta eſſet, ac limitata ad hoc dumtaxat matrimonium cum hac determinata muliere ineundum diſpenſatio. Si ſecundum dicas, etiam ſi Sempronius, quum illam diſpenſationem petiit, animum habuiſſet ducendæ in uxorem Petronillæ, & obtenta facultate animum hunc mutaverit, alterive nubere vellet adhuc poterit omni dubio procul Confeſſarius diſpenſationis litteras executioni mandare: ſiquidem in hac hypotheſi nil prorſus ad diſpenſationem attinet ea perſona, tametſi expreſſa fuiſſet in ipſa diſpenſatione, cum qua eſt contrahendum, nec illa ullatenus Summum Pontificem, ut Sempronio indulgeret, ut non obſtante illo voto a ſe emiſſo matrimonium contrahere poſſet, moviſſet, niſi forte in ipſo ſupplici libello, expreſſa muliere, additum eſſet, ſecum invicem hactenus in concubinatu eoſdem verſatos fuiſſe, quo in caſu ad ſolum matrimonium inter illos ineundem diſpenſatum cenſeretur, quum ea omnia occurrerent, quæ pro prima hypotheſi jam produximus, & utramque cauſſam æque Pontificem ad eam gratiam concedendam adduxiſſe exiſtimandum foret. At niſi hoc additum eſſet, illa nominis ac puellæ expreſſio, eſſet quid mere accidentale, & ad ſummum faciliorem reddere potuiſſet ad diſpenſationem concedendam Summum Pontificem, qui tamen eamdem etiam ſine ipſo nihilominus conceſſiſſet. Cauſſa enim, ob quam potiſſimum in hac hypotheſi diſpenſaſſet, eſſet, ut evitandæ incontinentiæ ſalubre remedium Sempronio præberet, ejuſque ſaluti conſuleret. Porro remedium hocce indifferenter ſe habet ad quodcumque matrimonium, propriæve ſaluti ſatis conſulet Petronius, ſive Petronillam, ſive Bertam, ſive aliam quamcumque in uxorem ducat. Quamobrem in hac ſuppoſitione poterit Confeſſarius mandatum ſuum exequi, & Sempronio

nio permittere, ut etiam Bertæ nubat, modo tamen iis carnis stimulis vere divexetur, ob quos dispensationem petiit. Ita communiter Doctores.

CAS. II. Capellanus resciens, famulam jam a suo domino dimissam, crastina die e Parœcia discessuram, ut paternam domum alterius Parœciæ petat, eam carnaliter cognoscit: Incidit ne in casum reservatum?

Ut ex recenti Casuum in hac nostra Diœcesi Eminentissimo, ac Reverendissimo nostro Card. Archiepiscopo reservatorum tabella apertissime constat, Capellanus habitualiter Parocho inserviens, scilicet ut in declaratione Casuum libello adjecta habetur, ab ipso Parocho in sui adjutorem electus, pro ovium suarum cura gerenda, administrandis potissimum Eucharistiæ & Extremæ Unctionis Sacramentis, aliisve Sacris Parochialibus functionibus ac muneribus exercendis, qui etiam incomplete carnaliter cognoscere præsumat Parochianam, in casum reservatum num. 4. expositum incidere certum est. Ut autem propositæ difficultati sit locus, duo præsupponas oportet, 1. scilicet Capellanum, qui resciens famulam jam a suo domino dimissam crastina die e Parœcia discessuram, ut in aliam Parœciam, in qua degunt ejusdem Parentes, se transferat, carnaliter eamdem cognovit, vere & habitualiter, pro ut expositum est, Parocho suo deservire, ac stricti propriive nominis ejusdem Capellanum esse. 2. famulam, tametsi in aliena Parœcia domicilium paternum, maternum, vel fraternum habeat, ac propterea juxta Ecclesiasticam Institutionem Gloriosiss. Record. Bened. XIV. n. 13. 2. Vol. Italici, & 33. edition. Latinæ ab Eminentissimo ac Reverendissimo Nostro Cardinali Archiepiscopo confirmatam, quoad matrimonium ineundum, non Parochum habeat, cujus ditioni cooptatur domus, in qua deservit, sed eum, cui domicilium paternum &c. subjicitur, vere tamen esse Parochianam primi Parochi, tum quoad Paschale præceptum adimplendum, tum quoad viaticum & Extremam Unctionem suscipiendam, tum etiam quoad incurrendam eam ipsam reservationem, de qua agimus in præsentia, ut declaravit in Institutione 88. editionis latinæ, & 21. 4. Voluminis italicæ edit. ipse Bened. XIV. Hisce præsuppositis, dubitari nulla ratione potest, quin Capellanus, pro ut exponitur, in casum reservatum reapse inciderit. Siquidem famula illa, quamquam a suo domino jam esset dimissa, adhuc tamen, quum eam carnaliter cognovit, domi morabatur subjectæ ditioni Parochi, cui habitualiter, ut supposuimus, pro gerenda Pastorali cura, administrandisque Viatico & Extrema Unctione, & aliis Parochialibus muneribus exercendis, Capellanus iste deservit. Adhuc igitur eidem Parocho subjecta erat, ut relate ad Paschale præceptum, Extremamque Unctionem, tum in ordine ad hanc ipsam reservationem. Nondum enim, quod sibi comparaverat illi domino serviens quasi domicilium, quod quidem sufficit, ut quis juxta præscriptum laudatæ Institutionis, quoad ea, quæ præmisimus, Parocho subjiciatur, mutaverat; nec vaga dici ulla ratione poterat, quod in alia Parœcia, & quidem ejusdem Diœcesis, domum paternam, aut maternam habere affirmetur. Neque vero vel minimum nos movet, quod jam a domino dimissa fuerit, aut animus illi jam esset, ad aliam Parœciam crastina etiam die accedendi. Equidem nec dimissio famulatus sufficit, ut a ditione reapse subtrahatur illius Parochi, in cujus Parœcia sita est domus, in qua adhuc moratur, & quasi domicilium consecuta est, neque animus se se mox recipiendi in paternam domum intra fines alterius Parœciæ sitam, par est, ut absolute dicatur, & reapse fiat huic Parocho subjecta; secus dimissa domo aliqua, & alia conducta statim desineret quisquis esse subditus Parochi primæ domus, & secundæ subjeceretur; quod nemo dixerit, quum quotidianæ experientiæ refragetur, qua, nemine contradicente, ipsum factum, actualis nempe & completus

a pri-

a prima Parœcia discessus, & actualis jamque absoluta habitatio in altera omnino requiratur. Et profecto, an non ex omnium Doctorum sententia, referente Sanchesio lib. 3. disp. 23. §. *Non tamen* num. 2., ut quis domicilium, vel quasi domicilium acquirat, non sufficit animus illud comparandi, sed & factum exigitur, scilicet, quod ibi habitare quis incipiat animo permanendi, juxta legem *Domicilium* Digest. ad municipa. ibi : *Domicilium re & facto transfertur*, ubi glossa V. *Domicilium* addit *facto*, *subintellige*, *& animo*; *nam hæc duo sunt necessaria?* Ergo & ad domicilium, vel quasi domicilium deperdendum, & animo & re, seu facto opus est. Siquidem, ut habetur cap. 1. de regulis juris, *omnis res per quascumque caussas nascitur, per easdem & dissolvitur*. Quum igitur, etsi animum ea famula domicilii mutandi habuerit, illud tamen hactenus, quum rem etsi incompletam habuit cum Capellano, non mutaverit, & ex alia parte vaga non sit, nec in ordine ad Eucharistiæ & Extremæ Unctionis Sacramenta, aut ad reservationem in casu 4. comprehensam, subjecta dici possit Parocho suæ paternæ domus; adhuc vere, relate ad hæc ipsa, subdita censenda est, & Parochiana illius Parochi, intra cujus ditionem famulatum exercebat, & in qua adhuc commoratur. Indubie ergo Capellanus in reservationem incidisse dicendus est.

CAS. III. Exposito solemniter in Altari Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, non collocatur imago Sanctissimi Crucifixi, prout fieri solet tempore Divini Sacrificii: Rite ne?

Quod proponitur, jam resolvit in sua Constitutione, quæ habetur in secundo Tomo Bullarii n. 18. Gloriosiss. semper Recordat. Benedictus XIV. edita die 18. Julii anno 1756. ejusdem Pontificatus 6., quæ incipit, *Accepimus*. En ipsius Constit. verba. „ Quarto loco disputatur, utrum Crucifi„ xus inter candelabra collocandus videatur, quum Sacrum peragitur in eo „ Altari, ubi Divina Eucharistia non includitur Tabernaculo, sed publice „ fidelium venerationi exponitur. Id necessarium esse putavit Sacrorum „ Rituum Congreg. die 14. Maji anno 1707. Hoc enim petitum fuerat: „ *An super Altare, in quo Sanctissimum Sacramentum expositum est, Crux de* „ *more collocari debeat*. Sic autem responsum est: *Numquam omittendam Cru*„ *cis cum imagine Crucifixi apposita collocationem*. " Verum quum varia etiam tunc fuerint, addit Sapientissimus Pontifex „ ac discrepantia in illa „ sententia ferenda PP. suffragia, cautum fuit, ne ipsa sententia in lucem „ ederetur. Iterum propterea res, prosequitur Supremus Pastor, deducta „ est in examen initio Pontificatus nostri *die 2. Septembris anno* 1741. in „ eadem Congregatione Sacr. Rituum, quæ postquam omnia diligenter „ accurateque perpendit, decrevit ut quælibet Ecclesia morem & institu„ tum, quod antea servaverat, in posterum quoque retineret. " Et sapienter quidem addit „ a Sacr. Rit. Congreg. decretum id fuit, quum in va„ rias semper & oppositas abierint sententias Sacrorum Rituum interpre„ tes ac Scriptores, ob varia, & quidem non contemnenda momenta, „ quæ pro utraque consuetudine tuenda proferri possunt. " Si igitur in ea Ecclesia, de qua sermo est, jam viget consuetudo, ut, exposita solemniter in Altari Sanctissima Eucharistia, non collocetur inter candelabra tempore Divini Sacrificii Crux cum imagine Crucifixi apposita, ritus iste inviolabiliter servetur, neque nova disciplina ullatenus excitanda est; quemadmodum, si usus invaluit ut apponatur, hoc ipsum religiose ab omnibus etit observandum.

MEN-

MENSE JULIO.

CAS. I. Obtentis a Titio & Berta proprii utriusque status liberi probationibus, quæ pro matrimonio inter ipsos ineundo requirebantur, quum interrogarentur quisnam eorum esset Parochus, responderunt, Sanctæ Mariæ, immemores jam uno ab hinc mense ab ea Parœcia discessisse. Hac habita responsione, ad Parochum Sanctæ Mariæ, veluti ad proprium ipsorum Parochum directa fuit facultas, ut eorumdem matrimonio adsisteret, quod Parochus reapse executus est: Fuit ne validum hoc matrimonium?

Quamquam olim nonnulli Cardinalis de Luca disc. 1. n. 4. & seq. de Matrim., & disc. 26. n. 25. in annotat. Concil. auctoritate permoti, ut ait Felicis. Record. Benedictus XIV. in sua Ecclesiastica Institutione 21. Tomi 4. nostræ italicæ editionis, celebrato matrimonio ab eo Parocho, quem Episcopus designaverat, quod falso eidem alterum contrahentium subjectum esse existimabat, illud irritum censuerint; tamen Sac. Congr. Conc. referente Fagnano in Cap. *Quod Nobis* n. 55. de Clandest. Despons. contrariam opinionem approbavit, ad quam hic casus a Sacra Pœnitentiaria, cui fuerat propositus, fuit pro decisione remissus. Quam rursus eadem Sacra Congregatio amplexata est die 9. Septembris anno 1684. quam resolutionem integram in adducta Institutione refert laudatus Sapientissimus Pontifex. Et merito quidem: tametsi enim celebratum fuerit Matrimonium, de quo agimus præsente Parocho, cui neuter ex contrahentibus vere subjiciebatur; attamen Parochus ille, qui præsens aderat, de licentia interfuit ipsius Episcopi: valet igitur quod contractum est, ipso præsente, matrimonium. Neque enim Tridentina Synodus jubet, matrimonium omnino contrahi coram Parocho, cujus ditioni subsunt Sponsi; sed id solum præscribit, ut Parochus adhibeatur, vel alius Sacerdos, modo tamen ipsius Parochi, aut Episcopi facultas intercedat. En ejus verba cap. 1. sess. 24. de Reformat. Matrim. *Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii, ac duobus, vel tribus testibus*. Quum ergo huic matrimonio interfuerit, alius quidem, sed de consensu proprii Episcopi, qui sane expedita ad ipsum licentia, ut illo matrimonio adsisteret, eumdem veluti deputavit, ac si reapse fuisset proprius Parochus. Valet igitur matrimonium in ejusdem præsentia celebratum. Vide laudatam Institutionem.

CAS. II. Quum Titius furti cujusdam accusaretur, Fabio testi aliud furtum sibi ab eo clam commissum objecit: Id ne fas eidem fuerat?

Ut detur locus quæstioni, primo supponendum est, furtum, cujus accusatus est Titius, falso & per calumniam ipsi fuisse a Fabio teste impositum. Si enim reapse illius criminis reus esset, procul dubio nefas eidem foret, ipsi opponere furtum aliud sibi ab ipso clam commissum. Siquidem nullum illi jus esset ad se defendendum, quum reapse illius criminis, cujus accusatus fuerat, reus sit. Nemini enim jus competit, se se defendendi contra veritatem. Quamobrem illius occulti furti sibi a Fabio facti manifestatione uteretur, ut falsum probaret in judicio, nempe tale furtum a se non fuisse commissum; quod certe, nemine dissentiente, maximum peccatum esset. Supponendum secundo est, revera Fabium furtum illud, quod Titius eidem objecit, patrasse. Siquidem imponere falsum crimen testi etiam calumnianti ad propriam tuendam famam, seque etiam defendendum, nefas omnino est, & contraria opinio proscripta fuit ab Ecclesia, præsertim in iis propositionibus n. 43., & 44. ab Innoc. II. die 2. Martii feria 5. an-

 no

no 1679. damnatis, quæ sic exponebantur: *Quid ni non nisi veniale sit, detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?* Et: *Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam & honorem defendat. Etsi hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia*. Hisce præsuppositis, affirmandum censeo, fas utique uisse Titio verum furtum a Fabio teste sibi clam patratum eidem opponere. Etenim uti docet Angelicus 2. 2. quæst. 73. art. 2. in corpore: *Et si quidem verba, per quæ fama alterius diminuitur, proferat aliquis propter aliquod bonum necessarium, debitis circumstantiis observatis non est peccatum, nec potest dici detractio*: quam doctrinam repetit ad primum argumentum, ubi asserit, licitum esse delinquentis crimina ob illius emendationem revelare, illud ad Judicem denunciando. Jam vero Titius in data hypothesi revelasset Fabii furtum propter bonum aliquod necessarium, ad se nimirum tuendum contra falsum ejusdem testimonium. Revelavit enim, quum se se sentiret opprimi ex falso ipsius testimonio, atque in evidens periculum adduci, subeundi damnatorii judicii, ex quo sibi licet insonti probrosum latronis nomen incurrendum erat. Poterat ergo absque, ne minima quidem, culpa ejusdem delictum manifestare, eumque ut testem ejurare, contra quem caussa rejectionis adeo justa sibi succurebat. Ex una enim parte testis habens tale crimen, licet occultum, ineptus est ad testificandum, & calumniator, reum impetendo in judicio, juri suo cedit, conceditque reo jus sese defendendi: ex altera vero, nemo tenetur alterius famæ honorive parcere, cum propriam vitam propriive nominis honorem tueri alia ratione non potest. Quamobrem ipse Angelicus quæst. 62. art. 3. *tenemur*, inquit, *habere animum paratum ad contumelias tolerandas, si expediens fuerit: quandoque vero oportet ut contumeliam illatam repellamus*. Hoc tamen dictum nolumus, nisi positis duabus potissimum conditionibus: Prior est, quod Titio alia non adsit ratio criminationi repellendæ; etenim si posset alia ratione eamdem a se ipso removere, nulla jam eum necessitas urgeret, istius falsi testis occultum furtum opponere, & palam facere. Altera est, quod vitium detegas, quod possit esse argumento, accusatorem tuum revera esse falsum testem, nullamve fidem mereri: si namque crimen foret ejusmodi, quod dicto ab eo falso testimonio impertinens omnino foret, nec quidquam juvaret Titium ad se se defendendum, illud sane nulla omnino ratione indicare posset absque peccato, nec nisi contracta obligatione reparandi damni, quod ei absque ullo jure, vel necessitate attulisset, secluso tamen casu, quod ea de re verbis expressis interrogatus fuisset a Judice. Merito propterea inquit Sylvius in 2. 2. quæst. 62. art. 2. quæsito 10. *Si autem detectio criminis alieni non sit necessaria ad famæ tuæ defensionem; sive quia potes aliter eam tueri, ut juramento, vel testibus; sive quia tale crimen alienum detegere, est ad tuam defensionem impertinens: peccas contra justitiam illud detegendo, & ad restitutionem obligaris*. Quum ergo Titius, ut supponimus, non potuisset alia ratione, tum vitam, tum honorem sibi vindicare, nisi opposuisset Fabio testi furtum sibi ab eo clam commissum, hocque crimen eidem oppositum plurimum valeat infringendæ apud judicem ejusdem fidei, ut per se patet; fas utique Titio fuerat, hoc ipsum revelare.

CAS. III. Parochus pauper cereo jam benedicto partem aliam, loco alterius jam consumptæ, addidit, illudque iterum benedicit: Rite ne?

Quod præstat Parochus ob Ecclesiæ suæ paupertatem, utque sumptibus propriis parcat in Cerei Paschalis Benedictione, non esse improbandum affirmant Quartus de Bened. tit. 2. sect. 6. dub. 2. Pittonus de Off. lib. 1. n. 289.

1. 289., atque Meratus p. 4. tit. 10. de Sabbato Sancto in suis ad Gavantum notis, & observat. n.27., si quoad majorem partem fuerit refectus; negant vero si solum quoad minorem. Etenim, quum, ut communiter dicitur, major pars trahat ad se minorem, major pars addita Cereo non benedicta, ad se traheret minorem partem jam benedictam. Quamobrem quodammodo amitteretur per hanc additionem prior benedictio, nec jam Cereus benedictus iterum benediceretur, quod fieri non potest absque peccato saltem veniali, sed Cereus carens benedictione, & absolute Cereus novus, qualis benedici debet ex ipsarum Rubricarum Missalis vi, & ex vi Benedictionis, seu Praeconii, quae Cereum novum esse debere supponit. Contra vero, si in minori tantum parte reficiatur, ob oppositam rationem totus jam est benedictus: non potest ergo iterum benedici, quum haec secunda benedictio suo frustraretur effectu contra reverentiam ei debitam. Non desunt tamen, ne quidpiam dissimulem, qui Ecclesiarum praxi & paupertati plus donandum esse censentes, affirmant quod, licet Cereus in minori parte refectus, ita forsitan benedictus judicari possit, ut nova benedictione non egeat; nil tamen vetat, quin de novo benedicatur benedictione directa ad eam partem, quae reapse benedicta non est: siquidem proloquium illud, Major pars trahit ad se minorem, valet quidem, inquiunt, si sermo sit de rebus fluidis, quae inter sese miscentur & confunduntur. Unde, si minor pars non benedicta majori addatur jam benedictae, totum fit benedictum, ut de aqua & de oleo affirmant Canonistae; secus vero, si de rebus solidis loquamur, quae minime miscentur. Unde etiam Alex. VII. die 6. Febr. 1657. decrevit, quod, si in Coronis benedictis loco granorum deperditorum alia addantur non benedicta, haudquaquam obtinentur Indulgentiae, quod sane non eveniret, si grana non benedicta per additionem ad benedicta, benedicta fierent. Hanc opinionem amplectitur Cavalerius cap. 21. de Sabb. Sancto Decreto IV. cap. in ord. 345. Quidquid sit de hac sententia, a prima nullatenus recedendum esse censeo. Quamobrem approbandus est Parochus, si Cereus fuit in majori parte ab ipso refectus, reprobandus ac corrigendus, si in minori parte.

MENSE AUGUSTO.

CAS. I. INvenerat filius in quadam capsula proprii Genitoris jam defuncti testamentum suis munitum & obsignatum sigillis. Sed quum extimesceret, ne plura pia legata fuissent in eo a Patre instituta, ipsum penitus dilaceravit, ac igni tradidit ut combureretur. Incidit ne in casum reservatum?

Filium in casum reservatum, ea testamenti sui Genitoris laceratione incidisse pro certo affirmandum censemus. Etenim in recenti Casuum reservatorum tabella num.8. legitur: *Dolosa occultatio tabularum testamentariarum, sive Notarii, sive Haeredis industria.* De hoc autem casu procedit propositum quaesitum. Quisquis ergo quoquomodo culpabiliter ac dolose testamentum aliquod occultat, dummodo haeres sit, vel Notarius, in casum hunc reservatum reapse incidit. At numquid non Filius per eam lacerationem ac combustionem, testamentum Patris occultavit, & quidem culpabiliter & ex industria? An non enim testamenti suis muniri & obsignati sigillis laceratio & combustio, si finem ac scopum attendas reservationis, ipsam occultationem includit, quin & ipsi occultationi quid majus est ac fortius? Quod enim occultatur forte poterit aliquando inveniri; at quod flammis traditur ac prorsus dilaceratur, quis umquam reperiet? Quum ergo finis ac scopus hujusce reservationis sit, ne mens testatorum defraudetur, quaeque

ab ipsis statuuntur, ab hæredibus impediantur, vel denegentur, sed accuratæ executioni mandentur, ut per se patet, idque æque, immo & a fortiori per lacerationem, vel combustionem, ac simplicem occultationem habeatur, procul dubio in adductum casum incidit filius, cui, quum onus certe incumbat Patris ultimam voluntatem in testamento expressam aperire, ut eam exequatur, secus nullum esset jus a lege Genitori concessum, quidpiam testamento suo legare, vel disponere, si liberum esset filio id ipsum executioni mandare, aut prorsus negligere: mutuam enim invicem relationem dicit Patris jus ad condendum testamentum, & obbligatio filii ad illud aperiendum, ut quæ in ipso a Patre præscribuntur, perficiat, unumque ex alio inferrur; quumque filius dedita opera testamentum laceravit atque combusserit, ne, scilicet, ad implenda ea legata, sibi forte a Patre in ipso imposita, cogeretur: *Sed quum extimesceret*, inquit propositus casus, *ne plura pia legata fuissent in eo a Patre instituta*, culpabilis sane fuit & dolosa laceratio & combustio, quam ipse audacter perfecit. Dices forsan, quum sermo sit de reservatione, quæ odiosa est, nequit extendi ultra naturalem ipsorum verborum, quibus exprimitur, significationem ac sonum: porro solam occultationem exprimunt reservantis verba. *Dolosa*, inquit, *occultatio* = laceratio autem vel combustio nòn est occultatio. Verum, etsi lex Reservationis verbis solam occultationem exprimentibus utatur; attamen ob finem, & rationem, quæ dicitur legis anima cap. *Ratio nulla de Præbendis & lege quum Pater* §. *dulcissimis ff. de legibus* 2. neque verbis utitur, nisi tamquam instrumentalibus signis, & combustionem & lacerationem comprehendit. Ut enim ait Baldus in legem *scire leges ff. de legibus* magis attendenda sunt, quæ ex mente comprehenduntur, quam ea quæ comprehenduntur ex verbis; & a verbis est recedendum, quando aliter apparet de mente disponentis *l. non aliter cum materia ff. de legibus:* Quamobrem merito in cap. *Humanæ aures* 22. quæst. 5, hæc habentur: *Non debet aliquis verba considerare, sed intentionem ac voluntatem, quia non debet intentio verbis deservire, sed verba intentioni*. Jam vero, quis neget in nostro casu, mentem ac voluntatem reservantis esse, & combustionem & lacerationem comprehendere, utpote quæ non minus fini legis, qui est impedire ne Testatorum ultimas voluntates defraudare quis audeat, opponantur? Reapse ergo reservationi subjicitur, & in hanc legem committit, ut habetur, *Non dubium C. de legibus*, quia tametsi *verba legis sit amplexus, contra legis nititur voluntatem*.

CAS. II. Sergius plurimorum reservatorum reus accedit ad Confessarium privilegiatum suam Sacramentali Confessione conscientiam expiaturus: sed voluntarie sacrilegam Confessionem instituit: Consulit ne satis propriæ conscientiæ, si eamdem Confessionem debitis dispositionibus fretus repetat simplici Confessario?

Quamquam plures ex Theologis affirmare non dubitent, Sergium voluntarie sacrilegam illam Confessionem apud Confessarium privilegiatum instituentem, modo omnia, quæ commisit, peccata reservata confiteatur, posse eamdem Confessionem debitis fretum dispositionibus simplici Confessario repetere, & ab eo directe absolvi, quod nempe per expositionem reservatorum factam privilegiato aliunde fini reservantis satisfactum sit: hic enim alius non est, nisi, ut quædam graviora peccata judicio subdantur peritioris Confessarii, ab hoc debita pœnitenti remedia applicentur, & congrua pœnitentia, quæ ab ipso acceptetur, imponatur; quæ omnia etiam in Confessione voluntarie sacrilega, in qua omnia reservata privilegiato Confessario exposita fuerint, ad amussim perfici posse quis neget? Attamen longe probabilius existimo, id esse omnino negandum. Etenim Confessarius privilegia-

giatus nullam habet in reservata jurisdictionem, aut potestatem extra pœnitentiæ Sacramentum. Nec enim potest, uti Superior & Ordinarius, alteri facultatem suam in reservata delegare, aut pœnitenti concedere, ut ad quemcumque Confessarium accedat, ut ab eo etiam a reservatis sibi jam delatis directe absolvatur: Superior autem reservationem non tollit, nisi, aut Sacramentaliter absolvendo, aut delinquentem remittendo ad inferiorem Sacerdorem, cui suam delegat jurisdictionem. Quum ergo nullum omnino sit Sacramentum, quod Sergius coram eo Confessario privilegiato instituit, & quidem ex propria malitia ac libera voluntate, nullave prorsus fuerit, ac irrita ea Sacramentalis absolutio, adhuc, quæ sacrilege confessus est, crimina, sunt æque ac prius reservatione obnoxia, neque ab altero, quam a Confessario privilegiato, aut Superiori, extra necessitatem possunt directe sacramentaliter absolvi. Et sane: Præsumi ne potest Superiorem, vel delegatum anferre velle reservationem eorum, quæ sacrilega impietate, & in Sacramentum ipsum tam gravi offensa eisdem exponuntur? Commodum ergo ex propria malitia reportabit peccator, & sua ipsum fraus juvabit. Consuetudinem adducunt Salmanticenses: at unde illa eruatur, & quonam fundamento fulciatur ego non video. Neque vero adæquatus reservationis finis est, quod ea peccata, si committantur, aut ipsius Superioris, aut Delegati judicio quoquomodo subjiciantur, debitaque pœnitentia multentur; sed potissimum, ut recte subjecta sacramentali absolutioni, aut ab ipso Superiore, aut a Delegato vere deleantur. Judicium enim hujusmodi, præsertim si de delegato loquamur, est fori Sacramentalis, quod non nisi per validam absolutionem perficitur atque completur; Quod quum non eveniat, si culpabiliter & sacrilege nulla sit & irrita confessio, adhuc reservatio durat; neque poterit sacrilegus, quamquam ad meliorem frugem reductus, debitisque dispositionibus fretus, eamdem confessionem coram Confessario simplici repetere, & ab eo directe absolvi. Hoc fatetur ipse Suarez 3. part. tom. 4. dist. 31. sect. 4., si pœnitens sacrilegam Confessionem instituens animum non habeat reservata illa crimina, quæ exponit, impostèrum evitandi. Cur autem? nisi quia mera reservatorum expositio, tametsi aut Superiori, aut Delegato in ipsa Sacramentali Confessione fiat, par non est reservationi tollendæ, nisi iis sit donata conditionibus, quæ requiruntur ut absolutionem Sacramentalem mereatur, qualis certe non est si vero non relabendi proposito destituatur. Suam ergo Sergius repetat Confessionem coram privilegiato, suæque tutius consulet saluti, nec ego certe aliter judicarem pro praxi.

CAS. III. Quum Parochus Sanctissimum Viaticum Infirmo administraverit, plurima in Pyxide fragmenta remansisse observat. Debet ne eamdem cum luminibus ad Ecclesiam deferre?

Non censeo, esse ob ea fragmenta ad Ecclesiam cum luminibus redeundum. Etenim primo ea fragmenta, facta post administratum Viaticum infirmo, digitorum Sacerdotis vino aut aqua ablutione poterunt una cum ablutione ipsa infirmo tradi ad se purificandum: unicam enim cum antecedenti spiritualem refectionem constituunt. Secundo in hac circumstantia, ob sola ea fragmenta cum luminibus Pyxidem deferre ad Ecclesiam, est apertissime contra praxim: statim ac enim infirmus sacra Synaxi refectus est, luminaria extinguuntur, & incunctanter populus domum suam petit, prout etiam præscribit Rituale Romanum hisce verbis: *Quod si ob difficultatem, aut longitudinem viarum, vel quia ea, qua decet, veneratione Sacramentum ad Ecclesiam commode reportari non potest, sumpta fuerit una tantum particula consecrata, tunc, ea infirmo administrata, Sacerdos una cum aliis,*

pri-

privato habitu, extinctis luminibus, umbella demissa, latente Pyxide, ad Ecclesiam, vel domum quisque suam revertatur.

MENSE SEPTEMBRI.

CAS. I. Clericus ruri commorans festis diebus, absolutis in Ecclesia Vesperis, aliisve sacris functionibus, cum sociis laicis, recreationis gratia, publicam tabernam petit, quin tamen se inebriet: Incidit ne in aliquam pœnam?

Certum est, Clericis omnibus, ad evitandum in ipsis ebrietatis periculum, jure communi absolute prohiberi, ne, edendi vel bibendi caussa, tabernas ingredi præsumant, nisi ad id necessitate itineris compellantur, ut expresse habetur *in Cap. Clerici, is de Vita & honestate Cleric.* & in Canon. *Clerici, dist.* 44. Quin Canon. *Nulli eadem distinctione* pœna depositionis eisdem comminatur, si tabernam etiam ingredi non cessaverint; cui Canoni consentit Canon Apostolicus num. 53., in quo hæc leguntur: *Si quis Clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, a communione excludatur, excepto tamen eo, qui necessario in itinere in commune divertent hospitium.* Diœcesanæ autem nostræ Synodi lege atque statuto tit. 3. de Vita & honestate Cleric. cap. 1. §. 2. Clerici omnes prohibentur, sub gravibus pœnis, inebriari, aut cauponas frequentare, in iisque tempus terere: *Si aliquem ebrium esse constiterit*, en ejus verba, *aut cauponas frequentantem, & in tabernis horas terrentem, graviter plectemus, removendo etiam ab audiendis confessionibus, ubi fuerit delinquens Sacerdos, repellendo ab Ordinibus, si Clericus.* Poterit ergo omni dubio procul Clericus, de quo propositum est dubium, tum pœna depositionis, tum remotionis ab aliis Ordinibus puniri. Quamquam enim dumtaxat affirmetur, Clericum hunc tabernam ingredi, animi exhilarandi gratia, quin se inebriet; non deest tamen ex una parte inebriationis periculum, vi cujus sub depositionis pœna, jure communi, Clericis interdicitur, tabernas ingredi absque caussa; ex alia vero, si festis diebus cum aliis laicis sociis publicam tabernam petit, jam cauponam frequentat, horasque in taberna terit, quod exigit Synodus nostra, ut remotionis ab aliis Ordinibus puniatur. Utraque igitur pœna merito puniri potest.

CAS. II. Apulejus, quum salvare non possit res suas, aliasve quas apud ipsum deposuerat ejus amicus, & ipsi etiam commodaverat, aliis omissis, totus est ut proprias servet, sicque reapse accidit:

Est ne immunis a restitutionis onere?

Ut ea, qua par est, claritate ad propositæ difficultatis discussionem procedamus, omnique adimendæ æquivocationi tria potissimum accurate distinguenda sunt. Vel enim res depositæ & commodatæ longe pretiosiores erant rebus propriis, vel æquales, aut etiam inferioris conditionis ac pretii. Si primum dicas, a restitutionis onere excusari non potest Apuleius, qui relictis rebus apud se depositis, sibique etiam commodatis, totus est ut proprias servet, quod reapse accidit. Etenim, ut ipsa prudentia & æquitas naturalis suadent, Depositarius, vel Commodatarius, quum res suas, & alias, quas habet apud se depositas, vel sibi commodatas, salvare haud potest, tenetur is has pretiosiores præferre propriis minoris momenti, illasque salvare posthabitis propriis. An non enim suapte natura res pretiosiores exactiori diligentia custodiendæ sunt, aliis vilioris inferiorisve conditionis? An non, si suæ ac propriæ fuissent, tum viles, tum pretiosæ, posthabitis vilibus curasset pretiosas? Defecit ergo ea diligentia ac fides, qua tenebatur erga depositas res. Ut enim ait Gregorius IX. in Cap. *Bo-*

na:

na fides abesse præsumitur; *si*, *rebus tuis salvis existentibus*, *depositas amisisti*; & in lege *Quod Nerva* 32. *Dig. Depositi* hæc habentur: *Et si quis*, *non ad eum modum*, *quem hominum natura desiderat*, *diligens est*, *nisi tamen ad suum modum in deposito præstat*, *fraude non caret*: *nec enim*, *salva fide*, *minorem iis*, *quam suis rebus*, *diligentiam præstabit*. Quum ergo majorem diligentiam ipsa hominum natura exigat erga res pretiosiores, quam viles, quumque ipse Apulejus res pretiosiores, in ea facti circumstantia, salvasset, relictis vilioribus, si propriæ omnes fuissent, & ex alia parte non minus depositam rem, quam propriam curare debeat Depositarius, fraude non caret, ac propterea ad earum valorem restituendum tenetur; quod quidem a fortiori dicendum est de commodato, utpote quod solius Commodatarii gratia fieri solet, qui propterea pro ejusdem custodia exactissima diligentia uti debet, prout habetur expressum in l. 1. §. *is quoque ff. de action. & oblig. exactissimam diligentiam custodiendæ rei præstare compellitur*, *nec ei sufficit eam diligentiam adhibere*, *quam suis rebus adhibet*, *si alius diligentius custodire potuerit*. Hinc Commodatarius tenetur etiam de levissima culpa, qualis certe esset, si, servatis rebus suis vilioribus, prætermitteret pretiosas sibi commodatas, utpote quod non præstaret ne vir quidem diligens, quod utcumque expresse decrevit Gregorius IX. in cap. *quum gratia*, *unico de commodato*, *libr.* 3. *titul.* 15. hisce verbis: *quum gratia sui tantum quis commodatum accepit*, *de levissima etiam culpa tenetur*, *licet casus fortuitus sibi non debeat imputari*. Ex hac autem lege atque ratione inferimus, Apulejum ad restituendas res sibi ab amico commodatas teneri, tametsi suæ fuissent æque pretiosæ, ac commodatæ. Quamquam enim ultro fateamur cum Abbate in citat. cap. *bona fides* 2. *de deposito*, unumque magis se ipsum diligere posse, quam proximum, sicque cæteris paribus, potius suas, quam alienas res conservare ac curare possit, si loquamur de Deposito, quod in solius deponentis gratiam fit, immo & de Pignore atque Conducto, quod fit in gratiam utriusque, sicque, in pari caussa, merito quis sibi prospicere possit, quam aliis, tamen hoc locum non habet, si de commodato sermo sit, eo quod in pari caussa magis conveniat Commodatarium, cujus solius favore institutus fuit contractus, ex fortuito casu damnum sustinere, quam commodantem, qui servandus est omnino indemnis Hinc lege *sicut certo* §. *quod vero ff. Commodati*, dicitur, quod Commodatarius ex casu fortuito non teneatur, *nisi forte*, *quum posset res commodatas salvas facere*, *suas prætulit*. Sed quid si res depositæ, vel commodatæ fuissent notabiliter inferioris conditionis ac pretii, ac essent res propriæ? Adhuc ne in ea facti circumstantia ad aliquid restituendum deponenti, aut commodanti est adstinguendus? Non equidem. Etenim, ut ait Glossa in add. l. *sicut certo ff. Commodati Vers. salvas facere*, Depositarius, vel Commodatarius suas pretiosiores res præferens atque salvans præ alienis depositis ac commodatis vilioribus, quando utrasque salvare nequit, id præstat quod quilibet diligens reapse faceret circa res suas: Atqui sive Depositarius, sive Commodatarius non tenetur præstare circa res alienas, nisi quod diligentissimus faceret circa proprias. Ad nihil ergo tenetur. Siquidem ne de levissima quidem culpa arguendus est. Id ipsum tradit Abbas in d. cap. 2. *Bona fides de Deposito*, Angelus V. *Commodatum* Pirhing., Engel., Lessius, & communiter, tum Juristæ, tum Theol.

CAS. III. Peracta solemni Processione cum Sacra Reliquia Sancti Matthæi Apostoli, Parochus cum eadem populum benedicit: Id ne licet?

Ne levissima quidem adest ratio dubitandi. Etenim ritus benedicendi populum cum reliquiis Sanctorum, ut optime in sua dissertat. de ritu ostensionis Reliquiarum, edita Romæ anno 1731. observat Canonicus Morettus,

tus, est conformis praxi variarum Ecclesiarum, immo & Ecclesiæ Romanæ cæterarum Matri ac Magistræ, quum in ipsa Alma Urbe sæpius Clemens XI. Populo Romano, adhibitis sacris reliquiis SS. Crucis ac Sanctæ Veronicæ, sacræque Lanceæ, fuerit benedictionem elargitus, quo quidem munere pluries perfunctum se esse testatur, quum inter Canonicos esset Basilicæ Vaticanæ, quibus solis eas Reliquias attingere licet, in sua Eccles. Inst. *6.* tertii Volum. §. 3. n. *26.* Bened. XIV. Hanc ipsam consuetudinem a multis jam annis servat Ecclesia Bononiensis, quam in eadem Institut. commendavit, ac servandam censuit ipse Sapientissimus Pontifex hisce verbis*: Quare eumdem ritum nos summopere commendamus, quoties Sacras Reliquias publica auctoritate ac testimonio firmatas circumferri contingat.*

M E N S E O C T O B R I.

CAS. I. SEmpronius Clericus confingens plurimos habere inimicos, qui sibi insidias moliuntur, sive in Parœcia, sive in ejusdem viciniis, arma gestare solet: Est ne alicujus peccati reus?

Ex justa aliqua caussa, puta, ad se, vel proximum, propriasve, aut alienas res contra injustum invasorem defendendas, Clericis licere arma gestare, docent cum Glossa in cap. 2. *de Vita & honestate Cleric.* V. *Clerici arma* Abbas ibidem num. 8., Barbosa hic, Belletus p. 1. Disquis. Cleric. §. 17. de Disciplina Cleric. num. 14. & seq., & alii satis comm., quod nempe, ut habetur *in Cap. Dilecto 6. de Sentent. Excommun. in 6. omnes leges, omniaque jura, vim vi repellere, cunctisque se defensare permittunt*, subintellige tamen, si alia via propulsari nequeant injuriæ, tum in ordine ad vitam servandam, tum quoad bona fortunæ: quod sane in Clericis non verificaretur, si ipsis nulla ratione fas esset arma deferre. Quamobrem Glossa ipsa docente cum Abbate in d. caput, Clericis iter periculosum suscipientibus, ad latronum seu hostium terrorem, arma, tum defensiva, tum offensiva secum habere, permittitur, ac etiam ducere familiares armatos *ex Can. Maximianus* 23. *quæst.* 3., usuque jam receptum est, ait Pirhing., ut arma defensiva, quotiescumque iter faciunt, secum habeant. Quod in præsentia in dubium vocatur, est, an æque id liceat Sempronio Clerico, qui confingit se plures habere inimicos. Et absolute id negandum censemus, ac propterea eundem ea gestantem in hac circumstantia peccati redarguendum. Etenim si Clericis, ut ea probant, quæ jam produximus, momenta, fas est arma deferre, urgente dumtaxat aliqua caussa, consequens est ut ea caussa non existente, idipsum nefas illis sit, secus an non omnis] Sacrorum Canonum id Clericis expresse pateret? Deinde apertissime armorum delationem in hac nostra Diœcesi interdicit Clericis omnibus per hæc verba ultima Diœcesana Synodus lib. 3. de Vita & honestate Cleric. cap. 1. §. 3. *Armorum quodlibet genus, sine nostra facultate in scriptis caveant ne aliquando deferant, aliter carcere, aliisque pœnis arbitrio nostro, seu Vicarii nostri pro modo culpæ & armorum specie severe, punientur.* Jam vero Sempronio Clerico nulla suppetit ratio, ob quam ea arma deferat, quum pericula, quæ non sunt, ipse confingat, ut affirmatur in casu, *Confingens plurimos habere inimicos.* Nefas igitur illi est, eadem gestare: quum velit hac agendi ratione Deo simul & sæculo deservire, contra id quod præscribitur in Canone, *Quicumque ex Cleric.* 23. *quæst.* 8. *& in Canon. Si quis vult. dist.* 33., ubi exemplo Moysi, qui orando vicit Amalecitas, Exodi cap. 17. affirmatur, Clericorum arma & munimenta esse debere orationes. Peccat ergo Sempronius, an autem graviter, vel leviter, constabit ex sequenti resolutione.

CAS.

CAS. II. Idem Clericus ea arma, ut in superiori casu fuit propositum, gestans, incurrit ne in aliquam pœnam?

Quamquam Clericis aperte prohibitum sit sub excommunicationis pena, arma gestare textu, expresso *in cap. 2. de Vita & honest. Cleric.* hisce verbis: *Clerici arma portantes, & Usurarii excommunicentur*; adeoque, ut infert Abbas ibidem n. 1. graviter reapse peccent, si illa deferant absque vera ac rationabili caussa: excommunicatio enim non fertur, nisi pro gravi crimine, quum nulla sit in Ecclesia pœna excommunicatione major *ex. can. Corripiantur* 24. quæst. 3. Attamen Statuta hæc a Sacris Canonibus pœna non est latæ sententiæ, sed primum ferendæ per Judicem, si Clerici admoniti arma non deponant, sicque accesserit contumacia. Aperte id eruitur ex ipso citato textu, quum enim dicit, *excommunicentur*, innuit pœnam hanc latam hactenus non esse, sed a judice merito ferri posse ac pronunciari in contumaces, ut etiam observant Abbas in *in d. cap.*, Barbosa in Collectan. n. 3. Pirhing. hoc tit. num. 22., & alii communissime. Tametsi ergo graviter peccaverit Sempronius Clericus, ac dignus reapse sit ut excommunicatione puniatur, & puniri merito possit, nullam actu pœnam incurrit. Etenim præter allatam excommunicationem, quæ etiam infligitur *in Can. Nemo Episcop. et in Can. Nullus Sacerdotum* 11. quæst. 3. nulla alia legitur imposita. Neque vero, quod præscribit Diœcesana Synodus, aut profertur in publicis Edictis, latæ sententiæ est, sed dumtaxat ferendæ, ut legenti facile constabit.

CAS. III. Parochus in revalidatione, quam perficit cujusdam Matrimonii inuliter contracti faciem Ecclesiæ, iterum Sponsos benedicit: Rite ne?

Quum in cap. *Vir de secundis Nuptiis* expresse præcipiatur, quod *Vir, aut mulier ad bigamiam transiens, non debet benedici a Præsbytero, quia quum alia vice benedicti jam sint, eorum benedictio iterari non debet*: cui Canonico Decreto adhærens Ritnale Romanum jussu Pauli V. Romani Pontificis editum capitulo de Sacramento Matrimonii, *caveat*, inquit, *etiam Parochus, ne quando conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperint, eos in secundis nuptiis benedicat*, idque intelligendum etiam sit de iis conjugiis, quæ, quum ab aliquod impedimentum dirimens invalida fuerint in faciem Ecclesiæ, exigunt, ut revalidentur. Eadem enim militat etiam in hac circumstantia ratio, quæ adducitur, quod nempe quum *alia vice fuerint benedicti, eorum benedictio iterari non debet*. Nam etsi Matrimonium fuerit invalidum, fuere tamen contrahentes, ut supponimus, tunc benedicti; quum benedictio non respiciat nuptias, sed personas; consequens est, rite non se gesisse Parochum, qui in revalidatione, quam perfecit, Matrimonii nulliter contracti, Sponsos iterum benedixit. Dixi autem, ut supponimus, *benedicti*. Si enim quum primo contraxerunt, nuptialem benedictionem non accepissent, tota jam corrueret exposita ratio. Quamobrem, si citra omne scandalum, quum revalidatur Matrimonium, eos posset ad præscriptum Ritualis Parochus benedicere, quod tamen fieri haud potest, nisi Missam de Sponso & Sponsa celebret, sicuti definivit die 13. Julii anni 1630. Sacra Congreg. Conc. referente Cavalerio in Decret. indice n. 258., sitque tempus, quo Nuptiarum solemnitas interdicta non sit, non video, cur improbandus esset Parochus, si tunc nuptialem hanc benedictionem impertiretur.

MENSE NOVEMBRI.

CAS. I. Ireneus debita mercede constitutus Ovium custos, quum Domino suo affirmaverit, tres, vel quatuor Oves fortuito, cum

 pasce-

pascebant, aufugisse, vel a latronibus fuisse furto surreptas, ab ipso cogitur, aut ad earum pretium solvendum, aut ad probandum, furtum hocce absque sua culpa evenisse: Licite ne ad id obligatur?

Ut sua esset propositæ difficultati responsio, si de foro interno atque conscientiæ quæstio institueretur, discutiendum foret, an ovium fuga vel furtum culpa aliqua saltem levi ipsius custodis evenerint. Siquidem, ut habet lex *qui mercedem* 40. *ff. locati conducti*: *Qui mercedem accipit pro custodia alicujus rei, hujus periculum custodiæ præstat*: quod etiam de ipsa re dumtaxat apud aliquem deposita affirmat Greg. IX. in cap. *Bona fides*, 2. de deposito his verbis: *De culpa quoque teneris .... si aliquid pro custodia recepisses*. Quamobrem restitutionis damnandum procul dubio affirmabis custodem, si illarum curam, quam alii saltem, qui idem rite institutum tenent, ejusdemque sunt conditionis ac status, & diligentes custodes habentur, non gesserit; absolvendm vero, si omnia fecit, quæ saltem *diligens quisque observaturus fuisset*, utar verbis legis *si Merces* 5. eod tit. Verum, quum in præsentia agatur tantum de foro externo, in quo dominus cogere vult custodem, aut ad earum pretium solvendum, aut ad probandum, furtum hocce, aut fugam absque sua culpa evenisse, alia via res est discutienda; idque dumtaxat ad examen vocari potest, num hoc reapse domino jus in ustodem competat. Et quidem affirmandum esse plane non dubito. Etenim, uti habetur lege, *Si Creditor C. de pignorat. action.*, quum depositarius, vel alius hujusmodi asserit rem alienam casu fortuito periisse, tunc ipsi asserenti incumbit probatio. Generale enim est, quod affirmanti probatio incumbat l. 2. ff. *de probationibus*, immo dum agitur, aut de deposito, aut de alia re, cujus custodia alteri mercede conducto commissa fuerat, sat non est asserenti probare amissionem, sed insuper probandum illi est, hoc ipsum absque sua culpa evenisse; alias præsumitur contra eum, uti com altis communissime docet Mascardus de Probat. Concl. 87. n. 2. Etenim amissio, sive factum rei præsumitur ex illius culpa, qui ad ejusdem custodiam tenetur, factum l. *Cum duobus* §. *damna ff. pro socio*, donec contrarium ab ipso probetur, nisi de iis casibus fortuitis loquamur, qui, ut plurimum sine culpa contingunt, ut esset irruptio hostium, aut fulmen, & alia hujusmodi. In istis enim, quum præsumatur culpam abesse, ei qui eam asserit, incumbit onus probandi, uti docet Abbas in add. cap. 2. *Bona fides de deposito*. Fuga autem, aut furtum, quod asseritur, de iis non est, quæ sine culpa custodis, ut plurimum, eveniant. Quamobrem, si ea evenisse dicantur, saltem per conjecturas, habito nimirum respectu ad personæ qualitatem, temporis, aliarumque circumstantiarum, probari hoc debet, inquiunt Abbas cit. cap. 2. n. 8., Pirhin. hoc tit. n. 3. Mascardus dicta Concl. alios satis communiter allegantes, idque etiam ex l. deducitur: *Non omnes* §. *a Barbaris ff. de re militari*, ubi, quod miles captus fuerit ab hostibus, non autem ad eos transfugerit, argumentis seu conjecturis ab ipso probandum esse dicitur. Quum igitur ad ipsum custodem spectet id probare, quod merito id ipsum etiam exigit dominus & custos, ad id etiam a Judice jure poterit adstringi.

CAS. II. Philoponus, qui pluribus ab hinc annis furtum publicum commiserat, nunc ad meliorem frugem redactus, & alter omnino, officium postulat Depositarii cujusdam Communitatis: Molphesius hujus delicti memor hoc ipsum manifestat; quamobrem Officium non obtinet Philiponus, quod secus obtinuisset: Tenetur ne Molphesius ad aliquid Philopono restituendum?

Inficiari non potest, Molphesium graviter peccasse contra præceptum, tum naturale, tum divinum charitatis, quo prohibetur, ne quis alteri faciat,

ciat, quod sibi fieri nollet, omnibusque præcipitur ut sese tales erga alios gerant, quales alios cuperent erga semetipsos agere; quæ quidem, tum novæ, tum veteris legis Scripturæ potissimum commendant his verbis, Tobiæ 4. v. 16. *quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias*: & Lucæ 6. v. 3. *Prout vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis similiter*. Quod quæritur in præsentia est, an peccaverit contra justitiam, ac propterea ad aliquid Philopono restituendum teneatur: quod ut accurate resolvatur, videndum est, an Philoponus fuerit in judicio illius furti convictus, & pœna aliqua in ore omnium multatur, quæ dicitur diffamatio juris; an vero nullum subierit ob illud furtum damnatorium judicium, solumve innotuerit ipso facto, scilicet quod coram multitudine perpetratum fuerit, ut in foro, vel in platea publica sub omnium conspectu, quæ dicitur diffamatio facti. Si primum dicas, nulla ratione Molphesius justitiam læsit; quamobrem nec ulla illi inest alicujus reparationis Philopono præstandæ obligatio. Quoniam publici juris est publici judicii notitia, & ipsa lex potissimum intendit, publicam infamiam in partem venire pœnæ, quæ nocenti debetur, ipsumque famæ beneficio, quod ex delicto jam ipse amiserat, quodve ex damnatorio judicio quod in eum latum est, merito destitutus fuit, omnino privari. Neque refert, quod jam ad meliorem frugem reversus sit, & alter omnino factus, ejusdemque delictum ex hominum memoria penitus exciderit; semper enim adhuc remanet hujus diffamationis caussa, publica scilicet judicis sententia; & quamvis mutatione vitæ jus aquisierit ad famam relate ad ea quæ imposterum perficiet; jus tamen nullum illi esse potest ad famam qua ab ipso judice fuit merito privatus, ut ait de Lugo disp. 14. de Iust. sect. 6. n. 72. Sed quid nullum damnatorium judicium in Philoponum fuit latum, solaque facti diffamatione publicum fuit ejusdem furtum? Peccavit ne contra justitiam Molphesius, illud manifestando, damnique ob id Philopono illati reparandi onus illi incumbit? Negant Lessius, Dicastillus, Bonacina, & alii quamplures, in ea tamen hypothesi, quod ad meliorem frugem redactus jam sit, & alter omnino, uti affirmatur in casu. Siquidem, inquiunt, licet diffamatus jus habeat ad famam, quam bene vivendo sibi comparavit; tamen jus nullum illi est, aut esse potest, ut dicatur fuisse probus illo tempore, quo erat diffamatus. Qui ergo refert, olim illum facinorosum fuisse, puta, furtum commisisse, nullam illi irrogat injuriam. Verum probabilius existimamus, in hac etiam suppositione reapse peccasse Molphesium contra justitiam, nullaque ratione vindicari posse ab obligatione reparandi damni, quod ex illius delicti iniqua relatione Philopono attulit: siquidem tametsi ultro concedamus, diffamatum etiam ad meliorem frugem redactum jus nullum acquisivisse, ut dicatur fuisse probus eo tempore, quo delictum perpetravit; jus tamen acquirere potuit, ne apud eos, qui ejusdem criminis jam penitus obliti sunt, cum tam gravi suo damno, ad eorum memoriam revocetur, ipsum aliquando improbum extitisse. Et revera, quoties Philoponus emendatis moribus integram ab eo crimine, nempe a furto, ob quod fuerat publice diffamatus, vitam ducit, famaque sua jam potitur apud homines, omni præteriti sui sceleris memoria antiquata, non ne jus habet, ut nulla potissimum urgente caussa, hac ipsa fama non privetur? in hac quippe hypothesi illa ipse jam fama fruitur, qua ante illius furti manifestationem gaudebat. Qui ergo in hac circumstantia ad memoriam revocat, quod ipse olim perpetravit furtum, non minus contra justitiam peccat, quam qui primo occultum ejusdem furtum absque ulla caussa ac necessitate revelasset. Neque vero excusari potest ex eo, quod nil, nisi verum, dixerit, secus ex eodem prætextu quibuscumque obtrectationibus aditus ape-

 rire-

riretur, & quilibet facile posset ab obligatione absolvi reparandi damni, quod alteri ex immoderata sua loquacitate attulisset; quod profecto nemo cordatus dixerit. Molphesius igitur vere justitiam læsit, & ad resarciendum damnum, quod Philopono depositarii officium quod petierat, ob hanc suam manifestationem non obtinentis, attulerat, obligatur. Ita Salmaticenses tract. 13. cap. 4., Molina disp. 33. n. 2., Lugo loco cit. n. 85. aliique satis frequenter ex cordatioribus Theologis, modo tamen, ut merito addunt Salmanticenses, præterita infamia fuerit omnino oblivione deleta ac sublata, & reapse emendatus de illo crimine prorsus sit: secus uti docet Angel. Doct. 2. 2. quæst. 73. art. 2., ne minimum quidem justitiam læsisset. Publicum enim esset adhuc in prima suppositione delictum, & in secunda Philoponus adhuc fur jus non haberet ad famam conservandam, etiamsi eam hactenus non amisisset in grave Communitatis detrimentum. En quomodo celeberrimus Theologus Merbesius quæst. 129. p. 2. concl. 2. in fine rem totam absolvit: *Quisquis hominem alias, ob sua crimina infamia notatum, sed sanctiore vita ad meliorem famam postliminio reversum, velut adhuc reum, dedecorat, vel præterita ejus crimina apud inscios commemorat, sæpe lethali flagitio charitatem extinguit; sæpe etiam contra justitiam, ut puta, si inde ullum in iisdem hærere flagitiis suspicio oriatur, & fraudetur lucro ipsi obventuro, vel eidem illi grave damnum emergat.*

CAS. III. Peracta a Parocho solemni supplicatione cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, consecratam Hostiam, quam solemniter in ea supplicatione detulit, divisam in plures partes, communicaturis suo tempore distribuendas, in sacra Pyxide reposuit: Rite ne?

Quamquam Suaresius 3. p. disp. 85. sect. 2. admittat, ex rationabili caussa laico communicaturo dari posse a Sacerdote celebrante partem hostiæ majoris a se consecratæ, idque satius esse affirmet Quartus puncto 2. tit. 7. sect. 1. dub. 3. etiam ad dandum Viaticum, quam canone jam incepto admittere & offerre novas particulas consecrandas: quod quidem congruere videtur antiquæ illi disciplinæ, qua olim Hostia in tres partes dividebatur, quarum una in calicem immittebatur, alteram sumebat Sacerdos, tertia in plures frangebatur particulas, adstantibus, vel infirmis communicandis: *Ex can. Triforme de Consecrat. dist.* 2. Qui enim consecrabatur panis, longe major erat & latior, quam quo nunc utimur, cujus certe ritus quædam adhuc vestigia supersunt in Missa solemni Summi Pontificis, qui, sumpta una dumtaxat parte, tertiam in duas dividit particulas communicandis Diacono & Subdiacono; & in Missa, quæ celebratur in Consecratione Episcopi, in qua Consecrans Episcopus unam dumtaxat sumit partem, & altera Episcopum, qui consecratur, communicat, ut videre est apud Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 11. n. 4., & lib. 2. cap. 15. num. 4. & in Pontific. Rom. de Consec. Episc. Attamen hoc generaliter fieri non debet, uti docet Gavantus in Rubricas Missalis p. 2. tit. 10. de Oratione Dominica litt. I. hisce verbis: *Per particulas danda est Communio; non autem cuicumque de populo dandæ videntur partes illius Hostiæ, quæ forte reservatur post Orationem 40. horarum*: quod etiam vetuit S. Carolus in Syno. Diœces., quod, nempe, rudiores rotundam potius volunt particulam, alioquin facile patiuntur scandalum. Quamobrem merito ipse jussit, ut a solo Sacerdote prædicta Hostia sumatur, post Calicis sumptionem, quod quidem, quum renovandum est SS. Sacramentum, octavo scilicet quoque die, seu semel in Hebdomada statutum videtur ab ipso Con. Turon. 4., quod circa annum Domini 798. celebratum est cap. 4. his verbis: *Illa, scilicet vetus, a Presbytero sumatur, & alia, quæ eodem die consecrata est, in ejus locum subrogetur.* Reprobandum igitur est, quod præstare solet Parochus.

MEN-

MENSE DECEMBRI.

CAS. I. PArochus ad ministrandam infirmo Extremam Unctionem accedens, timens ne consuetas corporis partes Sacro Oleo linire possit, infirmum in fronte innuxit dicens: *Per istam Sanctam Unctionem ... quidquid deliquisti per Visum, Tactum* .... Completa hac Unctione, advertit Infirmum adhuc vivere: Tenetur ne denno, servata consueta methodo, eundem Oleo Sancto innngere?

Qnum Eugenius Quartus, in suo Decreto pro Istructione Armenorum, in hujusce Sacramenti administratione septem unctiones fieri jubeat, quemadmodum suse exponitur in Rituali Romano, certum est inter Theologos, excepta unctione renum, quæ honestatis & pudoris caussa semper omittenda est in feminis, & quandoque etiam in Viris, quod propter labefactatas corporis vires, morbique languores, sine gravi incommodo, vel etiam periculo, sæpissime dimoveri non possunt, quod adnotatur etiam a Ritnali Rom, atque a Card. Sanctorio in suo Rituali; & illa pedum, quæ teste Benedict. XIV. in suo Opere de Syn. Diœc. lib. 8. cap. 3. apud aliquas Eclesias non est in usu, nullam earum prætermitti posse absque gravi peccato, quum omnes adhiberi possunt. Quod disputant inter se se, est, an omnes adhibendæ sint ex necessitate solius præcepti, an etiam Sacramenti. Atque ex hac gravissima Theologorum controversia, de qua nulla adhuc ab Apostolica Sede prodiit sententia, oritur propositum dubium. Si enim certum esset in unica unctione totam consistere hujus Sacramenti substantiam, eaque sola præcepto S. Jacobi, seu potius præcepto Domini per Sanctum Jacobum promulgato, *Ungentes eum Oleo*, satisfieri, sicuti unica ablutione satisfit præcepto Christi *Baptizantes eos*: cui opinioni validissimum præbet argumentum diversa & multiplex Ecclesiarum, quæ tempore Alberti Magni, ut ipse fatetur in 4. dist. 23. art. 16, viguit in unctionum numero disciplina, quod sane cujuscumque Ecclesiæ particularis arbitrio permissum non fuisset, si certus earum numerus ad Sacramenti valorem necessarius judicaretur; quod adhuc fortius evincunt recentiora Ritualia, unicam unctionem fieri permittentia, si omnes perfici nequeant, scilicet, vel quum ægrotus prudenter timetur decessurus, priusquam omnes absolvantur quinque sensuum unctiones, vel quum hoc Sacramentum administrandum est peste morboque contagioso laborantibus, ut contagionis periculum evitetur, sicuti jam constitutum esse affirmat idem Bened. XIV. in laudato Opere, eodem libro, eodemque c.,n.4.,& l.13.,c.29.n.20., jam decisum esset, peracta a Parocho ea unctione, ut asseritur in casu, etiamsi infirmum adhuc vivere advertat, repetendas non esse in particularibus sensibus unctiones. Nam idem esset, ac ipsum Sacramentum repetere, quod in eadem infirmitate nefas est. Verum, quum sua non careat probabilitate opinio asserentium, singulas unctiones ad substantiam & integritatem Sacramenti, quod ex singulis, tamquam ex suis partibus essentialibus constitui atque integrari opinati sunt, pertinere, quod docuerunt Antiquiores Scholastici, S. Bonaventura, Ricardus, Paludanus, Sotus, quibus subscripsere Bellarminus de Extrema Unctione lib. unic. cap. 10., Gregorius de Valentia, alique plurimi, præsertim ex Theologis Moralibus, quibus etiam accensetur T. Thomas, licet ab auctore supplem. 3. p. quæst. 32. art. 2. inducatur dubitanter loquens his verbis: *Illa unctio ab omnibus observatur, quæ fit ad quinque sensus, quasi de necessitate Sacramenti*. Idcirco merito dubitatur, an in exposita facti circumstantia, denno servata consueta methodo, infirmus Oleo sit inungendus. In qua quidem controversia probabilius asserimus, inungen-

gendum reapse esse, præsertim si aliud Sacramentum suscipere haud potuerit. Quum enim, ut præmisimus, non conveniant inter sese Doctores, an quinque præscriptæ unctiones essentiales sint, an non, suaque non careat, tum extrinseca, tum intrinseca probabilitate utraque sententia, ut tutius infirmi saluti prospiciatur, satius est, quum tempus superest, completa universali ea unctione, & particulares alias in proprii sensibus perficere. Siquidem, etsi non agatur de Sacramento necessitatis, sed solius utilitatis; attamen ea, qua possumus, tutiori ratione in iis angustiis saluti prospiciendum nobis est extreme periclitanti, qui forte hujus etiam Sacramenti indigere posset, presertim quum in tanta auctorum dissensione, quam hactenus Ecclesia dirimere non voluit, nulla irreverentia irrogetur Sacramento, & summa ex illius renovatione utilitas infirmo accedere possit. Quum enim ex secundaria ipsius Institutione, etiam ad delenda peccata, conferendamque primam gratiam, fuerit institutum, ut constat ex iis Jacobi verbis: *Et si in peccatis sit, remittentur ei*, & lethalem aliquam culpam, cujus forsan reus esse posset infirmus, supposita congrua ejusdem animi dispositione, delere posset, qua ratione addidimus, *præsertim, si aliud Sacramentum suscipere haud potuerit*. Huic opinioni favere videntur Ritualia ipsa, quæ, non nisi in extrema necessitate & gravissima urgente caussa, unicam Unctionem fieri permittunt. Si enim, peracta Unctione generali, infirmus adhuc vivit, deficit hæc extrema & gravissima necessitas: Cur ergo reliquæ Unctiones perficiendæ non erunt, præsertim quum admodum probabile sit, *in ultima tantum Unctione*, ut ait Auctor supplem. 3. p. D. Tho. loco addncto ad 3. *gratiam infundi*, *quæ effectum Sacramenti præbet?* Quamobrem ipse admonet Benedictus XIV. loco jam addncto, serio monendos esse Parochos ab Episcopo, ne pro libito ea libertate abutantur, quæ a Ritualibus, in iis angustiis, ipsi permittitur, eosque doceat, gravis culpæ reatu non excusari, qui extra casum necessitatis, & quidem veræ, vel unam ex quinque unctionibus prætermittit. Recte igitur se geret Parochus, si in ea hypothesi, servata consueta methodo, infirmum Oleo Sancto inunget, quod expresse docet Rituale Parisiense de orationibus, quæ ob temporis angustias in Unctionibus perficiendis fuerunt forsan prætermissæ, his verbis: *Deinde, si supervivat, dicantur aliæ orationes suo loco prætermissæ:* quod sane a fortiori dices de Unctionibus ipsis, quæ procul dubio, & efficaciores, & magis necessarias esse nemo cordatus inficias eat.

CAS. II. Rolandus Clericus, beneficium possidens annui liberi redditus Romanorum Scutatorum quatuor, interrogat suum Parochum, an ei satis sit diebus festis Divinum Officium recitare:

Qualis erit Parochi responsio:

Rolandum Clericum suæ non satisfacere obligationi, mihi indubium est, quidquid contra doceant nonnulli Theologi. Etenim Sacri Canones & Ecclesiæ leges Clericos omnes, qui Curatum, aut quodvis aliud Ecclesiasticum beneficium obtinent, ad Divini Officii recitationem adstringunt, uti patet ex Can. *eos qui* 28. dist. 193., & *Can. quia fin. de rescrip.* Id ipsu anno 1514. decrevit Leo X. septima sua Bulla *Cupernæ* die 5. Maii a Lateran. Con. edita, his verbis: *Quilibet habens beneficium cum fine, vel cum cura*, quod & pressius confirmavit S. Pius V. in 133. Bulla, *Ex proximo*, die 20. Seqtembris, anni 1571. hisce verbis: *Declarantes, præstimoniales portiones, & qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia, cum prædictis pariter convenire*, scilicet, in Decreto Con. Lateren. sub Leone X. Jam vero laudati Canones, Summique Pontifices nulla ratione distinguunt Clericum, beneficium pingue habentem, ab eo qui tenue ac modicum dumtaxat obtinet; sed *quilibet*, inquit laudatum Lateranense Decretum; *quicumque*, ait S. Pius

Pius V. in ea Constitut. adducta *Ex proximo*, *Clerici*, *qui Curatum*, *aut quodvis alius beneficium obtinent*, asserunt antiqui Canones. Hæ sane voces generales sunt, nullamque ex se admittunt exceptionem, aut distinctionem. Singuli ergo Clerici, sive tenue, sive pingue beneficium obtineant, jure Canonico, cui solum, quum de re beneficiaria loquamur, standum est, non arbitrariis, Theol. nonnullorum placitis ad Divinum Officium singulis diebus recitandum omnino tenentur. Quum enim Sacri Canones non distinguunt, nec nobis distinguendum est, juxta illud: *Ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debemus*, arg. *legis de Pretio ff. de public. in rem actione tit. 1. t. 6.* Et sane non aliter ipsi Canonici juris Interpretes celebriores leges hasce intellexerunt, quin expresse & tenue beneficium ab ipsis comprehensum voluere. Audiantur inter alios Prosper Fagnanus, & Hostiensis; Primus in caput *Conquerente* Extra: *De Clericis non resid.* *Sicut non excusatur*, inquit, *a residentia, ex eo quod ex beneficio vitæ necessaria non percipiat: ita nec excusatur ab horis dicendis. Imputet sibi, si beneficium non sit competens; quia nihilominus tenebitur ad horas, ex quo se fecit ad hoc intitulari*. Secundus vero hoc ipsum affirmat in *Can. Clericus* dist. 91. *V. Virgiliis*, post Glossam in dictum caput, quæ eandem doctrinam affert, comprobans exemplo Viri, qui ita inopem duxit filiam, ut dos ipsi ad victum non suppeteret: *Nam*, inquit, *ut is homo uxorem, licet pauperem, tenetur alere, & necessaria ad usus vitæ suppeditare, quia ducens eam non obstante ejus paupertate, lubens hoc subivit onus: ita Beneficiarius, qui beneficium, ut modicum accepit, ad onera, quæ cuicumque beneficio incumbunt, tenetur, ex quibus necessaria est recitatio Offici Divini, a qua immunis legitimo modo esse nequit, obtendens sibi ad victum non suppetere ex beneficio, & iniquum videri Ecclesiæ ministrare, quum ministrantem non sustentat*. Et merito quidem celebris hic Canonista hoc addit: Nec enim fructus beneficii est unica caussa oneris, quod habet beneficiarius ad Officium; secus quo pinguius esset beneficium, eo pluries in die ad Officium recitandum adstringeretur, aut eo anno quo grandine, aut alio casu, absumpti fuissent beneficii fructus, hoc ipsi onus non incumberet; quod asserere absurdum est. Præcipua igitur ratio, ob quam ad id adstringitur, est, quod beneficiarius Dominum elegit in suam partem, & eam lubens subivit sortem, qua Deo & Ecclesiæ ministrare tenetur, ratione a cæteris fidelibus omnino diversa, quæ juxta consuetudinem jam a primis seculis adeo sancte inductam ab Ecclesia, persolutionem exigit hujus diurni tributi Deo faciendam. Quod si beneficium ejus victui par non est, non prohibetur, quin illum aliunde sibi comparare possit, non neglecto tamen Divino officio, uti expresse habetur in Laud. Can. *Clericus* cit. dist. 91. En ejus verba: *Clericus victum & vestimentum sibi artificioso labore, vel agricultura, absque offici sui dumtaxat detrimento, paret*: loquitur autem de iis Clericis, quorum portiones Canonicæ ita tenues sunt, ut iis sustentandis non sufficiant. Neque dicas, beneficium tenue non reputari in jure beneficium Can. *is cui 9. de Prabendis*. Etenim in praxi falsum id est, quum reapse, quoad plures effectus, habeatur ut verum beneficium: qua ratione habenti duo beneficia tenuia, etiam de jure patronatus, ab Ordinario conferri nequit tertium, licet & ipsum tenue, uti decrevit Sacra Congreg. Conc. die 14. Septembris anni 1654., referente Bened. XIV. in sua Eccles. Institut. 3. quinti Voluminis italici: quod sane Decretum non fuisset, si in jure beneficium tenue rationem non haberet veri beneficii Ecclesiastici. Inhæsitanter ergo respondeat Rolando Parochus, ipsum suæ in casu non satisfacere obligationi.

CAS. III. Eusebius vir nobilis, privilegium habens Oratorii privati, absque ulla restrictione, vel exceptione dierum, Parochum enixe rogat, ut o-

ANNO MDCCLXV.

MENSE JANUARIO.

CAS. I. Titius & Berta pauperes, elapso jam anno a matrimonio in faciem Ecclesiæ, præmissis præscriptis a Tridentina Synodo denunciationibus, ab ipsis celebrato, monentur a quodam sene, inter eos impedimentum esse Consanguinitatis in quarto gradu: hoc audito, propriæ saluti, uti par est, consulentes ad Parochum accedunt, eumque enixe deprecantur, ut aliquo remedio ipsis provideat, quum ex una parte ob paupertatem, qua premuntur, impares sint ad dispensationem a Dataria obtinendam, ex alia vero ardenter exoptent, ut matrimonium invalide ex ignorantia ab ipsis initum revalidetur, si fieri id potest: Quomodo se geret Parochus, ut istorum Parochianorum saluti eternæ provideat?

Resp. Vel impedimentum illud, quod senex manifestavit Titio & Bertæ, adhuc est occultum, vel evasit publicum. Si adhuc est occultum, Parochus confugiet ad Sacram Pœnitentiariam scribendo ad D. Cardinalem Majorem Pœnitentiarium, juxta libellum olim Romæ, tum alibi editum pro instruendis Parochis & Confessariis, qui ad Sacram Pœnitentiariam confugere debent; & juxta Institutionem Eminentiss. olim Archiep. Bonon. Prosperi Lambertini, postea Rom. Pontif. Bened. XIV. fel. rec. vigesimam tom. IV. editionis Italicæ, Latinæ vero octogesimam septimam, in qua instruuntur Parochi & Confessarii, quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium, & executioni mandare quæ ab illo præcipiuntur, præsertim in difficultatibus ad matrimonium spectantibus. Exponet igitur Parochus in epistola facti veritatem cum omnibus circumstantiis & causis, ob quas dispensatio postulatur; quum idem Cardinalis Major Pœnitentiarius *in tertio & quarto gradibus occultis, in contractis* (scil. Matrimoniis) *possit dispensare:* ut habetur Const. 95. incip. *Pastor bonus* jam laudati Bened. XIV. tom. 1. ejus Bull., in qua agitur de facultatibus Majoris Pœnitentiarii. Narrabit igitur, si putati conjuges prolem jam susceperint, aut saltem si mulier sit gravida; si periculum immineat gravis scandali, ubi fiat divortium, &c. Præterea magnopere commendabit Parochus ipsis putatis conjugibus & seni, & si quis est alius qui impedimentum noverit, ut illud nemini unquam revelent, sed semper occultent etiam post obtentam & executioni mandatam dispensationem; quippe quæ pro foro externo nihil valeret, si impedimentum postea fieret publicum. Sed magna in primis diligentia erit adhibenda Parocho, ut interim Titius & Berta separentur non solum quoad torum, sed etiam, si commode fieri potest, (quod in pauperibus, de quibus agitur, fortasse difficilius est) quoad habitationem: caute tamen, ne ulla eorum vicinis aut consanguineis ingeratur suspicio, aut scandalum præbeatur; suadendo v. g. Titio, ut causam aliquam inveniat arripiendi aliquod iter, aut alibi locandi operam suam, quousque obtineatur dispensatio. Quod si nulla via pateat ad separationem illam, ambos monere vehementer debet, ut interim vivant tanquam frater & soror.

Quod si impedimentum publicum evasit, debet confestim Parochus ea de re Ordinarium certiorem facere; & si id statim non posset exequi, atque interea scandalosa esset Titii & Bertæ cohabitatio, ad tollendum hujusmodi scandalum, omnimode curare deberet ut etiam quoad habitationem

 sepa-

vis institutio Emin. olim Archiep. Prosperi Lambertini, postea SS. Pontif. Bened. XIV. 3. tom. 5. editionis Italicæ, Latinæ vero 93., & Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. de Sim. cap. 51.

CAS. III. Quum in quadam Parochiali Ecclesia sit Altare in honorem Sancti Antonii Abbatis Deo dicatum, eoque die, quo illius festum ab Ecclesia celebratur, habeatur Missa solemnis, putat Parochus recens non esse in ipsa decantandum Symbolum Nicænum, quod impugnat alius Parochus provectior.

Cui adhærendum?

Resp. Adhærendum sententiæ Parochi provectioris. Nam etsi sententia junioris negantis decantandum esse Symbolum videatur inniti ipsi Rubricæ, quæ 1. par. tit. XI. de Symbolo agens ait: *Symbolum dicitur .... item in festo Patroni alicujus loci, vel tituli Ecclesiæ, (non autem Capellæ, vel Altaris)* tamen ut ibidem notat Meratus num. 12. Rubrica excipit festum tituli alicujus Capellæ, vel Altaris, sed talis Rubricæ exceptio intelligenda est de Missis privatis, non vero de Missa solemni. Nam de hac S. R. E. ita decrevit in una Burgi S. Domnini 1. Aprilis 1662 (vel potius 1661.) *Symbolum in Missa solemni potest decantari in illa Ecclesia ubi est Altare erectum sub invocatione alicujus Sancti ratione concursus ad præscriptum Rubricarum, licet de eo fiat officium sub Ritu semiduplici*. Quod decretum refertur ab eodem Merato in Indice sub num. 394., & ex eo satis probatur sententia provectioris Parochi.

MENSE FEBRUARIO

CAS. I. Parochus ab infirmo jam jam morituro rogatus, ut proprii filii, quem in infantili adhuc ætate relinquebat, tutelam vellet assumere, renuit ejusdem votis indulgere, contendens id sibi nefas esse: Merito ne?

Resp. Parochum merito recusare tutelam illam. Nam in hac Bononiensi Diœcesi vetitum est Clericis tutelam aut curationem illam suscipere absque consensu Eminen. Archiepiscopi, ut habetur Syn. Diœc. sub Emin. Jacobo Boncompagno lib. 3. c. 1. de vit. & honest. Cler. §. *Quantum dedecet*. Et sapienter quidem lex hujusmodi sancita est. Quum enim tutela & cura pupillorum & minorum secum trahat administrationem alienorum bonorum, & quidem sæcularium, nec non rationum redditionem, ac proinde hominem Deo militantem negotiis sæcularibus facile implicet; certe nisi gravis necessitas urgeat, aut charitas exigat, quod Ordinarius judicare debet, minime decet Clericum hujusmodi occupationi se ingerere. Hinc tempore D. Cypriani veluti crimen habebatur, si quis Sacerdotem in testamento tutorem relinqueret ut notavit fel. rec. Bened. XIV. de Syn. Diœc. lib. 10. c. 6. n. 1. & quamvis olim per leges civiles cogerentur Clerici etiam in sacris constituti legitimam tutelam, vel curam suscipere, ut aperte colligitur ex can. *Pervenit* ult dist. 86., postmodum tamen Imperator l. 52. C. de Episc. & Cler. voluit Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos immunitatem ipso jure omnes habere tutelæ, sive testamentariæ, sive legitimæ, sive dativæ; & non solum esse expertes, sed etiam curæ, non solum pupillorum & adultorum, sed & aliarum personarum, quibus tutores vel curatores a veteribus legibus dantur; idque eo fine, *ut aliis omnibus derelictis, Dei omnipotentis ministerii inhæreant*. Quamvis postea in Authent. de Sanctis Episc. eosdem jure cognationis ad tutelam, vel curam vocatos, suscipere permittat.

CAS. II. Fuit Aurelius ocularis testis cujusdam capitalis criminis, quod

Brev. quæ proprie cadit super invitatorium, videatur esse exclusiva; excludit tamen ea quidem obligationem, non autem potestatem dicendi invitatorium aliis diebus: nam Rubrica videtur ibi innuere obligationem dicendi invitatorium esse *tantum* in die commem. omn. Fidel Defunct., & in die depos. def. Et hanc esse significationem illius particulæ *tantum* ostenditur ex eo, quod in hoc sensu usurpatur paulo post in eadem Rubr., ubi dicitur: *Aliis temporibus dicitur tantum unum Nocturnum cum Laudibus*. Quo certe loco particula illa *tantum* indicat aliis temporibus, veluti prima die cujusque; mensis non impedita festo novem lectionum, non esse obligationem dicendi nisi unum Nocturnum cum Laudibus; at non ideo tollit potestatem dicendi alias etiam in Choro tres Nocturnos: etenim posse eos dici aliis temporibus satis exprimit Rubr. ejusdem Brev., quæ habetur proxime ante ℟. *Libera me Domine*, ubi hæc habentur: *sequens* ℟. *dicitur solummodo in die Commemorationis omnium Defunctorum, & quandocumque pro defunctis dicuntur novem Lectiones*. Illud enim *quandocumque* aperte significat aliis temporibus posse novem lectiones, ideoque & tres nocturnos recitari. Quod attinet vero ad duplicandas antiphonas, Breviarium & Rituale in citatis Rubricis præscribunt quidem antiphonas esse duplicandas; sed non ideo prohibent aliis quibusque diebus duplicari. Immo ex eodem Rituali in alia Rubrica, quæ habetur proxime post Offic. Defunct. Tit. de Officio faciendo in exequiis absente corpore defuncti, &c. aperte eruitur etiam extra dies illos duplicari posse antiphonas: ibi enim sic legitur: „ Si „ faciendæ sint exequiæ absente corpore, eo die quo bene visum fuerit, „ in Ecclesia dicatur officium mortuorum cum tribus Nocturnis & lau„ dibus, antiphonis duplicatis; vel saltem unum nocturnum cum tribus „ lectionibus, & laudibus & Missa. Hoc ipso autem, quod dicitur, *eo die, quo bene visum fuerit*, potest is dies esse alius a die obitus, vel depositionis, aut tertio, septimo, trigesimo, vel anniversario. Bene itaque Ga„ vantus in Rubr. Brev. sect. IX. cap. 2. n. 3. ait = Invitatorium dici„ tur, ut in propria Rubrica, nempe in die commemorat omnium Fide„ lium Defunctorum, in die depositionis, seu obitus defuncti, etiamsi „ unum tantum dicatur Nocturnum, ut habetur in Rituali Romano. Item„ que in die depositionis, tertio, septimo, trigesimo, & anniversario, & „ regulariter quando tres Nocturni dicuntur. Qua in re, subdit Caval. tom. 3. cap. 2. Decr. 9. n. 5. quum concordent Durandus lib. 5. c. 3. Guyetus quæst. 17. Corsettus, Baruffaldus, aliique communiter, dubitari non licet. Qui quidem Caval. cit. cap. Decr. 8. num. 2. ex sententia quoque Guyeti ait: *In enumeratis itaque; diebus, & in quolibet officio solemni duplicentur antiphonæ, etsi unum dumtaxat dicatur nocturnum*. Igitur si in aliquibus Ecclesiis sit consuetudo, ut etiam extra prædictos dies solemniter recitetur aut integrum officium defunctorum, aut unum tantum Nocturnum cum invitatorio, & duplicatis antiphonis, non est utique reprehendenda, dummodo addatur in Vesperis Psal. Lauda anima mea Dominum &c. et in Laud. Psal. De profundis &c., qui Psalmi omittuntur tantum in die commemor. omnium Fidelium Defunct., & in die obitus, seu depositionis defuncti: cæteris vero quibuscunque diebus semper & omnino dicuntur, ut sæpe decrevit S. R. C., & videre est apud Meratum in cit. locum Gavanti num. IV.

MENSE MARTIO.

CAS. I. QUum duo Parochiani, a pluribus annis inter sese maxima contentione decertantes circa cujusdam prædii dominum, quod uterque sibi vindicabat, quemdam Regularem, communem amicum, atque in

in jurisprudentia versatissimum, velati unicum arbitrum, sibi eligere vellent, obstitit Archipresbyter, contendens religiosas personas arbitri munere fungi non posse: Verum ne docuit?

Resp. Arbiter compromissarius (de quo duntaxat hoc loco quæstio est, qui nempe ab ipsis partibus litigantibus voluntarie assumitur ad litem inter eas dirimendam) alius est proprie talis, alius improprie dicitur. Arbitrer proprie talis, ille est qui ita a partibus eligitur, ut debeat procedere & pronunciare sententiam servato ordine juris ac forma judicii. Improprie autem ille dicitur arbiter, quem partes eligunt, ut ex bono & æquo, non tamen servato juris ordine, sed amicabiliter litem componat; qui proprio vocabulo *arbitrator* dici solet. Si igitur Archipresbyter ille contendit nullum religiosum, licet versatissimum in jurisprudentia, esse posse arbitrum proprie dictum, recte utique sentit. Nam id communiter asserunt DD., colliguntque ex can. ij. *Monachi* 16. q. 1., & ex cap. 2. de postulando; nec alia exceptio admittitur, nisi in causa ad Monasterii utilitatem pertinente, & quidem de mandato seu licentia expressa sui Prælati. Si vero Archipresbyter negavit religiosum esse posse arbitrum etiam improprie, i. e. arbitratorem, falso id negavit. Quum enim officium arbitratoris ad partium concordiam & pacem, adeoque ad opus charitatis principaliter tendat, nihilque negotii forensis contineat, non est profecto a religioso statu alienum, etiamsi de sæcularium lite componenda agatur. Quare Religiosus valide illud susciperet, & exequeretur etiam sine licentia sui superioris; & licite etiam quandoque cum sola licentia ejusdem tacita, vel præsumpta.

CAS. II. Suspicionem habens Candidus, ne Mœvia ejus Uxor sit plus æquo amica Sempronio, ab eadem, quoad torum, se se separavit, cujus quidem injuriæ, quum ipsa conquesta sit apud Candidi Confessarium, hic eundem admonuit, ut rediret ad uxorem, quod illa separatio in tali circumstantia ipsi non liceat.

Merito ne ad id adstringitur?

Resp. Vel suspicio Candidi levis est ac temeraria, & merito Confessarius eum adstringit ad redeundum ad uxorem. Vel suspicio gravis est ac prudens, manifestisque indiciis innixa: veluti si Candidus quosdam actus nimis familiares, minusque honestos aut propriis oculis vidisset, aut a testibus de visu ac fide dignis audiisset: & tunc si Candidus nondum corripuerat ac monuerat uxorem, ut ab hujusmodi familiaritate & actibus abstineret, prudenter adhuc a Confessario adstringitur, ut ad uxorem redeat; nam forte per simplicem verbalem correptionem obtinebit, ut uxor resipiscat, & in posterum caveat. Si vero Candidus jam antea uxorem admonuerat, & pœnam etiam aliquam fuerat comminatus, dummodo non in perpetuum, neque ad longum tempus, sed ad breve dumtaxat, & in pœnam ejus inobedientiæ ac petulantiæ se se abea quoad torum separarit, quin tamen iterim probabiliter timeret in uxore periculum incontinentiæ, non videtur quoad hoc reprehendendus, neque statim adstringendus, ut ad uxorem revertatur. Ratio est, quia si Candidus ex justa & violenta suscipione fornicationis posset uxorem dimittere juxta Can. *Dixit Dominus* 32. q. 1. juncta Gloss. i. e. ab ea perpetuo superari non solum quoad torum, sed etiam quoad habitationem: quid ni ex gravi & prudenti suspicione amicitiæ non omnino honestæ cum Sempronio, orta ex certa notitia actuum nimis familiarium, minusque honestorum, qui certe ad fornicationem disponunt ac tendunt, poterit se ad breve tempus, eo modo quo diximus, ab ejus toro se parare? Potest utique Candidus inobedientiam suæ uxoris moderate punire, quique quæ lege divina subdita esse debet tanquam capiti, & subjecta in omnibus viro

suo:

suo: (Ephes. 5.) At hic forsan alio genere pœnæ uti non potest, (veluti mediocri fustigatione, seu alapis, aut colaphis, aut alio modo pro conditione personæ (ad evitandos rumores, inimicitias, & scandala, quæ in sua familia, atque inter ipsum & consanguineos uxoris, & etiam apud vicinos facile inde orirentur. Neque obest quod ait Apost. 1. Cor. 7. *uxori vir debitum reddat, & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier: & nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus*. Etenim id totum hoc unum significat, scilicet non debere virum sine rationabili causa debitum denegare uxori, aut ab ea abstinere, ipsa rationabiliter invita, & vicissim. Atqui in nostro casu, secluso, ut diximus, periculo incontinentiæ, habet Candidus rationabilem causam negandi ad breve tempus uxori debitum, & irrationabiliter uxor esset invita, quod brevi tempore privaretur a marito jure suo, postquam ipsa contra jus mariti non satis honeste se gessisset cum Sempronio: ergo &c.

CAS. III. Quum intra fines cujusdam ruralis Parœciæ casu obierit quidam Pedemontanus dives; qui Romam petebat, Sacra Apostolorum Limina visitaturus, eleemosynam pro ejusdem Sepultura duplo majorem, ea quam ab Incolis exigere permittunt Diœcesana nostra statuta, sibi deberi Parochus contendit, eamque reapse voluit: Juste ne?

Res. In hac Diœcesi nonnisi injuste a Parocho exigi eleemosynam duplo majorem pro sepultura alienigenæ, quam dari soleat pro sepultura incolæ. Ratio est, quia generatim Parochi quoad eleemosynam pro exequiis, & sepulturis nullum aliud jus habent, nisi quod aut Synodi, aut Statuta, vel Decreta Ordinariorum, aut laudabilis consuetudo ipsis concedunt. Nam alioquin de jure communi nihil omnino possunt exigere, ut citatis juribus ostenditur in eruditissima Institutione, quam *de sepultura* edidit Emin. noster Archiep. Card. Malvetius die 2. Novembris An. 1762. num. XXII. Atqui in hac Diœcesi neque ulla Synodus, neque ullum Statum, aut Decretum Ordinarii, neque laudabilis consuetudo jus concedit Parochis exigendi eleemosynam duplo majorem pro sepultura alienigenæ, quam pro sepultura incolæ. Immo expresse id ipsis interdicitur In laudata institutione num. XXIX. Ergo nullo jure, immo contra jus, quod habent hæredes defuncti non dandi majorem eleemosynam pro alienigena, quam dari solet pro incolis, eam duplo majorem exigeret Parochus, ac proinde prorsus injuste.

MENSE APRILI.

CAS. I. Capellanus, executor testamentarius a quadam muliere sua Pœnitente relictus, petit a Parocho, an id muneris suscipere possit, quidve ipsi agendum sit & observandum, antequam legata solvat, quæ ab ea in suo Testamento relicta fuere.

Quid respondebit Parochus?

Resp. Executoris testamentarii munus posse etiam a Clerico in sacris ordinibus constituto suscipi: id enim infertur ex cap. *Tua nos* 17. de Testam., & cap. *Joannes clericus* 19. eod. tit., & communiter DD. affirmant. Quoniam vero executor testamentarius potest esse vel *universalis*, cui nempe totius ultimæ voluntati executio committatur; ut contingit, quum in testamento non alius instituitur hæres præter pium locum seu causam piam, aut pauperes in communi; ideoque testator deputat aliquem, qui aut solus, aut una cum aliis designatis executioni mandet, & adimpleat totam suam ultimam voluntatem: vel *particularis* tantum, cui testor non integræ voluntatis, sed alicujus dumtaxat dispositionis particularis executionem committat; idcirco si Capellanus fuit in testamento mulieris constitutus exe-

executor universalis, Parochus debet eum monere, ut in primis faciat inventarium adhibitis testibus, & etiam, si opus sit, Notario: tum solvat debita omnia, si quæ extant, mulieris defunctæ; detractisque omnibus expensis necessariis sive pro funere, sive pro alia quacunque re, videat an quod superest satis sit implendis omnibus legatis; & si quidem satis sit, debet statim legata ipsa solvere, adimplendo prius ea quæ citius expiandæ, seu suffragiis adjuvandæ animæ ipsius defunctæ prosint, & quorum dilatio legatariis ipsis posset esse damnosa. Si vero detractis ære alieno & expensis necessariis, quod superest, non sufficiat ad legata omnia solvenda, communis sententia est, tunc solutionem legatorum faciendam esse ad ratam; seu reliqua bona distribuenda esse pro rata cujusque legati, etiamsi alia legata sint pia, alia non; quia non licet uni præ aliis gratificari, & par videtur esse omnium ratio & jus. Denique omnium quæ expenderit aut distribuerit, exactam descriptionem penes se habeat executor, ut rationem Ordinario, si ea exigatur, reddere possit.

Quod si Capellanus executor tantum particularis fuerit in testamento, deputatus pro implendis particularibus quibusdam dispositionibus & legatis, debet postquam hæres adivit hæreditarem, eum admonere, ut sibi ea omnia tradat, quæ necessaria sunt ad illas dispositiones & legata exequenda: ultimæ enim voluntates debent quam primum executioni mandari; & præsertim legata sine mora præstari debent, ut constat ex l. *cum res* 47. ff. de Legat. 1., nisi eis exequendis certum tempus fuerit a Testatore assignatum. Quod si hæres diutius, & sine causa rationabili differat suppeditare ac tradere quæ adimplendis particularibus dispositionibus executori sunt necessaria, debet hic illum in jus vocare, ut a judice compellatur. Hæc omnia passim apud DD. præsertim Canonistas videri possunt.

CAS. II. Sacerdotem quemdam jam a multis annis domi suæ retinet Flavius nobilis vir, ut rerum suarum administrationem & curam gereret, quam ipse semper fideliter præstitit: sed quum scrupulum de tali cura & administratione ipsi Theologus quidam injecerit, eamque etiam deserere monuerit, suum adit Archipresbyterum, ab ipso petens, an talis administratio sibi liceat.

Quale erit Archipresbyteri consilium?

Resp. Administrationem alienorum bonorum sæcularium illicitam revera esse Ecclesiasticis viris, et præsertim Sacerdotibus: nam hujusmodi administratio multum eos distrahit a rebus divinis, impeditque ne in officiis et operibus ipsorum statui convenientibus se se exerceant. Accedit, quod plerumque non alia de causa administratio illa ab eis suscipitur, nisi cupiditate temporalis illius emolumenti, seu stipendii, quod administratoribus, seu œconomis dari solet: quod quidem in Clerico avaritiam redolet, a qua tanquam omnium malorum radice si omnes Christi fideles abhorrere debent, multo magis profecto Ecclesiasticæ personæ in sortem Domini vocatæ. Prætereа bonorum administratores famuli quodammodo constituuntur, atque ut tales communiter ab omnibus habentur dominorum illorum, quorum bona administrant: indecens autem videtur, ut vir Ecclesiasticus, maxime vero Sacerdos, qui sua dignitate & gradu sæcularibus dignitatibus longe antecellit, se se subjiciat famulatui hominis sæcularis. Quare jure canonico Clericis expresse interdicitur hujusmodi administratio et cura, ut videre est cap. 2. Ne Clerici vel Monachi, ubi dicitur: *Sacerdotibus & Clericis tuis denuncies publice, ne ministri laicorum, nec in rebus eorum procuratores existant*. Quare in Synodo Eminent. Archiep. Jacobi Boncompagni lib. 3. c. 1. de vita, & honest. Cler. §. *Quantum dedecet*, Clericis generatim.

præ-

præſcribitur = *Œconomos pro Laicis familiis ne ſe conſtituant*. Et Eminentiſs. Noſter Archiep. Vincentius Malvezzi in Confirmatione Edictorum circa Eccleſiaſticos Italice edita die 9. Septemb. an. 1755. §. *La prima occupazione*, ſub iiſdem pœnis, quibus cuicunque Clerico & Sacerdoti etiam extero negotiationem interdicit, vetat pariter ſuſcipere adminiſtrationem alienorum bonorum. Denique SS. D. N. Clem. XIII. feliciter regnans Conſtit., ſeu Epiſtola ad Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopus ſuper obſervantia Canonicarum ſanctionum adverſus Clericos negotiatores, & ſæcularibus negotiis ſe immiſcentes editarum, incip. *Quum primum* eman. 17. Sept. 1759. hujuſmodi ſæcularium rerum adminiſtrationem in Eccleſiaſticis viris improbat, eoſque ab illa omnimode revocandos jubet. Quare Archipresbyter debet Sacerdoti, de quo agitur in caſu, conſilium dare, ut adminiſtrationem illam ſtatim deſerat; vel ſi gravis aliqua cauſa urgeat ut eam adhuc aliquandiu retineat, confugiat ad Ordinarium, ab eoque facultatem petat continuandi, quoad neceſſe erit, hujuſmodi adminiſtrationem.

CAS. III. Sacerdos, Miſſam celebraturus de Rogationibus in die Sancti Marci, peracta Proceſſione putat canendum eſſe in ea Symbolum Nicænum, ſive quod eſt dies Dominicus, ſive quod Eccleſia, in qua celebratur, & ad quam Proceſſio ipſa terminatur, eſt Deo in ejuſdem Sancti honorem dicata: Verum ne cenſet?

Reſp. Quamvis extet Decretum S. R. C. 23. Maji 1603. in Hiſpalen. apud Merat. in Ind. 18. præſcribens: *Si Proceſſio Litaniarum Majorum terminatur ad Eccleſiam S. Marci, cantetur ibi Miſſa de S. Marco, non vero de Rogationibus*: quemadmodum cavetur etiam in Cæremoniali Epiſcoporum lib. 2. cap. 32.: attamen contingere utique poteſt, ut Proceſſio Ragationum in die S. Marci terminet ad Eccleſiam ejuſdem Sancti, & tamen ibi cantetur Miſſa de Rogationibus, nempe quando Eccleſia illa eſt Collegiata, in eaque die illo duæ cantantur Miſſæ, una de S. Marco, altera poſt Proceſſionem de Rogationibus: nam prædictum Decretum procedit duntaxat, quum Eccleſia, ad quam terminat Proceſſio, eſt minor, ſeu non Collegiata, ibique eo die una tantum Miſſa cantatur, ut conſtat ex alio Decr. ejuſdem S. Congr. in una Galliarum 10. Januarii 1693. apud Merat. in Indice n. 507. In caſu igitur, quo die S. Marci, atque in ejuſdem Eccleſia poſt Proceſſionem cantanda ſit Miſſa de Rogationibus, puto non eſſe in ea dicendum Symbolum, licet dies illa ſit etiam Dominica. Etſi enim juxta Rub. Gen. Miſſ. par. 1. tit. 11. Symbolum dicitur in omnibus Dominicis, etiamſi in illis fiat de feſto, in quo alias non diceretur, vel Dominica vacet; & etiamſi dicantur Miſſæ votivæ ſolemniter pro re gravi in paramentis violaceis. Item Symbolum dicitur in feſto Tituli Eccleſiæ: Attamen juxta Decr. S. R. C. 25. Septemb. 1688. in Mutinen. *Occurrente Feſto S. Marci die Dominico in Miſſa Rogationum, non dicitur Credo, quia eſt Miſſa ferialis*: apud Merat. in Ind. n. 490.; ſicut etiam: *Occurrente feſto S. Marci infra Octavam Paſchæ in Miſſa Rogationum non eſt dicendum Credo*: ex alio Decr. ejuſd. Cong. apud Caval. in Indice tom. 5. n. 15. Ergo etiam occurrente Titulo Eccleſiæ in circumſtantia paulo ante explicata non erit dicendum Symbolum ob eandem rationem; præſertim quum in eadem Eccleſia, ut diximus, Miſſa alia de eodem feſto cantetur.

M E N S E M A J O.

CAS. I. PAuperrimus quidam ruſticus, ad extremam uſque neceſſitatem eo tempore, quo urgebat rei frumentariæ inopia, redactus,

ctus, quum sibi ab aliquo ne minimum quidem erogaretur, eo usque miseriæ devenit, ut per aliquot menses, ne fame periret, farinam a quodam Pistore clam surripere fuerit coactus. Quum autem, Deo dante, maximæ inopiæ satis copiosa messis successisset, tum ex eleemosynis quas recepit, tum ex proprio suo labore tanta congessit, ut nedum sibi ad victum abunde sufficiant, sed etiam compensando damno, quod Pistori ex ea farinæ subreptione attulerat, resarciendo paria esse possint.

Tenetur ne ad tale damnum reparandum?

Resp. non teneri. Quia, ut ait D. Th. 2. 2. q. 66. a. 7. ad 2. *per eandem necessitatem* (scilicet extremam) *efficitur suum id, quod aliquis accipit ad sustentandum propriam vitam*; quia nempe in extrema necessitate omnia bona sunt communia. Quare dummodo pauper ille nihil amplius surripuerit, quam quod præcise exigebat sua, aut etiam suorum extrema necessitas, quoniam tunc jus habebat illud surripiendi, & faciendi suum, ad nullam restitutionem, seu damni compensationem tenetur.

CAS. II. Rogatus Confessarius ab Apulejo suo Pœnitente, ut secum peteret Lauretum, visitandæ gratia Almæ Domus, in qua ineffabile Incarnationis Mysterium peractum fuisse pie creditur; quum eo pervenerit, absque alia facultate ejusdem Sacramentalem Confessionem excepit: Valide ne?

Resp. cum distinctione. Vel Confessarius Apuleii erat proprius ejus Parochus, vel non. Si primum, dico valide Parochum excepisse ejus Confessionem. Nam quum Parochus ordinariam habeat jurisdictionem erga suos Parochianos, potest hanc etiam extra propriam Parochiam, immo etiam extra Diœcesim in qua est Parochus, in eosdem suos Parochianos exercere; quum jurisdictio illa ordinaria in foro conscientiæ voluntaria sit, non litigiosa. Unde si absque ullo scandalo Parochus Confessionem illam excepit, licite etiam egit.

Si secundum, nempe si Apuleii Confessarius habebat tantum jurisdictionem delegatam in Diœcesi, unde discessit, quoniam hæc extra locum jurisdictionis ipsius Delegantis nullo modo potest extendi, Confessio illa fuit invalida, & quidem respectu Confessarii fuit etiam illicita, quippe in hac re non potest contingere in Confessario ignorantia invincibilis; nam quisque scire tenetur, quæ præcipua sunt in suo officio. Dixi *respectu Confessarii*, nam respectu Pœnitentis, si hic rudis erat, & bona fide egit, nullo modo peccavit. Videri quoad hunc casum potest Institutio Emin. olim Archiep. Bonon. Prosperi Lambertini, postea Bened. XIV. glor. record. 19. tom. 4. edit. Ital., Latinæ vero 86. num. 7.

CAS. III. Audiens Clelius Parochus quemdam virum nobilem in suo Testamento statuisse, ut, si ruri extremam diem claudere ipsi contingat, non alibi velit, ut ejus corpus sepulturæ tradatur, nisi in sua Parochiali Ecclesia, intra cujus fines adest ruralis ipsius Domus, eidem suasit, ut jurejurando sese obliget de non mutanda hac ipsa dispositione: Incurrit ne aliquam pœnam?

Ad clariorem resolutionem propositi casus nonnulla prænotanda sunt.

Notandum itaque 1. in Clem. Cupientes 3. de pœnis §. fin. excommunicationem latæ sententiæ, & Sedi Apostolicæ reservatam indici contra *temerarios violatores* Constitutionis Bonif. VIII. cap. 1. de Sepulturis in 6., *qua Religiosis & Clericis sæcularibus prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, seu alias promittendum inducant, ut sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, vel jam electam ulterius non immutent.*

Notandum secundo. Ad incurrendam istam excommunicationem multa requiri, seu intervenire debere, quorum si aliquod desit, ea non incurritur. I. namque requiritur temeritas; quam censura illa est lata contra *te-*

mera-

merarios violatores. Quare juxta communem doctrinam de censuris, si Religiosus vel Clericus sæcularis ex ignorantia, non tamen affectata, putans se nihil mali agere, transgrederetur constitutionem illam, non esset excommunicatus. II. requiritur, ut Religiosus, vel Clericus sæcularis non solum suadeat, hortetur, precetur, sed revera & affectu ipso inducat ad vovendum, jurandum, aut alias promittendum, ut optime advertit Cajet. in sum. v. Excommunicatio cap. 49., & Navar. Man. cap. 27. num. 103. III. requiritur, quod sepultura sic electa sit in Ecclesia ejus, qui persuader & inducit, ut juxta communem sententiam notat cit. l. Navar. IV. Denique requiri videtur, ut sepultura, ad quam eligendam, vel jam electam non immutandam inducitur quis vovere, jurare, aut promittere, non sit illa, ad quam de jure ejus cadaver pertineret; idque satis clare videtur colligi ex ipsa Decretali Bonif. VIII. ubi hæc habentur: „ Nos enim (si secus actum fuerit) electionem talem decernimus nullius penitus existere firmitatis. Statuentes, ut hi qui sic elegerint, nec apud sic electas Ecclesias ullatenus sepeliri, nec alibi (ne contra votum, juramentum, aut promissum hujusmodi a se factum, materiam habeant veniendi) possint eligere sepulturam: sed contradictione quacunque cessante, sepeliantur omnino apud illas Ecclesias, apud quas sepeliendi de jure fuissent, si alias sepultura non electa forsitan decessissent. Si vero iidem Religiosi, vel Clerici prædictos in suis Ecclesiis, vel cœmeteriis præsumpserint sepelire, ad restitutionem tam sepultorum corporum (si petantur) quam etiam omnium quæ occasione sepulturæ illorum pervenerint quomodolibet ad eosdem, intra decendium integraliter faciendam, ipsos obligatos esse censemus. Quam nisi fecerint, Ecclesiæ ipsæ, apud quas sepulti fuerint, nec non & cœmeteria earundem extunc eo ipso sint, & tandiu maneant ecclesiastico suppolita interdicto, donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium prædictorum. Ex quibus verbis manifeste apparet constitutionem Bonifacii VIII., quæ in cit. Clem. innovatur, seu roboratur adjecta pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & Sedi Apostolicæ reservatæ (*pæna in dicta Constitutione*,) scilicet Bonifacii (*contenta in suo perdurante robore*) ut ibidem loquitur Clemens V., non habere locum quoad eos Religiosos, vel Clericos, ad quorum Ecclesias de jure pertineret sepultura illorum, qui ab eisdem inducti essent ad vovendum, jurandum &c. quippe in ipsos cadere non potest pœna ab ipso Bonifacio statuta, & a Clemente confirmata, ad quos proinde nec extenditur censura illa excommunicationis ab eodem Clemente in subsidium addita: quum hæc non alios afficiat, quam quos jam afficiebat Bonifacii decretalis.

Notandum denique 3. in Institutione de Sepultura, edita ab Emin. Nostro Archiep. Vincentio Malvezzi 2. Novemb. 1762. num. XVIII. decretum fuisse, ut sequitur: „ Si aliquis civis, sive adultus sit, sive puer, morietur Ruri, quod tribus milliariis minimum distet ab Urbe, aut e contrario aliquis Ruri habitans in eadem distantia venerit ob aliquod negotium ad Urbem, ibique morietur, poterit primus sepeliri a Parocho Ruris, & alter a Parocho Urbis, quin aliquid inquiratur a Parochis eorum domicilii, ad quos ne ullum quidem emolumentum spectat, dummodo consanguinej non instent: ut sepeliantur in sepulcris suarum respectivarum familiarum. Et num. XIX. sic decernitur „ Si tamen aliquis morietur intra tria milliaria ab Urbe, sepeliendus erit in Parochia aut Urbis, aut Ruris, ubi suum habebat verum domicilium, dum alibi sepulturam non elegerit, aut non habeat sepulcrum proprium, vel familiæ. His notatis.

Resp. Si Clelius Parochus suasit tantum, sed reipsa non persuasit, nec induxit nobilem illum virum ad jurandum, nullam pœnam incurrit; ex not. 2. req. II. Si vero etiam persuasit, & induxit, sed Rus distat ultra tria milliaria ab Urbe; nec vir ille nobilis habet alibi sepulcrum proprium, aut familiæ, adeo ut juxta not. 3. ibi moriens ab illius Ruris Parocho deberet sepeliri, pariter Clelius nullam incurrit pœnam ex not 2. req. IV. Si autem Clelius Parochus & induxit virum illum nobilem ad jurandum, & hic habebat alibi sepulchrum proprium, aut familiæ; aut Rus est intra tria milliaria ab Urbe, in qua suum habet verum domicilium, Clelius excommunicationem latæ sententiæ Sedi Apostolicæ reservatam incurrit ex not. 1., & nobilis ille vir non potest amplius eligere alibi sepulturam; & si forte hic in illo Rure moriatur, & in Parochiali illa Ecclesia sepeliatur, Clelius Parochus subest etiam pœnæ latæ in Decretali. Bonif. VIII. juxta not. 2. req. IV.

M E N S E J U N I O.

CAS. I. Subdiaconus plures boves emit suis colendis patrimonialibus prædiis, quorum quatuor, quum sibi superflui sint, Flavio vicino suo locare, ut vulgo ajunt, *a giovatico* statuit; quod resciens ejusdem Parochus, id ipsum exequi non posse docet, quin in pœnas adversus Clericos negotiatores a sacris Canonibus, ac Pontificiis Constitutionibus inflictas incurrat:

Verum ne Parochus docuit?

Resp. Falsum docuisse Parochum: nam in jure Canonico inter negotia Clericis prohibita recensetur quidem *conducere, seu conductores rerum sæcularium esse*, non vero locare res suas. Unde Canonistæ ac TT. communiter affirmant licere Clericis non solum vendere, aut retinere, & alere in propriis pascuis, sed etiam locare boves, oves, aliaque animalia, quæ habent sive ex successione, sive ex decimis, dummodo id decore & modeste fiat. Et quamvis concedam fore negotiationem Clericis interdictam, si quis boves, equos, aut alia hujus generis animalia emat ad hunc finem, ut ea locet: id enim revera esset turpe lucrum: tamen quod aliquis Clericus locet boves jam suos, & alio honesto fine emptos, ut in casu proposito, præsertim si id faciat pro evitandis tum molestiis & curis, quas forte subiret pro vendendis bobus illis sibi superfluis, tum etiam expensis quas interim facere deberet in iis alendis, aut mittendis ad mercatus, non videtur posse ullo pacto reprehendi illicitæ negotiationis. Quemadmodum licet sit negotiatio Clericis vetita ad aliquid studiose emere, ut immutatum carius vendatur: non est tamen illicitum Clerico, neque dici poterit negotiationem vetitam exercere, si forte quidquam emerit ad suum usum, quod postea minus utile repertum, aut superfluum, carius, quam emerit, vendat, dummodo intra limites justi pretii, ut communiter notant omnes DD., & advertit etiam Bened. XIV. fel. record. de Syn. Diœc. lib. X. cap. VI. n. II. in fin.

CAS. II. Idem Subdiaconus sui Parochi doctrinæ acquiescens, ab eodem petit, an saltem possit boves ipsos, quos retinet, propriis colendis prædiis, dum sibi vacant, aliis pro certa mercede locare; & si quos ex ipsis habuerit fœtus, retinere & alere, ut eosdem suo tempore aut vendat, aut etiam alteri locet justo pretio & honesta ratione: Quale erit Parochi responsum?

Respondere debet Parochus id licitum esse, ut patet ex resolutione casus proxime antecedentis. Et quoad casum hunc juvat referre duas resolutiones Sac. Congreg. Conc., quas una cum aliis similibus exscribit Fagnanus

in

in Cap. *Multa* ne Clerici, vel Monachi a num. 38. usq. ad 44. ipsomet Secretario editis. Altera est „ posse Clericos pro culturæ usu (scil. suorum „ beneficialium, aut patrimonialium) boves & alia animalia necessaria „ coemere, illorumque fœtus justo pretio atque honesta ratione vendere, „ nec propterea eos prohibitæ negotiationis prætextu vexari posse, aut de- „ bere. Altera „ Item censuit posse retinere & locare boves, oves, & „ alia animalia, quæ habent ex successione, vel decimis, necnon fructus „ illorum vendere absque crimine illicitæ negotiationis.

CAS. III. Quum Joannes Parochus Tibiam habeat in propria Ecclesia Sancti Onuphrii Eremitæ, Officium sub ritu duplici recitare Missamque celebrare de illo posse contendit; immo ad quamdam majorem celebritatem, excitandamque in Populo erga eundem Sanctum devotionem venerationemque, virum doctum consulit, an possit ab Eminentissimo ac Reverendissimo Card. Archiepiscopo facultatem petere, ut impósterum, pro ejus festo celebrando, secundam Dominicam hujus mensis statuere dignetur: Quid resolves?

Quoniam S. Onuphrius Eremita est Sanctis in Martyrologio Romano descriptus; nam ibi fit ejus menrio die 12. hujus mensis Junii: certe si Joannes Parochus haberet in sua Ecclesia insignem ejusdem Sancti Reliquiam, eamque approbatam, posset ea die recurrenre Officium sub ritu duplici minore recitare, Missamque de Sancto illo celebrare juxta varia Decreta S. R. C., quæ notat Meratus in suo Indice sub Decreto 6., quod jam citaverat noster Gavantus in Rubr. Brev. sect. 1. cap. 5. tit. 2. num. 8. sed Tibia ejusdem Sancti quam habet Parochus in sua Ecclesia, non est revera insignis Reliqua. Nam juxta Decretum S. R. C. 8. Aprilis 1628. „ insignes „ Reliquiæ (quarum ratione recitari potest Officium sub Ritu duplici Min.) „ sunt Caput, Brachium, Crus, aut illa pars Corporis, in qua passus est „ Martyr, modo sit integra, & non parva, & legitime ab Ordinariis ap- „ probata: apud Merat. in Ind. n. 59 Jam vero Tibia est pars dumtaxat cruris; Crus enim ex duobus ossibus constat, scil. ex tibia, & sura. Nequit ergo Parochus ratione illius Reliquiæ recitare Officium, aut celebrare Missam de Sancto illo, ac proinde inane est Parochi desiderium transferendi ejus festum in diem Dominicam. Quod quidem sola auctoritate Ordinarii fieri non posset, etiamsi Reliquia esset revera insignis; quia obstat Decr. S. R. C. 3. Junii 662., in quo licet sit sermo de Sancto Martyre, eadem tamen est ratio de alio Sancto. Integrum autem afferam, quia omnia supradicta confirmat. „ Episcopus non potest statuere diem Domini- „ cam ad celebrandum Festum alicujus Sancti Martyris, de quo servatur „ Reliquia insignis in aliqua Ecclesia; nec de eo celebrari debere Officium „ & Missam in ipsa die sui Martyrii, nisi Reliquia sit de sancto scripto in „ Martyrologio Rom., & nisi constet de identitate Reliquiæ ejusdem San- „ cti. Tibia autem non est Reliquia insignis. Refertur Merat. in Ind. „ sub num 82.

M E N S E J U L I O.

CAS. I. Contractis a Proculo Sponsalibus validis cum Serpilla vidua, & prædicto ab ipsis coram Parocho, de Matrimonio contrahendo, mutuo consensu, quum præscriptæ denunciationes fierent, sæpius eandem in quodam determinato loco, extra tamen domum, vel propriam, vel sponsæ, carnaliter cognovit: Poterit ne a simplici Confessario absolvi?

Resp. per se loquendo in hac Civitate ac Diœcesi Bononiensi non posse, propter excommunicationem latæ sententiæ, & Ordinario reservatam, quam

quam hic incurrunt sponsi, qui se invicem cognoverint ante contractum per verba de præsenti matrimonium, ut habetur in Syn. Diœc. sub Eminen. Archiep. Jacobo Boncompagno lib. 2. cap. 9. de Sacr. Matr. §. *Caute se gerant*. Dixi, *per se loquendo*; quia si pœnitens invincibiliter ignoraverit censuram illam, utique poterit in proposito casu a simplici Confessario absolvi.

Neque dicas, ad incurrendam illam excommunicationem tres circumstantias requiri, ut contextus ipsius Synodalis Constitutionis satis indicat. Prima est, ut sponsi sint filiifamilias, & sub cura parentum. Nam citato loco dicitur: *Interim, & contrahentibus, & eorumdem parentibus &c.* Secunda, ut se cognoscant cohabitantes, & quidem solus & sola in eodem cubiculo vel domo: ibi enim post mox notata verba sequuntur hæc: *ad evitandum omne periculum, cohabitationem solius cum sola in eodem cubiculo vel domo penitus interdictam enunciabunt*. Tertia, ut sponsa sit virgo, adeo ut per copulam illam defloretur, ut patet ex ultimis illius §. verbis: *insuper pœna multandi* (scil. parentes) *viginti aureorum, aliisque arbitrariis, cum qui viam stupris intercludere tenentur, ipsi turpiter aperiant*. Stupri autem nomine hic potissimum intelligitur virginis defloratio, ut patet ex cap. 6. ejusdem libri de casib. Reserv., ubi stuprum virginum reservatur. Quum ergo in casu proposito non inveniatur ulla ex tribus recensitis circumstantiis; etenim Serpilla Sponsa, quam Proculus cognovit, dicitur *vidua*, sicque non amplius consideratur tanquam filiafamilias, sed velut sui juris: & eo ipso quod est vidua, non supponitur virgo, licet fortasse esse posset: & eamdem Proculus cognovit *in quodam determinato loco, extra tamen domum vel propriam, vel sponsæ*, ut fert casus ipse: profecto dicendum videtur Proculum in excommunicationem illam non incidisse, ideoque posse per se a simplici Confessario absolvi.

Contra enim: licet non sine aliqua probilitate quædam circumstantiæ exigi videantur ad excommunicationem illam incurrendam; attamen multo probabilius est eam sine illis incurri a quibuscunque sponsis, qui se invicem, & ubicunque cognoverint ante rite contractum matrimonium per verba de præsenti. Nam Synodi mens fuit pœnam illam inferre primo quidem in ipsos sponsos de futuro, quicunque ii sint, qui simul fornicentur, scilicet ad præcavendum grave illud peccatum, quod nisi coerceretur gravi aliqua pœna, tam facile committeretur ob familiaritatem, quæ intercedere plerumque solet inter sponsos de futuro. Et hac de causa in plerisque Italiæ Episcopatibus peccatum illud fuit absolute saltem quoad mares reservatum. In hac autem Urbe ac Diœcesi Bononiensi inter casus reservatos non habetur, quia satis reservatum est per reservationem censuræ, quæ ipso facto incurritur. Deinde quoniam sæpe aut ex gravi imprudentia & negligentia, aut etiam ex malitia parentes filiis suis sponsis indulgent, ut Sponsus solus cum Sponsa interdum moretur, & hinc facile sequitur inter eos copula; ad hanc ipsam copulam magis cavendam extensa est ipsa excommunicatio etiam ad parentes, si forte sint sponsorum, si nimirum expresse, vel tacitate ad ipsam copulam consenserint; addita etiam pœna pecuniaria pro foro externo, nempe ad magis puniendam in eis culpam, seu sponsorum copulam, cujus causa sunt vel directa, vel indirecta, quam tamen ex officio impedire tenentur. Hanc autem esse illius constitutionis sententiam verba intermedia satis explicant: *Sub excommunicatione ipso facto incurrenda, nobisque reservata, si aut sponsi se invicem cognoverint, antequam per verba de præsenti matrimonium rite celebraverint, aut parentes assensu præstito, sive tacito, sive expresso, ut copulentur, indulserint*.

Cæ-

Cæterum (ut objecta propius ac singillatim discutiamus) neque ex eo quod aliqua sit vidua, dici statim potest sui juris; nam si mulier nupta, quæ subdita est viro, non ideo eximitur a patria potestate, ut communiter docent Jurisconsulti, & satis id constat ex l. *si uxorem* C. de condit. insér., etiam vidua a fortiori potest esse potestati patriæ subjecta.

Neque vocabulum stupri solam virginis deflorationem significat; nam præterquamquod stuprum in jure latissime usurpatur; stricte tamen ac proprie sumitur pro illicita copula sine vi vel cum virgine, vel cum vidua alias honesta, ut habetur §. 4. Institut. de publ. jud., & l. 6. ff. ad Leg. Jul. de Adult. dicitur: *stuprum in virginem, viduamve committitur*. Neque demum circumstantiam loci, in quo sponsi copulam habeant, excommunicatio in Synodo lata ullo modo respicit: nam Synodus vult primum, ut Parochi & sponsis de futuro, & eorum parentibus enuntient interdictam esse cohabitationem solius cum sola in eodem cubiculo vel domo, ad evitandum omne periculum; tum vero censuram illam fert absolute prorsus & contra sponsos de futuro copulam habentes, & etiam contra parentes consentientes in copulam, nullo habito respectu ad locum, in quo copula sequatur: adeo ut sponsi fornicantes, & etiam parentes copulæ consentientes in eam excommunicationem inciderent, quamvis extra domum quocunque tandem in loco, & copula sponsorum, & parentum consensus haberetur, ut verba Synodi perpendenti satis manifeste apparet. Certe Eminentissimus olim Archiepiscopus Bonon. Prosper Lambertinus, postea SS. Pontif. Bened. XIV. in sua Institut. edit. Ital. 5. tom. 3., Lat. vero 46. num. 20. loquens de pœnis, quas variæ Synodi statuerunt adversus sponsos ante matrimonium mutua consuetudine commerciove utentes; referensque excommunicationem illam, de qua hic est quæstio, eam intellexisse videtur tanquam absolute latam contra quoscunque sponsos, & contra horum parentes, si sint, copulam inter illos permittentes, sine ullo prorsus respectu ad locum: ait enim „ Idem sanxit jam toties nominatus „ Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo, ubi pœnam excom„ municationis ipso facto, sibique tantum absolvendos decernit sponsos, „ qui ante matrimonium mutuum carnis commercium habere non dubi„ tent. Eidem pœnæ obnoxios eorum parentes declarat, qui rem permise„ rint.

CAS. II. Parochus, cujus Populus adeo frequens est & multiplex, ut par ipse non sit, etiam proprio Capellano adjuvante, Ecclesiasticis Sacramentis administrandis, alios ad id muneris Sacerdotes, diebus festis saltem solemnioribus, sibi adjutores vocat, eisque, ultra eleemosynam consuetam pro Sacro faciendo a capsula, quæ vulgo dicitur *Animarum Purgatorii* extractam, quinque alios obulos, pro quolibet Sacerdote, quos a capsula extrahit, quæ appellatur SS. Sacramenti, eisdem solvit, insciis penitus Parochianis: Bene ne se gerit?

Si Parochus esset solus ac liber administrator eleemosynarum, quæ immittuntur in capsulam inscriptam pro SS. Sacramento, & ei nequaquam constaret de particulari intentione illas conferentium (hæc enim si cognosceretur, esset adimplenda) certe Parochus reprehendi non posset, si eleemosynas illas erogaret etiam, saltem ex parte, in ministros idoneos Sacramentorum, qui scilicet ipsum adjuvarent in administrandis Sacramentis populo suæ Parochiæ, cui utpote numerosiori ipse cum Capellano diebus solemnioribus minime sufficit; præsertim si aliunde non haberet, unde huic necessitati consuleret. Nam hujusmodi eleemosynarum usus proculdubio cederet simul in beneficium & commodum spiritale Parochianorum, & in honorem & gloriam Christi Domini in Sacramento existentis; quippe de-

devota & frequens hujus sumptio, & Fidelibus utilissima est, & ad ipsius gloriam & honorem maxime conducit ac pertinet. Sed quia in hac Diœcesi Parochi non habent ipsi soli liberam administrationem earum eleemosynarum, quæ pro SS. Sacramento in capsulam conferuntur, ut constat tum ex Regulis Sodalitii SS. Sacramenti (part. 1. cap. 9.) quas pro Civitate & Diœcesi universa Bononiensi primum promulgavit Cardinalis Archiepiscopus Jacobus Boncompagnus; postea vero confirmavit, atque imprimi curavit anno 1731. Eminentiss. tunc Archiepiscopus Prosper Lambertinus, qui fuit postea SS. Pont. Bened. XIV., tum etiam ex Institutione ejusdem 5. tom. 4. Ital. edit, Lat. autem 72. a num. 25.: male utique se gereret Parochus, si clam, & insciis illis ad quos pertinet, uteretur dictis eleemosynis ad finem superius expositum. Quamvis enim finis bonus esset, medium tamen esset malum utpote statutis ac legibus contrarium.

CAS. III. Acriter inter sese decertant duo Parochi, qui tum Altare, tum Confraternitatem habent in propria Parochiali Ecclesia in honorem B. V. M. de Monte Carmelo, an ejusdem festo, quod ab ipsis ob populi frequentiam ac commoditatem celebrari solet die Dominico, post diem sextamdecimam Julii, Missam solemnem de eadem Beatissima Virgine habere possint, in qua cantetur tum *Gloria*, tum *Credo*, altero affirmante, ut moris est, altero mordicus negante: Cuinam adhærendum?

Resp. Adhærendum Parocho affirmanti. Nam vel dictum Festum B. V. M. de Monte Carmelo cum legitima facultate celebratur die illo Dominico; & sic nulla potest esse difficultas, aut dubitatio, quin eo die Missa Solemnis Cantari queat cum *Gloria* & *Credo*. Nam si utrumque dici debet juxta Generales Rubricas in die propria ejusdem Festi, scil. decimasexta Julii, sicut in cæteris Festis B. V. M., quidni dicetur die illo Dominico, si cum legitima facultate, seu ex privilegio, tunc Festum illud celebretur? Vel Missa illa solemnis de B. V. M. cantatur tanquam votiva in die illo Dominico (quoniam juxta Decr. S. R. C. 20. Novembris 1662. in Aretina apud Mer. in Ind. 397. „ Missa votiva Solemnis de B. V. potest celebrari in die Dominico, ratione concursus populi) etiam tunc „ dici in ea debet *Gloria* & *Credo*, juxta aliud Decr. ejusd. S. R. C. pariter in Aretina 16. Junii 1662. in Ind. Mer 401. „ Missa votiva cantata „ de B. M. V. cum *Gloria* & *Credo* potest celebrari in die Dominico causa voti, seu alia causa.

MENSE AUGUSTO.

CAS. I. Uranius; ut vindictam sumeret de honesta quadam virgine, quam nulla ratione adducere poterat, ut suam expleret libidinem pravamque voluntatem, vitreum vas atramento plenum in ejusdem faciem injecit; quamobrem deformis evasit: Tenetur ne ad reparandum damnum eidem illatum?

Resp. Si virgo illa vult nubere, & ex deformitate illa contracta non potest tales nuptias sperare, quales certo habuisset sine illa deformitate; utique Uranius, si bona habeat, quibus reparare possit damnum, quod alioquin virgini esset obventurum, tenetur ita augere ejus dotem, ut ex dotis incremento æquales nuptias possit contrahere. Omne enim damnum injuste illatum, si facultas adsit, ex justitia est reparandum, ut per se manifestum est. Quod si virgo illa vitam cælibem voluisset agere, etiamsi deformitas illa ei non accidisset; ideoque nullum omnino damnum pretio æstimabile passa esset, tunc Uranius tenetur quidem pro injuria satisfacere, veniam petendo saltem per alium; at nihil erogare tenetur ad compensandum damnum, quippe quod nullum sit.

CAS. II.

CAS. II. Amalia, quæ certam pecuniæ summam expostulaverat atque obtinuerat a Publio, quod nempe eandem clam deflorare ausus fuisset, paucis inde transactis mensibus Manlio viro ejusdem cum ipsa, parisque conditionis, & qualis antea sperare potuisset, reapse nupsit, quin ullum ex ea occulta defloratione damnum passa sit. Potest ne tuta conscientia, eam pecuniæ summam, quam a Publio acceperat, retinere?

Resp. Affirm. Quia illa pecuniæ summa haberi potest loco dotis, quam stuprator jure Canonico cap. 1. de adult. (quod etiam forum Civile amplectitur) solvere debet veluti in pœnam virgini defloratæ, si eam non duxerit in uxorem. Quam quidem dotem licet graves DD. doceant non teneri stupratorem erogare ante sententiam judicis, si nullum in nuptiis, aut aliud pretio æstimabile damnum puella passa sit; tamen si illam stuprator ante judicis sententiam solverit, potest utique deflorata eam retinere, quamvis & stuprum manserit occultum, & æque honestum virum sortita sit. Nihil enim vetat, quin possit quis licite accipere ac retinere, quod sibi dandum esset per sententiam judicis, etiamsi hac non expectata ipsi solvatur.

CAS. III. Quum Parochus recens deprehenderit in sua Ecclesia, ex quadam antiqua, & immemorabili consuetudine, die undecima Augusti Officium sub ritu duplici minori recitari, Missamque celebrari de quodam Sancto Chromatio Episcopo Aquilejensi, dubitat an hæc consuetudo sufficiat, ut id ipsum licite ab eo fiat.

Quæ erit dubii solutio?

Resp. Stante ea consuetudine idipsum licite ab eo fieri. Nam si juxta Dec. S. R. C. 11. Junii 1605. in Visen. apud Merat. in Ind. n. 20. *Ubi viget consuetudo immemorabilis, potest recitari Officium de Communi pro Sanctis etiam non Canonizatis*: quanto magis posita simili consuetudine immemorabili recitari poterit Officium de Sancto scripto in Martyrologio Romano, cujusmodi est S. Chromatius Episcopus Aquilejensis, cujus mentio fit in eodem Martyrologio die 2. Decemb. Neque obstat huic nostræ responsioni aliud ejusdem S. R. C. Dec. 9. Decem. 1628. in Genuen. apud Merat. in Ind. n. 67. *De Sancto Canonizato non potest fieri Officium extra propriam Ecclesiam sine novo Decreto*: id enim intelligendum est, ubi non adsit immemorabilis consuetudo juxta Decr. superius citatum. Quod si consuetudo ista valet quoad Officium, valebit etiam quoad ritum duplicem minorem, & etiam quoad Missam celebrandam, quippe quæ *dicitur secundum ordinem Officii*, ut habetur init. Rubr. Miss.

MENSE SEPTEMBRI.

CAS. I. Resignavit Chromatius Parochus quoddam beneficium in favorem cujusdam Juvenis, litterasque Apostolicas resignationem hanc approbantes accepit: at ab ipso Resignatario promissionem extorsit de possessione beneficii non accipienda, nisi imminente ipsius Resignantis morte.

Est ne tutus in conscientia?

Resp. Non esse tutum; sive extorserit Parochus promissionem illam antequam beneficium resignaret, sive extorserit post acceptas litteras Apostolicas resignationem concedentes. Et quidem si ante extorsit, & veluti in pactum deduxit, suumque effectum sortiri voluit sine beneplacito Sedis Apostolicæ, simoniæ crimen commisit: omnes enim pactiones in beneficiis privata auctoritate factæ in jure Canonico Simoniacæ censentur, ut notant communiter Canonistæ, & colligunt, ex cap. *Pactiones* ult. de pactis, &

cap. *Super* eo 7. de transact., cap. *Quæsitum* 5. de rer. permut., ubi de *pactione præmissa* generatim dicitur, *quæ circa spiritualia, vel connexa spiritualibus labem semper continet simoniæ*. Verum hoc obiter animadverso, ratio nostræ responsionis est: quia si omissa fuerit publicatio resignationis illius beneficii & provisionis super eo factæ cum Litteris Apostolicis desuper confectis, atque ejusdem beneficii possessionem resignatarius non apprehenderis intra terminos præscriptos a Constit. Gregorii XIII. incip. *Humano* 85. apud Cherub. tom. 2. Bull., non solum ipse resignatarius amittit jus omne sibi quæsitum ad illud beneficium, & fit inhabilis ad illud quandocunque obtinendum; sed etiam ipsum beneficium ab ipsa statim prima resignatione, etiamsi illa alias nulla & invalida esset (veluti si intervenisset simonia) vacavisse, & vacare censetur eo ipso, & Apostolicæ Sedi reservatur: ut statuitur expresse §. 5. dictæ Constit, quæ idcirco edita est, ut præcluderetur via variis fraudibus, quæ resignationibus hujusmodi contingere poterant. Adeo ut resigans elapsis iis terminis nullum amplius jus retineat in eo beneficio, omnemque ejus proprietatem ac juris possessionem amittat, nec proinde possit illius fructus tuta conscientia percipere. Nam eo ipso, quod ex vi illius constitutionis beneficium elapsis terminis præscriptis vacasse, & vacare censetura principio resigntionis factæ, si postea resignans occultatis litteris Apostolicis remaneat in ejus possessione, erit proculdubio possessor malæ fidei, qui fructus non facit suos; ideoque nec tutus in conscientia esse potest, ut manifestum est.

CAS. II. Quum Elpidius duos sues, qui pertinebant ad Sisinium, in propria vinea vas jam maturas devastantes reperisset, ut eos expelleret lapidem in eos injecit, cujus ictu ac percussione unus illorum periit: Ullane ipsi inest obligatio, ad refundendum Sisinio demortui pretium?

Resp. Non teneri Elpidium refundere pretium, sed solum debere reddere Sisinio suem mortuum. Ratio est, quia Elpidius non injuria, sed casu occidit suem illum: neque enim jaciens lapidem intendit, aut prævidit occisionem, sed solam expulsionem illorum animalium devastantium uvas suas, ad quam expulsionem jus habebat; & medium quod adhibuit, satis commune est in hujusmodi casibus rusticis hominibus. Per accidens ergo est, quod lapis jactus occiderit suum: damnum autem non injuria, sed casu duntaxat illatum non est ex justitia resarciendum, nisi forte ex contractu, qui in proposito casu locum non habet.

CAS. III. Exposita solemniter Reliquia Sanctissimæ Crucis in Altari, cum ad Vesperas thure adoletur Altare, putat Parochus eamdem thurificandam esse a Sacerdote genuflexo: quemadmodum & Sacerdotes mane celebraturi, ante ipsam transeuntes, unico saltem genu flexo apertoque capite eandem colere tenentur: Verum ne censet?

Resp. Falsum censere. Extat enim S. R. C. Decretum 15. Septem. 1736. in Brixiensi relatum in Indice Merati sub num. 698., quo statuitur: *Reliquia SS. Crucis non est incensanda a celebrante genuflexo*. Celebrans autem æque dicitur de eo qui Missam, ac de eo qui Vesperas solemnes celebrat. Et merito id decrevit S. R. C., ut scilicet in hujusmodi externis signis appareat distinctio inter latriæ cultum absolutum, qui debetur Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento; & latriæ cultum respectivum, qui debetur veræ Cruci. Atque ob eandem rationem eadem S. R. C. 7. Maji 1746. in Varsavien. decrevit: *Si loco principe reliquia SS. Crucis super Altare fuerit exposita, tunc transeuntes ante illam unico genu usque ad terram flexo venerari debent; diversimode vero sola capitis inclinatione, si præfata Reliquia recondita erit intra custodiam*. Apud Caval. in Ind. tom. 4. sub num.

275.

275 Male ergo inferebat Parochus ex eo, quod Sacerdotes mane celebraturi debeant unicum genu flectere transeuntes ante Reliquiam expositam SS. Crucis, quod etiam Celebrans ad vesperas debeat eam genuflexus incensare; nam oppositum potius inferre debuisset: nempe ut rite servetur discrimen inter in SS. Sacramentum, & Reliquiam veræ Crucis, quod illud expositum debet a Sacerdote celebraturo transeunte adorari utroque genuflexo & pariter a genuflexo incensari; non ita vero Reliquia etiam exposita SS. Crucis. An vero dum celebraturus transiens ante Reliquiam SS. Crucis expositam unicum genu flectit, debeat etiam caput aperire, non satis constat. At Rubricistis communiter placet distinctio hæc, ut aperto capite sit genuflectendum, si præ manibus calicem minime habeat; cooperto autem, si calicem gestet: quam distinctionem alias etiam rite observari ajunt, quum Sacerdos paramentis pro Missa indutus aut caput inclinare, aut unicum genu flectere in transitu debet.

MENSE OCTOBRI.

CAS. I. QUum Petronilla sponsalia contraxerit, & quidem valida, cum Genebaldo, amore postmodum capta Gabrielis, tantum in Genebaldum odium concepit; ut eidem nubere haud vellet: quamobrem a suo Parocho expostulat, num possit, aut Gabrielis sibi bene viso nubere, aut saltem celebs manere: Quid Parochus respondebit?

Respondebit ipsam non posse aut Gabrieli nubere, aut celibem manere, nisi Genebaldus promissionem ipsi remittat, & sic sponsalia mutuo consensu dissolvantur. Nam ex validis sponsalibus oritur gravis obligatio contrahendi matrimonium cum persona, cum qua sponsalia ipsa fuerunt contracta, si hæc nolit cedere juri suo; nisi gravis & justa causa superveniens excuset. At nec amor Gabrielis, nec odium exinde conceptum in Genebaldum esse potest Petronillæ causa gravis & justa resiliendi a sponsalibus; nam uterque ille affectus amoris & odii culpabilis est, & utrumque potest & debet Petronilla deponere. Nec desiderium, immo ne votum quidem vitæ celibis post valida sponsalia emissum sufficit iisdem sponsalibus dissolvendis, nisi cum voto, vel susceptione status religiosi conjungatur, ut communiter tradunt DD. Itaque si Petronilla nequeat a Gennebaldo obtinere remissionem sponsalium, & ipsa aut nolit, aut non possit statum religiosum amplecti, tenebitur, per se loquendo, matrimonium cum Genebaldo inire; & de hoc erit a Parocho commonenda. Dixi, *per se loquendo;* nam si odium Petronillæ in Genebaldum adeo esset vehemens, ut spes non esset forte ut postea in matrimonio pacifice convivrent, prudens Parochus deberet cum consensu Petronillæ ad Ordinarium confugere, qui attentis circumstantiis posset sponsalia ex rationabili causa dissolvere. Nam etsi cap. *Præterea* 2. de sponsalibus dicatur: „ Hi qui de „ matrimonio contrahendo pure, & sine omni conditione fidem dederunt, „ commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem „ observent. Tamen *ni forte deterius inde contingat, ut talem scilicet ducat, quam odio habeat,* ut ibid. subditur, ut habetur cap. 17. eod. tit. *Quum libera debeant esse matrimonia... quum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere,* poterit fortasse Ordinarius sponsum inducere, ut sponte juri suo cedat, aut posita vehementi & constanti repugnantia sponsæ, ad præcavenda gravia scandala, quæ, matrimonio illo inito, oriri possent, auctoritate sua sponsalia illa dissolvere.

CAS. II. Apulejus & Genesius ex odio in Livium, nocturno tempore

ejusdem campum invadunt, & semen in eo immissum penitus destruunt. Ad quid tenentur?

Resp. cum distinctione. Si enim id fiat eo tempore, quo adhuc potest Livius commode seminare, tenentur quamprimum eandem seminis quantitatem antea in agro seminatam, & ejusdem bonitatis, aut saltem ejus pretium ei refundere, sicut etiam pretium operarum, quæ necessariæ sunt ad iterum seminandum. Quod si id opportune non fiat, & proinde desinat Livius pro eo anno seminare, tenentur resarcire damnum, restituendo tantundem, quantum detractis expensis probabiliter æstimatione hominum peritorum Livius ex suo agro collegisset. Et quidem si compensatio fiat multo ante communem messem, nec satis constet qualis in eo agro futura esset seges, ob hanc ipsam incertam spem, quam habuisset messis futuræ, deberet Livius esse contentus, ut aliquid etiam minus sibi judicio prudentum restitueretur, quam quod probabiliter sperare poterat. Fructus enim certus ac præsens, etsi minor, compensare potest fructum incertum futurum, licet fortasse majorem. Cæterum si restitutio differatur usque ad tempus communis messis, ut ex vicinis agris facilius possit damnum æstimari; & interim Mense Majo v. g. tanta vis grandinis in agrum depopulatum caderet, ut messem, si adesset, penitus destrueret, non viderentur eo casu Apulejus & Genesius obligati ad ullam compensationem; quia nimirum agro etiam non depopulato, nihil fructus ex eo Livius percepisset. Et sane quum obligatio compensationis faciendæ a vastatoribus illius agri oriatur non ex injusta acceptione proprie dicta, quippe ipsi nihil inde abstulerunt, neque ullum lucrum fecerunt; sed duntaxat ex damno illato, quatenus ex odio in Livium ejusdem damnum intenderunt, & quod in ipsis fuit, executi etiam sunt ejus agrum depopulantes: idem autem omnino damnum, seposita etiam injusta vastantium actione, passus esset nihilominus Livius ex copia & impetu grandinis, ut hic supponimus; adeo ut vastatores illi animo quidem malo damnum intulerint Livio, non autem reipsa, quia in re, etiamsi ipsi non prævenissent, tamen idem prorsus damnum Livio contigisset ex grandine: idcirco in re non tenentur restituere, sed solum debent animum habere paratum ad restituendum, si grandinis casus ipsos non exemisset. Restitutio enim, seu compensatio damni illati eatenus est actus justitiæ commutativæ, quatenus hæc exigit, ac respicit æqualitatem rei ad rem; quæ æqualitas tunc poni debet ab inferente injuste damnum, quando ratione illius damni quis in re sua minus habet, quam alias fuisset habiturus. Atqui in nostra hypothesi Livius nihil revera minus habet ex vastatione sui agri, quam fuisset habiturus post grandinem. Ergo etc.

CAS. III. Duos Parochos disputantes inter sese, an quædam puella, quæ loco custodiæ detinebatur in carceribus pii Hospitalis Sancti Gregorii, vulgo *de' Mendicanti*, extra Portam Sancti Vitalis, consensum suum de matrimonio contrahendo præstare deberet coram Parocho propriæ suæ Paternæ domus, an vero coram Capellano illius Hospitalis; docuit Theologus quidam, id muneris ad Parochum pertinere, intra cujus Parochiam situm est Hospitale.

Docuit ne verum Theologus iste?

Resp. Falsum docuisse: ut manifesto evincit Emin. olim Archiep. Bononien. Prosperi Lambertini, postea SS. Pontif. Bened. XIV. fel. record. Institutio Italicæ editionis 12. tom. 2., Lat. vero 33., quæ ad tem. nostram hæc habes num. 12. „ Duobus, ac sane diversis modis carceri„ bus inclusi tenentur. Aliqui perpetuo, vel ad certum tempus, non qui„ dem.

„ dem pro custodia, sed pro pœna in carcerem conjiciuntur, quorum Pa-„ rochus is dicitur, in cujus Parochia carceres collocantur : *Relegatus in* „ *eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet*. Alii „ vero pro custodia solum in carcerem detruduntur, donec ipsorum Judi-„ cis sententia cognoscatur. Horum Parochus is judicandus est, ubi domi-„ cilium situm habent, non autem Parochus, ubi carceres positi sunt; „ quum ipsi nihil magis expetant (vel potius expectent) quam ut dissolu-„ tis vinculis paternas ædes revisant (editio Italica hanc sententiam ef-fert: *Quum infelices illi semper retineant animum revertendi ad proprias do-mos*.)„ Quum hæc ita sint, in celebrandis hujusmodi matrimoniis proprius „ Parochus accersendus est, sicuti modo exposuimus. Accedit S. Concili „ Congregationis Decretum die 26. Maji anno 1707. in causa Farfensi ma-„ trimonii promulgatum, insertumque Cleri Romani statutis &c. Quum „ ergo puella, de qua casus loquitur, detineretur in carceribus pii Hospit. „ S. Greg. *loco custodiæ*, Parochus ejus pro contrahendo matrimonio erat Parochus *propriæ suæ paternæ domus*.

MENSE NOVEMBRI.

CAS. I. Obtento a Laura Pontificio Rescripto, quo a lege voti simpli-cis perpetuæ castitatis ab ipsa emissi solvebatur, directo ad simplicem Confessarium ab ipsa eligendum, illud Confessario suo exhibuit, qui in ipso actu Sacramentalis Confessionis, cui præcipiebatur, illud idem executioni mandavit, Lauræ injungens, ut singulis vitæ suæ diebus Officium parvum recitaret Beatissimæ Virginis, de quo tamen in eo Rescripto ne verbum quidem habebatur. Vellet nunc, ut ea recitatio in aliud opus a proprio Parocho commutaretur: Id ne juris Parocho inest?

Resp. Si Parochus non habet facultatem delegatam commutandi vota, non potest commutare recitationem illam. Ratio est, quia Sedes Apostolica committens Confessario dispensationem peritam voti reservati, non simplicem & puram dispensationem, sed mixtam cum commutatione committere solet; nam ut plurimum in Rescripto habentur hæc verba „ *ac in* „ *alia pœnitentiæ opera per te injungenda*.... prout secundum Deum ipsius „ animæ saluti expedire judicaveris, secumque desuper dictum votum dis-„ pensando dicta auctoritate *commutes*, ut videre est apud Pyrrhum Corradum Prax. dispens. Apost. lib. 8. cap. 10. n. 9., & seqq. Jam vero illud opus, quod auctoritate Sedis Apost. etiam per simplicem Confessarium, eiusque arbitrio substituitur voto eidem Sedi reservato, adimplendum est sub voti obligatione. Quare qui non habet facultatem commutandi vota, neque facultatem habet commutandi opus illud; quod tamen ab Ordinario, aliisque facultatem habentibus commutandi vota potest ex causa in aliud commutari; quia opus subrogatum non est amplius reservatum Apostolicæ Sedi, ut ostendit Suarez tom. 2. de Relig. lib. 6. cap. 20. n. 15., & post ipsum alii sentiunt.

CAS. II. Veranus Sacerdos iter acturus die festo, deficiente Confessario cui læthale peccatum Sacramentali Confessione exponere possit, putat fas ipsi esse, præmisso actu contritionis, Sacrum facere, hoc tantum fine ut Ecclesiasticæ de Sacro audiendo die festo legi satisfaciat: Putat ne verum?

Resp. Iuxta probabiliorem sententiam falsum putare. Nam præceptum de audienda Missa singulis diebus festis per omnes est mere Ecclesiasticum, & affirmativum, quod proinde non obligat, quando rite, aut fine gravi incommodo impleri non potest: præceptum autem non sumendi Eucharistiam, ac proinde non celebrandi sine præmissa Confessione Sacramen-

tali,

tali, quando quis habet conscientiam peccati mortalis, est præceptum juxta multos Divinum, & quidem negativum, quatenus prohibens est; ideoque soli præcepto Ecclesiastico prævalere debet, si utrumque simul concurrat, neque alia circumstantia, aut urgens necessitas, v. g. vitandi scandali, aut gravis infamiæ subsit. Quum ergo in casu nulla supponatur hujusmodi circumstantia, aut necessitas urgens, videtur dicendum, non licere Sacerdoti habenti conscientiam mortalis peccati, & non habenti copiam Confessarii, ad satisfaciendum Ecclesiastico præcepto audiendi Missam die festo celebrare.

CAS. III. Parochus, quum a Sodalibus cujusdam Confraternitatis in eadem Parœcia existentis vocatur, ut in publico ipsorum Oratorio Missam celebret pro consecratione aut consummatione SS. Sacramenti, quod illis est exponendum, occasione vel quadraginta Horarum, vel spiritualium exercitiorum, quæ in eodem peraguntur, exigit ut sibi aut alteri Sacerdoti ab ipso ad hunc finem misso consueta eleemosyna ab eadem Confraternitate præstetur.

Jure ne, ac merito?

Resp. Parochum nullo jure, ac prorsus immerito eleemosynam exigere. Nam Parochus quidem ex Synodo Diœces. sub Eminen. Archiepiscopo Boncompagno lib. 4. c. 5. de Confratriis §. *Quum de exponendo*, jus habet aut per se ipsum, aut per Sacerdotem a se deputatum exponendi SS. Sacramentum, illudque reponendi, ac proinde etiam celebrandi Missam, si intra eam facienda sit ipsa expositio. Quod jus non potest dici ablatum per Decretum & Responsionem S. R. Congregationis ad quæstionem inter alias undecimam, in qua quærebatur: *An expositio Quadraginta Horarum, & benedictio quæ fit super populum, sit de dictis juribus mere Parochialibus*; ad quam respondit *negative*. Nam in fine omnium Responsionum subdit = *Et ita, salvis tamen ..... Constitutionibus Synodalibus &c. declaravit, ac decrevit*. Quæ Decreta Clemens XI. approbavit, & publicari, & servari mandavit die 12. Mensis Januarii 1704. Attamen non ideo Parochus ullum jus habet eleemosynam exigendi a Confratribus pro Missa, quam occasione ipsius expositionis celebrat sive ante pro consecratione, sive post pro consummatione SS. Sacramenti. Quia si Parochus tueri vult jura sua, id præstare debet absque onere Confraternitatis, quæ neque ex vi Synodi, neque ex vi ullius laudabilis consuetudinis tenetur Parocho in hujusmodi occasione eleemosynam dare. Si vero Parochus velit laborem effugere, deputare potest ipsum Capellanum Confraternitatis, qui absque contributione novæ eleemosynæ supradicta omnia præstare poterit. Id totum confirmatur Decreto Congreg. Concilii 15. Maji 1728. hisce verbis concepto „ Confraternitas non tenetur eleemosynam præstare Parocho, vel alteri per eum deputando celebranti Missam tam pro consecratione, quam pro consummatione SS. Sacramenti exponendi occasione, qua exercitia spiritualia peraguntur; sed Missæ celebrandæ sunt absque eleemosyna. Quod Decretum refert P. Caval. tom. 4. Comment. tum in Indice sub n. 154., tum etiam cap. 7., ubi illud exponit, atque extrema verba perpendens ait: Ubi autem audis, quod *Missæ celebrandæ sunt absque eleemosyna*, absit id intelligas, ita ut Parochus, quatenus eidem libere detur, eam accipere non valeat, vel aliunde eandem procurare pro Missæ applicatione; sed sensus est, quod Confraternitas eleemosynam non tenetur præstare, quam tamen si non præstat, pro quo maluerit, Sacrificium Parochus applicare poterit.

CAS. I.

MENSE DECEMBRI.

CAS. I. QUidam Villicus domum suam rusticalem rediens, in publica via aureum horologium invenit, in cujus prima capsula exteriori nomen deprehendit ejusdem domini, illud propterea famulo suo dedit, ut ad civitatem rediens ad eundem deferret; sed famulus in latronem incidit, qui horologium ab eo surripuit: Adhuc ne adstringitur Villicus ad aliquid reddendum domino horologii?

Resp. Si famulus Villici erat vir fidelis, via etiam & hora qua redire debebat ad civitatem non erat obnoxia periculo incidendi in latrones ad nihil profecto tenetur Villicus erga dominum horologii. Nam quod famulus inciderit in latronem, qui et horologium rapuerit, est casus mere fortuitus, quem nec prævidere, nec proinde præcavere potuit Villicus: cujus probitas simul ac diligentia commendanda est in mittendo statim horologium inventum ad ejus dominum, ne hic diutius de illo sollicitus esset. At e contrario si aut famulus erat hujusmodi, cui Villicus prudenter non posset fidere, aut via vel hora erat infestata a latronibus; male utique gessit Villicus negotium domini illius horologii; nam illud periculo non necessario nimis imprudenter exposuit, quia debebat in aliud tempus differre, & alii homini committere curam horologium deferendi ad ipsius dominum: qui sicuti ex legibus, & etiam in conscientia, teneretur pecuniam refundere Villico, si quam iste necessario impendisset, ut horologium secure ad ipsum perveniret l. 2. ff. de neg. gest., & l. 18. C. eod. tit.: ita & Villicus, si sua culpa horologium periit, debet & ex legibus, & in conscientia pretium ejus domino solvere, L. 11. ff. de neg. gest., ubi dicitur: *Si negotia absentis, & ignorantis geras, & culpam & dolum præstare debes*. Nec solum culpam latam, sed etiam levem præstare tenetur, alieni negotii gestor, ut habetur l. 20. C. eodem tit. *Super his quidem, quæ .... ultro quis administravit, quum non tantum dolum & latam culpam, sed & levem præstare necesse habeat &c.* Atque huc etiam spectat cap. 9. de injur. & dam. dat; ubi juxta naturalia principia statuitur, Si culpa tua datum „ est damnum, vel injuria irrogata .... aut hæc imperitia tua, sive negli- „ gentia evenerunt; jure super his satisfacere te oportet, nec ignorentia te „ excusat, si scire debuisti ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contin- „ gere, vel jacturam. Nec refert quod Villicus solum ex charitate tenebatur inventum horologium accipere mittendum proprio ejus domino; aut solum contra charitatem peccasset, si ibi reliquisset ubi invenit, etiamsi prævidisset nunquam idcirco perventurum ad dominum ipsum, sed usurpandum esse ab alio inventore. Esto enim. At eo ipso, quod is satisfaciens obligationi charitatis ultro ac sponte in se suscepit curam mittendi illud horologium ad ipsum dominum, eandem saltem diligentiam ex justitia tamquam alieni negotii gestor adhibere debuit, quam pro re sua propria adhibuisset: quam quia non adhibuit, contra justitiam peccavit, & damnum passo compensationem facere debet.

CAS. II. Parochus vocatus ad Confessionem Sacramentalem audiendam cujusdam mulieris partus doloribus laborantis, quum eandem cujusdam blasphemiæ hæreticalis, & expressæ Dæmonis invocationis ream dignoscat, tametsi jurisdictione careat in reservata, eandem directe absolvit: Rite ne se gessit?

Si Parochus ex circumstantiis prudenter judicavit mulierem illam partus doloribus laborantem esse in proximo periculo mortis, utique rite se gessit eandem directe absolvendo ab illis peccatis reservatis, quum in eo articulo juxta

juxta Concil. Trid. sess. 14. c. 7. nulla sit reservatio. Quod si in eo articulo non poterat prudenter judicari, male certe se gessit Parochus. Etenim si mulier absolutionem petebat, poterat ei illam impertiri directam quidem super aliud quodcumque peccatum, etiam anteactæ vitæ in ipsa confessione expositum, indirectam vero super reservata, eam monendo ut quum bene convaluisset, se præsentaret, & iterum confiteretur eadem peccata reservata habenti facultatem ea directe absolvendi; nam in eo casu, præsertim si ex denegata absolutione mulier majorem ægritudinem contraxisset, & ideo in majus periculum fuisset adducenda, sufficiens necessitas aderat utendi hac indirecta absolutione, quam ultima Synodus Diœces. Bonon. in similibus casibus permittit lib. 2. c. 5. de Sacr. Pœnit. §. *Indirectam absolutionem* scil. quoad peccata reservata in hac Diœcesi, cujusmodi sunt duo illa in casu proposita videl. Blasphemiæ hæreticalis (materialiter tantum) & expressæ Dæmonis invocationis.

CAS. III. Sacerdos in die solemni Natalis Domini in prima Missa ex errore loco vini aquam in calicem infudit, & super eam verba consecrationis etiam protulit: sed errorem, quum eandem sumpsit, advertens, novum vinum, ad Missalis præscriptum, consecravit, ac postmodum hausit.

Potest ne alias duas Missas celebrare?

Resp. Non posse: nam jejunium naturale revera fregit sumendo aquam, quam putavit vinum consecratum: & quamvis optime se gesserit novum vinum juxta Missalis præscriptum consecrando ad complendum sacrificium; non proinde tamen potest duas alias Missas celebrare. Nam quoad consecrandum, & sumendum consacratum vinum in prima Missa post sumptam aquam, urgebat Divinum præceptum de perficiendo Sacrificio, quod prævalet Ecclesiastico præcepto de non sumenda Eucharistia nisi servato naturali jejunio. At quoad alias duas Missas remanet quidem & urget illud ipsum præceptum Ecclesiasticum; sed nullum aliud præceptum sive Divinum, sive Ecclesiasticum occurit quoad alias duas Missas celebrandas. Quare præceptum illud observandum est, & consequenter duæ aliæ Missæ necessario omittendæ sunt.

L A U S D E O.

CASUS